

RI NAB'E WUJ SAMU'EL

Keb' oxib' tzij puwi' Uwuj ri Samu'el (I e II)

Ruk' ri Samu'el q'axel utzij ri Dyos, chila' kariqitaj wi che kokik jun ajawinel pa ri Israel. K'atek'ut, weri' kilitajik che jun k'ax chrech ri Israel. Xuwi ruk' ri David k'olik xa jun ajawib'al. Ri rajawib'al ri Sa'ul man utz taj ke'el wi e aretaq chi' xkamik ri Salomon, ri keb' Ajawib'al: Rajawib'al pa ri Rikyaq'ab' Q'ij e pa ri Umox Q'ij, kakitas kib'.

Pa 1 Sam 1-7 k'o kab'ix puwi' ri q'atb'altzij Samu'el e puwi' ri k'ax kariqitajik kuk' ri e'ajfilisteo. Ri eralk'uwa'l ri chuchqajaw Eli, e'elaq'omab', xoquje' ri eralk'uwa'l ri Samu'el.

Pa ri 1 Sam 8-15 ri winaq kakita' jun ajawinel e ri Samu'el kuji'onisaj ri Sa'ul. K'atek'ut, ri Samu'el, pa ri ub'i' ri Yahweh kupaqchi'j ri Sa'ul, 15,26: "K'atek'ut, ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: 'man k'o ta chi kinb'e awuk', rumal rech che xaxutuj ri utzij ri Yahweh, ri Yahweh xatuxutuj arech man at ajawinel ta chik puwi' ri Israel ' ."

Pa ri 1 Sam 16-31 are ri David upataninel ri Sa'ul, k'atek'ut achixom ri Sa'ul e kraj kukamisaj ri David. Ri Samu'el, ri Mikal e ri Jonatan che uk'ojol ri Sa'ul kakito' uwach ri David. Ri David, kakanaj kuk' ri e'ajfilisteo arech kuto' uwach ri uk'aslema chuwatch ri Sa'ul (kapitulo 27). Ri Sa'ul kakamik pa 1 Sam 31.

Ri David kaji'onsaxik ajawinel chrech ri Juda, pa ri Hebron, pa ri 2 Sam 2,3-4a: "³Ri achijab' erachi'l ek'o ruk', ri David kub'ano arech kepaqi' konojel kuk' ri e'ajupakachoch e kakijeqeb'a' kib' pa ri jetaq utinimit ri Heb'ron. ⁴Ke'opanik ri achijab' e'ajjuda e kakiji'onsaj ri David ruk' ri oleo arech kuxik ajawinel chrech ri rachoch ri Juda." K'atek'ut, k'o chi jun ajawinel ub'i' Isb'aal puwi' ri Israel (Ajawib'al pa ri Rikyaq'ab' Q'ij). Kakamisax ri Isb'aal e ri uwinaq ri Israel kakicha' ri David arech kokik ajawinel par ri Hebron (2 Sam 5,1-5).

Ri David kach'akan puwi' ri Jerusalem (2 Sam 5,6-12) e xrokisaj ri Jerusalem Nim Tinimit chrech ri keb' Ajawib'al. Ruk' weri' are kraj che ri Jerusalem rech ri are', e xajek'uri' man rech ta ri jun on ri jun chik ajawawib'al. Man rech ta jun chkech ri keb' ajawib'al. Ri David xuk'am ub'i' ri arka rech ri Yahweh pa ri Jerusalem (2 Sam 6). Ruk' weri', ri Jerusalem xokik uk'olib'al q'ijilanik chkech ri ekeb' ajawib'al.

Pa ri 2 Sam 7, ri Natan katzijon puwi' ri rija'al ri David che xet'uyi' cho ri utej ajawib'al. Man are ta ri David kayakow ri rachoch ri Yahweh, xane are ri Yahweh kayakow jun rachoch ri David ruk' ri rija'al.

Pa ri 2 Sam 8-20 are kutzijoj ri jetaq ch'o'j xub'an ri David e ri jetaq k'ax kakik'ulmaj na jachintaq kekanaj pa ri uk'olb'al ri David. Ri uk'ojol Ab'salom kraj kakanaj chuwach ri ute'm ri rajawib'al ri utat David. Xoquje' katzijox ri umak ri David ruk' ri ixoq B'etsab'e (2 Sam 11-12).

Ri 2 Sam 22, junam ruk' ri kub'ij pa ri Salmo 18.

Pa ri 2 Sam 22,31 petinaq pa ri Prob'erb'i'os 30,5; e ri 2 Sam 22,32 kujal ri k'otoj chi'aj pa ri Prob'erb'i'os 30,9.

Pa ri 2 Sam 23,1-7 kuya ub'ixik che are ri David xtz'ib'an ri jetaq B'ix pa ri Israel.

2 Sam 23,1 are kuterne'j ri utzij ri Prob'erb'i'os 30,1, jacha ri kub'an ri Numeros 24,15-16; chiwila' Numeros 24,17: "*17 Ri in kinwilo ri are', kne'b'a' man rech ta we ukamik ri', q'alaj ri are' chnuwach, k'atek'ut, man naqaj taj k'o wi kinwilo. Ruk' ri Jakob' petinaq uloq jun ch'imil, are kinimal, jun ch'imi'y rech ajawinel tajin kwa'laj uloq pa ri Israel. Kupaq' ri ukursal upalaj ri Moab' ri kijolom konojel ri e'uk'ojol ri Seth.*" (Bernardo Gosse, David y Abraham. Tradiciones de la epoca Persia, Año 2010, URL Quetzaltenango)

RI NAB'E WUJ SAMU'EL

Ri b'inem pa ri Silo

¹K'o jun achi ajramatayim, pa ri juyub' Sofim, che rech ri Efra'im, Elkana ub'i' ri achi, uk'ojol ri Yerojam, uk'ojol ri Elihu, uk'ojol ri Tohu, uk'ojol ri Suf, che jun ajefrata. ²Ri achi ri' ek'o keb' rixoqil: jun ub'i' Ana e ri jun chik ub'i Peninna; k'atek'ut ri Peninna ek'o ral e k'u ri Ana man ek'o ta ral. ³Ronojel taq junab', we jun achi ri' kpaqi' ub'i pa ri utinimit chi k'a pa ri Silo, arech kuq'ijilaj e kub'ana' tab'al taq toq'ob' chuwah ri Yahweh Sab'a'ot - chila' ek'o wi ri ekeb' uk'ojol ri Eli: ri Jofni e ri Pinjas, che echuchqajaw erekh ri Yahweh.

⁴Pa ri q'ij che kub'ana' ri tab'al toq'ob' ri Elkana, kuya' k'i taq ch'aqap chrech ri rixoqil Peninna e chkech konojel ri e'uk'ojol e chkech ri e'umi'al, ⁵k'atek'ut, chrech ri Ana xaq jun ch'aqap kuya chrech, kne'b'a' are loq' ri Ana chuwach, ri Yahweh mencho'r ixoq xub'an chrech, utz'apim ri uchuch upam; ⁶Ri jun chik ixoq, amaq'el k'ax kch'aw chrech, kutze'j uwach, arech kyakataj royowal ri are', rumal rech che ri Yahweh mencho'r ixoq xub'an chech xutzapij ri uchuch upam.

⁷Jewa' kk'ulmatajik ronojel taq junab' aretaq chi' ri Elkana kpaqi' ub'i chuwach ri Yahweh; k'ax kub'an ri Peninna chrech arech kyakataj royowal. Ri Anna amaq'el koq'ik e man kraj taj kwa'ik. ⁸Ri Elkana ri rachajil kub'ij chrech: «Ana ¿jasche katoq'ik e man kawaj taj katwa'ik? ¿Jasche kb'ison ri awanima? ¿La man nim ta na nub'antajik in chawach ri at, chkiwach elajuj awal weta ek'olik?».

Ri uch'awem ri Ana ruk' ri Dyos

⁹Aretaq chi' xe'wa'tajik, ri Ana kwa'laj ub'ik e xumajij uch'ab'al chuwach ri Yahweh. Ri chuchqajaw Eli t'uyul cho ri utech chuchi' ukoq ri tyoxlaj uk'olb'al ri Yahweh. ¹⁰Ri Ana, k'achaqi'jchi' k'olik; kch'aw ruk' ri Dyos e kuk'is uk'u'x chrech ri oq'ej. ¹¹Kujiki'b'a' utzij chrech ri Dyos e jewa' kub'ij ri': «¡Yahweh Sab'a'ot! We ri at, kawaj kawil uloq ri k'ax tajin kuriq ri amokom, we kna'taj uloq chawech e man kawonb'a' ta kan ri are' e kaya' jun ral ala chrech, ri in kinjach ri' chrech ri Yahweh ronojel q'ij pa ri uk'aslema e man kusokaj ta ri' ri uwi'.

¹²Rumal che ri are' sib'alaj knajtanik chrech ri uch'awem ruk' ri Yahweh, ri Eli naj uwi' chrech ri uchi'; ¹³Ri Ana xuwi kusilob'isaj ri uchi', man ktataj ta ri uch'ab'al, e ri Eli kuchomaj che q'ab'arel ri are'. ¹⁴K'atek'uri', ri Eli kub'ij chrech: ¿Chi k'ate' jampa na kel ub'i ri q'ab'arik chawech? ¡Chawesaj uloq ri amaja' che xatuq'ab'arisaj!».

¹⁵K'atek'ut, ri Ana kub'ij: «Man je' ta ri' wajaw, ri in xa in jun ixoq che k'achaqi'jchi' in k'olik, man k'o ta amaja' nutijom on jun ja' che kq'ab'arsanik, xuwi tajin kink'is nuk'u'x chuwach ri Yahweh. ¹⁶Mab'an b'a' q'atojtzij puwi' ri amokom che ri are' jun ixoq man k'o ta upatan: qas k'ate' kamik ri' xinch'awik rumal ri nimalaj k'achaqi'jchi'.

¹⁷Ri Eli kub'ij chrech: «Jat pa ri utzil e chuya' b'a' ri Udyos ri Isra'el chawech ri jastaq xata' chrech». ¹⁸Ri are' kub'ij: «Churiqa' b'a' ri utzil chawach ri amokom». Xuk'am ub'i ri ub'e ri ixoq, xwa'ik e xk'extajik ri uwachb'al.

Ka'lax ri Samu'el

e ktyoxrisaxik chrech ri Yahweh

¹⁹Kewa'lij ub'i aq'ab'il, aretaq chi' xexuki'tajik chuwach ri Yahweh, ketzalij uloq pa ri kachoch pa ri Rama. Ri Elkana kreta'maj uwach ri rixoqil Ana e ri Yahweh xuna'tisaj ri are'. ²⁰Ri Ana yawab' ixoq chik e aretaq chi' xtz'aqat uq'ij, kril uwach jun ala ral e kukoj ub'i' Samu'el, «rumal rech che, kub'ij, ri in xinta' ri are' chrech ri Yahweh». ²¹Ri rachajil Elkana, kpaqi' ub'i kuk' konojel ri achalaxik pa ja k'olb'al, arech kuchi'j ri tab'al toq'ob' rech ri jun junab' ri' e arech kub'ana' ri xujeqeb'a' utzij chrech chuwach ri Yahweh. ²²K'atek'ut, ri Ana man kpaqi' ta ub'i ruk' ri rachajil e kub'ij chrech ri rachajil: «¡Ri in chi k'ate' kinb'e wa' aretaq chi' le ak'al man ktu'n ta chik! K'atek'uri', kink'am ub'i wa', kya ri' chuwach ri Yahweh e pa junalik ri' kkanaj kan chila'». ²³Ri Elkana ri rachajil, kub'ij chrech: «¡Chab'ana' b'a' ri utz kawilo e chaweye'j b'a chi k'ate' na kuya kan ri utu' ri ak'al. Xa jek'uri' qas kub'an ri' ri utzij ri Yahweh!». Ri ixoq kkanaj kanoq e kutu'nisaj ri ak'al chi k'ate' na kuya kan ri tu' ri are'.

²⁴Aretaq chi' man ktu'n ta chik, kuk'am ub'i ri are' e xoquje' kuk'am b'i jun ama' wakax che k'o oxib' ujunab', jun pajb'al k'aj e jun nojinaq tz'um k'olb'al rech amaja' e xrokisaj ub'i ri alaj ak'al pa ri Nim Rachoch ri Yahweh pa ri Silo. ²⁵Kch'ol ri ama' wakax e kk'am ub'i ri alaj ak'al chuwach ri Eli. ²⁶Ri ixoq kub'ij: «¡Utzil chawech at Wajaw! ¡Xawil na k'uri' wajaw, in ri jun ixoq che xink'oji' naqaj chawech at waral ri' e xinch'aw ruk' ri Dyos. ²⁷Are wa' ri jun ak'al xinta in chrech ri Yahweh e xuya' chwech ri xinta in chrech are'. ²⁸Kamik ri', ri in kinjach kanoq ri are' chrech ri Yahweh xas pa ronojel ri kk'asi'k; ri in nujachom ri are' chrech ri Yahweh». K'atek'uri', chila' xuxukib'a' kanoq chuwach ri Yahweh.

Ri ub'ixonik ri Ana

²¹K'atek'uri', ri Ana kch'aw ruk' ri Dyos e jewa' kub'ij ri':

«Ri wanim'a sib'alaj kki'kotik

rumal ri Yahweh,
ri ruk'a' wakax kyaktajik
rumal ri Yahweh,
ri nuchi' kjaqatajik chkij ri enuk'ulel,
rumal rech che nimalaj
kinki'kotik ruk' ri akolotajem.

²Man k'o ta jun Tyox
ub'antajik jacha ri Yahweh
rumal rech che man k'o ta
jun jeri' at jacha ri at,
man k'o ta jun Ab'aj
jeri' jacha ri Qadyos.

³Mik'yarisaj uwach ri tzij che nimal taq tzij,
ma'el uloq pachi' nimal taq tzij,
nimalaj reta'mab'al ri Dyos Yahweh
ri are' kub'an q'atojtzij
puwi' ri jetaq chak.

⁴Ri kich'ab' ri ewinaq
che k'o kichuq'ab', xq'iptajik
k'atek'ut, ri winaq

che ketzaltzatik ko kek'oji'k.

⁵Ri jachintaq sib'alaj nojinaq kipam,
xeb'e pa chak che uch'akik ri kiwa,
k'atek'ut, ri jachintaq sib'alaj kenumik kkiya' kan ri kichak, ke'uxlanik.
Ri mencho'r ixoq ewuqub'
ral alab'om xe'ralaj,
k'atek'ut, ri ixoq che ek'o
k'i taq ral xchaqi'jarik uchuch upam.

⁶Ri Yahweh kuya' kamikal
e kuya k'aslemal,
kuqasaj ub'i ri winaq pa ri Se'ol
e kresaj chi uloq.

⁷Ri Yahweh kub'an
meb'a' chrech ri winaq,
xoquje' kub'an q'inom chrech,
kuqasaj jun winaq pa ri unimal
kuna'o e kuwa'lisaj chi jumul.

⁸Kuyak pa ri poqlaj ri tuqa'r winaq,
kuyak ri meb'a' pa ri mes,
arech kut'uyub'a' kuk' ri enim taq winaq
e arech krechb'ej jun tem
rech nimalaj q'ijil;
rumal rech che rech
ri Yahweh ri uchakalb'al ri uwachulew,
e puwi' xukoj ri uwachulew.

⁹Kuk'ol ri kixaq'b'al ri jachin taq e'uwinaq
e ri e'itzel taq winaq
ksachisax kiwach pa ri q'equ'm
xane man rumal ta ri uchuq'ab'
kch'akan ri winaq.

¹⁰Ri Yahweh, ke'utukij ri e'uk'ulel!,
ri Nimalaj ub'antajik, kjaninik pa ri kaj.

Ri Yahweh kub'an q'atojtzij
pa taq ri uxkut kaj ulew,
kuya' ri uchuq'ab' chrech ri Rajawinel,
kuwa'lisaj ri ruk'a' wakax
rech ri ujikonsam».

¹¹Ri Elkana kusuk' ub'i pa ri Rama, kb'e ub'i pa ri rachoch, k'atek'ut ri alaj ak'al kkanaj
kanoq che upatanaxik ri Yahweh, chuwach ri chuchqajaw Eli.

Ri e'uk'ojol ri Eli

¹²Ri e'uk'ojol ri Eli e'itzel taq winaq; man keta'm ta uwach ri Yahweh. ¹³Xoquje' man
keta'm ta ri suk' taqal chkjij ri chu-chqajawib' pakiwi' ri siwantinimit: aretaq chi' jun winaq
kuchi'j jun tab'al toq'ob' e tajin kuchaq'ejisaj ri ti'j, kpetik ri upataninel ri chuchqajaw,
ruk'am uloq puq'ab' jun chukb'al che oxib' t'ist'a'q uware, ¹⁴kunim pa ri tzakb'al ti'j on pa
ri t'u'y on pa ri kasu'e'l, on pa ri b'o'j e ronojel ri ti'j che kuchap b'i ri jun chukb'al ch'ich',

krechb'ej ri jun chuchqajaw e jeri' kkib'an kuk' konojel ri e'ajisra'el che kepe uloq pa ri Silo.¹⁵Xoquje' ne', aretaq chi' maja' kporox ri q'anal, ri upataninel ri chuchqajaw kpetik e kub'ij chrech ri winaq che tajin kub'an ri tab'al toq'ob': «Chaya' ub'i ri ti'j chwech arech kinsa' chech ri chuchqajaw, man kuk'am ta ri' we chaq' ti'j chik, xuwi kuk'amo ri rax ti'j». ¹⁶E we ri achi che tajin kub'an ri tob'al kub'ij chrech: «Nab'e kinporoj na ri xepo, k'atek'uri' loq' ri' kak'am ub'i ri kkanaj kanoq», ri are' kub'ij: «¡Jayi'!, xas rajawaxik che kaya ub'i chanim ri' on kintoqij ub'i in chawech». ¹⁷Ri kimak ri e'k'ojol taq alab'om nimalaj mak chuwatch ri Yahweh, rumal rech che kketzelaj uwach ri sapanik kb'an chuwatch ri Yahweh.

Ri Samu'el pa ri Silo

¹⁸Ri Samu'el k'o pa ri uchak patan chuwatch ri Dyos, ri alaj ala kpatanajik e kukoj ri efod che b'anom ruk' lino. ¹⁹Ri unan kub'an jun alaj ratz'yaq che kuk'am ub'i chrech ronojel taq junab' aretaq chi' kpaqi' ub'i ruk' ri rachajil che uchi'xik ri sapanik rech chjujunal junab'. ²⁰K'atek'uri', ri Eli ke'utewchij ri Elkana e ri rixoqil e kub'ij: «Chuya' b'a' awija'al ri Yahweh ruk' we ixoq ri' uk'exwach ri qajomal xuya' are' chuwatch ri Yahweh», e ri e'are' ketzalej pa ri kik'olb'al pa ri kachoch. ²¹Ri Yahweh xpe che usolixik ri Ana, e ri are' yawab' ixoq xkanajik kanoq, xril kiwach e'oxib' alab'om taq ral e keb' alitomab' ral; e ri alaj ak'al Samu'el xk'iy ruk' ri Yahweh.

Nik'aj taq kib'antajik chik ri e'uk'ojol ri Eli

²²Ri Eli sib'alaj ri'j winaq chik; xuta utzijol ronojel ri jastaq kkib'an ri e'uk'ojol chkech ri Isra'el e che kekotz'i' kuk' ri ixoqib' che kekanaj pa ri rokb'al ri Tz'um Ja rech ri Riqoj Ib'. ²³K'atek'uri', kub'ij chkech: «¿Jasche kib'an ronojel we jastaq ri', ri itzel taq jastaq che xinto ktzijoj konojel ri siwantinimit? ²⁴¡Ix nuk'ojol, man utz taj, man je'lik taj ri utzijoxik ri xinto, ri siwan utinimit ri Yahweh tajin kutzaq rib' iwumal ri ix. ²⁵We k'o jun winaq kmakunik puwi' jun winaq chik are ri Dyos q'ataltzij chkixo'l, k'atek'ut we, jun achi kmakun puwi' ri Yahweh ¿jachin kch'aw ri' puwi' ri are'?). K'atek'ut, ri e'are' man xkita' ta ri uch'ab'al ri kitat. Rumal rech che ri Yahweh kurayij ri kikamikal ri e'are'.

²⁶K'atek'uri', ri alaj Samu'el, tajin kk'iyik, knimar ri unimal e kk'iy ri uje'lal chuwatch ri Dyos e chkiwach ri winaq.

Jun achi kuya ub'ixik ri k'ax

²⁷Jun achi che rech ri Dyos, kpe uloq pa ri rachoch ri Eli e kub'ij chrech: «Jewa' kub'ij ri Yahweh. Qastzij ne' che xink'ut wib' chkiwach ri rachoch ri atat aretaq chi' ri e'are' ek'o pa ri Egipto e are kepatanajik chrech ri Fara'on. ²⁸K'atek'uri', ri in xincha' ri are' chkixo'l konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el arech are ri are' kokik nuchuchqajaw, arech kpaqi' cho ri tab'al toq'ob', arech kutzaytza ri porb'al k'ok' q'ol e arech kukoj ri efod chnuwach in. Ri in xinya' chech ri rachoch ri atat ch'aqap chech ronojel ri taq sapanik che ke'kiporoj ri e'ajisra'el. ²⁹¿Jasche kixaq'alb'ej ri tab'al toq'ob' wech in, e ri jetaq sapanik che in xintaqowik kya'ik pa ri Wachoch? ¿Jasche ri at are nimalaj ke'awil ri e'ak'ojol chnuwach in, aretaq chi' kechomarik ruk' ri sib'alaj utz kisipanik ri nusiwantinimit Isra'el? ³⁰Rumal k'uwa' weri' -utzij ri Yahweh, Udyos ri Isra'el- ri in utz ub'ixik xinb'ano che ri awachoch at e ri rachoch ri atat xas pa junalik ri' keb'in chnuwach, k'atek'ut kamik ri' -utzij ri Yahweh-¡ri in qas utz uk'olik wib' ri' kinb'an na chuwatch weri'! Rumal rech che jachintaq

kinkiq'ijilaj ri in, ri in ke'inq'ijilaj ri e'are', e ri jachintaq ketzelaj nuwach in, ri in kinwetzelaj kiwach e'are'. ³¹Petinaq nik'aj taq q'ij che ri in, kinq'at na ub'ik ri aq'ab' e ri uq'ab' ri rachoch ri atat, e xa jek'uri' ri achijab' pa ri awachoch man ke'open ta chi ri' pa ri kiri'jnaqil. ³²Ri at, kawil na ri' jun k'ulel pa ri wachoch, xa jek'uri' ronojel ri utzil kub'ano pa ri Isra'el, majumul chi ri' kek'oji' eri'jab' winaq pa ri awachoch. ³³Chunaqaj ri nutab'al toq'ob' kinya kan jun ri' chkech ri e'awachal, arech kkib'iq'eq'ej ri kiwal e kq'i'tajik ri' ri kuxlab'al, k'atek'ut konojel ri ek'o pa ri awachoch kekam ri' chuxe' ri ch'ich' rech ch'o', man ke'open ta ri' kkib'an ri'j taq winaq.

³⁴Jun k'utb'al ri' chawech at ri kkik'ulmaj na ri ekeb' ak'ojol, ri Hofni e ri Pinjas: junam ri' kekam ub'i chi ekeb' chi pa jun q'ij. ³⁵Ri in kincha' na jun nuchuchqajaw che qastzij chuchqajaw wech in, che qastzij kuchakuj ri kraj ri wanima' e ri kraj ri nurayib'al, kinyak na jun k'owlaj rachoch jawi' kjeqi' wi e pa junalik ri' kb'in chuwach ri nujikonsam. ³⁶K'atek'uri', jachin jun kkanaj kan pa ri awachoch, kpe na ri' che xukulem chuwach are' arech kuriq ub'i keb' oxib' saq upwaq e jub'a' ukaxlanwa e kub'ij na ri': "Kinta' chawech, chaya'a b'a' jun nuchak, xaq apachinchike chak kuya'o kub'an jun chuchqajaw, arech kinriq jub'a' wa kintijo".

Ri Dyos kusik'ij ri Samu'el*⁴

³¹Ri alaj ak'al Samu'el kupatanij ri Yahweh, k'o chuxe' ri utaqanik ri Eli. Ri utzij ri Yahweh; pa taq we q'ij ri' xaq jumpa na ri' we k'o jun utzij e man amaq'el taj k'o jun k'utb'al kuya'o. ²K'atek'uri', pa jun q'ij, ri Eli kotz'ol pa ri uwarb'al -ri uwoq'och nojimal tajin kchupik e man kka'y ta chik ri are' - ³ri uchaj ri Dyos man chupinaq taj e ri Samu'el kotz'ol pa ri tyoxlaj uk'olb'al ri Yahweh, jawi' k'o wi ri arka rech ri Dyos. ⁴Ri Yahweh ksik'in chrech ri Samu'el e ri are' kub'ij: «Ri in, in k'o waral ri'». ⁵Kxak'inik kb'e ruk' ri Eli e kub'ij: «Ri in, in k'olik waral ri' rumal rech che xinasik'ij».

K'atek'uri', ri Eli kub'ij: «Ri in man k'o ta xatinsik'ij, chattzalejoq jatekotz'oloq». Ri are' ktzalejik e kkotz'i'k. ⁶Ri Yahweh ksik'in chi jumul chrech ri Samu'el: «;Samu'el!», kcha chrech. Ri are' kwa'lajik ub'ik e kb'e ruk' ri Eli e kub'ij chrech: «Ri in, in k'o waral ri', rumal che xinasik'ij ri at». —«Nuk'ojol, ri in man k'o ta xatinsik'ij, chattzalejoq e jatekotz'oloq», kcha ri Eli chrech. ⁷Ri Samu'el maja' kreta'maj uwach ri Yahweh, rumal rech che ri utzij ri Yahweh man uk'utum ta rib' chuwach ri are'. ⁸Ri Yahweh, kusik'ij chi jumul ri Samu'el. Kwa'laj chi ub'ik ri are' e kb'e ruk' ri Eli e kub'ij: «Ri in, in k'o waral ri' rumal rech che xinasik'ij». K'atek'uri', ri Eli xuch'ob'o che are ri Yahweh tajin kusik'ij ri alaj ak'al ⁹e kub'ij chrech ri Samu'el: «Jat, jatekotz'oloq, k'atek'uri', we katsik'ixik, kab'ij na ri': Chatch'awoq, Yahweh, ri apataninel katutatab'ej», e ri Samu'el kb'e ub'ik e kkotz'i'k pa ri uk'olb'al.

¹⁰Ri Yahweh kpetik e ktak'i'ik. Kusik'ij ri are' jacha ri ub'anom nab'e: «;Samu'el, Samu'el!», k'atek'uri', ri Samu'el kub'ij: «Chatch'awoq, ri apataninel katutatab'ej». ¹¹Ri Yahweh kub'ij chrech ri Samu'el: «Kinb'an na pa ri Isra'el jun jas uwach, konojel ri ketow weri' ksumum ri' ri keb' kixikin. ¹²Pa we jun q'ij ri', qastzij kinb'an na ri' puwi' ri Eli ronojel ri xinb'ij puwi' ri rachoch, qas kmajtaj ub'i pa ri nab'e e kopanik pa ri uk'isb'al. ¹³At katb'in chrech ri are' che pa junalik kinb'an ri' q'atojtzij puwi' ri rachoch; rumal rech, reta'm che ri e'uk'ojol tajin ketzelaj uwach ri Dyos e ri are' man k'o ta xub'ij chkech, xaq xerilo. ¹⁴Rumal k'uwa' weri' -in kinjikib'a' ub'ixik che ri rachoch ri Eli- man k'o ta jun tab'al toq'ob', man k'o ta jun sianovel kusachow uwach ri mak ub'anom ri rachoch ri Eli».

¹⁵Ri Samu'el xutaqeji na ri ukotz'olem chi k'ate' xsaqarik, k'atek'uri', kutor ri taq uchi' ri Rachoch ri Yahweh. Ri Samu'el kuxib'ij rib' che ub'ixik chrech ri Eli ri xq'alajanik chuwach

ri are'; ¹⁶k'atek'ut, ri Eli kusik'ij ri are' e kub'ij chrech: «¡Alaj Samu'el nuk'ojo!», e ri are' kub'ij: «In k'olik ri!». ¹⁷Ri are' kuk'ot uchi' e kub'ij chech: «¿Jas xub'ij chawech? ¡Man k'o ta kak'u' chnuwach! Chub'ana' b'a' ri Dyos chawech we jastaq ri', xoquje' chutz'aqatisaj chi apan uw'i we ri at kak'u' jun tzij chnuwach in ri xub'ij ri Are' chawech». ¹⁸K'atek'uri', ri Samu'el ronojel kub'ij chrech e man k'o ta kuk'u' kan chuwach ri are'. Ri Eli kub'ij: «¡Are are' ri Yahweh. Chub'ana b'a' ri kril are' che utz!».

¹⁹Ri Samu'el tajin kk'iyik. Ri Yahweh k'o ruk' ri are' e man xuya' ta alaj che ktzaq ub'i pulew jun chkech ri utzij xub'ij ri are'. ²⁰Konojel ri Isra'el xketa'maj, kmajtaj ub'ik pa ri Dan e kopan pa ri B'erseb'a che ri Samu'el xokik q'axal utzij ri Yahweh. ²¹Ri Yahweh xutaqej uq'alajisaxik rib' chi jumul pa ri Silo; rumal rech che ri Yahweh kuk'ut rib' chuwach ri Samu'el rumal ri utzij.

Kech'akatajik ri e'ajisra'el, ri arka xqaj pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'os e kkik'am ub'ik

⁴¹Ri utzij ri Samu'el kb'e pa ronojel ri Isra'el. K'atek'uri', ri Isra'el xe'el ub'ik che kik'ulaxik ri e'ajfiliste'o, arech ke'b'ech'o'jinoq kuk' ri e'are'. Xekanaj kanoq chunaqaj ri Eb'en-ha-Eser, k'atek'uri' ri e'ajfiliste'os kkikoj ri tz'um taq kachoch pa ri Afek.

²Ri e'ajfiliste'o kkisuk'umaj kib' che ub'anik ri ch'o'j ruk' ri Isra'el. Nimalaj ch'o'j xkib'ano e xch'akik ri Isra'el kumal ri e'ajfiliste'o, xekam kanoq pa ri ulew jawi' xech'o'jin wi, juq'o (4.000) achijab'.

³Ri winaq che erech ch'o'j, ketzalij pa ri tz'um taq kachoch e ri ekinimal ri Isra'el kkib'ij: «¿Jasche, che ri Yahweh xujuya'o arech kujkich'ak ri e'ajfiliste'o? Jo' b'a' che uk'amik uloq pa ri Silo ri arka rech ri chapb'alq'ab' ub'anom ri Yahweh quk', chpet b'a' chqaxo'l uj e chujukolo' b'a' pa kiq'ab' ri eqak'ulel».

⁴Ri siwantinimit ke'utaq ub'i pa ri Silo enik'aj achijab' e chila' xkesaj uloq e xkik'am uloq ri arka rech ri chapb'alq'ab' rech ri Yahweh Sab'a'ot che t'uyul pakiwi' ri kerub'im; xkachi'laj uloq ri arka ri ekeb' uk'ojol ri Eli, ri Hofni e ri Pinjas. ⁵Aretaq chi' ri arka rech ri Yahweh kopanik jawi' k'o wi ri tz'um taq ja, konojel ri Isra'el kewinik, kkiraqaqeji kichi' e ri uwachulew xb'iririk.

⁶Ri e'ajfiliste'o xkito ri winik e ri raqoj chi'aj e kkib'ij: «¿Jas ub'e'al wa' ri nimalaj winik e ri raqo'j chi'aj ktatajik pa ri tz'um taq kachoch ri e'ajheb're'o?». K'atek'uri', xkita utzijol che are ri arka rech ri Yahweh xopan pa ri tz'um taq kachoch. ⁷Ri e'ajfiliste'o xkixib'ij kib' e kkib'ij: «¡Ri Dyos xpe pa ri tz'um taq ja!». Kkib'ij chkb'il kib': «¡Kax wa' weri' chqech! Mawi xqak'ulmaj jun jas uwach jacha weri'. ⁸¡K'ax wa' we xqariqo! ¿Jachin kujukol wa' puq'ab' we Dyos ri' che sib'alaj uchuq'ab'? Are wa' ri Dyos che xuk'ajisaj uwach ri Egipto ruk' sib'alaj taq k'ax pa ri tz'inalik ulew. ⁹Mub'an b'a' keb' ik'u'x, ko ichuq'ab' kk'oji'k, chib'ana' ix achijab' ix ajfiliste'o, arech ri ix man k'o ta kixok chkipatanaxik ri e'ajheb're'o jacha ri e'are' che epataninel chiwech ix; qas ix achijab' chib'ana' e qas kixch'o'jinik!».

¹⁰Ri e'ajfiliste'o xkimaij ri ch'o'j. Xch'akik ri Isra'el, chkipatanaxik ke'animaj ub'ik e keb'e ub'i pa ri tz'um taq kachoch; nimalaj kamikal xb'antajik, xeqaj e 30.000 achijab' rech ch'o'j kuk' ri Isra'el. ¹¹Xchap ub'ik ri arka rech ri Dyos e ri ekeb' uk'ojol ri Eli xekamik, ri Hofni e ri Pinjas.

Kkamik ri Eli

¹²Jun achi rech ri ujuq'at ri B'enjamin kxak'inik kanimaj ub'ik pa ri jun k'olb'al jawi' tajin ri ch'o'j e kopan pa ri Silo xas pa we jun q'ij ri', tzya'q ub'anom ub'ik ri jetaq ratz'yaq e nojinaq ub'i ri ujolom chrech poqlaj.¹³Aretaq chi' ri achi kopanik, ri Eli t'uyul cho ri utem, pa ri okib'al, kka'y apan pa ri b'e, rumal rech che ri ranima' kb'irb'itik apanoq rumal ri arka rech ri Dyos. We achi ri' kopanik e xuya ub'ixik chkech pa ri tinimit ri tzij ruk'am uloq e konojel ri tinimit kewinik e kkiraqaqeji kichi'.

¹⁴Ri Eli kuta' ri winik e ri raqo'j chi'aj e kub'ij: «*Jas ub'e'al we nimalaj winik ri' e ri raqo'j chi'aj?*». Ri achi kxak'inik e kuya ub'ixik chrech ri Eli. ¹⁵Ri Eli k'o chi jumuch' wajxalajuj ujunab'; man ksilo'b' ta chi ri keb' uwoq'och e man kka'y ta chik. ¹⁶Ri jun achi kub'ij chrech ri Eli: «*Ri in, inpetinaq uloq chi pa ri k'olb'al jawi' tajin ri ch'o'j, xanimaj uloq pa ri ch'o'j mi'er*», e ri Eli kuk'ot uchi': «*Jas ri xk'ulmatajik, nuk'ojol?*». ¹⁷Ri achi che uk'amom uloq ri tzij kub'ij: «*Ri Isra'el xanimaj chkiwach ri e'ajfiliste'o, xoquje' xekamisaxik sib'alaj ek'i achijab'*, jun nimalaj k'ax chik, xekamisaxik ri ekeb' ak'ojol: ri Hofni e ri Pinjas, k'atek'uri', xoquje' xchap ub'ik e xk'am ub'ik ri arka rech ri Dyos!».

¹⁸Aretaq chi' xub'ij ri xk'ulmatajik ruk' ri arka rech ri Dyos, ri Eli xtzaq uloq cho ri utem chrij, pak'alik xqajik panik'aj chrech ri okib'al, xq'aj ri uqul e xkamik, rumal rech che ri are' sib'alaj ri'j winaq chik e man kuq'i' ta chik jas taq ri kub'ano. Ri are' ajq'atb'altzij xub'ano pakiwi' ri Isra'el pa kawinaq junab'.

Kkamik ri rixoqil ri Pinjas

¹⁹K'atek'uri', ri ralib' ri Eli, ri rixoqil ri Pinjas yawab' ixoq e xtz'aqatik ri uq'ij arech ku'tzirik. Aretaq chi' xuto che xk'am ub'ik ri arka, che kkam ri ralib' tata' e che xkam ri rachajil, xtzaq uloq ri ak'al, ri are' xch'uki' ukoq e xa'laxik ri ak'al, rumal rech che sib'alaj q'oxomal chik k'olik ri are'. ²⁰Kamikal chik kub'ano, ri ixoqib' che tajin kkilij, ri e'are' kkib'ij chrech: «*Chakojo' achuq'ab', mub'an keb' ak'u'x rumal rech che ala ri alaj ak'al xa'laxik*», k'atek'ut, ri are' man xch'aw ta chik e man xok ta chi il. ²¹Ikab'od ri ub'i' ri ak'al xukojo e kub'ij: «*Ri nimalaj q'ijil xchuptajik uwach pa ri Isra'el*», kub'ij weri' rumal rech che xk'amtaj ub'ik ri arka rech ri Dyos».

Ri k'ax kkiriq ri e'ajfiliste'o rumal ri arka

⁵Aretaq chi' ri e'ajfiliste'o xkichap ub'i ri arka rech ri Dyos e xkik'am ub'ik pa ri Eb'en-ha-Eser, xkiya'a' pa ri Asdod. ²Ri e'ajfiliste'o xkesaj ub'ik ri arka rech ri Dyos e xkik'am ub'ik pa ri nim rachoch ri Dagon e kkikoj ukoq chunaqaj ri Dagon. ³Aretaq chi' ri e'ajasdod kewa'lajik pa ri jun q'ij chi aq'anoq, ri Dagon tzaqinaq uloq pulew chuwach ri arka rech ri Yahweh. Kkiyak ri Dagon e kkikoj chi jumul pa ri uk'olb'al. ⁴Aretaq chi' aq'ab'il kewa'lajik chi aq'anoq pa ri jun q'ij chik, ri Dagon tzaqinaq pulew, chuwach ri arka rech ri Yahweh, ri ujolom ri Dagon e ri keb' uq'ab' paxinaq k'o kanoq chunaqaj ri okib'al; xuwi ri ub'aqil ri Dagon k'o kan pa ri uk'olb'al. ⁵Rumal k'uwa' weri', ri e'uchuchqajaw ri Dagon e konojel ri ke'ok ub'i pa ri nim rachoch ri Dagon man kkitak'alb'ej taj ri rokib'al ri Dagon pa ri Asdod tza pa we q'ij kamik ri'.

⁶Ri uq'ab' ri Yahweh xqaj pakiwi' ri e'ajasdod: kuk'ajisaj kiwach ruk' jetaq awas kk'iy uloq chkech, jewa' kub'an pa ri Asdod e pa ronojel ri rulew. ⁷Aretaq chi' ri e'ajasdod kkilo ri tajin kk'ulmatajik, kkib'ij: «*Makanajik kan chqaxo'l ri arka rech ri Kiyos ri Isra'el, rumal rech che xukowirisaj ri uq'ab' paqawi' uj e puwi' ri qadyos Dagon*».

⁸Ke'kitzukuj e ke'kimulij konojel ri ekinimal ri e'ajfiliste'o e kkib'ij: «¿Jas kqab'an wa' chrech ri arka rech ri kidyos ri Isra'el?». Ri ekinimal winaq kkib'ij: «Ri arka rech ri Kidyos ri Isra'el kk'am ub'i ri' pa ri Gat». E kk'am ub'i chila' ri arka rech ri kidyos ri Isra'el. ⁹K'atek'ut, aretaq chi' xk'amtajik ub'ik ri arka jela' pa ri Gat, ri uq'ab' ri Yahweh xqaj puwi' ri tinimit, xok nimalaj xib'rib' chkech ri siwantinimit. Kuk'ajisaj kiwach ri siwantinimit, xel uloq jetaq awas chkech, chi ak'alab' chi eri'jab'.

¹⁰Xa jek'uri', kkitaq ub'ik ri arka rech ri Dyos pa ri Ekron, k'atek'ut, aretaq chi' ri arka rech ri Dyos kopan pa ri Ekron, ri e'ajekron kiwinik e kkib'ij: «Xk'am uloq ri arka rech ri Udyos ri Isra'el quk' uj arech kujkamik ri uj siwantinimit». ¹¹Ketzukuxik e kemulixik konojel ri ekinimal ri e'ajfiliste'os e kkib'ij: «Chtzalexoq ri arka rech ri Kidyos ri Isra'el e chtzalexoq pa ri uk'olb'al e man kujkam ta ri' ri uj ri uj siwantinimit». Xane k'o jun kamikalaj xib'rifikil pa ronojel ri tinimit, rumal rech che sib'aj k'ax xna'tajik ri uq'ab' ri Dyos pakiwi'. ¹²Ri winaq che man xekam taj, xk'ajisax kiwach ruk' ri jetaq awas xpe chkech e ri winik k'isb'al k'u'x xb'an pa ri tinimit, xpaqi' ub'ik chikaj.

Ri utzalejixik ri arka

⁶1Ri arka rech ri Yahweh xkanaj wuqub' ik' pa ri kulew ri e'ajfiliste'o. ²Ri e'ajfiliste'o, xe'kisik'ij ri echuchqajawib' e ri ech'ob'anelab' e kkib'ij chkech: «¿Jas kqab'an wa' ruk' ri arka rech ri Yahweh? Chiya'a' ub'ixik chqech jas kqab'an che utzalexik pa ri uk'olb'al».

³Kkib'ij e'are': «We kiwaj ix ketzalejisaj ri arka rech ri Kidyos ri Isra'el, mitaq ub'ik xaq jeri', xane chinojisaj ub'i chrech jetaq sipanik. K'atek'uri', kixkunatajik ri' e kiweta'maj ri', jasche xixuterne'b'ej ri uq'ab'».

⁴Kkib'ij: «¿Jas ri sipanik kqachi'j na chuwatch ri are?'». Kkib'ij: «Kichi'j ri' job' t'ort'a'q q'an pwaq e job' ch'o b'anom ruk' q'an pwaq, weri' are ajtzij ejoropa' ri ekanimal ri e'ajfiliste'o, rumal rech che iwonojel ix junam uk'axk'ob'exik xib'ano ri itzel kuk' ri kinimal ri winaq. ⁵Chib'ana' ri kiwachb'al ri awas xpe chiwech e ri kiwachb'al ri ch'o che tajin kkik'ux ri iwulew, k'atek'uri' chiq'ijilaj ri Udyos ri Isra'el. Wene' xa jeri' ri uq'ab' man kuk'ajisaj ta chi iwach ix, man kuk'ajisaj ta chi kiwach ri jetaq idyos e man kuk'ajisaj ta chi uwach ri iwulew. ⁶¿Jasche che ri ix kikowirisaj na ri iwanima' jacha xkib'an ri e'ajegipto e jacha xub'an ri Fara'on? ¿La man xkiya ta alaj arech ke'el ub'ik ri e'are' aretaq chi' xb'antaj k'ax chkech rumal ri Dyos?

⁷Kamik ri', chib'ana' e chisuk'umaj jun k'ak' ersab'al sutaq che kchrorex kumal keb' wakax, keb' wakax che k'o kitu' e che majumul kik'amom ub'i jun ersab'al sutaq chrij kiqu e ke'itz'apij ri e'alaj taq kal pa ri kik'olb'al. ⁸K'atek'uri', chiya'a' ri arka rech ri Yahweh cho ri tem pa ri jun che' che kchororexik ub'ik kumal ri wakax. E k'u ri jastaq xb'an ruk' ri q'an pwaq che are sipanik, kiya b'i ri' pa jun kaxa chunaqaj ri arka e kitaq ub'i ri' arech ktzalij ub'ik. ⁹K'atek'uri', qas kiwil ri': we are kruk'aj ub'i ri ub'e ri B'et-Semes, ri rulew are', kch'ob'taj na k'uri' che are ri are' xb'anow ri nimalaj k'ax chqech uj. We man are ta kruk'aj ub'ik ri b'e ri', ri uj kqeta'maj na k'uri' che man are ta ri uq'ab' xuk'ajisaj qawach e ri k'ax xqariqo man k'o ta jun ub'e'al ri'».

¹⁰Jeri' kkib'an ri achijab' ri': xkicha' keb' wakax che k'o inlaj taq kal e ke'kixim cho ri jun ersab'al sutaq che kchorex ub'ik kumal ri wakax, e ri alaj taq wakax ke'kitz'apij kan pa ri kik'olb'al ri jetaq chikop. ¹¹Kkiya ri arka rech ri Yahweh cho ri ersab'al sutaq che kchorej b'i ri wakax, xoquje' kya ub'i ruk' ri jun kaxa che k'o ub'i ri ch'o chupam che xb'an ub'i ruk' q'an pwaq e ri uwachb'al ri jetaq awas xk'iy uloq chkech ri winaq.

¹²Ri wakax xas kkisuk' ub'ik pa ri ub'e ri B'et-Semes e man xkijal ta ri kib'e e kiwinik eb'enaq, man ketzali' ta ub'ik pa ri kikyaq'ab' on pa ri kimox. Ri ekinimal ri e'ajfiliste'o ke'kiterne'b'ej ub'ik qas k'ate' na ke'open pa ri rulew ri B'et-Semes.

Ri arka pa ri B'et-Semes

¹³Ri winaq pa ri B'et-Semes, tajin kkib'an ri q'atoj triko pa ri taq'aj. Kkiyak uloq ri kiwach, e arechi' kkil ri arka, ruk' nimalaj ki'kotemal kepe che uk'ulaxik. ¹⁴Aretaq chi' ri jun ersab'al sutaq che chororem uloq kumal ri wakax, kopan pa ri rulew ri Josu'e, che jun ajb'et-semes, ktak'i'k; k'o chila' jun nimalaj ab'aj. Kpaq'ik ri jun ersab'al sutaq kchororem ub'i ri wakax, e ri keb' wakax kechi'xik pa jun holokosto chuwatch ri Yahweh. ¹⁵Ri e'ajlevi xkiqasaj ri arka rech ri Yahweh e ri jun kaxa che k'o koq chutzal e che k'o ri jastaq chupam che b'anom ruk' q'an pwaq, kkikoj weri' cho ri nimalaj ab'aj. Pa we jun q'ij ri', ri winaq ek'o pa ri B'et-Semes xkichi'jjetaq holokostos e xkib'an tab'al taq toq'ob' chuwatch ri Yahweh. ¹⁶Ri ejob' kinimal ri e'ajfiliste'o, xkil kanoq weri' e xetzalij ub'ik pa ri Ekron pa we jun q'ij ri'.

¹⁷Are wa' rijetaq awas che b'anom ruk' q'an pwaq che xkik'am uloq ri e'ajfiliste'o chuwatch ri Yahweh, jun sipanik rech tojb'al makaj xkik'am uloq: jun rech ri Asdod, jun rech ri Gasa, jun rech ri Askalon, jun rech ri Gat, jun rech ri Ekron. ¹⁸K'atek'uri', ri ch'o che b'anom ruk' q'an pwaq, xtaq uloq jeri' ejanik'apa konojel rijetaq kitinimit ri e'ajfiliste'o k'olik, xe'jalaxik ri ekowlaj taq tinimit e ri alaj taq tinimit che xaq ek'o koq. E ri nimalaj ab'aj che xya ri arka puwi', kilitajik na kamik pa ri rulew ri Josu'e che jun Ajb'et-Semes. ¹⁹Ri Dyos, xuk'ajisaj kiwach enik'aj achijab' che ek'o pa ri B'et-Semes, e'are ri e'uk'ojol ri Jekoni'as, rumal rech che aretaq chi' xkil ri arka rech ri Yahweh, man xe'ki'kot taj. Xa jek'uri', ri Dyos xuk'ajisaj kiwach e'oxk'al lajuj (70) chkech ri achijab'. Ri siwantinimit xe'koq'ej we winaq ri', rumal rech che ri Dyos xuk'ajisaj kiwach ruk' nimalaj k'ax.

Ri arka pa ri Kiryat-Ye'arim

²⁰K'atek'uri', ri winaq ek'o pa ri B'et-Semes kkib'ij: «¿Jachin kkowinik ktak'i' kan chuwatch ri Yahweh, ri tyoxlaj Dyos? ¿Jawi' kqataq ub'ik ri arka arech naj kb'e wi chqech uj?». ²¹Ke'kitaq ub'ik enik'aj che xkik'am ub'ik ri tzij chkech ri e'ajkiryat-Ye'arim arech ke'kib'ij chkech: «Ri e'ajfiliste'o xkitzalejisaj chqech ri arka rech ri Yahweh. Chixqaj b'a' uloq arech kik'ama' ub'ik ix pa ri iwulew».

⁷¹Ri e'ajkiryat-Ye'arim xepetik e kkipaqab'a' ub'ik ri arka rech ri Yahweh. Kkik'am ub'ik pa ri rachochoch ri Ab'inadab, cho ri juyub' e xki'uxisaj tyoxlaj winaq ri uk'ojol Ele'asar arech kurla'wichij ri arka rech ri Yahweh.

Ri Samu'el, q'ataltzij e kolonel

²Xok'owik k'i taq q'ij -juwinaq junab'- qas pa ri q'ij che ri arka xok pa ri Kiryat-Ye'arim. Konojel ri rachochoch ri Isra'el xkik'is kik'u'x chuwatch ri Yahweh. ³K'atek'uri', ri Samu'el jewa' xch'aw chkech konojel ri rachochoch ri Isra'el: «We kixtzalij ruk' ri Yahweh ruk' ronojel iwanima', chiwesaj ub'ik chixo'l ri ekaxlan taq dyos, xoquje' rijetaq Astartes, chikub'a' ik'u'x chrij ri Yahweh e xuwi ri are' chipatanij; xa jek'uri', ri are' kixukol ri' pa kiq'ab' ri

e'ajfiliste'o». ⁴Ri e'ajisra'el ke'kesaj ub'ik ri jetaq B'a'ales e ri jetaq Astarte e xuwi kkipatanij ri Yahweh.

⁵Ri Samu'el kub'ij chkech: «Che'imulij konojel ri Isra'el pa ri Mispa, k'atek'uri', ri in kinch'aw ri' piwi' chuwatch ri Yahweh». ⁶Kkimulij kib' pa ri Mispa, kkesaj ja' e kkitijkej chuwatch ri Yahweh, kemewa'jik pa ri jun q'ij ri' e kkib'ij: «Ri uj xujmakun chuwatch ri Yahweh». Ri Samu'el kub'an q'atojtzij pakiwi' ri e'ajisra'el pa ri Mispa.

⁷Aretaq chi' ri e'ajfiliste'o xketa'maj che ri e'ajisra'elita xkimulij kib' pa ri Mispa, ke'paqi' che ub'anik ch'o'j chkij ri Isra'el. Aretaq chi' ri e'ajisra'el xkita utzijol weri' kkixib'ij kib' chkech ri e'ajfiliste'o. ⁸K'atek'uri', ri e'ajisra'el kkib'ij chrech ri Samu'el: «¡Mattani'k che uk'omixik chuwatch ri Yahweh ri Qadyos, arech man kujuya ta kanoq! ¡Arech kujukol pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o!». ⁹Ri Samu'el kuk'am ukoq jun alaj ama' chij che tajin ktu'n na e ronojel xuya pa holokosto chuwatch ri Yahweh. Ri Samu'el kuk'is uk'u'x chuwatch ri Yahweh arech kutoq'ob'isaj kiwach ri e'ajisra'el, e ri Yahweh xutatab'ej ri utzij. ¹⁰Ri Samu'el tajin kuchi'j ri holokosto, aretaq chi' ri e'ajfiliste'o xkichapale'j ri ch'o'j kuk' ri Isra'el, k'atek'uri', ri Yahweh xxo'jlinik ri uch'ab'al pakiwi' ri e'ajfiliste'o jacha jun kaqluja, xok xib'rikil chkech e xech'aktajik kumal ri Isra'el. ¹¹Ri achijab' rech ri Isra'el ke'el uloq pa ri Mispa e ke'koqataj ri e'ajfiliste'o, k'atek'uri', k'ax xkib'an chkech chi ikim chi na chrech ri B'et-Kar. ¹²K'atek'u-ri', ri Samu'el kuk'am koq jun ab'aj e xuyak panik'aj chrech ri ub'e ri Mispa e pa ri ub'e ri Ware'aj e kukoj ub'i Eb'en-ha-Eser, e kub'ij: «Chi k'ate' na waral ri' xujukol ri Yahweh».

¹³Ri e'ajfiliste'o xesax ri kik'ixb'al. Man k'o ta chi jumul xetzalij uloq cho ri rulew ri Isra'el e ri uq'ab' ri Yahweh ko xk'oji' pakiwi' ri e'ajfiliste'o pa ronojel ri uk'aslemañ ri Samu'el. ¹⁴Ri jetaq tinimit kech ri e'ajisra'el e che xkechb'ej ri e'ajfiliste'o xtzalij chrech ri Isra'el, chi pa ri Ekron ub'ik e kopan pa ri Gat, e xa jek'uri', ri Isra'el xkowinik xresaj pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o ri kulew che k'o chi pa kiq'ab' ri e'are'. K'atek'uri', xk'oji' nimalaj utzil chkixo'l ri e'ajisra'el e ri e'ajamorre'o.

¹⁵Ri Samu'el, pa ronojel ri uk'aslemañ kub'an ri q'atojtzij puwi' ri Isra'el. ¹⁶Ronojel taq junab' kutzalij ri B'etel, ri Guigal e ri Mispa e kub'an q'atojtzij pakiwi' ri e'ajisra'el pa ronojel we jetaq k'olb'al ri'. ¹⁷K'atek'uri', ktzalij uloq pa ri Rama, rumal rech che chila' k'o wi ri rachoch e kub'an q'atojtzij pakiwi' ri Isra'el. Waral ri' kuyak jun ab'aj tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh.

Ri siwantinimit kuta' jun ajawinel

⁸Aretaq chi' ri Samu'el ri'j winaq chik, ke'ukoq ri e'uk'ojol eq'ataltzij puwi' ri Isra'el. ²Ri nab'e'al uk'ojol ub'i' Jo'el e ri uchaq' koq ub'i' Ab'i'as; ri e'are' kkib'an ri q'atojtzij pa ri B'erseb'a. ³K'atek'ut, ri e'uk'ojol man xkiterne'b'ej ta ri ub'e: are xqaj chkiwach ri ch'akoq, xkik'am ri jetaq sipanik kb'an chkech e xkijal uwach ri suk'il.

⁴Konojel ri ekinimal ri siwantinimit rech ri Isra'el kkimulij kib' e keb'e ib'ik ruk' ri Samu'el pa ri Rama. ⁵Kkib'ij chrech: «Chawilampe', ri at, at ri'j winaq chik e ri e'ak'ojol man are ta kkiterne'b'ej ri ab'e' at. Xa jek'uri', kamik ri' chakojo' b'a' jun ajawinel paqawi' arech kub'an q'atojtzij paqawi', jacha kkib'an konojel ri nik'aj taq tinimit chik».

⁶Ri Samu'el itzel xuto che kkib'ij: «Chaya' jun ajawinel paqawi' arech kub'an q'atojtzij paqawi'», e kch'aw ruk' ri Yahweh. ⁷K'atek'uri' ri Yahweh kub'ij chrech ri Samu'el: «Chatatab'ej ronojel ri kkib'ij ri winaq chawech, rumal rech che ri at man katkik'yaq ta ub'ik, xane in ri kinkik'yaq ub'ik, are kkaj man kinajawinik ta chi in pakiwi' ri e'are'. ⁸Ronojel ri kib'anom chwech chi pa ri q'ij che xe'inwesaj uloq pa ri Egipto chi k'ate' kamik

ri' -xinkiya' kanoq e xe'kipatanij enik'aj dyos chik-, xoquje' kib'anom chawech at. ⁹K'atek'uri', kamik ri' xas chatatab'ej ri kkib'ij, k'atek'ut, chaya' ub'ixik chkech e chak'utu' chkiwach ri upixab' ri ajawinel che kajawinik pakiwi».

Ri man utz taj we kok ri ajawinel

¹⁰Ri Samu'el kuya ub'ixik ronojel ri utzij ri Yahweh chkech ri siwantinimit che kkita jun ajawinel chrech. ¹¹Kub'ij chkech: «Jewa' ri upixab' ri ajawinel che kajawinik piwi' ri ix.

Ke'utoqij ub'i ri' ri e'ik'ojol e ke'okisax ri' chuwach ri jetaq uch'ich' e kkiyejb'ej ri' ri jetaq ukej e rajawaxik ri' kexak'in chuwach ri jetaq uch'ich'. ¹²Ke'okisax ri' ek'amal b'e chkech kaq'o' lajujk'al (1.000) e ek'amal b'e ri' chkech ekawinaq lajuj k'amal b'e; kixu'okisaj ri' che uchakuxik ri rulew, che uq'atik ri triko, che ub'anik ri jetaq uch'ich' rech ch'o'j e che ub'anik ri jetaq tz'um k'olb'al rech ri taq uch'ich'.

¹³Ke'utoqij ub'i ri' ri e'imi'al e ke'ok ri' eb'anal taq k'ok' kunab'al, eb'anal wa e eb'anal kaxlanwa.

¹⁴Kutoqij ri' ri iwulew, ri tikb'al uva e utzalaj taq uche'al olivos e kuya' ri' weri' chkech ri emencho'r taq e'upataninel. ¹⁵Kutoq'ij ri' ri ulajuj uch'aqapil tojb'al rech ri jetaq tikonb'al e ri tojb'al tikb'al uva, arech kuya chkech ri jetaq uq'atb'altzij e ri winaq erachil ri ajawinel pa ri rajawaremal.

¹⁶Ke'utoqij b'i ri' chiwech ri utzalaj taq ipataninel e ri imokom, xoquje' ri e'ik'ojol, ri ib'urix, ri ewakax e ke'u'okisaj ri' pa chak che rech ri are'. ¹⁷Kutoqij ri' chiwech ri ulajuj ch'aqap ichakoj pakiwi' ri jupuq taq ichikop. K'atek'uri', ri ix, kixok ri' ix upataninel.

¹⁸Pa we jun q'ij ri', ri ix, kik'is ik'u'x ri' rumal ri jun ajawinel che xas ix xixcha'owik e ri Yahweh man kutzalij ta ri' uwach ri itzij».

¹⁹Ri siwantinimit man kkaj taj kkita' ri utzij ri Samu'el e kkib'ij: «¡Jayi'! ri uj kk'oji' jun qajawinel, ²⁰e ri uj, uj jeri' na k'uri' ejacha konojel ri jetaq tinimit chik: ri qajawinel kub'an q'atojtzij ri' paqawi', kel ub'i ri' e knab'ej ub'i ri' chqawach e kch'o'jin ri' quk' pa taq ri ch'o'j». ²¹Ri Samu'el xutatab'ej ronojel ri tzij xkib'ij ri siwantinimit e kukamulij ub'ixik chuxikin ri Yahweh. ²²K'atek'ut, ri Yahweh kub'ij chrech ri Samu'el: «Chatatab'ej ri kkib'ij e chakojo' pakiwi' jun ajawinel». Ri Samu'el kub'ij chkech ri achijab' e'ajisra'el: «Jix b'a' iwonojel pa taq ri itinimit».

Ri Sa'ul e ri ati't taq b'urix che erech ri utat^{*11}

⁹1K'o jun achi pa ri ujuq'at ri B'enjamin, ub'i' Kis, uk'ojol ri Ab'i'el, uk'ojol ri Seror, uk'ojol ri B'ekorat, uk'ojol ri Afi'aj. Ri are' jun ajb'enjamin, jun achi che sib'alaj uchuq'ab' k'olik. ²Ri are' k'o jun uk'ojol ub'i' Sa'ul, ri are' jun ala e je'lik kka'yik. Man k'o ta jun chkixo'l ri e'ajisra'el che je'lik kka'yik chuwach ri are': qas cho ub'o'jal rij ub'ik e kopan ajsik cho ri ujolom, tiptik raqan chkiwach konojel ri siwantinimit.

³Xk'ulmatajik, xesach ri ati't taq ub'urix ri Kis. Ri Kis kub'ij chrech ri uk'ojol Sa'ul: «Chak'ama' ub'ik jun chkech ri alab'om. Chatwa'lijooq e jat chkitzukuxik ri ati't taq b'urix».

⁴Xkitzalij ri jetaq ujuyub'al ri Efra'im e xkiq'axej ri rulew ri Salisa e man k'o ta kkiriqo; keq'ax pa ri rulew ri Sa'alim e man ek'o ta ri b'urix chila'; keq'ax pa ri rulew ri B'enjamin e man k'o ta kkiriqo.

⁵Aretaq chi' xe'open pa ri rulew ri Suf, ri Sa'ul kub'ij chrech ri ala che b'enaq ub'ik ruk' ri are': «¡Jo'!, chujtzalij ub'ik, kinna' wib', wene' ri nutat man ke'unchomaj ta chik ri e'ati't b'urix e wene' are kumajij mayowik qumal uj». ⁶K'atek'ut, ri are' kub'ij chrech: «Pa we jun

tinimit ri' k'o jun achi che qas rech ri Dyos. Ri are' qas kokisaxik ri utzij; ronojel ri kub'ij qas tzij kb'antajik. Jo' b'a ruk', wene' kub'ij chqech keb' oxib' tzij puwi' we jun b'inem xqamaj uloq».

⁷Ri Sa'ul kub'ij chrech ri ala che rachi'l ub'ik: «Kuje' wa' ruk', k'atek'ut, ¿jas kqak'am ub'i wa' chrech ri achi rech ri Dyos? Man k'o ta chi jun kaxlanwa pa ri qakoxtar e man k'o ta jun sipanik arech kqak'am ub'ik chrech ri achi rech ri Dyos. ¿Jas ri kuya'o kqaya chrech?». ⁸Ri jun ala kub'ij chrech ri Sa'ul : «K'o wuk' in jun ukaj uch'aqapil jun siklo rech saq pwaq, kinya wa' chrech ri achi rech ri Dyos e kub'j ri' chqech ri b'e kqak'am ub'ik». ⁹Ojer tzij, pa ri Isra'el, jewa' kb'ixik aretaq chi' k'o rajawaxik ke'ch'ob'oq ruk' ri Dyos: «Jo' je'qala' ri ajsaqwachaj», rumal rech che ri q'axel utzij ri dyos kamik ri', ojer tzij kanoq kb'ix chrech «ajsaqwachaj». ¹⁰Ri Sa'ul kub'ij chrech ri ala: «!Utz ri kab'ij, jo' b'a!». K'atek'uri', keb'e ub'ik pa ri jun tinimit jawi' k'o wi ri achi che qas rech ri Dyos.

Ri Sa'ul kuriqa' ri Samu'el

¹¹Aretaq chi' epaqal ub'ik pa ri tinimit, ke'kiriq enik'aj alitomab' che epetinaq uloq che resaxik ub'ik ri ja' e kkita' chkech: «¿La k'o waral ri ajsaqwachaj?».

¹²Ri are' kkib'ij chkech: «Je', ri are' k'o apanoq chiwach. Ka'tek'uri' kopan pa ri tinimit, rumal rech che kamik k'o jun tab'al toq'ob' pa ri nim k'olb'al puwi' ri siwantinimit.

¹³Aretaq chi' kixok ub'ik pa ri tinimit, ki'riqa na ri' ri are' aretaq chi' maja' kpaqi' pa ri nim k'olb'al chech ri wa'im. Ri siwantinimit man kewa' ta na ri' we maja' kopan ri are', rumal rech che are ri are' kutewchi'j ri tab'al toq'ob', aretaq chi' xb'antaj weri' kewa' ri' ri winaq che xesik'ixik. Chixpaqal b'a' ub'ik e kiriqa' na ri' ri are'».

¹⁴Ke'paqi' ub'ik pa ri tinimit. Aretaq chi' ke'ok ub'ik, ri Samu'el tajin kel uloq e petinaq uloq kuk' ri e'are', arech kpaqi' ub'ik pa ri nimalaj k'olb'al.

¹⁵K'atek'uri', iwir kanoq, arechi' maja' kpe ri Sa'ul, ri Yahweh xuq'alajisaj chuwach ri Samu'el weri': ¹⁶«Jetaq wa' chwe'q ri', ri in kintaq na uloq awuk' jun winaq rech ujuq'at ri B'enjamin, kajikonsaj ri' ruk' ri ole'o arech kuxik k'amalb'e chkech ri enuwinaq Isra'el e ri are' ke'ukol na ri' ri siwantinimit pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o, rumal rech che xintatab'ej ri enuwinaq che kkik'is kik'u'x».

¹⁷Xa jek'uri', aretaq chi' ri Samu'el kril ri Sa'ul, ri Yahweh kub'ij ukoq chrech: «Are wa' ri achi che xinb'ij in chawech. Ri are' kub'an q'atb'altzij pakiwi' ri enuwinaq».

¹⁸Ri Sa'ul kqib' ukoq ruk' ri Samu'el panik'aj chrech ri uchi' ri tinimit e kub'ij chrech: «Chab'ana' jun toq'ob' chwech, chab'ij chwech jawi' k'o wi ri rachoch ri achi che kq'alajanik ri jastaq chuwach».

¹⁹Ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «In ri in jun achi che kq'alajanik ri jastaq chnuwach. Chatnab'ejoq chnuwach e chatpaqal ub'ik pa ri nim k'olb'al. Chanim ri' kitij na ri' ri iwa wuk' in. Chwe'q aq'ab'il kinya alaj ri' chawech katb'e ub'ik e kinya ub'i ub'ixik chawech ronojel ri jastaq che k'o pa ri awanima'. ²⁰Matmayow chi kumal ri ati't taq b'urix che oxib' q'ij chik esachinaq, maxib'ij awib', rumal rech che xeriqitajik. K'atek'uri', ¿jachin ajch'aq'e' ri' ronojel ri uq'nomal ri Isra'el? ¿La man awech ta ri at e kech ri e'ajuparachoch ri atat?».

²¹Ri Sa'ul kub'ij: «¿La man in jun ajb'enjamin ta ri in, ri ch'i'p chkixo'l ri ujuq'at ri Isra'el? ¿La man e'are ta ri ewachalal in ri ech'i'p chkixo'l konojel ri ujuq'at ri B'enjamin? ¿Jas k'u che kab'ij we jetaq tzij chwech ri'?».

²²Ri Samu'el ke'uk'am ub'ik ri Sa'ul e ri jun ala chik. Ke'u'okisaj pa ri nim ja e ke'ukub'a' pa ri nab'e taq tem chkixo'l ri winaq che tajin ke'la'axik, ri winaq ke'la'axik ejuwinaq lajuj.

²³K'atek'uri', ri Samu'el kub'ij chech ri ajb'anal wa: «Chaya' loq ri ti'j e ri wa che xinya'

chawech, ri xinb'ij chawech che kataso». ²⁴Ri ajb'anal wa kuq'at uloq ri ra' e ri utz'aqatil, kuya ukoq chuwach ri Sa'ul e kub'ij chrech: «Are wa' ri ti'j che k'olom kanoq chawech ri at. Chatija' b'a', rumal rech che awech at we jun ula'nik ri', xtasik we ti'j ri' awech at rumal ri tzij: «ri in xe'insik'ij ri siwantinimit». We jun q'ij ri', ri Sa'ul xwa' ruk' ri Samu'el.

²⁵Keqaj uloq pa ri nim k'olb'al chi k'ate' pa ri tinimit. Xsuk'umaxik jun upop ri Sa'ul ajsik uloq chrech ri ja. ^{26a}E xq'oyi'ik. Aq'ab'il, kewa'laj ub'ik.

Kjikonsaxik ri Sa'ul

^{26b}K'atek'uri', aretaq chi' ksaqar uwachulew, ri Samu'el kusik'ij apan ri Sa'ul che k'o ajsik chrech ri ja e kub'ij chrech: «Chatwa'lijoq, ri in katinch'ab'ej kanoq arech katb'e ub'ik». Ri Sa'ul kwa'lij uloq e ekeb', ri Sa'ul e ri Samu'el ke'el uloq jawi' ri ek'o wi. ²⁷Ri e'are' eqajinaq chi uloq tza'nja chrech ri tinimit, aretaq chi' ri Samu'el kub'ij chech ri Sa'ul: «Chataqa' ub'ik we ala arech knab'ejik ub'ik chawach ri at». E ri ala knab'ejik ub'ik. «K'atek'uri' ri at, chatkanaj kanoq chanim ri' arech kinya ub'ixik chawech ri utzij ri Dyos».

10¹ Ri Samu'el kuk'am ukoq ri k'olb'al ole'o e kuq'ejej cho ri ujolom ri Sa'ul, k'atek'uri' kutz'ub'aj e kub'ij chrech: «¿La man are ta ri Yahweh xatjikonsanik arech katuxik k'amalb'e puwi' ri rechb'al? At ri' katb'anow ri q'ataltzij puwi' ri siwan utinimit ri Yahweh e ke'akol ri' pa kiq'ab' ri e'uk'ulel che ek'o naqaj chkech. Are wa' ri k'utb'al che are ri Yahweh xatujikonsaj ri at, arech katuxik at k'amalb'e' chkech ri rechb'al.

²Aretaq chi' kqajach qib' kamik e kinaya' kanoq ri in, ke'ariqa' na ri' keb' achijab' ri' chunaqaj ri k'olb'al jawi' muqum wi ri Rakel, ajsik chrech ri uk'ulb'a't ri rulew ri B'enjamin, pa ri Selsa; k'atek'uri', ri e'are' kkib'ij na ri' chawech: "Ri ati't taq b'urix che xatpe uloq chkitzukuxik, xeriqatajik. Kamik ri', ri atat man kna'taj ta chik chrech ri ati't taq b'urix xane are kmayow chi piwi' ri ix, e kub'ij: ¿Jas kinb'an wa' chrech ri nuk'ojol?". ³Aretaq chi' atq'axinaq chi jela', katapan ri' ruk' ri b'aqt k'o pa ri Tab'or e ke'ariqa' ri' chila' e'oxib' achijab' che kepaqi' ruk' ri Dyos pa ri B'etel, jun ruk'am ri' oxib' alaj taq ama' k'isik', jun chik ruk'am ri' oxib' kaxlanwa, e ri k'isb'al ruk'am ri' jun tz'um k'olb'al amaja'. ⁴Kkiya' jun rutzil awach ri' e kkisipaj ri' chawech keb' kaxlanwa e ri at kak'am ri' chkech pa ri kiq'ab'.

⁵K'atek'uri', katapan ri' pa ri Guib'e'a rech ri Dyos, jawi' ek'o nik'aj kinimal ri e'ajfiliste'o e pa ri rokb'al ri tinimit ke'ariqa na ri' ejupuq q'axal utzij ri Dyos che tajin keqaj uloq chi pa ri nim k'olb'al uloq, nab'e uloq ri' chkiwach ri arpa, ri alaj tum, ri su' e ri sitara, ri e'are' e'okinaq ri' pa ri jyam rumal ri kichak. ⁶K'atek'uri', ri ruxlab'al ri Yahweh kpe uloq ri' awuk', e katok ri' pa jyam kuk' ri e'are', e ri at katk'extajik ri', at jun chik achi ri'. ⁷Aretaq chi' xb'antajik we jetaq k'utb'al ri', ch'ab'ana' b'a' ri kawaj, rumal rech che ri Dyos k'o awuk'. ⁸Ri at, at nab'e ri' chnuwach katxuli' uloq pa ri Guilgal e ri in katinriqa' ri' chila' arech kinchi'j ri jetaq holokosto e ri taq tab'al toq'ob' rech riqoj ib'. Kaweye'j wuqub' q'ij ri' chi k'ate' na kinopan in awuk' e kinb'ij ri' chawech ri rajawaxik kab'ano».

Ri Sa'ul ktzalij ub'ik

⁹Xuwi' xusutij rib' aretaq chi kkanaj kan ri Samu'el, ri Dyos kuk'ex ri ranima' e ronojel ri jetaq k'utb'al qas xb'antajik pa we jun q'ij ri'. ¹⁰Chi waral ub'ik keb'e ub'ik pa ri Guib'e'a, k'atek'uri' epetinaq uloq chuwach ri are' juq'at eq'axal utzij ri Dyos; xnoj chrech ri ruxlab'al ri Ajawxel e ri are' kq'ax pa jyam kuk' ri e'are'. ¹¹Konojel ri winaq che xas keta'm uwach ri are', aretaq chi' kkilo che q'axel utzij chi ri Dyos chkixo'l ri e'are', kkib'ij chb'il taq

kib': «¿Jas xuk'ulmaj wa' ri uk'ojol ri Kis? ¿La xoquje' k'o ri Sa'ul chkixo'l ri eq'axel utzij ri Dyos?». ¹²Jun achi ajtinimit chila' kub'ij: «¿Jachin ri utat?». Xa jek'uri', xok chuxo'l ri no'jb'al taq tzij: «¿La xoquje' k'o ri Sa'ul chkixo'l ri eq'axel utzij ri Dyos? ».

¹³Aretaq chi' xtzalij uloq pa ri jyam, ri Sa'ul kb'e ub'ik pa jun nim ja k'olb'al. ¹⁴Ri rikan ri Sa'ul kub'ij chrech ri are' e chrech ri ala che rachi'lam ub'ik: «¿Jawi' xixb'e wi?» — «Xe'qatzukuj enik'aj ati't taq b'urix, kcha chrech. K'atek'uri', rumal che man k'o ta ke'qariqo, xujb'e ruk' ri Samu'el». ¹⁵Kub'ij ri rikan ri Sa'ul: «Chab'ij b'a' chwech ¿jas xub'ij ri Samu'el chiwech?». ¹⁶Ri Sa'ul kub'ij chrech ri rikan: «Xuwi xub'ij chqech che ri ati't taq b'urix xeriqitajik». K'atek'ut, man k'o ta xub'ij chrech ri jetaq tzij che xub'ij ri Samu'el chrech puwi' ri ajawib'al.

Ri Sa'ul man kucha' taj kuxik ajawinel

¹⁷Ri Samu'el ke'usik'ij ri siwantinimit Mispa chunaqaj ri Yahweh. ¹⁸K'atek'uri', kub'ij chkech ri e'ajisra'el: «Jewa' kub'ij ri Yahweh, ri Udyos ri Isra'el. Ri in xe'iwesaj uloq ri Isra'el pa ri Egipto e xixinwesaj pa uq'ab' ri Egipto, xoquje' xixinwesaj pa kiq'ab' konojel ri e'ajawib'al che ixkipitz'em». ¹⁹K'atek'ut, kamik ri', ri ix xik'yaq ub'ik ri Idyos, ri are' che xixukol pa ronojel ri jetaq k'ax xiriqo e chuwach ronojel ri xib'rikil, e xib'ij: "Chakojo' jun ajawinel paqawi' ri uj". Kamik k'ut ri' chixesa'j b'a' uloq chuwach ri Yahweh, ijachom uloq iwib' jeri' jacha ri jetaq juq'at e jacha ri achalaxik pa ri ja k'olb'al».

²⁰Ri Samu'el, kub'ano arech keqib' koq konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el e are ri ujuq'at ri B'enjamin xk'uttajik. ²¹Kub'ano arech keqib' ukoq ri ujuq'at ri B'enjamin jeri' jacha kib'anom ri achalaxik pa ri ja k'olb'al, e are xek'uttajik ri e'achalaxik pa ja k'olb'al ruk' ri Matri. K'atek'uri', ktaqanik arech keqib' ukoq chkjujunal ri erachalaxik e are ri Sa'ul, uk'ojol ri Kis xk'isb'an kanoq; xtzukuxik ri are' k'atek'uri' man kriq taj.

²²Kkik'ot chi jumul uchi' ri Yahweh: «¿La xpe ri jun achi ri?'». K'atek'uri', ri Yahweh kub'ij: «Ri are' k'o waral, awatalik chuxo'l ri eqa'n». ²³Kexak'inik che resaxik uloq ri are' chila' e aretaq chi' k'o chi chkixo'l ri winaq, tak'atik uloq ri ujolom chkixo'l konojel ri siwantinimit. ²⁴Ri Samu'el kub'ij chkech konojel ri siwantinimit: «¿La kiwilo ri jun che are ri Yahweh xcha'owik? Man k'o ta jun chkixo'l ri siwantinimit jeri' jacha ri are'». Konojel ri siwantinimit kkiraqaqeji kichi' e kkib'ij: «¡Chk'oji' b'a' uk'aslema!».

²⁵Ri Samu'el kuya ub'ixik chkech ri siwantinimit ri uchak e ri taqal chrij ri ajawinel kub'ano e kutz'ib'aj pa ri wuj e kuya chuwach ri Yahweh, k'atek'uri', ri Samu'el ke'utaq ub'ik konojel ri winaq arech ketzalij ub'ik cho taq kachoch. ²⁶Xoquje' ri Sa'ul kb'e ub'i pa ri rachoch che k'o pa ri Guib'e'a; keb'e ub'ik nik'aj achijab' ruk' che man k'o ta kkixib'ij kib' e che are ri Dyos xb'anowik che kpax ri kanim'. ²⁷K'atek'ut, ek'o jujun e'itzel taq winaq che kkib'ij: «¡La' ri are', man kujukol ta la'!». Kkixutuj uwach ri are' e man k'o ta jun sipanik kkiya'a kan chrech, k'atek'ut ri are' man k'o ta xch'awik.

Ri ch'akanik pakiwi' ri e'ajammon

11¹Ri Naja che ajammon, kpaqi' uloq, arech kech'o'jinoq ruk' ri Yab'es rech ri Gala'ad. Konojel ri siwantinimit pa ri Yab'es kkib'ij chrech ri Naja: «We katkowinik kqab'an jun chomanik awuk', ri uj katqapatanij ri at». ²K'atek'ut, ri Naja ri ajammon kub'ij chkech: «Ri chomanik kinb'an iwuk' are weri': Kinya na ub'ixik chiwech, jewa' uk'isik ri jun chomanik kinb'an iwuk', kink'itij na ri' iwonojel ri iwikyaq'ab' iwoq'och, e xa k'ujeri', k'ixb'al ri' kekanaj kanoq konojel ri Isra'el». ³Ri ekinimal ri Yab'es kkib'ij chrech: «Chujaweyej

wuqub' q'ij. Ri uj keqataq na ub'ik enik'aj winaq arech kekiya' ub'ixik ri tzij pa ronojel ri jetaq rulew ri Isra'el, k'atek'uri', we man k'o ta jun kpe che qato'ik, ri uj kqajach qib' ri' pa ri q'ab'. ⁴Ri winaq che kuk'am uloq ri tzij ke'open pa ri Guib'e'a che rech ri Sa'ul e kkiya ub'ixik ri tzij chkixikin konojel ri siwantinimit. E konojel ri siwantinimit kraqaqej kichi' chrech ri oq'ej.

⁵K'atek'uri', ri Sa'ul tajin ktzalij uloq pa ri rulew, teren uloq chkjij ri e'ub'oyix. Ri Sa'ul kub'ij: «¿Jas xuriq ri siwantinimit che tajin ke'oq'ik?». E kb'ix chrech ri tzij kik'amom uloq ri e'ajyab'es, ⁶e aretaq chi' ri Sa'ul kuta' we tzij ri', xnoj chrech ri ruxlab'al ri Dyos e xyakatajik jun sib'alaj royowal. ⁷Ke'uk'am koq keb' b'oyix e ch'qeta'q xub'an chkech e xujach ub'i ri ch'qeta'q ri' pa ronojel ri rulew ri Isra'el kuk' nik'aj winaq che kkik'am ub'i ub'ixik we tzij ri': «Jachin ri winaq man kel ta ub'ik e man kteri' ta ub'i chkjij ri Sa'ul e ri Samu'el che ub'anik ri ch'o'j, jewa' kib'an na chkech ri jetaq kib'oyix». Xichaptajik ri siwantinimit rumal ri uxib'rikil ri Yahweh e xa jun kkip'ano, junam keb'e konojel. ⁸Ke'utzalij konojel pa ri B'esek e ri e'ajisra'el e 300.000, e ri achijab' erekh ri Juda e 30.000. ⁹Kkib'ij chkech ri winaq che xepetik e kuk'am uloq ri tzij: «Jewa' kib'ij chkech ri winaq pa ri Yab'es rech ri Gala'ad: Chwe'q, aretaq chi' ktz'inin ri q'ij, kopanik ri' ri kolotajem iwuk'». Ri winaq che kuk'am uloq ri tzij keb'e che ub'ixik we tzij ri' chkech ri winaq pa ri Yab'es, e ri e'are' keki'kotik. ¹⁰Ri winaq pa ri Yab'es kkib'ij chrech ri Najas: «Chwe'q, ri uj kujel uloq chiwach ix e kuya' ri' kib'an chqech ri kiwilo che utz kib'ano».

¹¹Aq'ab'il, pa ri jun q'ij chi aq'anoq, "ri Sa'ul oxib' cholaj kub'an chkech ri uwinaq. Ke'ok ub'ik pa ri k'olb'al jawi' k'o wi ri tz'um taq ja che laq'ab'atalik nim aq'ab', k'atek'uri' xe'kiqajb'ej ri e'ajammonita chi k'ate' na sib'alaj ktz'inin chi ri q'ij. Ri enik'aj chik, chkjujunal kkijub'uj ub'ik kib', man k'o ta jun che junam xb'e ub'i ruk' jun chik.

Kb'an ajawinel chech ri Sa'ul

¹²Ri siwantinimit kkib'ij chrech ri Samu'el: «¿Jachin tajin kuk'ot chi'aj we ri Sa'ul kajawinik paqawi' uj?». Chajacha' b'a' we winaq pa qaq'ab' ri' e ri uj keqakamisaj ri e'are'».

¹³K'atek'ut, ri Sa'ul kub'ij: «Man k'o ta jun winaq kkamisax pa we jun q'ij ri' rumal rech che ri Yahweh xub'an jun kolotajem pa ri Isra'el». ¹⁴Ri Samu'el kub'ij chkech ri siwantinimit: «Jo' qonobel pa ri Guilgal e je'qamajij chila' ri ajawinik».

¹⁵Konojel ri siwantinimit keb'e pa ri Guilgal e chila' ku'xisaj ajawinel ri Sa'ul chuwatch ri Yahweh. Chila' kkichi'j tab'al taq toq'ob' rech riqoj ib' chuwatch ri Yahweh. Ri Sa'ul e konojel ri e'ajisra'el nimalaj taq nimaq'ij kkib'ano.

Ri Samu'el xaq teren chi ukooq chrij ri Sa'ul

12¹Ri Samu'el kub'ij chkech konojel ri Isra'el: «Ri in xixinwiliq ri ix pa ronojel ri jastaq che xita chwech e xinkoj jun ajawinel piwi'. ²Chi kamik ub'ik ri', are ri ajawinel knab'ejik chiwach. Ri in xinri'jo'b'ik, saq chi ri nujolom e ri enuk'ojol ek'o chixo'l. Ri in xinnab'ejik chiwach chi arechi' in k'ojol ala chi k'ate' na pa we jun q'ij kamik ri'. ³Ri in, in k'o chiwach waral ri'! Chib'ij b'a' chuwatch ri Yahweh ri xiwil chwech in e chuwatch ri ujikonsam ri are': ¿Jachin xintoqij ri ub'oyix on jachin xintoqij ri ub'urix? ¿Jachin xinb'an k'ax chech? On ¿jachin xinpitz'etz'ej? ¿Jachin xink'am jun sipanik chrech arech kintz'apij ri nuwoq'och chuwatch ri jastaq? Ri in kintzalij uk'axel ri' chiwech». ⁴Kkib'ij chrech: «Ri at man k'o ta k'ax ab'anom chqech, ri at man k'o ta ujapitz'em, ri at man k'o ta jun sipanik ak'amom chrech jun winaq».

⁵Ri are' kub'ij chkech: «Ri Yahweh q'ataltzij piwi' ix, xoquje' ri ujikonsam xilowik e xtowik pa we jun q'ij ri' che ri ix man k'o ta jun jas uwach xiriq pa nuq'ab». K'atek'uri', kkib'ij: «Ri are' q'ataltzij, xilowik e xtowik». ⁶Ri Samu'el kub'ij chkech ri winaq: «Q'ataltzij ri' ri Yahweh, ri are' che xuya ri uchak ri Mo'ises e ri A'aron e che xe'eresaj uloq ri inan itat pa ri Egipto. ⁷K'atek'uri' kamik ri', ji'k'utu' b'a' iwib', arech ki'jacha' chnuwach in chuwach ri Yahweh ronojel ri ib'anom, e xoquje' arech kinna'tisaj chiwech ronojel ri utzil ub'anom ri Yahweh chiwech e chkech ri inan itat.

⁸Aretaq chi' ri Jakob' xopan pa ri Egipto, ri e'ajegipto sib'alaj k'ax xkib'an chkech e ri e'inan itat, xkik'is kik'u'x chuwach ri Yahweh, e ri Yahweh xe'utaq uloq ri Mo'ises e ri A'aron arech xe'kesaj uloq ri e'inan itat pa ri Egipto e xe'ukojo' pa we jun k'olb'al ri'.

⁹K'atek'ut, ri e'are' man xna'taj ta ri Yahweh ri Kidyos chkech e ri Are' xe'uk'ayij pa uq'ab' ri Sisera, che kinimal ri e'achijab' che erajch'o'jab' ri Hasor, xe'ujach pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o e ri rajawinel ri Mo'ab', ri epajisra'el xech'o'jin kuk' ri e'are'. ¹⁰K'atek'uri', xkik'is kik'u'x chuwach ri Yahweh, kkib'ij chrech: «Ri uj xujmakunik rumal rech che xqaya' kan ri Yahweh e are xe'qapatanij ri jetaq B'a'al e ri jetaq Astart. K'atek'ut, kamik ri', chujawesaj b'a' pa kiq'ab' ri eqak'ulel e ri uj katqapatanij na ri!» ¹¹Xa jek'uri', ri Yahweh, xe'utaq uloq ri Yerub'b'a'al, ri B'edon, ri Jefte e ri Samu'el, xixresaj pa kiq'ab' konojel ri e'ik'ulel che ek'o naqaj chiwech e nimalaj utzil xkanajik ri ik'aslemal.

¹²«K'atek'ut, aretaq chi' xiwiilo che ri Naja, ri kajawinel ri e'ajmonita, xpe uloq chiwij, ri ix xib'ij chwech : «¡Jayi! ¡Rajawaxik che kajawinik jun ajawinel paqawi' uj». ¡K'atek'ut, are ri Yahweh ri Idyos Iwajawinel!

¹³Kamik ri' are wa' ri iwajawinel che ix xixcha'owik e che ix xixtowik; ri Yahweh xukoj jun ajawinel piwi'. ¹⁴We ix kixib'ij iwib' chuwach ri Yahweh, we kipatanij ri are', we kitatab'ej uch'ab'al e kixniman chrech ri jetaq utaqanik ri Yahweh, we ri ix e ri ajawinel che kajawinik piwi', kiterne'b'ej ri Yahweh ri Idyos, utz na k'uri'! ¹⁵K'atek'ut, we man kitatab'ej ta ri uch'ab'al ri Yahweh, we kiwetzelaj uwach ri ktaqan ri Yahweh chrech, ri uq'ab' ri Yahweh sib'alaj kra'lob'isaj ri' piwi' e pakiwi' ri inan itat.

¹⁶«Kamik ri', chixkanaj chi kan jumul e chiwila' ri nimalaj taq mayib'al kub'an ri Yahweh chiwach. ¹⁷¿La man kamik taj uq'ijil ri q'atoj triko? Ri in kinch'aw na ruk' ri Yahweh arech kupetisaj uloq xib'ib'al taq kqulja e nimalaj taq jab'. Chik'ama' uq'ab' e chiwila' ri nimalaj k'ax xib'an chuwach ri Yahweh, aretaq chi' xita jun ajawinel chrech ri Are'». ¹⁸Ri Samu'el xch'aw ruk' ri Yahweh e ri Are' xupetisaj xib'ib'al kqulja e nimalaj taq jab' pa we jun q'ij ri' e konojel ri siwantinimit xkina' kib' chuwach ri Yahweh e chuwach ri Samu'el.

¹⁹Konojel ri siwantinimit kkib'ij chrech ri Samu'el: «Chak'omij b'a' chrech ri Yahweh ri Adyos arech kutoq'ob'isaj kiwach ri e'apataninel, arech man kujkam taj; rumal rech che xqa'x uwi' ri qamak xqab'ano, aretaq chi' xqata' jun ajawinel».

²⁰Ri Samu'el kub'ij chkech ri siwantinimit: «Mixib'ij b'a' iwib'. Qas tzij nak'ut che xib'an we itzel ri'. K'atek'ut, kamik ri' mixb'e b'a' naj chrech ri Yahweh e chipatanij b'a' ri Are' ruk' ronojel iwanima'. ²¹Mitas ub'i iwib' che kiterne'xik ri man k'o ta ke'yex chkech. Ri e'are' man k'o ta kipatan e man kekowin taj kixkito'o, rumal rech che e'esal uwach dyos.

²²Rumal rech che ri Yahweh man kuxutuj ta ri' ri siwan utinimit rumal rech che nimalaj uq'ijil ri ub'i', ri Yahweh xk'iy pa ranima' kixuxik ix siwan utinimit. ²³K'atek'uri', nimalaj mak ri' kinb'ano chuwach ri Yahweh we man kinch'aw chiwij chuwach ri are' arech kutoq'ob'isaj iwach, e we man kink'ut chiwach ri utz e ri suk'alaj b'e. ²⁴Xuwi ri Yahweh chixib'ij iwib' chuwach e ruk' ronojel iwanima' chipatanij ri Are', rumal rech che xiwil ri mayib'al jastaq xub'an iwuk' ri ix. ²⁵K'atek'ut, we kib'an ri itzel, kixkam ri' ri ix e ri iwajawinel».

Kewa'laj ub'ik chkij ri ajfiliste'o

13¹ Ri Sa'ul k'o chik... ujunab' aretaq chi' xokik ajawinel, e xajawinik keb' junab' puwi' ri Isra'el. **2**Ri Sa'ul ke'ucha' 3.000 achijab' rech ri Isra'el: e 2.000 ek'o ruk' ri Sa'ul pa ri Mikmas e pa ri ujuyub'al ri B'etel, e ek'o kaq'o' lajuk' al (1.000) ruk' ri Jonatan pa ri Guib'e'a che rech ri B'enjamin, e ri achijab' xeto'taj kanoq, ri Sa'ul ke'utzalejisaj pa ri tz'um taq kachoch.

3Ri Jonatan xukamisaj ri kinimal ri e'ajfiliste'o che k'o kan pa ri Gueb'a, k'atek'uri' ri e'ajfiliste'o xkita' utzijol che ri e'ajisra'el xe'wa'lajik. Ri Sa'ul xtaqanik arech koq'esax ri ruk'a' wakax pa ronojel ri uwa-chulew **4**e konojel ri e'ajisra'el xkitatab'ej ri tzij: «**5**Ri Sa'ul xukamisaj ri kinimal ri e'ajfiliste'o. E rumal weri', ri Isra'el sib'alaj itzel chkiwach ri e'ajfiliste'o!». E konojel ri siwantinimit kkimulij kib' ruk' ri Sa'ul pa ri Guilgal. **5**Ri e'ajfiliste'o xkimulij kib' arech kech'o'jin ruk' ri Isra'el: 30.000 ri ch'ich' kjik' kumal ri kej, e 6.000 kej, ri achijab' erek ch'o'j sib'alaj ek'i jacha ri sanyeb' k'o pa ri polow, kepetik che ukojik ri tz'um taq kachoch pa ri Mikmas, pa ri relb'alq'ij chech ri B'et-Aven. **6**Aretaq chi' ri achijab' e'ajisra'el kkilo che petinaq ri k'ax chkij, rumal rech che sutum kij naqaj chik. Ri winaq kkik'u' kib' pa taq ri pek, pa taq ri jul, xo'l taq ri ab'aj, chuxe' ri ulew e pa k'otom taq jul. **7**Xoquje' ejujun chkech ri e'ajheb're'o keq'ax ub'i ch'aqap chrech ri Jordan arech kkisuk' ub'ik pa ri Gad e pa ri Gala'ad.

Ri jachoj ib' chkixo'l ri Samu'el e ri Sa'ul

Ri Sa'ul k'o na pa ri Guilgal e konojel ri siwantinimit keb'irb'itik ek'o ukoq ruk' ri are'. **8**Xreye'j wuqub' q'ij jacha ri xub'ij ri Samu'el, e ri Samu'el man k'o ta xopan pa ri Guilgal. Ri achijab' kkiya' kan ri Sa'ul e kkijub'uj ub'ik kib'. **9**K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij: «Chik'ama' uloq chwech ri jetaq holokosto e ri jetaq tab'al toq'ob' rech riqoj ib'». K'atek'uri', are ri are' kuchi'j ri holokosto.

10Kto'taj che uchi'xik ri holokosto, k'atek'uri' kopan ri Samu'el. Ri Sa'ul kel uloq che uk'ulaxik arech kuya jun rutzil uwach ri are'. **11**Ri Samu'el kub'ij chrech: «**12**Jas xab'ano?». Ri Sa'ul kub'ij: « Aretaq chi' ri in xinwilo che ri achijab' kinkiya kanoq nutukel e xkijub'uj ub'ik kib' e ri at man k'o ta katpetik jacha ri xqach'ik kanoq, e ri e'ajfiliste'o kimulim chi kib' pa ri Mikmas, **13**xinchomaj: ¡Kamik na k'uwa' keqaj uloq ri' ri e'ajfiliste'o chwij pa ri Guilgal e ri in man nuja'marisam ta uwach ri Yahweh! Xa jek'uri', ri in xinna'o che rajawaxik kinkoj nuch'uq'ab' che uchi'xik ri holokosto». **14**Ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ri at, xab'ano at jun winaq che k'ax ach'ab'exik. Weta xab'an ri pixab' che xtaqan ri Yahweh ri Adyos chawech, ri Yahweh pa junalik na k'uri' nimalaj uch'uq'ab' kuya ri awajawib'al pakiwi' ri Isra'el, **15**k'atek'ut, kamik ri' ri awajawib'al man kuq'i' ta ri'. Ri Yahweh xutzukuj jun achi che qas jeri' jacha ri ranima' ri Are' e xrokisaj kinimal ri siwan utinimit, rumal rech che ri at man xab'an ta ri xtaqan ri Yahweh chawech». **16**Ri Samu'el kwa'lij ub'ik e kpaqi' ub'ik chi pa ri Guilgal ub'ik arech kuruk'aj ub'ik ri ub'e. Ri winaq che ekanajinaq na kanoq kepaqi' ub'ik ruk' ri Sa'ul arech ke'kik'ulaj ri achijab' erek ri ch'o'j e kpe uloq chi pa ri Guilgal uloq e kb'e pa ri Gueb'a pa ri B'enjamin. Ri Sa'ul ke'usolij ri achijab' che ekanajinaq na kan ruk': Ek'o juq'o lajui k'al (600) achijab'.

Ri usuk'umaxik ri ch'o'j

17Ri Sa'ul, uk'ojol ri Jonatan e ri uwinaq che ek'o kuk' ri e'are', jela' ek'o Gueb'a che rech ri B'enjamin, e k'u ri e'ajfiliste'o ek'o pa tz'um taq kachoch pa ri Mikmas. **18**Ri achijab'

erech ch'o'j, ke'el uloq pa oxib' cholaj pa ri tz'um taq kachoch ri e'ajfiliste'o: jun cholaj kusuk' ub'ik pa ri Ofra, pa ri rulew ri Sa'ul,¹⁸ri ukab' cholaj kusuk' ub'ik pa ri B'et-Joron e ri urox cholaj kusuk' ub'ik pa ri retal ulew che lik'ilikalaj taq'aj kka'y apanoq pa ri tz'inalik ulew.

¹⁹Man k'o ta jun ajch'iyil ch'ich' chkixo'l konojel ri Isra'el, rumal rech che ri e'ajfiliste'o kkichomaj: «Are utz ri' che ri e'ajheb're'o man k'o ta kich'ich' rech k'yaqb'al e man k'o ta ch'ich' rech ch'o'j kkib'ano». ²⁰Xa jek'uri', konojel ri e'ajisra'el keqaj ub'ik chi kuk' ri e'ajfiliste'o arech kkib'ana' upuchi' ri kich'ich', ri kichukb'al, ri kikaj on ri kasaron. ²¹Ri rajil kb'anb'ax upuchi' ri kich'ich' on ri kasaron, keb' chrech ri oxib' uch'aqapil jun siklo, e ri ikaj rachi'l ri jun chukb'al che oxib' uware, jun chech ri oxib' uch'aqapil. ²²Xa jek'uri', pa ri jun q'ij che xmajtaj ri ch'o'j, man k'o ta jun chkech wi winaq che erech ch'o'j ek'o ruk' ri Sa'ul e ri Jonatan k'o uch'ich' rech ch'o'j on jun uch'ich'. Xuwi ri Sa'ul e ri uk'ojol Jonatan k'o kech. ²³Nik'aj chkech ri e'ajfiliste'o ke'el uloq e kkisuk' ub'ik jawi' k'o q'axeb'al pa ri Mikmas.

Ri Jonatan kb'e che ri ch'o'

puwi' ri kik'olb'al

¹⁴¹Pa jun q'ij, ri Jonatan che uk'ojol ri Sa'ul, kub'ij chrech ri jun achi che to'l rech ri are': «Chattan uloq, jo' chi pa ri kik'olb'al ri e'ajfiliste'o che ek'o uloq pa we jun q'axeb'al ri'», k'atek'ut, man k'o ta xub'ij weri' chrech ri utat. ²Ri Sa'ul k'o pa ri retal rulew ri Guib'e'a, chuxe' ri uche'al jun granado k'o pa ri Migron, ri winaq che ek'o ruk' ri are' e juq'o' lajuk'a (600) achijab'. ³Ri Aji'as, che uk'ojol ri Ajitub', che rachalal ri Ikab'od, ri uk'ojol ri Pinjas, che uk'ojol ri Eli, ri chuchqajaw rech ri Yahweh pa ri Silo, ruk'am ub'ik ri Efod. Ri achijab' erech ri ch'o'j man xketa'maj taj che ri Jonatan xb'e ub'ik.

⁴Ri b'e jawi' kq'ax wi ri Jonatan arech kopan pa ri k'olb'al jawi' ek'o wi ri e'ajfiliste'o, ek'o keb' t'ist'a'q taq ab'aj, jun ab'aj chjujunal uxkut ri b'e; jun chkech ri ab'aj ub'i' B'oses, e ri jun chik Senne. ⁵Ri nab'e ab'aj tz'uqtz'ik ub'anom pa ri urox uxkut kaj, chuwatch apanoq ri Mikmas, ri jun chik tz'uqtz'ik ub'anom pa ri ukaj uxkut ulew chuwatch apanoq ri Gueb'a. ⁶Ri Jonatan kub'ij chrech ri achi to'l rech: «Chattan uloq, jo' chi pa ri k'olb'al jawi' ek'o wi ri man q'atom ta uwi' kikowil. Wene' ri Yahweh kutoq'ob'isaj qawach, rumal rech che man k'o ta kaq'ilow ri Yahweh we kraj kuya chqech arech kujch'akanik, kne'b'a' sib'alaj uj k'i on xaq uj keb' oxib'».

⁷Ri achi to'l rech kub'ij chrech: «¡Chab'ana' b'a' ronojel ri kraj ri awanima'. Ri in, in k'o awuk', kinb'ano ri kawaj at!». ⁸Ri Jonatan kub'ij: «Ri uj kujb'e pa ri kib'e ri winaq ri' arech kujkil uloq. ⁹We ri e'are' kkib'ij uloq chqech: "Chixtak'aloq e mixsilob'ik chi k'ate' na kixqariqa", ri uj kujkanaj kan ri' pa ri qak'olb'al e man kujpaqi' ta ub'ik kuk' ri e'are'. ¹⁰K'atek'ut, we ri e'are' kkib'ij chqech: "Chixpaqal uloq quk' uj", ri uj kujpaqi' ub'ik ri', rumal rech che ri Yahweh xe'ujach ri' pa qaq'ab'. Are wa' ri k'utb'al chqech».

¹¹Aretaq chi' xe'iltajik kumal ri elaq'b'anelab' ek'o pa ri kik'olb'al ri e'ajfiliste'o, ri e'are' kkib'ij: «Chiwilampe' ri e'ajheb're'o tajin ke'el uloq pa taq ri jul jawi' xkik'u' wi kib'». ¹²Ri elaq'ab'anelab' kkib'ij chkech ri Jonatan e ri achi to'l rech: «Chixpaqal uloq quk' uj, kqak'ut na chiwach jun jas uwach». K'atek'uri', ri Jonatan kub'ij chrech ri achi' to'l rech: «Chatpaqal uloq e chatteren uloq chwiji in, rumal rech che ri Yahweh xe'ujach pa kiq'ab' ri Isra'el». ¹³Ri Jonatan kpaqi' ub'ik e kuto' rib' ruk' taq ri uq'ab' e ri raqan e ri achi to'l rech kteri' ub'i chrij ri are'; ri achijab' ketzaq uloq chuwatch ri Jonatan e ri achi to'l rech kuk'is

kikamisaxik. ¹⁴Are wa' ri nab'e k'ax xkib'an ri Jonatan e ri achi to'l rech, xe'kikamisaj juwinaq (20) achijab' pa jun k'olb'al che unimal jacha jun uxo'l q'e't.

Ri nimalaj ch'o'

¹⁵Nimalaj xib'rikil xk'oji'k pa ri tz'um taq kachoch ri e'ajfiliste'o, cho taq ri ulew e chkixo'l konojel ri siwantinimit; ri k'olib'al jawi' ri ek'o wi ri elaq'ab'anelab' e chkixo'l ri achijab' erekh ch'o'j che tajin ke'elaq'ab'anik, xoquje' sib'alaj kkixib'ij kib', ri uwachulew sib'alaj xb'irb'itik e weri' jun nimalaj xib'rikil petinaq ruk' ri Dyos. ¹⁶Ri elaq'ab'anelab' erekh ri Sa'ul che ek'o pa ri Guib'e'a che rech ri B'enjamin, kkilo che kemoxrik ri winaq e xaq pa wi keb'e chi wi, ¹⁷k'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij chkech ri winaq che ek'o ruk': «;Chiwila' la ek'olik konojel ri winaq on ek'o nik'aj xe'el ub'ik». Kiltajik we ek'olik konojel ri winaq e xriqitajik che ri Jonatan e ri achi' to'l rech man ek'o taj!».

¹⁸K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij chrech ri Aji'as: «Chak'ama' uloq ri efod rech ri Dyos». Rumal rech che pa we jun q'ij ri' ri efod rech ri Dyos k'o ub'ik kuk' ri e'ajisra'el. ¹⁹K'atek'ut, aretaq chi' ri Sa'ul tajin kch'aw ruk' ri chuchqajaw, ri xib'rib' pa ri tz'um taq kachoch ri e'ajfiliste'o knimarik, e ri Sa'ul kub'ij chrech ri chuchqajaw: «Chajik'a' b'a' ri aq'ab'». ²⁰Ri Sa'ul e konojel ri winaq ek'o ruk' ri are' kkimulij ub'i kib' e ke'opanik jawi' tajin ri ch'o'j, xa jek'uri' chkjujunal kkiyak ri kich'ich' rech ch'o'j chrij jun chik; man kkiriq ta chik ri kkib'ano. ²¹Ri e'ajheb're'o, che nab'e kanoq ke'kipatanij ri e'ajfiliste'o e che xepaqi' uloq kuk' pa ri tz'um taq ja, xkiya kiwach e xeq'ax uloq kuk' ri Isra'el che ek'o kuk' ri Sa'ul e ri Jonatan. ²²Konojel, ri e'ajisra'el che kik'u'm uloq kib' pa ri juyub' rech ri Efra'im, aretaq chi' kketa'maj che ri e'ajfiliste'o tajin ke'animaj ub'ik, kekoqataj arech k'ax kkiriqo e kech'o'jin kuk'. ²³Pa we jun q'ij ri', are ri Yahweh xb'anowik arech kch'akan ri Isra'el.

Ri awas tzij xub'ij ri Sa'ul che man xrawasij ta ri Jonatan

Ri ch'o'j xopanik chi ch'aqap chrech ri B'et-Aven. ²⁴Ri achijab' e'ajisra'el, nimalaj k'ax ek'o pa we jun q'ij ri', k'atek'uri' ri Sa'ul xuya ub'ixik jun k'axalaj tzij pakwi' ri winaq: «;Saqkyaq ri jun achi che k'o ri kutijo aretaq chi' maj'a' kok aq'ab', aretaq chi' maj'a' kintoj uk'axel chkech ri enuk'ulel ri xkib'an chqech!». Man k'o jun chkech ri siwantinimit kutij jub'a' wa.

²⁵Konojel ri siwantinimit xe'ok ub'ik pa jun k'ache'laj. K'atek'uri' k'o jun aqaj pulew e tajin kturuw ub'ik ri uwa'lche'. ²⁶Ri siwantinimit xe'opanik ruk' ri aqaj aretaq chi' tajin kturuw ub'ik ri uwa'lche', k'atek'ut, man k'o ta jun xuriq' jub'iq' rech cho ri uq'ab', rumal rech che ri winaq kkina' kib' chuwach ri k'axalaj tzij xb'ixik. ²⁷Ri Jonatan man xuta' taj aretaq chi' ri utat xuya ub'ixik ri k'axalaj tzij chkech ri winaq. Xunim ri utza'm uch'ami'y ruk'am puq'ab' pa ri aqaj e xuriq' ri uq'ab'; e xporpotik ri uwoq'och. ²⁸Jun chkech ri siwantinimit kub'ij chrech: «Ri atat xuya ub'ixik jun k'axalaj tzij puwi' ri siwantinimit: «Saqkyaq ri' ri jun achi, che k'o kutij pa we q'ij ri', aretaq chi' ri siwantinimit nimalaj kosinaq». ²⁹Ri Jonatan kutzalij uwach ri utzij: «Ri nutat xretzelaj uwach ronojel ri uwachulew ruk' we tzij ri'. Chawilampe' sib'alaj kporpotik chi na ri nuwoq'och rumal rech che xintij jub'iq' chrech ri uwa'lche'. ³⁰Weta ri winaq xkitij pa we jun q'ij ri' ri jastaq che xkiriq pa ri rulew ri eqak'ulel, ¿la man are ta na sib'alaj nim ri' ri ch'akanik kqab'an pakiwi' ri e'ajfiliste'o?»

Kemakunik aretaq chi' kkitij ri kik'el

³¹Pa we jun q'ij ri', kechachi' ri e'ajfiliste'o, kmajtaj ub'ik pa ri Mikmas e kopan chi pa ri Ayyalon e ri winaq xecha kan chi'. ³²K'atek'uri', ri achijab' erek ch'o'j kexak'inik xkik'yaq kib' puwi' ri ch'akoj, kkik'am ub'ik e'alaj taq chikop, ri eb'oyix, alaj taq wakax, kekich'olo pulew e kkitij ub'ik ri kikik'el. ³³Kkib'ij chrech ri Sa'ul: «Ri siwantinimit tajin kkmakunik chuwach ri Yahweh, rumal rech che tajin kutij ri kik'el!». K'atek'uri' kub'ij: «¡Ri ix xik'ex uwach ri itzij! ¡Chib'alkatij uloq chanim ri' jun nimalaj ab'aj!» ³⁴K'atek'uri', kub'ij chik ri Sa'ul: «Jix, chijicha' iwib' chkixo'l ri siwantinimit e chib'ij b'a' chkech: "Chjujunal chiwech, chik'ama' uloq ri ib'oyix on ri ama' ichij; kich'ol ri' waral e kitij na ri' e man k'o ta kixmakun ri' chuwach ri Yahweh rumal rech che kitij ruk' ri kik'el"». Pa we jun chaq'ab' ri', konojel ri achijab', kkik'am ub'ik jun b'oyix e kkich'ol pa we k'olb'al ri'. ³⁵Ri Sa'ul kuyak jun ab'aj rech tab'al toq'ob' chuwach ri Yahweh; are wa' ri nab'e ab'aj rech tab'al toq'ob' xuyak ri are' chrech ri Yahweh.

Ri Jonatan kkoltajik kumal ri siwantinimit

³⁶Ri Sa'ul kub'ij: «Chujqaj ub'ik chaq'ab' che koqataxik ri e'ajfiliste'os e che qelaq'aj ronojel ri jastaq kech xas k'ate' na ksaqarik e man k'o ta jun achi kqak'asb'a' kanoq». Kkib'ij chrech: « Chab'ana' b'a' ronojel ri jastaq che utz kawilo». K'atek'ut, ri chuchqajaw kub'ij: «Chujqib' ukoq waral ruk' ri Dyos». ³⁷Ri Sa'ul lch'aw ruk' ri Dyos: «¿La kinqaj ub'ik chech koqataxik ri e'ajfiliste'o? ¿La ke'ajach ri' ri at pa kiq'ab' ri Isra'el?». K'atek'uri', pa we jun q'ij ri', man xutzalejisaj ta uwach ri utzij. ³⁸K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij: «¡Chixqib' uloq waral, iwonojel ri ix kinimal ri siwantinimit ! Chitzukuj b'a' uch'ob'ik e chinik'oj rij jas ri jun mak xb'antaj pa we jun q'ij kamik ri'. ³⁹Chk'oji' b'a' uk'aslemal ri Yahweh, ri Are' che xuto' uwach ri Isra'el, kne'b'a' chi are ri nuk'ojol Jonatan ri xmakunik, qastzij nak'ut che xas kkam ri'!. Man k'o ta jun chkech ri winaq xukach'o kub'ij jun tzij chrech. ⁴⁰Kub'ij chkech konojel ri Isra'el: «Chixk'ol ix pa ri jopraj, k'atek'uri' ri in e ri nuk'ojol Jonatan kujk'oji' pa ri jopraj chik», e ri winaq kkib'ij chrech ri Sa'ul: «Chab'ana' b'a ri jastaq che utz kawil at».

⁴¹K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij chrech ri Yahweh: «Yahweh, at Udyos ri Isra'el, ¿jasche man katzalejisaj ta uwach ri utzij ri apataninel pa we jun q'ij ri? We in ri in ajmak on are ri nuk'ojol Jonatan, Yahweh, Udyos ri Isra'el chaya' b'a' ri urim (chaq'a-lajisaj b'a'); we are ri siwantinimit ri Isra'el chaya' b'a' tummim (chak'utu' b'a')». K'atek'ut, are kek'utik ri Sa'ul e ri Jonatan e ri siwantinimit man k'o ta kimak xekanajik. ⁴²Ri Sa'ul kub'ij: «Chiwetz'ab'ej b'a' uwach arech kq'alajinik la in on are ri Jonatan», e kk'uttajik che are ri Jonatan.

⁴³K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij chrech ri Jonatan: «Chab'ij b'a' chwech jas ri xab'ano». Ri Jonatan kub'ij chrech: «Xuwi xinb'ano che xintij jub'iq' uwa'lche' ruk' ri utza'm ri nuch'imi'y che wuk'am pa nuq'ab'. Utz nak'uri' we kinkamik».

⁴⁴Ri Sa'ul kub'ij: «Chub'ana' b'a' weri' ri Dyos chwech e xoquje' chutz'aqtatisaj chi jun ruk', k'atek'ut, ri at Jonatan xas katkamik!». ⁴⁵K'atek'ut, ri siwantinimit kub'ij chrech ri Sa'ul: «¿La kkam ri Jonatan che are ri are' xkowinik che nimalaj ch'akanik xub'an ri Isra'el?. ¡Chujuto' b'a' ri Yahweh chuwach weri'!, ¡rumal che k'aslik ri Yahweh man ktzaq ta jun uw'i' wa' pulew, rumal rech che xub'an ri uchak ruk' ri utob'nik ri Dyos pa we jun q'ij ri'!. Xa jek'uri', ri siwantinimit xkito' uwach ri Jonatan e man xkam taj.

⁴⁶Ri Sa'ul ktzalij ub'ik, man keroqataj ta chik ri e'ajfiliste'o e ri e'ajfiliste'o xekowinik xe'opanik pa ri kamaq'.

Jub'iq' ub'ixik ri rajawib'al ri Sa'ul

⁴⁷Aretaq chi' ri Sa'ul xuxik ajawinel puwi' ri Isra'el, xaq jawije' xub'an wi ch'o'j pakiwi' konojel ri e'uk'ulel: puwi' ri Mo'ab', pakiwi' ri e'ajammon, puwi' ri Edom, puwi' ri ajawinel rech ri Sob'a, pakiwi' ri e'ajfiliste'o, xaq jawije' ri kb'e wi, xas kch'akanik. ⁴⁸Xuk'ut ri uchuq'ab' aretaq chi' xe'uqajb'ej ri e'ajamalek e xuto' uwach ri Isra'el pa kiq'ab' ri tajin ke'elaq'an chkech e'are'.

⁴⁹Ri e'uk'ojol ri Sa'ul are ri Jonatan, ri Isyo e ri Malki-Su'a. Ri kib'i' ri ekeb' umi'al are weri': Merab' ri nab'e'al e Mikal ri uchaq'. ⁵⁰Ri rixoqil ri Sa'ul ub'i' Ajino'am, umi'al ri Ajima'as. Ri achi kinimal ri erajch'ojab' ub'i' Ab'ner, uk'ojol ri Ner che rikan ri Sa'ul. ⁵¹Ri Kis are utat ri Sa'ul e ri Ner are utat ri Ab'ner, ri e'are' e'uk'ojol ri Ab'i'el.

⁵²K'o jun k'axalaj ch'o'j xb'an kuk' ri e'ajfiliste'o chi pa ronojel jumpa xka'si' ri Sa'ul. Aretaq chi' ri Sa'ul xril jun achi che k'o uchuq'ab' e man kuxib'ij ta rib', kuk'ama' uloq arech krokisaj chkixo'l ri achijab' che erajch'ojab' ri are'.

Ri ch'o'j kuk' ri E'ajamalek

15¹ Ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ri Yahweh xinutaq ri in arech katinjikonsaj ruk' ri ole'o e katuxik ajawinel pakiwi' ri siwan utinimit ri Isra'el. Kamik ri' chtatab'ej b'a' ri tzij kub'ij ri Yahweh: ²Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Ri in xinchomaj kink'ajisaj na uwach ri Amalek rumal ri jastaq xub'an chrech ri Isra'el, che xuq'atej ri ub'e aretaq chi' xel uloq pa ri Egipto. ³Kamik k'ut ri', jat ja'k'ajisaj uwach ri Amalek. Kaya' chuwach ri anatema ruk' ronojel ri jastaq rech k'olik. Man k'o ta kaxib'ij awib', man k'o ta jun kato' kanoq. Che'akamisaj chi achijab', chi ixoqib', chi ak'alab' e chi eloch', chi enim taq chikop e chi e'alaj taq chikop, chi eb'urix e chi ekameyos».

⁴Ri Sa'ul ke'umulij ri siwantinimit e ke'utzalij konojel pa ri Tela'im: 200.000 achijab' erech ch'o'j pulew, e 10.000 achijab' e'ajjuda. ⁵Ri Sa'ul nojimal xopanik chi k'ate' ri utinimit ri Amalek e xukoj jun k'amb'al pa ri nimaja' e xuwaq rib' chila'. ⁶Ri Sa'ul kub'ij chkech ri e'ajkenita: «Jix ub'ik, naj jix ub'ik chkech ri e'ajamalek, wene' xoquje' junam kinb'an chiwech jacha ri kinb'an chkech ri e'are', ri ix qastzij nak'ut che ix utz taq winaq xib'an kuk' konojel ri e'ajisra'el aretaq chi' xe'el uloq pa ri Egipto». E ri e'ajkenita kkijik' kib' kuk' ri e'ajamalek.

⁷Ri Sa'ul keroqataj ri e'ajmalek, qas pa ri Javila ub'ik e kopanik xas ri rokib'al ri Sur che k'o chuwach apanoq ri Egipto. ⁸K'aslik xuchap uloq ri Agag, kajawinel ri e'ajamalek, e ke'ukamisaj konojel ri winaq ruk' ri ch'ich' rech ch'o'j, arech kb'antajik che rajawaxik ke'uya' chuwach ri anatema. ⁹K'atek'ut, ri Sa'ul e ri achijab' erachi'l pa ri ch'o'j, kkik'asb'a' kan ri Agag xoquje' ri e'utzalaj taq ko'lik chikop e ri echom taq chikop, ri chikop rech ija' e ri e'alaj taq chij, ronojel ri utz taq jastaq k'olik; man, kkaj taj kkiya' chuwach ri anatema. K'atek'ut, ronojel ri jastaq che man k'o ta upatan, man nim ta rajil, ronojel kkiya' chuwach ri anatema.

Ri Yahweh kuxutuj ri Sa'ul

¹⁰Ri utzij ri Yahweh kopan ruk' ri Samu'el, jewa' kub'ij ri': ¹¹«Ri in, k'ax kuna' ri nuk'ux che xinb'an ajawinel chrech ri Sa'ul, rumal rech che ri are' xinuk'yaq kanoq e man xub'an taj ri nutzij». Ri Samu'el k'ax xuna'o e kuk'omij nimalaj toq'ob' chuwach ri Yahweh ronojel jun aq'ab'.

¹²Pa ri aq'ab'il, ri Samu'el kwa'laj ub'ik che uk'ulaxik ri Sa'ul. Kya' ub'ixik we tzij ri chrech ri Samu'el: «Ri Sa'ul xb'e pa ri Karmelo che uyakik jun rachoch ri are', k'atek'uri', kutaqej chi ub'ik ri ub'e e kxuli' ub'ik pa ri Guigal». ¹³Ri Samu'el kopan ruk' ri Sa'ul e ri Sa'ul kub'ij chrech ri are': «¡Attewchi'talik rumal ri Yahweh! Xb'antaj wumal ri utzij ri Yahweh». ¹⁴K'atek'ut, ri Samu'el kuk'ot uchi': «¿Jas k'uri' ri k'isb'al taq k'u'x kopan pa ri nuxikin e ri wakax che kinto kewinik ri?».

¹⁵Kub'ij ri Sa'ul: «Xe'qak'am uloq pa ri Amalek, kcha ri Sa'ul, rumal rech che ri siwantinimit xuto' kanoq ri sib'alaj utz chkech ri eko'lik e chkech ri echom taq chikop, arech kkichi'j pa tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh. K'atek'uri', nik'aj taq jastaq chik, ri uj xqaya' kan chuwach ri anatema».

¹⁶K'atek'ut, ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ruk' la' lele', chaya' alaj chwech arech kinb'ij chawech ri jastaq xub'ij ri Yahweh chwech chaq'ab' mi'er». Kub'ij chrech: «Chab'ij b'a».

¹⁷K'atek'uri', ri Samu'el kub'ij: «Kne'b'a', ri at, kawil awib' at alaj nitz', ¿la man at kanimal ta ri ekijuq'at ri Isra'el? Ri Yahweh xatujikonsaj ruk' ri ole'o e xatuxik rajawinel ri Isra'el. ¹⁸Ri Yahweh xatutaq ub'ik pa ri ch'o'j e xub'ij chawech: "Jat ub'ik, je'aya'a' kan chuwach ri anatema ri e'ajmakib' ri', ri e'ajamalek, jatech'o'jin kuk' chi k'ate' na kk'is tzij pakiwi"». ¹⁹¿Jasche ri at man xata' ta ri uch'ab'al ri Yahweh? ¿Jasche xak'yaq awib' puwi' ri ch'akoj e xab'an ri man utz taj chuwach ri Yahweh?». ²⁰Ri Sa'ul kub'ij chrech ri Samu'el: «¡Ri in xinnimaj ri uch'a-b'al ri Yahweh! Xinb'ek jawije' xub'ij ri are' chwech, ri in xink'am uloq ri Agag, kajawi-nel ri e'ajmalek, e ri in xe'inya' ri e'ajmalek chuwach ri anatema. ²¹Pa ri ch'akoj, ri siwantinimit xuk'am uloq ri eko'lik e ri echom chikop, ri are sib'alaj utz chuxo'l ri anatema, arech kkiya pa tab'al toq'ob' chuwach ri Yahweh ri Adyos pa ri Guigal».

²²K'atek'ut ri Samu'el kub'ij:

«¿La are sib'alaj utz kril ri Yahweh ri jetaq holokostos e ri jetaq tab'al toq'ob',
chuwach che knimax ri utzij ri Are'?

Are utz ri' knimaxik ri are' chuwach che are kb'an ri tab'al toq'ob' chuwach

are utz ri' ri kme'lal

chuwach ri kixepo ri b'oyix.

²³¡Ri ksutix ib' chuwach ri Dyos jun makaj ri' jacha ri keterne'xik

enik'aj taq dyos chik

ri k'ax uch'ab'exik jun,

makaj ri' jacha ri terafim!

Rumal rech che xaxutuj ri utzij ri Yahweh,

ri Are', xatuxutuj ri at arech

man at ajawinel ta chik!»

Ri Sa'ul man ya'tal ta chrech

ri sachb'al umak

²⁴Ri Sa'ul kub'ij chrech ri Samu'el: «Ri in xinmakunik rumal rech man xinb'an taj ri xtaqan ri Yahweh chrech e ri xattaqan at chrech, xa xinxib'ij wib' chkiwach ri siwantinimit e xinb'ano ri kkib'ij ri e'are'. ²⁵Kamik ri', ri in kinta' chawech, chab'ana' b'a' jun toq'ob' chasacha' b'a' ri numak e katb'e wuk' arech kinexukul chuwach ri Yahweh». ²⁶K'atek'ut, ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «Man k'o ta chi kinb'e awuk', rumal rech che xaxutuj ri utzij ri Yahweh, ri Yahweh xatuxutuj arech man at ajawinel ta chik puwi' ri Isra'el». ²⁷Rumal

rech che ri Samu'el kusutuj rib' arech kel ub'ik, ri Sa'ul kuq'atej e xujik' chuchi' ri uq'u'b'al e ri uq'u'b'al xtzertajik. ²⁸K'atek'uri', ri Samu'el kub'ij chrech: «Pa we jun q'ij ri', ri Yahweh xutoqij ri rajawib'al ri Isra'el chawech e xuya' chrech ri ak'ulja, ri are' che are utz chawach ri at». ²⁹K'atek'uri', ri Uje'lal ri Isra'el man ajb'anal tzij taj e man kub'an ta keb' uk'u'x, rumal rech che ri Are' man jun achi taj che kub'an keb' uk'ux. ³⁰Ri Sa'ul kub'ij: «Ri in xinmakunik, kne'b'a', ri in kinta' chawech, chab'ana' nimalaj nuq'ijil chkiwach ri ekinimal ri siwantinimit e chkiwach ri Isra'el e katb'e wuk' chrech ri nuxukulem chuwach ri Yahweh ri Adyos». ³¹Ri Samu'el ktzalij ub'ik ruk' ri Sa'ul e ri Sa'ul xxuki' chuwach ri Yahweh.

Ri ukamikal ri Agag e ri kb'e ub'ik ri Samu'el

³²K'atek'uri', ri Samu'el kub'ij: «Chik'ama' uloq ri Agag chwech, ri kajawinel ri e'ajamalek». Ri Agag kopan chuwach ri are' e ja'maril ri upalaj kub'ij: «Qastzij nak'ut che kutas apan rib' ri uk'a'il ri kamikal!».

³³Ri Samu'el kub'ij:

«Jeri' jacha ub'anom ri ach'ich' rech ch'o'j che xutoqij ri kal ri ixoqib', xoquje' chkixo'l ri ixoqib', ri anan man k'o ta chi ral ri' kkanaj kanoq!».

E ri Samu'el kukamisaj ri Agag chu-wach ri Yahweh pa ri Guilgal, ch'qeta'q kub'an chrech.

³⁴Ri Samu'el kb'e' ub'ik, kusuk' ub'ik pa ri Rama, e ri Sa'ul kpaqi' ub'ik pa ri rachoch k'o pa ri Guib'e'a rech ri Sa'ul. ³⁵Ri Samu'el man k'o ta chi jumul xril uwach ri Sa'ul, chi k'ate' chi' xkam ri are'. Ri Samu'el kroq'ej ri Sa'ul, k'atek'ut, ri Yahweh, k'ax xuna' uk'u'x che xrokisaj ajawinel puwi' ri Isra'el.

Ri ujikonsaxik ri David

16¹ Ri Yahweh kub'ij chrech ri Samu'el: «¿Chi k'ate' jampa' na kawoq'ej ri Sa'ul, aretaq chi' xxuttajik ub'ik wumal in ri are', arech man ajawinel ta chik puwi' ri Isra'el? ¡Chanojisaj ub'ik ri ruk'a' wakax chrech ri ole'o e jat ub'ik! Ri in katintaq na ub'ik chi k'ate' ri rachoch ri Jese ri are' che ajb'elem, rumal rech che wilom chkixo'l ri e'uk'ojol jun ajawinel che kwaj in». ²Ri Samu'el kub'ij: «¿Jas kinb'ano kinb'e ub'ik? Kreta'maj na k'uri' ri Sa'ul e kinukamisaj na k'uri'». K'atek'ut, ri Yahweh kub'ij: «Chak'ama' ub'ik ri jun alaj awakax e kab'ij ri: "Xinpetik chrech ub'anik jun tab'al toq'ob' chuwach ri Yahweh". ³Kasik'ij na k'uri' ri Jese pa ri tab'al toq'ob', k'atek'uri', ri in kink'ut ri' chawach ri rajawaxik kab'ano e kajikonsaj ri' ri jun che kinb'ij in chawech».

⁴Ri Samu'el kub'ano ri xub'ij ri Yahweh chrech. Aretaq chi' kopan pa ri B'elem, ri ekinimal ri tinimit keb'irb'itik kepe che uk'ulaxik ri are' e kkib'ij chrech: «¿La rech utzil ri apetb'al waral?». ⁵—Ri Samu'el kub'ij: «¡Je' utzil piwi' ri ix! Xinpetik che ub'anik jun tab'al toq'ob' chuwach ri Yahweh. Chich'ajch'ob'ej iwib' e chixpet wuk' che ub'anik ri tab'al toq'ob'». Ke'uch'ajch'ob'ej ri Jese, ri e'uk'ojol e ke'usik'ij ub'ik che ub'anik ri tab'al toq'ob'.

⁶Aretaq chi' ke'opanik, ri Samu'el kril uwach ri Eli'ab', e kuchomaj pa rech wi: «Qastzij na k'uwa' che are k'o chuwach ri Yahweh ri rajawinel». ⁷K'atek'ut, ri Yahweh kub'ij chrech ri Samu'el: «Mawil ri uwachb'al on ri unimal, rumal rech che man nucha'om ta ri are'. Ri rilb'al ri Yahweh man jeri' taj jacha ri kilb'al ri winaq, rumal rech che ri winaq are kkil ri kka'y ri winaq, e k'u ri Yahweh are kril ri ranima'». ⁸Ri Jese kusik'ij ri Ab'inadab' e kuq'axej chuwach ri Samu'el e ri are' kub'ij chrech: «Xoquje' man are' ta ri are' ucha'om ri Yahweh».

⁹Ri Jese xuq'axej ri Samma. K'atek'ut ri Samu'el kub'ij: «Xoquje' man are ta ri are' ucha'om ri Yahweh». ¹⁰Ri Jese ke'uq'axej ri wuqub' uk'ojol chuwach ri Samu'el, k'atek'ut, ri Samu'el kub'ij chrech ri Jese: «Man k'o ta jun chkixo'l e'are' ucha'om ri Yahweh». ¹¹Ri Samu'el kuta chrech ri Jese: «¿La ek'o waral konojel ri alab'om?», e ri are' kub'ij chrech: «K'o na jun, are ri ch'ip ala, tajin ke'uk'ol ri jetaq awaj». K'atek'uri', ri Samu'el kub'ij chrech ri Jese: «Chattaqanoq arech kk'am uloq ri are', rumal rech che man kujwa' ta na ri' we maja' kpe ri are'». ¹²Ri Jese ktaqanik arech kk'am uloq; ri are' q'anpu'r, je'lik taq ri uwoq'och e je'lik kka'yik. K'atek'uri', ri Yahweh kub'ij: «¡Chatwa'lijoq, ja'ya'a' ri jikonsanik puwi' ri are'!». ¹³Ri Samu'el kuk'am ukoq ri ruk'a' wakax uk'olb'al ri ole'o e kuq'ejej puwi' ri are' chkixo'l ri erachalal. K'atek'uri', ri ruxlab'al ri Yahweh chi pa we jun q'ij ub'ik ri' kpe puwi' ri David. K'atek'uri', ri Samu'el kb'e ub'ik pa ri Rama.

Ri David kokik pataninel chrech ri Sa'ul

¹⁴Ri ruxlab'al ri Yahweh xutas apan rib' chrech ri Sa'ul e jun itzel uxlab'al che petinaq chi ruk' uloq ri Yahweh ub'anom k'ax chrech ri are'. ¹⁵Ri e'upataninel ri Sa'ul kkib'ij chrech ri are': «Chawilampe', jun itzel uxlab'al che petinaq chi ruk' ri Dyos uloq ub'anom k'ax chawech. ¹⁶Chaya' b'a' alaj chqech Qajaw, arech ri e'apataninel ek'o chawach kkitzukuj jun achi che reta'm roq'esaxik ri sitara; k'atek'uri', aretaq chi' ri jun itzel uxlab'al che petinaq ruk' uloq ri Dyos katub'an k'ax, ri achi kroq'esaj na ri' e utz' ri kub'an weri' chawech». ¹⁷Ri Sa'ul kub'ij chkech ri e'upataninel: «Chitzukuj b'a' uloq jun achi che qas utz roq'esaxik kub'ano e chik'ama' uloq chwech». ¹⁸Jun chkech ri e'upataninel kub'ij: «Ri in xinwil jun chkech ri uk'ojol ri Jese, ri ajb'elem, che reta'm uroq'esaxik, ri are' jun achi rech ch'o'j, man k'o ta kuxej' rib', je'lik taq ktzijonik, je'lik ri kka'yik e ri Yahweh k'o ruk' are'». ¹⁹Ri Sa'ul ke'utaq ub'ik enik'aj achijab' ruk' ri Jese arech kkib'ij chrech: «Chataqa' uloq chwech ri ak'ojol David, ri are' che k'o kuk' ri ejupuq taq awaj». ²⁰Ri Jese kuk'am koq job' kaxlanwa, jun tz'um uk'olb'al amaja', jun alaj ama' k'isik e kutaq ub'ik ronojel weri' chrech ri Sa'ul ruk' ri uk'ojol David. ²¹Ri David kopan ruk' ri Sa'ul e kkanaj kan che upatanaxik ri are'. Ri Sa'ul kuloq'oq'ej ri are' e sib'alaj loq' ri David chuwach e xrokisaj chajil rech. ²²Ri Sa'ul kutaq ub'ixik chrech ri Jese: «Kinta jun toq'ob' chawech are kwaj kkanaj kan ri ak'ojol David wuk' in arech kinupatanij, rumal rech che loq' chnuwach». ²³Aretaq chi' ri ruxlab'al ri Dyos kuchap ri Sa'ul, ri David kumajij roq'esaxik ri sitara. Ri Sa'ul, rumal weri' kuna' utzil e ja'maril, e ri itzel uxlab' kutas apan rib' chrech ri are'.

Ri Goli'at kutak'ab'a' rib' chkiwach

ri e'rajch'o'jab' ri Isra'el

¹⁷¹Ri e'ajfiliste'os ke'kimulij ri achijab' che erech ch'o'j, kkimulij kib' pa ri Soko che rech ri Juda, kkikoj ri tz'um taq kachoch chuxo'l ri Soko e ri Aseka, pa ri Efes-Dammim. ²Ri Sa'ul e ri achijab' e'ajisra'el kkimulij kib' e kkikoj ri tz'um taq kachoch pa ri taq'aj rech ri q'ol che' e kkicholej kib' che ub'anik ri ch'o'j chkiwach ri e'ajfiliste'o. ³Ri e'ajfiliste'o kimulim kib' ch'aqap chech ri juyub' e ri e'ajisra'el kimulim kib' pa ri jun juyub' che retal ulew, kkanaj kan ri jun taq'aj panik'aj chkech. ⁴Jun utzalaj achi chech ri ch'o'j, kel uloq pa ri tz'um taq ja kech ri e'ajfiliste'o. Goli'at ri ub'i', ri are' ajgat, waqib' xk'ab' ri raqan e jun q'ab' uwi' apanoq. ⁵Ukojom jun upuwi' b'anom ruk' saq ch'ich' e k'o jun ch'ich' uxalma ukojom; ri ch'ich' uxalma kupaj 5.000 siklos rech saq ch'ich'. ⁶Ch'uqtalik ri raqan ruk' nik'aj taq saq ch'ich' e ruk'am jun saq ch'ich' rech ch'o'j, utelem cho ri uteleb'. ⁷Ri uche' ri uk'eqb'al jeri'

jacha ri uwab'al kem ri ajkem e ri utza'm ri uk'eqb'al kupaj waqib' siklos rech ch'ich'. Ri are' nab'e chuwach ri achi to'l rech che ruk'am ri to'b'al rech.

⁸Ri Goli'at kutak'ab'a' rib' chkiwach ri jetaq cholaj kib'anom ri e'ajisra'el, kuraq uchi' e kub'ij: «Jasche xixel uloq che ucholaxik iwib' chech ri ch'o'j? La man in ajfiliste'o taj ri in e ri ix la man ixpataninel ta chrech ri Sa'ul? Chicha'a' b'a' uloq chixo'l ix jun achi e chqaj uloq chwij in. ⁹We kkowinik kch'o'jinik wuk' in e we kinuk'yaq pulew, ri uj kujok ri' upataninel iwech ix, k'atek'ut we in kinch'akan chrech e we in ri kink'yaq pulew ri are', ix ri' kixokik ixpataninel qech uj e kujipatanij ri' ri uj. ¹⁰K'atek'uri', ri jun ajfiliste'o xutz'aqatisaj ub'ixik: «Ri in, pa we jun q'ij ri' kintak'ab'a' wib' chuwach ri Isra'el. Chiya'a' b'a jun achi chwech arech junam kujch'o'jin ruk' are'». ¹¹Aretaq chi' ri Sa'ul e konojel ri Isra'el xkita' we tzij ri', xub'an keb' kik'u'x e sib'alaj xkixib'ij kib'.

Ri David kopanik pa ri tz'um taq ja

¹²Ri David jun chkech ri e'uk'ojol jun ajefrata che ajb'elem rech ri Juda, ri are' ub'i' Jese e ek'o wajxaqib' uk'ojol. We achi ri', pa taq ri uq'ij ri Sa'ul, ri are' sib'alaj ri'j winaq chik e ri are' utz kilitajik chkixo'l ri achijab'. ¹³Ri oxib' nab'e'al taq uk'ojol ri Jese, xeb'e ub'ik, xeteri' ub'ik chrij ri Sa'ul pa ri ch'o'j. Ri kib'i' ri e'uk'ojol che xeb'e ub'ik pa ri ch'o'j jewa' ri', ri nab'e ub'i' Eli'ab', ri ukab' ub'i' Ab'inadab' e ri urox Samma. ¹⁴Ri David are ch'i'p chkech; ri oxib' enab'e'al xkiterne'b'ej ub'ik ri Sa'ul. ¹⁵Ri David kuxo'laj ub'ik pa ri rachoch ri Sa'ul e ktzalij uloq pa ri B'elem arech ke'uk'ol ri jupuq taq awaj erech ri utat. ¹⁶Ri jun ajfiliste'o kel uloq e kutak'ab'a' rib' chi aq'ab'il e chi b'enaq'ij e jeri' kub'ano pa kawinaq q'ij. ¹⁷Ri Jese kub'ij chrech ri uk'ojol David: «Chak'ama' ub'ik chkech ri e'awachalal we jun pajb'al k'ilim triko ri' e we lajuj kaxlanwa ri', e chatija' anim katb'e pa ri tz'um taq ja kech ri e'awachalal. ¹⁸K'atek'uri', we lajuj kexu ri' chak'ama' ub'ik chrech ri kinimal ri kaq'o' lajujk'al (1.000) winaq. Chata' uloq utzijol la utz kiwach ri e'awachalal e chak'ama' uloq jun jas uwach k'utb'al kech ri e'are'. ¹⁹Ri e'are' ek'o ruk' ri Sa'ul e kuk' konojel ri achijab' e'ajisra'el, ek'o pa ri taq'aj rech ri q'ol che', tajin kech'o'jinik kuk' ri e'ajfiliste'o».

²⁰Ri David aq'ab'il kwa'lij ub'ik, kuya' kan ri jupuq taq awaj puq'ab' jun chik chajinel, kuk'am ub'ik ri reqa'n e kb'e ub'ik jeri' jacha xub'ij ri Jese chrech. Kopanik pa ri tz'um taq ja chi arechi' ri achijab' tajin kkicholej kib' chrech ub'anik ri ch'o'j e kkiraqaqej kichi' rech ch'o'j. ²¹Ri e'ajsra'el e ri e'ajfiliste'o kkicholej kib' chrech ri ch'o'j jun cholaj chuwach ri jun cholaj chik. ²²Ri David kuya' kan ri reqa'n ruk' ri jun laq'ab'anel chrech ri jetaq eqa'n, kutij anim kb'ek jawi' kicholem kib' ri winaq e kuta kitzijol ri erachalal la utz kiwach.

²³Aretaq chi' tajin kch'aw kuk' ri erachalal, ri jun achi rech ch'o'j -ri ub'i' Goli'at, ri jun ajfiliste'o ri are' che ajgat- paqal uloq pa taq ri kik'olb'al ri e'ajfiliste'o, kub'ij ri jetaq tzij, e ri David kuta' ri tzij tajin kub'ij. ²⁴Aretaq chi' kkil uwach we jun achi ri', konojel ri achijab' e'ajisra'el keb'irb'itik, naj ke'animaj ub'ik chuwach ri are'. ²⁵Ri achijab' e'ajisra'el kkib'ij: «¿La xiwil ri jun achi che tajin paqal uloq? Ri are' xa tajin kutzur ri Isra'el. Jachin ri jun winaq kkowinik kukamisaj ri are', ri ajawinel kuya' na ri' chrech sib'alaj uq'inomal, kuya' na ri' chrech ri umi'al e kuto' uwach ri' ri rachoch ri utat pa ri Isra'el».

²⁶Ri David kub'ij chkech ri winaq che ek'o chunaqaj ri are': «¿Jas kb'an ri' chrech ri jun winaq che kukamisaj we jun ajfiliste'o ri' e che kresaj ub'ik ri' ri uk'ixb'al ri Isra'el? ¿Jachin k'uwa' we jun ajfiliste'o ri', che man q'atom ta uwi' ri ukowil, che xaq ktzurunik chkech ri e'rajch'o'j ri k'aslik Dyos?». ²⁷Ri winaq junam ri tzij kkib'ij chrech: «Jewa' kb'an chrech jun winaq che kkowin che ukamisaxik ri are'». ²⁸Ri ratz Eli'ab', xuto che tajin kuk'ot kichi' ri achijab' e xpe royowal chrij ri David e kub'ij chrech: «¿Jasche xatqaj uloq ri at? ¿Jachin ruk'

xaya wi kanoq ri inlaj jupup awaj pa ri tz'inalik ulew? ¡Ri in weta'm che man kana' ta awib' e che nimal kuna' ri awanima', ri at xatqaj uloq arech kawila' ri ch'o'j!». ²⁹Ri David kub'ij: «¿Jas xinb'an in chawech? ¿La man loq' ta chik kch'aw jun?». ³⁰Kel ub'ik ruk' ri are' e kch'aw ruk' jun chik. Kuk'ot uchi' e junam ri kuta chrech e ri winaq junam kkib'ij chrech. ³¹Xtatajik ri jetaq tzij kub'ij ri David e xya' ub'ixik chrech ri Sa'ul e ri are' xusik'ij ri David arech kopan ruk' ri are'.

Ri David kuchi'j rib' arech kb'e chrij ri ktzurunik

³²Ri David kub'ij chrech ri Sa'ul: «Man k'o ta jun winaq kuxib'ij rib' chuwatch ri uch'uqa'b' ri are'. Ri apataninel kb'e na che ub'anik ri ch'o'j ruk' we jun ajfiliste'o ri'». ³³K'atek'ut, ri Sa'ul kub'ij chrech ri David: «Ri at man katkowin taj katech'o'jinoq ruk' ri jun ajfiliste'o ri', rumal rech che ri at, at jun ak'al na e ri are' jun achi xas rech ch'o'j wi chi pa ri uk'ojojil uloq».

³⁴Ri David kub'ij chrech ri Sa'ul: «Aretaq chi' ri apataninel ke'uk'ol ri uchi'j ri utat e kpe uloq jun koj on jun oso e kuk'am ub'ik jun awaj, ³⁵ri in xinwoqataj e kintoqij ri awaj chi puchi' uloq. K'atek'uri', we kwa'laj uloq chwij, ri in kinchap chrech ri ukakte' e kinch'aych'atej chi k'ate' na kinkamisaj kanoq. ³⁶Ri apataninel e'ukamisam ri koj e ri oso, je na k'uri' kub'an chrech we jun ajfiliste'o ri' che man q'atom ta uwi' ukowil, e che tajin ke'utzur ri erajch'o'jab' ri k'aslik Dyos». ³⁷Kutz'aqatisaj ri utzij ri David: «Ri Yahweh che inuto'om pa taq ri rixk'yaq ri koj e ri oso, kinuto' wa' puq'ab' we jun ajfiliste'o ri'». Ri Sa'ul kub'ij chrech ri David: «¡Jat b'a' e chk'o'ji' ta b'a' ri Yahweh awuk'!». ³⁸Ri Sa'ul kukoj chrech ri David ri ratz'yaq are' rech ch'o'j, kukoj chujolom jun to'l rech ujolom e xuch'uq rij chech jun ch'ich' atz'yaq. ³⁹Ri David kuxim ri ch'ich' rech ch'o'j ruk' ri ximb'al upam. Kraj kb'inik, k'atek'ut man kkowin taj xa jek'uri' kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ri in man kinkowin taj kinb'in ruk' weri', rumal rech che man k'o ta jumul nub'anom weri'». E kuya kanoq ronojel weri'.

Ri ch'o'j xkib'an ri ekeb' achijab' erech ch'o'j

⁴⁰Ri David kruk'aj puq'ab' ri uch'imi'y che kukoj pa ri yuq', k'atek'uri', kucha' job' tz'u'r taq ab'aj pa ri nima' e kuk'ol pa ri uchim kukoj pa ri yuq', k'atek'uri' ruk'am ri rikyaq' puq'ab' kb'e ub'ik e kusuk' ub'ik pa ri ub'e ri jun achi ajfiliste'o. ⁴¹Ri jun ajfiliste'o petinaq uloq e kqib' ruk' ri David, teren uloq chrij, ri jun achi che ruk'am uloq ri to'l rech are'. ⁴²Kukequchi'j ri David, k'atek'uri' aretaq chi' krilo, kretzelaj uwach rumal rech che ri are' jun alaj ala -q'anpu'r e je'lik kka'yik-. ⁴³Ri jun ajfiliste'o kub'ij chrech ri David: «¿La in jun tz'i' puch che at petinaq uloq ruk' taq che?». K'atek'uri', ri ajfiliste'o kukyaqsaqarisaj ri David kuk' taq ri udyos. ⁴⁴K'atek'uri', kub'ij chrech ri David: «Chatpetoq wuk' ri in e kinya' na ri' ri ati'ojal chkech ri echikop ajuwokaj e chkech ri xib'al taq awaj rech ri uwachulew!». ⁴⁵K'atek'ut, ri David kub'ij chrech ri ajfiliste'o: «Ri at, atpetinaq chnuwach ruk' jun ch'ich' rech ch'o'j, ruk' jun k'yaqb'al ch'ich' e ruk' jun suk'b'al ch'ich', k'atek'ut, ri in, inpetinaq ulow chawach pa ri ub'i' ri Yahweh Sab'a'ot, ri Udyos ri Isra'el, che tajin ke'atzur ri at. ⁴⁶Pa we jun q'ij ri' ri Yahweh katujach na pa ri nuq'ab', ri in katinkamisaj na wa', kinchoy na ri ajolom e pa we jun q'ij ri' kink'yaq na ub'i ri' ri ab'aqil at e ri kib'aqil ri achijab' ekajch'ojab' ri ajfiliste'os chkech ri echikop ajuwokaj e chkech ri exib'al taq awaj rech ri uwachulew. E ronojel ri uwachulew kreta'maj ri' che k'o jun Dyos rech ri Israrel, ⁴⁷e ronojel we mulin ib'

ri' kketa'maj na wa' che man rumal ta ri ch'ich' rech ch'o'j on ri ch'ich' k'eqb'al che kuya ri ch'akanik ri Yahweh, rumal rech che are ri Yahweh rajaw ri ch'o'j e kixujach pa ri qaq'ab' uj».

⁴⁸Ri jun ajfiliste'o, kwa'lajik arech nojimal kpetik e kuriqa' ri David; ri David kutij anim kel uloq chkixo'l ri cholaj e kxak'inik che uk'ulaxik ri jun ajfiliste'o. ⁴⁹Kunim b'i ri uq'ab' pa ri laj uchim, kuk'am koq jun ab'aj e kuk'yaq ub'i ruk' ri ikyaq'e kuwok'lej ri ajfiliste'o cho ri upalaj; ri ab'aj kuwor ub'i ri ukursal upalaj e kperk'a'tik ktzaq ub'i pulew. ⁵⁰E ri David jeri' uch'akik xub'an ri jun ajfiliste'o, ruk' ri jun ikyaq'e ruk' ri jun ab'aj: Xusok ri ajfiliste'o e xukamisaj, k'atek'uri' man k'o ta ch'ich' rech ch'o'j ruk'am ri David puq'ab'. ⁵¹Ri David kxak'inik e ktak'i'k puwi' ri jun ajfiliste'o; kuk'am koq ri uch'ich' rech ch'o'j ruk'am ri are', kresaj pa ri rrij e kukamisaj ri ajfiliste'o e ruk' ri uch'ich' rech ch'o'j kut'en ub'ik ri ujolom.

Ri e'ajfiliste'o aretaq chi' kkilo che ri jun achi ri utzalaj kajch'o'j kaminaq chik, ke'animaj ub'ik. ⁵²Ri achijab' e'ajisra'el e ri achijab' e'ajjudia kewa'lajik ub'ik, kkiraqaqeji kichi' rech ch'o'j e ke'koqataj ri e'ajfiliste'o chi k'ate' ri rokb'al ri Gat e chi k'ate' pa ri rokb'al ri Ekron. Ri kib'aqil ri e'ajfiliste'os che ekaminaq chi kanoq kinojisam ri b'e, kmajtaj ub'ik pa ri Sa'arayim e kopan pa ri Gat e pa ri Ekron. ⁵³Aretaq chi' ri e'ajisra'el ketzalij uloq che k'axalaj koqtaxik ri e'ajfiliste'os, ke'elaq'anik uloq pa ri tz'um taq kachoch ri e'ajfiliste'os. ⁵⁴Ri David kruk'aj ub'i ri ujolom ri jun ajfiliste'o e kuk'am ub'ik pa ri Jerusalem; e ri jetaq uchukb'al rech ch'o'j kukoj ub'i pa ri tz'um rachoch.

Ri ch'akanel David, kk'am ub'ik chuwach ri Sa'ul

⁵⁵Aretaq chi' ri Sa'ul xril ri David che xel uloq che uk'ulaxik ri jun achi ajfiliste'o, kuta' chrech ri Ab'ner, ri kinimal ri achijab' erech ch'o'j: «¿Jachin uk'ojol we jun ala ri', Ab'ner?». K'atek'uri', ri Ab'ner kub'ij: «Rumal ri ak'aslemal, ajawinel, ri in man weta'm taj». ⁵⁶Ri ajawinel kub'ij: «Chata' b'a' jachin uk'ojol we jun ala ri?».

⁵⁷Aretaq chi' ri David tajin ktzalij uloq pa ri ch'akoj xub'an puwi' ri jun ajfiliste'o, ri Ab'ner kuk'am ub'ik e junam keb'ek chi chuwach ri Sa'ul, ri are' ruk'am puq'ab' ri u-jolom ri jun ajfiliste'o. ⁵⁸Ri Sa'ul kuta' chrech: «¿Jachin at uk'ojol at ala?». Ri David kub'ij: «In uk'ojol ri apataninel Jese ri ajb'elem».

18¹ Aretaq chi' xuk'is ri utzij ri David ruk' ri Sa'ul, ri Jonatan xuk'am rib' ukik'el ruk' ri David, junam uloq'oq'exik ri David xub'ano jacha uloq'oq'exik rib' ri are' kub'ano. ²Ri Sa'ul xuq'atej uwach pa we jun q'ij ri' e man xuya' ta alaj chrech arech ktzalij pa ri rachoch ri utat. ³Ri Jonatan xub'an jun chapb'alq'ab' ruk' ri David, rumal rech che kuloq'oq'ej jacha ri uloq'oq'exik rib' are' kub'ano. ⁴Ri Jonatan kresaj ri uq'u'b'al ukojom e kuya kan chrech ri David e xoquje' kuya kan ri ratz'yaq e ri uch'ich' rech ch'o'j chrech ri are', ri uch'ab' e ri b'atz'b'al rech. ⁵Ri David sib'alaj kch'akanik pa ronojel chak kutaq ri Sa'ul chrech. Ri Sa'ul kukoj ri are' k'amalb'e' chkech ri achijab' che erech ch'o'j; ronojel ri siwantinimit loq' chkiwach, xoquje' loq' chkiwach ri e'upataninel ri Sa'ul.

Kumajij ri achixom chrech ri Sa'ul

⁶Aretaq chi' xtzalij uloq ri David che ukamisaxik ri jun ajfiliste'o, ri ixoqib' ke'el uloq pa ronojel ri jetaq utinimit ri Isra'el chuwach ri ajawinel Sa'ul, arech keb'ixonik e tajin

kexojowik, ruk' ri uq'ojom ri alaj taq tum, ruk' ri uq'ojom ri arpas e kkiraqaqej kichi' ruk' ki'kotemal. ⁷Ri ixoqib' kexak'pinik e jewa' kkib'ixoj ri':

«Ri Sa'ul xe'ukamisaj ri jetaq kaq'o' lajuk' al (1.000) e ri David xe'ukamisaj ek'i chi na chuwach ri kaq'o' lajuk' al (1.000)»

⁸Ri Sa'ul xpe royowal e itzel chuwach we xb'antajik ri'. K'atek'uri' kub'ij: «Xkiya' k'i chi na chuwach ri mil chrech ri David e chwech in xuwi kya' ri mil, jxuwi kraj na che kokisaj ajawinel!». ⁹Chi pa we jun q'ij ub'ik ri', ri Sa'ul itzel ti'tik kuna' chrech ri David.

¹⁰Pa ri jun qij chi aq'anoq, jun itzel uxlab'al rech ri Dyos kuchap ri Sa'ul, k'atek'uri' xumajij moxil pa ri rachoch. Ri David kuq'ojomaj ri sitara junam jacha ri ub'anom kanoq nab'e'. Ri Sa'ul ruk'am ri ch'ich' uk'eqb'al puq'ab'. ¹¹Ri Sa'ul kusilob'isaj ri uk'eqb'al e kub'ij: «¹²Ri in kinb'ajij na ri' ri David cho ri xan!», k'atek'ut ri David, kamul xresaj rib' chuwach.

¹²Ri Sa'ul kuxib'ij rib' chuwach ri David rumal rech che ri Yahweh k'o ruk' ri are' e uwonb'a'm kanoq ri Sa'ul. ¹³Ri Sa'ul kutas apan ri David chrech ri are' e xa jek'uri' xukojo kinimal ekaq'o lajuk' al achijab' erech ch'o'j. E ri David kel ub'ik e ktzalij uloq k'amalb'e chrech ri winaq erech ch'o'j. ¹⁴Pa ronojel ri jastaq kub'ano ri David, xas utz kel chuwach e ri Yahweh k'o ruk' are'. ¹⁵K'atek'uri', aretaq chi' ri Sa'ul krilo che ri are' utz kel ronojel chuwach sib'alaj kuxib'ij rib' chuwach. ¹⁶Konojel ri siwantinimit Isra'el e ri siwantinimit rech ri Juda loq' ri David chkiwach, rumal rech che nab'e ub'ik chkiwach arechi' ke'el ub'ik e arechi' ketzalij uloq.

Ri uk'ulanem ri David

¹⁷Ri Sa'ul kub'ij chrech ri David: «Ri in kinya na ri nab'e'al numi'al Merab' chawech arech awixoqil, xuwi we kinapatanij ruk' ri achuq'ab' e we kach'o'jij ri jetaq uch'o'j ri Yahweh». Ri Sa'ul uchomam ne': «Are utz la' man rumal ta nuq'ab' in kkamik, xane are utz la' kkam pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o!». ¹⁸Ri David kub'ij chrech ri Sa'ul: «¹⁹In jachin ri in, jachike ri wija'al? ²⁰Jas kib'antajik ri erachalal ri nutat pa ri Isra'el, che ri in kinokik inuji' ri ajawinel?». ²¹K'atek'uri', aretaq chi' xopan ri q'ij che kjach ub'ik ri Merab', umi'al ri Sa'ul, chrech ri David, ri Merab', kjach ub'ik pa k'ulanem chrech ri Adri'el ri ajmejola.

²²K'atek'uri', ri Mikal ri jun chik umi'al ri Sa'ul sib'alaj xqaj ri David chuwach ri are' e xya ub'ixik weri' chrech ri Sa'ul, ri are' xqaj chuwach weri'. ²³Kub'ij: «Ri in kinya' na ri' chrech, k'atek'ut, wa' weri' jun k'amb'al tzaqb'al rech rumal rech che kinya na ri' pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o». Ri Sa'ul kub'ij kamul chrech ri David: «Kamik ri' ri at katuxik at nuji'». ²⁴K'atek'uri', ri Sa'ul ke'utaq ri e'upataninel chrech weri': «Chikojo' uk'u'x ri David, chiya'a' ub'ixik chrech: «Ri at, at loq' chuwach ri ajawinel, xoquje' at loq' chkiwach konojel ri e'upataninel rumal rech at uji' ri ajawinel!». ²⁵Ri e'ujpataninel ri Sa'ul kkib'ij we tzij ri' chuxikin ri David, k'atek'ut ri David kub'ij: «La man nim ta ub'antajik chiwach che jun kokik uji' ri ajawinel? Ri in, in jun meb'a'laj achi e man nim ta ub'antajik ri wija'al». ²⁶Ri e'upataninel ri Sa'ul kkib'ij chrech: «Jewa' ri tzij xub'ij ri David». ²⁷Ri Sa'ul kub'ij: «Ri ix kib'ij na weri' chrech ri David: Ri ajawinel man k'o ta tz'onoj kraj chrech ri k'ulanem, xuwi kraj o'k'al utz'umal kikowil ri e'ajfiliste'o, rech utojik uk'axel ri k'ax chrech ri e'uk'ulel ri ajawinel». Ri Sa'ul are kok il che uchomaxik arech kqaj ri David pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'os.

²⁸Ri e'ujpataninel ri Sa'ul kkiya ub'ixik we tzij ri' chrech ri David e kqaj chuwach weri' arech kuxik uji' ri ajawinel. Maja' katz'aqat ri q'ij ²⁹e ri David kel ub'ik kuk' ri achijab' ke'ukamisaj e lajuk' al (200) ajfiliste'o, e kuk'am uloq ri utz'umal kikowil. Kkejalaj

chuwach ri ajawinel arech ri David kuxik uji' ri ajawinel. K'atek'uri', ri Sa'ul kuya' ri Mikal chrech rixoqil.

²⁸Ri Sa'ul kuxib'ij rib' chrech ri David rumal rech che kuch'ob'o che ri Yahweh k'o ruk' ri are', k'atek'uri' ri Mikal ri umi'al ri Sa'ul kuloq'oq'ej ri David. ²⁹Knimar ri uxib'rib' ri Sa'ul chuwach ri David e amaq'el kchomanik arech kub'an k'ax chrech ri are'. ³⁰Ri ekinimal ri e'ajfiliste'o ke'el uloq, k'atek'ut, pa ronojel ri kkinima' wi kib' chrech ub'anik ri ch'o', ri David amaq'el are kch'akanik chkiwach ri enik'aj chik e'upataninel ri Sa'ul e nimalaj ub'antajik ri ub'i xb'ek chkixo'l ri winaq.

Ri Jonatan kch'aw puwi' ri David

¹⁹¹Ri Sa'ul kub'ij chrech ri uk'ojol Jonatan e chkech konojel ri e'upataninel arech kkikamisaj ri David. Ri Jonatan che uk'ojol ri Sa'ul sib'alaj loq' ri David chuwach. ²Xa jek'uri', ri are' kuya ub'ixik chrech ri David: «Ri nutat Sa'ul tajin katutzukuj arech katukamisaj. Chwe'q aq'ab'il chak'olo' b'a' awib', chatzukuj jun k'olb'al jawi' man katriqitaj ta wi, chak'u b'a' awib'. ³Ri in kinel ub'i wa' e kinkanaj na wa' chunaqaj ri nutat jawi' ri katknaj wi ri at, ri in kinch'aw wa' pawi' ruk' ri nutat; kinwil ri' jas ri k'olik e kinya na ub'ixik ri' chawech».

⁴Ri Jonatan kch'aw puwi' ri David ruk' ri utat Sa'ul e kub'ij chrech: «Mamakun b'a' ri ajawinel puwi' ri upataninel David, rumal rech che ri are' man k'o ta ub'anom chawech, xane atupataninem ruk' nimalaj taq chak. ⁵Xuya ri uk'aslema pa ri k'ax, xukamisaj ri jun ajfiliste'o e are ri Yahweh xb'anowik arech nimalaj kch'akan ri Isra'el. Ri at xawil weri' e xatki'kotik. ¿Jask'uche che ri at kawaj katzukuj amak ruk' ri ukik'el jun suk'alaj winaq rumal rech che kawaj kakamisaj ri David, k'atek'uri', ri are' man k'o ta ri ub'anom chawech?». ⁶Ri Sa'ul kutatab'ej ri utzij ri Jonatan e xujeqeb'a' ub'ixik we tzij ri': «¡Rumal ri uk'aslema pa ri k'ax, xane atupataninem ruk' nimalaj taq chak!». ⁷K'atek'uri', ri Jonatan kusik'ij ri David e kub'ij chrech ronojel ri tzij ri'. E kuk'am ub'ik ri David ruk' ri Sa'ul e ri are' kupatanij kanoq jacha ri ub'anom uloq.

Ri k'ax che kraj kub'an

ri Sa'ul chrech ri David

⁸Rumal rech che xmajtaj chi jumul ri ch'o', ri David kb'e ub'ik arech kech'o'jinoq kuk' ri e'ajfiliste'o; xas xe'uch'ak wi e rumal na k'uri' ri e'are' xe'animaj ub'i chuwach. ⁹K'atek'uri', jun itzel uxlab'al che petinaq ruk' ri Yahweh xuchap ri Sa'ul. T'uyul pa ri rachoch, ruk'am puq'ab' ri uch'ich' rech k'yaqb'al, e ri David tajin kuq'ojomaj ri sitara. ¹⁰K'atek'uri', ri Sa'ul xraj kuch'ik ri David cho ri xan ruk' ri uch'ich' rech k'yaqb'al; ri David xkowinik xresaj rib' chuwach ri uch'ich' ri Sa'ul, xajek'uri' ri ch'ich' rech kyaqb'al xe'ch'iktajoq cho ri xan. Ri David kkowinik kb'ek e kanimaj ub'ik pa we jun chaq'ab' ri'.

Ri Mikal kukol ri David

¹¹Ri Sa'ul ke'utaq ub'ik ejujun winaq arech kkilaq'ab'ej ri David pa ri rachoch e aq'ab'il kkikamisaj ri are'. K'atek'ut ri rixoqil ri David, ri Mikal kub'ij chrech: «¡We man katanimaj ta ub'ik we chaq'ab' ri', chwe'q xas katkamisax ri'!». ¹²Ri Mikal kuqasaj uloq ri David pa jun wantana. Ri are' kb'ek, kanimaj ub'ik e kuk'u rib'.

¹³Ri Mikal kuk'am ub'ik jun chkech ri tz'aq, kukoj cho ri uch'at ri David, kukoj cho ri ujolom uwi' taq k'isik' che kemom e kuch'uq uwi' chrech jun atz'yaq. ¹⁴Aretaq chi' ri Sa'ul ke'utaq ub'ik enik'aj winaq arech kkichap uloq ri David, ri Mikal kub'ij chkech: «Ri are' yawab'».

¹⁵K'atek'ut, ri Sa'ul ke'utaq chi ub'i jumul enik'aj winaq chik arech ke'kila' ri David e arech kkik'am uloq chrech, kub'ij chkech: «Chik'ama' uloq chwech cho ri uch'at arech kinkamisaj ri in!». ¹⁶Ri ek'ak'anelab' ke'ok ub'ik, e are kkiriqa' ri jun tz'aq k'o cho ri uch'at, ri kemom uwi' k'isik' k'o cho ri ujolom. ¹⁷Ri Sa'ul kub'ij chrech ri Mikal: «¿Jasche jewa' nusub'ixik xab'ano? E ¿jasche xaya alaj arech kanimaj ub'ik ri nuk'ulel». Ri Mikal kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ri are' xub'ij chwech: Chaya' alaj chwech arech kinanimaj ub'ik on katinkamisaj kanoq».

Ri Sa'ul e ri David kkiriqa' kib' pa ri Rachoch ri Samu'el

¹⁸Ri David xanimaj ub'ik e xa jeri' xuto' rib'. Kb'e ub'i pa ri rachoch ri Samu'el che k'o pa ri Rama e kutzijoj chrech ri are' ronojel ri xub'an ri Sa'ul chrech. K'atek'uri' chi ekeb', ri David e ri Samu'el keb'e ub'ik e xekijeqab'a' kib' pa ri nik'aj jetaq k'olib'al. ¹⁹Keyo'q ub'ixik chrech ri Sa'ul: «Chatampe': ri David jeqel pa ri nik'aj jetaq k'olib'al k'o pa ri Rama». ²⁰Ri Sa'ul ke'utaq ub'i enik'aj elaq'ab'anelab' arech kkichap uloq ri David; ri e'are' xkilo ri mulin ib' kib'anom ri eq'axel utzij ri Dyos che tajin kkipatanij ri utzij ri Dyos, e are ri Samu'el k'amal b'e chkech. Ri ruxlab'al ri Dyos ke'unojisaj ri winaq ek'ak'anelab' e'utaqom uloq ri Sa'ul e xoquje' ri e'are' xkimajij upatanaxik ri utzij ri Dyos. ²¹Xya ub'ixik weri' chrech ri Sa'ul e ri are' ke'utaq chi uloq oxib' juq'at ek'ak'anelab', k'atek'uri' xoquje' ri e'are' xe'ok che upatanaxik ri utzij ri Dyos.

²²K'atek'uri', xoquje' xb'e ub'i ri are' xusuk' ub'i pa ri Rama e kopan pa ri nimalaj k'uwa' k'o pa ri Sehu. Kuta' chila' jawi' k'o wi ri Samu'el e ri David, k'atek'uri' xb'ij chrech: «Ri e'are' ek'o pa nik'aj jetaq uk'olib'al ri Rama». ²³Ri are' kb'e ub'ik chi jela' pa ri nik'aj jetaq k'olib'al k'o pa ri Rama. K'atek'ut, xoquje' ri ruxlab'al ri Dyos kunojisaj ri are' e kok che upatanaxik ri utzij ri Dyos chi arechi' tajin kb'inik e jeri' kopanik pa ri nik'aj uk'olb'al ri Rama. ²⁴Xoquje' ri are' xresaj ri jetaq ratz'yaq, xoquje' kupatanij ri utzij ri Dyos chuwach ri Samu'el, ch'analik xqaj pulew e jeri' xkanaj kanoq ronojel we jun q'ij e ronojel ri jun aq'ab' ri'. Rumal kuwa' weri' kb'ixik: «¿La xoquje' k'o ri Sa'ul chkixo'l ri eq'axel utzij ri Dyos?».

Ri Jonatan kto'b'ik che Kanimaj ub'ik ri David

20¹Ri David xanimaj ub'i pa ri nik'aj jetaq k'olib'al k'o pa ri Rama. Kb'e che ub'ixik chuwach ri Jonatan: «¿Jas ri xinb'an in? ¿Jas ri wetzelal xinb'ano e jas ri numak xinb'an chuwach ri atat che ri are' kraj kinukamisaj?». ²Kub'ij ri Jonatan chrech: «¡Jayi', ri at man katkam ta ri'! Ri nutat man k'o ta jun nim on jun nitz' jas uwach kub'ano we man ub'im ta chwech in. ¿Jas k'u rumal kuk'u' ri nutat chunuwach? ¡Ma utz ta wa' we jeri'!». ³Ri David kujikib'a' ub'ixik weri': «Ri atat reta'm che ri at in loq' chawach e kuchomaj ri: "Mareta'maj weri' ri Jonatan arech man kmayow taj ri are"», k'atek'ut, pa rumal ri uk'aslemal ri Yahweh e rumal ri ak'aslemal at, xa jub'iq' chi wa' kraj che kinkamik».

⁴Ri Jonatan kub'ij chrech ri David: «Chab'ij b'a' chwech ¿jas ri kawaj at e ri in kinb'an ri?». ⁵Ri David kub'ij chrech ri Jonatan: «Chweq' ri k'ak' ik', k'atek'uri' rajawaxik ri' che ri

in kint'uyi' ruk' ri ajawinel che utijowik ri nuwa, ri at kaya' alaj ri' chwech arech kinel ub'ik arech kink'u' wib' pa taq ri juyub' chi k'ate' na rokb'al aq'ab'. ⁶We ri atat krilo che man in k'o taj, ri at kab'ij na ri' chrech: "Ri David sib'alaj xuta toq'ob' chwech arech kub'ana' jun utaqkil pa ri utinimit B'elem, rumal rech che kb'an ri tab'al toq'ob' rech ri ujuq'at pa we jun junab' ri". ⁷We ri are' kub'ij "Utz ri", ri apataninel kkoltaj ri', k'atek'ut, we kyaktaj royowal, chaweta'maj che xujikib'a' ri' ri retzalal. ⁸Chab'ana' b'a' ri jun toq'ob' chrech ri ajpataninel chawech rumal rech at xatb'anowik che xujikib'a' ri tzij awuk' pa ri ub'i' ri Yahweh. We k'o jun numak nub'anom, chinakamisaj b'a' ri at. *¿Jas ri upatan che kinak'am na ub'ik chuwach ri atat?».* ⁹Ri Jonatan kub'ij: «*¡Ma chomaj weri!* Weta weta'm in che ri nutat qastzij uchomam katukamisaj, *¿la man kinb'ij ta k'uri' in chawech?*». ¹⁰Ri David kub'ij chech ri Jonatan: «*¿Jachin kb'in chwech in, we ri atat k'ax ayoq'ik kub'ano?*».

¹¹Ri Jonatan kub'ij chrech ri David: «*Chattan uloq, chujel ub'ik jo' pa ri juyub'*», k'atek'uri', chi ekeb' keb'e ub'i pa ri juyub'. ¹²Ri Jonatan kub'ij chrech ri David: «*¡Rumal ri Yahweh, ri Udyos ri Isra'el! Jetaq wa' chwe'q ri'*, ri in kink'ot na uchi' ri' ri nutat arech kinto ri uchomam; we utzil chrech ri David e man kintaq ta uloq ub'ixik chawech arech kaweta'maj, ¹³chub'ana b'a' ri Yahweh chrech ri Jonatan ri kraj e kutz'aqatisaj chi ukoq nik'aj! We ri nutat kraj katukamisaj, ri in kintaq ub'ixik ri' chawech arech kato' awib' e katb'e ub'i pa utzil. Ri Yahweh kk'oji' ri' awuk' jeri' jacha xk'oji' ruk' ri nutat ojer! ¹⁴We ink'as na chi' chab'ana' chwech ri rutzilal ri Yahweh. We in kaminaq chik, ¹⁵mawesaj ub'ik ri utzil k'o awuk' puwi' ri wachoch; xoquje' aretaq chi' xchuptaj ub'i kiwach cho ri uwachulew ri e'uk'ulel ri David rumal ri Yahweh». ¹⁶Ri Jonatan xuk'is ub'anik jun chapb'alq'ab' ruk' ri rachoch ri David: «*Ri Yahweh kuta uk'axel ri' chrech ri David puwi' ri kub'ano*». ¹⁷Ri Jonatan xub'ano arech ri David kujikib'a' chi jumul ri utzij, rumal rech che sib'alaj loq' chuwach, kuloq'oq'ej ri are' ruk' ronojel ruxlab'al. ¹⁸Ri Jonatan kub'ij chrech: «*Chweq' ri k'ak' ik' e xas kq'alajinik ri'* che ri at man at k'o taj rumal rech che jamalik ri' ri ak'olb'al. ¹⁹Pa ri oxib' q'ij katb'e na k'uri' pa ri jun k'olb'al jawi' xak'u' awib' che ri jumul kanoq; katk'oji' chila' chunaqaj ri jun ab'aj che kuk'ut ri b'e'. ²⁰Ri in kink'yaqa' oxib' ch'ab' ri' cho ri jun ab'aj, jacha kintijoj wib' kinb'ano. ²¹K'atek'uri' kintaq b'i ri' ri nupataninel: «*¡Jat che utzukuxik ri ch'ab'!*» We ri in kinb'ij chrech ri nupataninel: «*Ri ch'ab' k'o nab'e chawach at, ri at, chak'ama' ukoq*», katpe uloq, rumal rech che ronojel ri' utz, man k'o ta jun k'ax ri' k'o chawij, rumal ri uk'aslemañ ri Yahweh. ²²K'atek'ut, we kinb'ij chrech ri jun ala: «*Ri ch'ab' naj k'o wi chawech at*», katb'e b'ik rumal rech che ri Yahweh kraj che katb'e ub'ik. ²³K'atek'uri', ri tzij che tajin kqab'ij chqawach uj ri', are ri Yahweh pa junalik q'ataltzij chqaxo'l uj keb'».

²⁴Ri David kuk'u rib' pa ri juyub'. Aretaq chi' xopan ri k'ak' ik', ri ajawinel kukoj rib' cho ri mexa chrech ri wa'im. ²⁵Ri ajawinel kt'uyi' pa ri uk'olb'al, ri k'olb'al k'o cho ri xan; ri Jonatan kt'uyi' chuwach ri are', ri Ab'ner kt'uyi' chutzal ri Sa'ul; ri uk'olb'al ri David jamalik xkanaj kanoq. ²⁶Ri Sa'ul man k'o ta xub'ij pa we jun q'ij ri', rumal rech che xuchomaj: «*Xa k'o jun k'ax ri' xuriqo. Xa man xuch'ajch'ob'ej ta rib' ri' e xa jek'uri' man ch'ajch'oj ta na k'uri'*». ²⁷Chwe'q chi aq'anoq chrech ri k'ak' ik', pa ri ukab' q'ij, xilitajik che ri uk'olb'al ri David jamalik xkanaj kanoq e ri Sa'ul kub'ij chrech ri uk'ojol Jonatan: «*¿Jasche ri uk'ojol ri Jese man xpe ta chrech ri wa'im iwrir e kamik ri?*».

²⁸Ri Jonatan kub'ij chrech ri Sa'ul: «*Ri David sib'alaj xuta toq'ob' chwech arech kb'e pa ri B'elem*. ²⁹Xub'ij chwech: «*Chaya' b'e chwech arech kinb'e ub'ik, rumal rech che ri uj kuriqo kqab'an ri tab'al toq'ob' pa ri tinimit che qech qonojel ri uj, uj k'o pa ja k'olb'al; e ri wachalal xkich'a' chwech in. Xa jek'uri', we utz nub'anom chawach, chaya' b'a' alaj chwech*

arech kinb'e ub'ik che kilik ri ewachalal". Rumal k'uri' man petinaq taj cho ri umexa ri ajawinel».

³⁰Ri Sa'ul xyakataj royowal chrij ri Jonatan e kub'ij chrech: «;Ral itzel ixoq! ;La man weta'm ta ri in che ri at are kawaj uwach ri uk'ojol ri Jese, che k'ixb'al chawech e k'ixb'al chrech ri uch'analik ri itzelaj anan? ³¹Aretaq chi' ri uk'ojol ri Jese k'as na cho ri uwachulew, ri at, man at jeqel ta ri' e man jeqel ta ri' ri awajawib'al. Xa jek'uri', kamik ri' chataqa' ub'i utzukuxik ri are' e chak'ama' uloq chwech, rumal rech che ri are' xas rajawaxik kkamik». ³²Ri Jonatan kutzalej ri utzij ri utat, jewa' kub'ij chrech ri': «;Jasche kkamisax na ri are'? ;Jas xub'ano?».

³³Ri Sa'ul xuwa'lisaj ri uch'ich' rech k'eqb'al chrech ri are' arech kusoko ri are' e ri Jonatan xreta'maj che ri utat qastzij uchomam ukamisaxik ri David. ³⁴Ri Jonatan ruk' sib'alaj royowal kwa'laj ub'ik cho ri mexa, man xutij ta ri uwa pa ri ukab' q'ij rech ri k'ak' ik', rumal rech che kmayowik chrech ri David, e rumal che ri utat k'ax retzelaxik uwach ri David xub'ano.

³⁵Aq'ab'il pa ri jun q'ij chi aq'anoq, ri Jonatan kel ub'ik e kb'e pa ri juyub', ekeb' ub'i ruk' jun ala ajpataninel, arech kuriqa' ri David, jeri' kajb'al jacha ri xkichomaj kanoq. ³⁶Kub'ij chrech ri upataninel: «Katxik'inik che utzukuxik ri jetaq ch'ab' che kink'yaq ub'i in». ³⁷Ri ajpataninel kxak'inik kb'ek e ri Jonatan kuk'yaq ri ch'ab' naj apan chuwach ri ala. Aretaq chi' ri ala kopanik pa ri uk'olb'al ri jun ch'ab' che xuk'yaq uloq ri Jonatan, ri Jonatan kuraq uchi': «;La man naj taj k'o wi ri ch'ab' chawach?». ³⁸Ri Jonatan xutaeqej na uraqik uchi' chrech ri upataninel: «;Chanim! ;xas aninaq ! ;Mattak'i'k». Ri upataninel ri Jonatan kusik' ri ch'ab' e kzalij uloq ruk' ri rajaw. ³⁹Ri ajpataninel man k'o ta xreta'maj, xuwi ri Jonatan e ri David xech'ob'owik weri'.

⁴⁰Ri Jonatan kuya' ri jetaq uch'ich' chrech ri upataninel e kub'ij chrech: «Jat ub'ik e chak'ama' b'i weri' pa ri tinimit». ⁴¹Ri ajpataninel ktzalij ub'ik, e ri David kwa'laj uloq pa ri juyub', kujup'b'a' rib' cho ri uwachulew, oxmul xulukb'a' rib', k'atek'uri' kkiq'aluj kib' e sib'alaj xkimajij oq'ej. ⁴²Ri Jonatan kub'ij chrech ri David: «Jat ub'i pa ri utzil. Rumal rech che xqajeqeb'a' ri qatzij pa ri ub'i ri Yahweh, pa junalik chk'oji' ta b'a' ri Yahweh chqaxo'l ri in e ri at, chkixo'l ri wija'al e ri awwija'al at».

21¹Ri David kwa'lajik ub'ik e kb'e ub'ik, e ri Jonatan ktzalej ub'i pa ri tinimit.

Ri David kopan pa ri Nob'

²Ri David kopan pa ri Nob', jawi' k'o wi ri chuchqajaw Ajimelek. Ri Ajimelek kb'irb'itik kpe uloq che uk'ulaxik ri David e kub'ij chrech: «;Jasche atukel atpetinaq uloq e man k'o ta jun awachi'l awuk'?». ³Ri David kub'ij chrech ri chuchqajaw Ajimelek: «Ri ajawinel xinutaq uloq chrech jun nutaqkil e xub'ij chwech: «;Man k'o ta jun winaq kreta'maj ri taqkil xatintaq ub'i chrech e ri achak xinya ub'ik!» Ri in xe'insik'ij ri alab'om arech kkimulij kib' pa jun k'olb'al. ⁴Xa jek'uri', we k'o awuk' job' kaxlanwa, chaya' b'a' chwech, on xaq apas uwach ne' k'o awuk' chaya b'a' chwech». ⁵Ri chuchqajaw kub'ij chrech ri David: «Man k'o ta wuk' ri xaq kaxlanwa kech xaq ewinaq, xuwi k'o wuk' tyoxlaj kaxlanwa -utz na k'uri' we ri alab'om kiq'ilom kib' kuk' ri ixoqib'».

⁶Ri David kub'ij chrech ri chuchqajaw: «Qastzij nak'ut che ujq'ilom chkech ri ixo-qib', e jeri' ronojel mul aretaq chi' kinel ub'i pa ri ch'o'j, ri kib'aqil ri alab'om ch'ajch'oj na k'uri'. Kne'ab'a' tajin kqab'an jun b'inem kech xaq ewinaq, qastzij nak'uri' che kamik ri' ri e'are' ech'ajch'oj ri' ek'olik».

⁷K'atek'uri', ri chuchqajaw kuya' chrech ri jetaq kaxlanwa che tyoxrisam, rumal rech che man k'o ta ruk' are' jun chik uwach kaxlanwa, xuwi k'o ruk' ri tyoxlaj kaxlanwa rech ri sisanik, ri kaxlanwa che esam ub'i chuwach ri Yahweh, arech kokisax kanoq ri miq'in kaxlanwa arechi' kuriqa' ri q'ij che kjal uwach.

⁸K'atek'uri', pa we jun q'ij ri', k'o chila' jun chkech ri upataninel ri Sa'ul, k'o koq chuwach ri Yahweh; ub'i Do'eg, ri are' ajedom e are kinimal ri e'rajyuq'ab' ri Sa'ul.

⁹Ri David kub'ij chrech ri Ajimelek: «¿La man k'o ta jun ch'ich' rech ch'o'j on jun ach'ich' rech k'eqb'al awuk'? Ri in man xuya taj xink'am uloq ri nuch'ich' rech ch'o'j on jun chik nuch'ich', rumal rech che xas aninaq ub'anik ri utaqkil ri ajawinel». ¹⁰Ri chuchqajaw kub'ij: «K'olik le' ri uch'ich' rech ch'o'j ri Goli'at ri jun ajfileste'o che xakamisaj ri at cho ri taqaj Tereb'into, b'atz'om pa jun k'ul chrij ri efod. We kawa at, chak'ama' b'a ub'ik; man k'o ta chi jun, xuwi weri' k'olik». Ri David kub'ij: «Man k'o ta chi jun wa' utz chuwach we jun ri', chaya' b'a ub'ik chwech».

Ri David kb'e pa ri rachoch ri Akish

¹¹Kwa'laj ub'ik ri David e naj kanimaj ub'ik chuwach ri Sa'ul pa ri jun q'ij ri', kopanik pa ri k'olb'al jawi' k'o wi ri Akish, rajawinel ri Gat. ¹²K'atek'ut ri e'upataninel ri Akish kkib'ij chrech are': «¿La man are ta wa' ri David, ri rajawinel rech ri uwachulew? ¿La man are ta wa' ri keb'ixon chrech pa ri xajoj:

“Ri Sa'ul xe'ukamisaj kaq'o' lajujk'al (1.000) e ri David xe'ukamisaj ek'i chi na chuwach ri kaq'o' lajujk'al?”».

¹³Ri David sib'alaj xmayowik rumal we jetaq tzij ri' e sib'alaj xuxib'ij rib' chuwach ri Akish, rajawinel ri Gat. ¹⁴K'atek'uri', xujaluj chkiwach, che ri k'in are' man tz'aqat ta ri ujolom e xaq kmoxmotik chkixo'l kub'ano; kupolej ri uchi'ja, kujuch'u ri jetaq xan e käkälaw ri uk'axaj cho taq ri risamachi'.

¹⁵Ri Akish kub'ij chkech ri e'upataninel: «¡Chiwilampe', we jun achi ri' mox winaq! ¿Jasche xik'am uloq chwech? ¹⁶¿La xa erajawaxik emox taq winaq chwech in che xik'am uloq ri are' chwech arech kemoxiroq chnuwach in? ¿La kok k'uwa' ri are' pa ri wachoch?»

Ri David xumajij jun uk'aslemal che xaq kb'inkatik chik

²²¹Ri David kel ub'i chila' e kuto'o' rib' pa ri jun pek k'o pa ri Adul-lam. Ri erachalal e konojel ri erachalal ri utat xketa'maj weri' e kexuli' uloq ruk' ri are'. ²Konojel ri winaq che ek'o pa k'ax, konojel ri k'o kik'as e konojel ri man kkiq'i ta chi ri itzel kb'antajik, kkimulij kib' ruk' ri David, e xokik kinimal e'are'. Ek'o ruk' ri are' ejuq'o achijab' (400).

³Chi waral ub'ik ri', ri David kb'e ub'ik chi pa ri Mispe che rech ri Mo'ab' e kub'ij chrech ri rajawinel ri Mo'ab': «Chaya' alaj chwech arech ri nutat e ri nunan kekanaj kan iwuk' ix pa ri iwulew chi k'ate' na ri in kinweta'maj jas ri kub'an ri Dyos wuk' in». ⁴Ke'uya kanoq ri e'are' ruk' ri Mo'ab' e ronojel mul chila' xekanaj kan wi aretaq chi' ri David xaq kb'inkatik chik rumal che kuto' rib'.

⁵Ri q'axel utzij ri Dyos Gad kub'ij chrech ri David: «Xaq math'inkatik rumal kato' awib', chattzalijoq pa ri rulew ri Juda». Ri David kb'e ub'ik e xok ub'ik pa ri jun k'ache'laj k'o pa ri Jeret.

Kekamisaxik ri echuchqajawib' pa ri Nob'

⁶Ri Sa'ul xuta utzijol che ri David e ri achijab' che erachi'l xe'ilitajik. Ri Sa'ul t'uyul pa ri Guib'e'a, chux'e' ri uche'al ri tamarindo puwi' uloq ri juyub', ruk'am ri ch'ich' rech k'eqb'al puq'ab', sutul rij kumal konojel ri e'upataninel. ⁷Ri Sa'ul kub'ij chkech ri e'upataninel che kisutum rij: «;Chinitatab'ej iwonojel ix ajb'enjamin! Ri uk'ojol ri Jese ¿La kuya' na ri are' chiwech iwonojel ix, ri iwulew e nik'aj taq ulew jawi' kitik wi ri uva?, xoquje' ¿la kixukojo, ix k'amalb'e chkech ekaq'o lajuj k'al winaq e chkech o'k'al winaq, ⁸rumal rech che ri ix, tajin kichomaj kib'an k'ax chwech in?. Man k'o ta jun xb'in chwech che junam kiwach ri nuk'ojol ruk' ri uk'ojol ri Jese. Man k'o ta jun chixo'l ix xinuchomaj in e xub'ij chwech che ri nuk'ojol xukoj uk'u'x ri nupataninel arech kwa'laj uloq chwij in, jeri' jacha kb'antaj kamik ri».

⁹Ri Do'eg ri jun ajedom -che tak'al chkixo'l ri e'upataninel ri Sa'ul- kub'ij: «Ri in xinwil ri uk'ojol ri Jese che xopan pa ri Nob' pa ri rachoch ri Ajimelek, uk'ojol ri Ajitub'. ¹⁰Ri are' xuta' puwi' chuwatch ri Yahweh arech kutoq'ob'isaj uwach ri are', xuya' ub'i nik'aj taq uwa, xoquje' xuya ub'i ri jun ch'ich' rech ch'o'j chrech che rech ri Goli'at ri jun ajfiliste'o». ¹¹Ri ajawinel xutaq usik'ixik ri chuchqajaw Ajimelek uk'ojol ri Ajitub' xoquje' konojel ri erachalal, e konojel ri echuchqajawib' ek'o pa ri Nob'. Konojel xepetik pa ri rachoch ri ajawinel.

¹²Ri Sa'ul kub'ij: «;Chatatab'ej b'a' ri at che at uk'ojol ri Ajitub'!. ri are' kub'ij: «In k'olik ri' wajaw». ¹³Ri Sa'ul kub'ij: «;Jasche ri ix xichomaj kib'an k'ax chwech, ri at e ri uk'ojol ri Jese? Ri at xaya' ub'i ukaxlanwa e xaya ub'i jun ch'ich' rech ch'o'j chrech e xata' puwi' chuwatch ri Dyos arech kutoq'ob'isaj uwach, arech kwa'laj uloq chwij jeri' jacha tajin kamik ri». ¹⁴Ri Ajimelek kub'ij chrech ri ajawinel: «;Jachin chkixo'l konojel ri e'upataninel jeri' jacha ri David: Ri are' che uji' ri ajawinel, k'amalb'e chkech ri katkichajij ri at, e nim ub'antajik chkiwatch ri winaq ek'o pa ri awachoch? ¹⁵;La chanim ri' xinmajij utayik toq'ob' puwi' chuwatch ri Dyos? ¡Itzel na k'uri' chwij! Mukoj b'a' ri ajawinel weri' chrij ri upataninel e chkj konojel ri erachalal, rumal rech che ri apataninel man k'o ta kuna'b'ej e man k'o reta'm puwi' weri'». ¹⁶Ri ajawinel kub'ij: «Ri at Ajimelek sas katkam na wa', ri at e konojel ri e'awachalal».

¹⁷K'atek'uri' ri ajawinel kub'ij chkech ri e'uchajinel che etak'al chunaqaj ri are': «Chixqib' ukoq e che'ikamisaj ri e'uchu-chqajawib' ri Yahweh, rumal rech che xoquje' ri e'are' k'o ri kiq'ab' e xkiya' ri kiwach ruk' ri David, ri e'are' xketa'maj che ri are' tajin kanimajik e man k'o ta xkib'ij chwech». Ri e'upataninel ri ajawinel man xkaj taj xkikoj kiq'ab' pakiwi' ri e'uchuchqajawib' ri Yahweh arech kekisoko ri e'are'. ¹⁸K'atek'ut, ri ajawinel kub'ij chrech ri Do'eg: «Chattan uloq ri at e che'akamisaj ri echuchqajawib'». Ri Do'eg ri jun ajedom, kqib' ukoq e ke'usok ri echuchqajawib'; ke'ukamisaj pa we jun q'ij ri' jumuch' job' (85) achijab' che kikojom ri efod b'anom ruk' lino. ¹⁹Ri Sa'ul ke'ukamisaj ri winaq pa ri Nob', ri kitinimit ri echuchqajawib', ke'ukamisaj ruk' ri uch'ich rech ch'o'j, chi achijab', chi ixoqib', chi ak'alab' chi eloch', chi eb'oyix, chi eb'urix e chi echij, konojel ke'ukamisaj ruk' ri ch'ich' rech ch'o'j.

²⁰Xkowinik xanimajik jun uk'ojol ri Ajimelek, uk'ojol ri Ajitub. Ri are' ub'i' Eb'i'atar e kanimaj ub'ik e kopan ruk' ri David. ²¹Ri Eb'i'atar kub'ij chrech ri David, che ri Sa'ul xe'ukamisaj ri e'uchuchqajawib' ri Yahweh. ²²Ri David kub'ij chrech ri Ab'i'atar: «Ri in xinweta'm pa ri q'ij ri' che ri Do'eg ri jun ajedom, che k'o chila', xas kuya ub'ixik chrech ri Sa'ul. In wa' in ajmak pakiwi' ri achijab' ri erachalal ri atat. ²³Chatkanaj b'a' kan wuk', e maxib'ij awib', rumal rech che jachin jun winaq kutzukuj ri ak'aslemal at, xoquje' kutzukuj ri nuk'aslemal in, rumal rech che wuk' in, ri at utz achajixik wa' kb'anik».

Ri David pa ri Ke'ila

²³¹Kya ub'ixik chrech ri David: «Ri e'ajfiliste'o tajin ke'ok uloq chrech ri ch'o'j pa ri Ke'ila e tajin ke'elaq'an pa taq ri k'olb'al jawi' ktrixik wi ri uwach tik'o'n». ²Ri David kuta' chrech ri Yahweh: «¿La kinel ub'i in chrech ri ch'o'j chkij ri e'ajfiliste'o ri?». Ri Yahweh kub'ij chech: «Jat, kat-ch'akan ri' pakiwi' ri e'ajfiliste'o e kakol ri' ri Ke'ila». ³K'atek'ut, ri achijab' che erachi'l ri David kkib'ij chech ri are': «¡Waral ri' pa ri Juda, kqaxib'ij chi ne' qib' uj; k'atek'uri' kujb'e na pa ri Ke'ila pa ri kulew ri e'ajfilis-te'o!». ⁴Ri David kuta' chi jumul chrech ri Yahweh e ri Yahweh kub'ij chrech: «¡Chatwa'lioq ub'ik! Jat e chatxulun ub'ik pa ri Ke'ila, rumal rech che ri in ke'injach na ri e'ajfiliste'o pa ri aq'ab!». ⁵Ri David kb'e ub'i pa ri Ke'ila kuk' ri erachi'l ub'ik, ke'ch'o'jinoq kuk' ri e'ajfiliste'o, kuk'am ub'ik ri jupuq taq awaj e ke'ukamisaj kanoq ri e'are'. Xa jek'uri', ri David ke'ukol ri e'ajke'ila pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o. ⁶Aretaq chi' ri Eb'i'atar, uk'ojol ri Ajimelek, xanimaj ub'ik e xopan ruk' ri David, ri are' xoquje' xb'e ub'ik pa ri Ke'ila e ruk'am ub'ik puq'ab' ri Efod.

⁷Kb'ix chrech ri Sa'ul che ri David xok pa ri Ke'ila, e ri are' kub'ij: «¡Are ri Dyos xujach pa ri nuq'ab' rumal rech xas are ri are' xu'tz'apij ri' pa jun tinimit che k'ojetaq uchi'ja che k'o ulawib'al!». ⁸Ri Sa'ul ke'usik'ij konojel ri siwantinimit chrech ri ch'o'j, arech kexuli' ub'ik pa ri Ke'ila e arech kkisutij rij ri David e ri achijab' erachi'l ek'o ruk' are'. ⁹Ri David xreta'maj che ri Sa'ul xuchomaj kuk'is tzij puwi' are', kub'ij chrech ri chuchqajaw Eb'i'atar: «Chaqib'saj uloq ri efod». ¹⁰Ri David kub'ij: «Yahweh, Udyos ri Isra'el, ri apataninel xuta utzijol che ri Sa'ul tajin kusuk'umaj rib' arech kpetik pa ri Ke'ila arech kuk'isa' ri tzij puwi' ri tinimit umak wech in. ¹¹¿La kinkijach in ri' ri ekinimal ri Ke'ila puq'ab' ri are'? ¿La qastzij k'uri' kkxuli' uloq ri Sa'ul jeri' jacha xuta utzijol ri apataninel? ¡Yahweh Udyos ri Isra'el, chab'ij b'a' jun tzij chrech ri apataninel!. Ri Yahweh kub'ij: «Kxuli' uloq ri».

¹²Ri David kub'ij: «¿La kinkijach in ri' ri ekinimal ri Ke'ila e ri achijab' ewachi'l in ek'o wuk', puq'ab' ri Sa'ul?». Ri Yahweh kub'ij: «Kixkijach ri'». ¹³Ri David kel ub'ik kuk' ri achijab' ri erachi'l, ri e'are' e ju'lajuj k'al 300 achijab', ke'el ub'i pa ri Ke'ila e xaq keb'inkatik. Kya ub'ixik chrech ri Sa'ul che ri David xanimaj ub'i pa ri Ke'ila e xa jek'uri' kuq'il ri ub'inem jela'. ¹⁴Ri David xujeqeb'a' rib' cho taq ri ab'aj pa ri tz'inalik ulew, kkanaj pa ri taq ri juyub' che k'o pa ri tz'inalik ulew rech ri Sif e; ri Sa'ul man kutanab'a' ta utzukixik ri are', k'atek'ut ri Dyos man xujach ta puq'ab' ri are'.

Ri David k'o pa ri Jorsa.

Ri Jonatan kpe che usolixik

¹⁵Ri David xreta'maj che ri Sa'ul xel ub'ik che utzukuxik arech kukamisja ri are'. Ri David k'o pa ri Sif ri tz'inalik ulew pa ri Jorsa. ¹⁶Ri Jonatan uk'ojol ri Sa'ul, kwa'laj ub'ik e kb'e pa ri Jorsa ruk' ri David e kukub'a' uk'u'x pa ri ub'i' ri Dyos. ¹⁷Kub'ij chrech: «Maxib'ij awib', man katuriqa' ta ri' ri uq'ab' ri nutat Sa'ul. Ri at katajawinik na wa' pa ri Isra'el e in ri' ri inukab' chawech; xoquje' qas reta'm ri nutat weri'». ¹⁸Chi ekeb' kkijikib'a' ri kitziж chuwach ri Yahweh. Ri David xkanaj kan pa ri Jorsa e ri Jonatan ktzalij ub'ik pa ri rachoch.

Ri David k'ax ranimajem ub'ik

chuwach ri Sa'ul

¹⁹Ejujun winaq e'ajsif ke'paqi' uloq pa ri Guib'e'a ruk' ri Sa'ul arech ke'kib'ij chrech: «¿La man uk'u'm ta rib' ri David chqaxo'l uj pa taq ri ab'aj pa ri Jorsa, pa ri alaj juyub' Jakila, che k'o pa ri ukaj uxkut ulew pa ri chaqi'jalaj ulew? ²⁰Ri at, ruk' ronojel awanima'

kawaj katxuli' b'i jela', ajawinel. Chatxulun ub'ik e uj chi ri' kqajach ri are' puq'ab' ri ajawinel». ²¹Ri Sa'ul kub'ij chkech: «Chixutewchi'j b'a' ri Yahweh rumal rech che xitoq'ob'isaj nuwach ix. ²²Jix b'a', qas chijikib'a', qas chiweta'maj e qas chiwila' ri k'olb'al jawi' ri k'o wi ri are', jachin rilom ri k'o wi, rumal rech che b'im chwech che ri are' sib'alaj kna'wik e k'o ri una'oj. ²³Jiwila' e jinik'oj ronojel ri jetaq k'olb'al jawi' uk'u'm wi rib' ri are' e chixtzalij uloq wuk' aretaq chi' qas saq chi chiwach weri'. K'ate nak'uri' qas kinb'e iwuk' e we k'o ri are' chila', ri in kinwoqataj ri' chkixo'l konojel ri ja taq winaq ek'o pa ri Juda».

²⁴Kewa'lajik e keb'e ub'i pa ri Sif, nab'e ri Sa'ul chkiwach. Ri David e ri achijab' che erachi'l ek'o pa ri Ma'on ri tz'inalik ulew, pa ri taq'aj che k'o pa ri ukaj uxkut kaj chech ri tz'inalik ulew Ma'on. ²⁵Xb'e ri Sa'ul che utzukuxik, erachi'l ub'ik ri e'uwinaq; xya ub'ixik chech ri David e ri are' xxuli' ub'ik pa ri jun ab'aj che k'o pa ri tz'inalik rulew ri Ma'on. Xreta'maj weri' ri Sa'ul, jek'uri' xroqataj ri David pa ri tz'inalik rulew ri Ma'on. ²⁶B'enaq ub'ik ri Sa'ul e ri erachi'l pa jun utzaltnal ri juyub', ri David e ri erachi'l eb'enaq ub'ik pa ri jun utzaltnal ri juyub' chik. Ri David, xas animaq kanimaj ub'ik chuwach ri Sa'ul. K'atek'uri', ri Sa'ul e ri erachi'l, kkikoj kichuq'ab' arech keqax ub'ik jawi' ri k'o wi ri David e ri erachi'l, arech ke'kichapa'.

²⁷K'atek'uri' xopan jun taqo'n e kub'ij chrech ri Sa'ul: «;Chanim, chakowij at! Chattan uloq rumal rech che ri e'ajfiliste'o xe'ok pa ri qulew!». ²⁸Ri Sa'ul kuya' kanoq ri roqataxik ri David e kb'e ub'i che kik'ulaxik ri e'ajfiliste'o. Rumal k'uwa' weri' xb'ix chrech we jun k'olb'al ri': Ab'aj rech ri jachoj ib'.

Ri David kukuy ri Sa'ul, man kukamisaj taj

²⁴¹Ri David kpaqi' uloq chila' e kujeqe'b'a' rib' cho taq ri ab'aj pa ri Engaddi. ²Aretaq chi' ri Sa'ul xtzalij uloq che koqataxik ri e'ajfiliste'o kb'ix chrech: «Ri David k'o pa ri tz'inalik rulew ri Engaddi». ³K'atek'uri', ri Sa'ul ke'uk'am ub'i 3.000 achijab', ri e'utz taq achijab' pa ronojel ri Isra'el che kena'w chrech ri ch'o'j e kb'e ub'i che utzukuxik ri David e ri achijab' che erachi'l, ke'kitzukuj chuwach ri nimalaj taq ab'aj jawi' kech'oplinik wi ri jetaq awaj pa ri k'ache'laj. ⁴Kopanik pa nik'aj kik'olb'al chij che k'o chuchi' ri b'e; k'o ukoq chila' jun pek e ri Sa'ul kok ub'i chupam arech kch'uki' chila'. K'atek'uri', ri David e ri achijab' erachi'l, ek'o uloq chupam ri pek pa taq ri uk'isb'al uloq. ⁵Ri erachi'l ri David kkib'ij chrech: «Are wa' ri jun q'ij xuya' ub'ixik ri Yahweh chawech: Ri in kinjach na ri' ri ak'ulel pa ri aq'ab' e chab'ana' ruk' ri are' ri kawaj at». Ri David kwa'ljj uloq e nojimal xuqupij ch'aqap chrech ri uq'u'b'al ri Sa'ul. ⁶Jub'iq' chi aq'anoq aretaq chi' xb'antajik weri', kt'iklajik ri ranima', rumal rech che xuqupij ch'aqap chrech ri uq'u'b'a' ri Sa'ul. ⁷Kub'ij chkech ri achijab' erachi'l: «Chinretzelaj b'a' ri Yahweh we kinb'an in jeri' chrech ri wajaw e we kinwa'lisaj ri nuq'ab' chrech, rumal rech che are are' ri ujikonsam ri Yahweh». ⁸Ri David, ko xe'uch'ab'ej ri erachi'l e man kuya ta alaj chkech kkik'yaq kib' puwi' ri Sa'ul.

Ri Sa'ul kwa'ljj ub'ik, kel ub'i pa ri jun pek e kutaqej chi ub'i ri ub'e. ⁹Ri David xoquje' kwa'ljj ub'ik, kel uloq pa ri pek e kuraq apan uchi' chrij ri Sa'ul: «;Wajaw, wajawinel!». Kka'y uloq ri Sa'ul chrij, ri David kumej rib' cho ri uwachulew e kuqajb'ej ri upalaj pulew. ¹⁰K'atek'uri' ri' David kub'ij chrech ri Sa'ul: «;Jasche ri at kata ri tzij kkib'ij ri winaq chawech: "Kamik ri' ri David tajin kutzukuj kuk'is ri tzij paw'i?"». ¹¹Pa we jun q'ij ri' xas ri awoq'och xe'ilowik che ri Yahweh xatujach pa ri nuq'ab' chupam ri pek. K'atek'uri' ri in man xwaj taj xatinkamisaj xatinkuyu rumal rech che xinb'ij pa ri wanima': Man kinkoj ta ri nuq'ab' puwi' ri wajaw, rumal rech che are ri are' ri ujikonsam ri Yahweh. ¹²Chawilampe' nutat, chawila' ri ch'aqap aq'ub'al k'o pa nuq'ab'; we xinqupij ch'aqap chrech ri uchi' ri

aq'u'b'al e man katinkamisaj taj, chak'ama' uq'ab', chach'ob'o' b'a' e chawila' b'a' che man k'o ta ri itzel pa ri nub'e e che man k'o ta numak chawach. K'atek'uri' ri at, tajin kakoij ri k'amb'al tzaqb'al e ri k'ax pa ri nub'e arech kinakamisaj ub'ik.¹³ Chub'ana' b'a' ri Yahweh ri q'atojtzij chqaxo'l uj uk'eb', chutojo' b'a' uk'axel ri Are' chawech ri k'ax ab'anom chwech, k'atek'ut, ri in man k'o ta kinkoj wa' ri nuq'ab' paw'i!¹⁴ Jeri' nak'ut jacha kub'ij ri ojer tzij: Kuk' ri itzel taq winaq kel uloq ri itzel; k'atek'ut, man kinkoj ta wa' ri nuq'ab' paw'i at.¹⁵ Jachin chrij xel uloq ri rajawinel ri Isra'el che ub'anik ri ch'o'j, jachin ri tajin katij anim chroqataxik? ¿La chrij jun kaminaq tz'i' on chrij jun k'yaq?¹⁶ Chub'ana' b'a' ri q'atojtzij ri Yahweh chqaxo'l uj, uj keb', chrila' b'a' e chinuto' b'a' ri in e chub'ana' b'a' ri suk'il chwech e chinresaj b'a' pa ri aq'ab'!».

¹⁷ Aretaq chi' ri David xuk'is ub'ixik we tzij ri', ri Sa'ul kub'ij: «¿La qastzij are wa' ri uch'ab'al ri David?». K'atek'uri', ri Sa'ul kwinik e kumajij ri oq'ej.¹⁸ Kub'ij chrech ri David: «Ri at are at suk'alaj winaq chnuwach in, rumal rech che ri at xab'an utzil chwech e ri in kintzalij uk'axel chawech ruk' ri itzel kinb'an chawech.¹⁹ Kamik ri' xak'ut ri utzil k'o pa ri awanima', rumal rech che ri Yahweh xinuya' paq'ab' e ri at man xinakamisaj taj.²⁰ ¿Jachin jun achi kuriqa' ri uk'ulel e kuya' alaj chrech kutaqej na ri ub'e kb'ek? Chuya'a' b'a' ri Yahweh ri tojb'al uk'axel chawech rumal ri utzil xab'an chwech pa we jun q'ij ri'.²¹ Kamik ri', qastzij xinweta'maj in che ri at katajawinik na e che kkowir na ri' ri rajawib'al ri Isra'el pa ri aq'ab'.²² Chajikib'a' b'a' ub'ixik chnuwach chi pa ri ub'i' ri Yahweh, che man kakamisaj ta ri wija'al ri epetinaq uloq chwij in e che man kachup ta ri' ri nub'i' pa ri rachoch ri nutat».²³ Ri David kujikib'a' ri utzij chuwatch ri Sa'ul. Ri Sa'ul kb'e ub'ik e kusuk' ub'ik pa ri rachoch, k'atek'uri' ri David e ri achijab' che erachi'l, kepaq'i'k e ketzalejik jawi' kiriqom wi ri kipanib'al.

Ri ukamikal ri Samu'el. Ri ucholaj

ri kik'aslemaL ri Nab'al e ri Ab'igayil

25¹ Ri Samu'el xkamik. Konojel ri Isra'el nimalaj kkimulij kib' e kkoq'ej ri are'; kkimuqu pa ri k'olb'al rechb'al, pa ri Rama.

Ri David kwa'lij ub'ik e kxuli' ub'ik pa ri tz'inalik ulew rech ri Paran.

²K'o pa ri Ma'on jun achi che k'o rechb'al e ujastaq pa ri Karmelo; jun q'inomalaj achi, ek'o ekaq'o' lajulk'al (1.000) uchij e ekaqq'o' lajulk'al uk'isik. K'o pa ri Karmelo tajin kusokaj kismal ri uchij.³ Ri jun achi ri' ub'i' Nab'al e ri rixoqil Ab'igayil; ri jun ixoq ri' k'o sib'alaj utz uno'j e je'likalaj ixoq, k'atek'uri' ri achi sib'alaj jun k'ax uch'ab'exik e itzelalaj achi; ri are' ajkaleb'.

⁴Pa ri tz'inalik ulew, ri David xreta'maj che ri Nab'al tajin kusokaj ri kismal ri e'uchij,⁵xa jek'uri', ke'utaq ub'ik elajuj alab'om. Kub'ij chkech we alab'om ri': «Chixpaqal ub'ik pa ri Karmelo, jix ruk' ri Nab'al e chiya' ukoq jun rutzil uwach che kintaq ub'i in chrech ri are'.⁶ Kib'ij na ri' chrech: «Jewa' kub'ij uloq ri jun chik junab' chawech! Jun rutzil awach at, jun rutzil kiwach ri e'awachalal, ri e'ajupaja k'olb'al, jun rutzil kiwach konojel ri jastaq awech!⁷ Kamik ri', ri in weta'm che ri at tajin kasokaj kismal ri achij pa ri awechb'al. Ri e'awajyuq' ek'o quk', ri uj man k'o ta k'ax qab'anom chkech e man k'o ta jun jastaq kech sachinaq chi pa ronojel ri q'ij che ek'o pa ri Karmelo.⁸ Chata b'a' weri' chkech ri alab'om e ri e'are' kkib'ij ri' chawech. Nim b'a' che'awila' wi we alab'om ri', rumal rech che ri uj xujpe uloq pa jun q'ij che nimaq'ij. Kinta chawech, chaya' b'a' uloq chkech ri e'are' ri k'o awuk' e ri katkowinik kaya uloq chkech ri e'apataninel e chrech ri ak'ojol David"».

⁹Ke'opanik ri alab'om erachi'l ri David, kkib'ij ronojel we tzij ri' chrech ri Nab'al pa ri ub'i' ri David e xkeye'j ktzalex uwach ri kitzij. ¹⁰K'atek'ut, ri Nab'al kub'ij chkech ri e'upataninel ri David: «¿Jachin k'uri' ri David e jachin ri uk'ojoj ri Jese? Pa taq we q'ij ri', ek'o ek'i e'ajpataninelab' che e'animajinaq ub'ik pa taq ri kachoch ri kajaw. ¹¹¿La kink'am k'u ukoq ri' ri kaxlanwa, ri amaja' e ri ti'j che xinch'olo kech ri winaq che tajin kkisokaj ri kismal ri nuchij, k'atek'uri' kinya' ub'ik chkech nik'aj winaq che man weta'm taj jawi' kepe wi?». ¹²Ri alab'om erachi'l ri David kkisutij kib' e ketzalij uloq pa ri kib'e. Arechi' xe'ulik, kkib'ij chrech ri David ronojel we jetaq tzij ri'. ¹³K'atek'uri', ri David kub'ij chkech ri achijab' erachi'l: «¡Iwonojel chixima' ri ich'ich' rech ch'o'j chuxé' ipam!». Konojel kixim ri kich'ich' rech ch'o'j chuxé' kipam, xoquje' ri David. Juq'o' (400) achijab' keteri' ub'ik chrij ri David e kekanaj kan lajuk' al (200) achijab' ruk' ri jastaq kech.

¹⁴Jun chkech ri alab'om xub'ij chrech ri Ab'igayil ri rixoqil ri Nab'al: «Ri David xe'utaq uloq chi pa ri tz'inalik ulew uloq enik'aj e'utaqo'nelab' che uya'ik jun rutzil uwach e ri qajaw xretzelaj ub'ik kiwach ri e'are'. ¹⁵K'atek'ut, ri winaq ri' sib'alaj e'utz taq winaq quk' uj, man k'o ta k'ax kib'anom chqech e man k'o ta jun jas uwach che qech uj xsachik aretaq chi' xujk'oji' kuk' e'are' pa taq ri juyub'. ¹⁶Chi paq'ij e chi chaq'ab', eto'l qech ri e'are' aretaq chi' ri uj, uj k'o pa ri juyub' che uyuq'uxik ri jupuq taq awaj. ¹⁷Chaweta'maj b'a' weri' kamik ri' e chawila' b'a' ri rajawaxik kab'ano, rumal rech che xas jikib'am chi wa' che ksach uwach ri qajaw e konojel ri e'ajuparachoch; ri are' k'ax uch'ab'exik, man loq' taj kb'an tzij ruk' ri are'».

¹⁸Ri Ab'igayil, aninaq kuk'am ub'ik lajuk' al (200) kaxlanwa, keb' tz'um k'olb'al amaja', job' sa'om taq chij, job' nima'q taq pajb'al k'ilim triko, ok'al jotz-yaj chaqi'j uva, lajuk' al kaxlanwa b'anom ruk' chaqi'j wikox, kuya' ub'ik chkij nik'aj taq b'urix. ¹⁹Kub'ij chkech ri e'upataninelab': «Jix chixnab'ejoq chnuwach, ri in kinb'e ub'ik chiwij», k'atek'ut, man k'o ta xub'ij weri' chrech ri Nab'al, ri rachajil.

²⁰Aretaq chi' ri are' t'uyul ub'ik chirij ri b'urix e tajin xulun ub'ik pa jun ch'aqap chrech ri juyub' che sib'alaj q'equ'm, ri David e ri achijab' erachi'l epetinaq uloq pa ri b'e. Ke'uk'ulaj ri e'are' pa ri b'e. ²¹K'atek'uri', ri David uchomam: «Man k'o ta upatan ri' che ri in xinchajij pa ri tz'inalik ulew ronojel ri jastaq rech ri jun winaq ri' arech man k'o ta jun jas rech ksachik. Ri utzil xinb'an chrech kutoj uk'axel chwech ruk' itzel. ²²Chub'ana' b'a' ri Dyos chrech ri David weri', xoquje' chutz'aqatisaj uwi', we chwe'q aq'ab'il nuk'asb'a'm na kanoq jun achi pa ronojel ri rechb'al ri Nab'al». ²³Aretaq chi' ri Ab'igayil kril ri David kqaj uloq chirij ri b'urix e kuqasaj rib' pulew e kuya ri upalaj pulew chuwach ri David; ²⁴kuk'yaq rib' cho ri raqan e kub'ij chrech: «¡Tzaq b'a' ri mak panuwi' in, wajaw! Kinta b'a chawech, chatatab'ej b'a' ri utzij ri amokom! ²⁵Mab'e b'a pa ri awanima' ri itzel xub'an ri wajaw, ri Nab'al, ri are' che jun k'ax uch'ab'exik; rumal rech che taqal ri ub'i' chrij: Ri ub'i' are k'ax uch'ab'exik, ri k'ax uch'ab'exik xas rech wi ri are'. Ri in, che inamokom, man xe'inwil taj ri alab'om che e'utaqom ub'ik ri wajaw. ²⁶Kamik ri' wajaw, rumal b'a' ri uk'aslemañ ri Yahweh e rumal ri ak'aslemañ ri at, rumal ri Yahweh che man xuya' ta alaj chawech xachikej ri kik'el e che man xuya ta alaj chawech kab'an ri q'atajtziñ ruk' ri aq'ab'. Ri e'ak'ulel e ri jachintaq kkaj kkib'an ri k'ax chrech ri wajaw, chik'ulmaj b'a' jacha ri kuk'ulmaj ri Nab'al.

²⁷K'atek'uri', we jun sapanik ri' che uk'amom uloq ri amokom chrech ri wajaw, yo'q b'a chkech ri alab'om che eb'enaq chirij ri wajaw. ²⁸¡Kinta chawech, chasacha' b'a' umak ri amokom! Qastzij nak'uri', che ri Yahweh kub'an na jun rachoch ri' ri wajaw, rumal rech che ri wajaw are kuch'o'jij ri jetaq uch'o'j ri Yahweh e man k'o ta itzel wa' kpe paw'i' pa ronojel ri ak'aslemañ. ²⁹E kne'b'a' kwa'laj uloq jun achi chawoqataxik e krañ kub'an k'ax

chrech ri ak'aslemal, ri ruxlab'al ri wajaw k'olom pa ri uk'olb'al ri k'aslemal, chutzal ri Yahweh ri Adyos, k'atek'uri', ri kuxlab'al ri e'uk'ulel ri wajaw, kuk'yaq ub'i ri' chrech ri ikyaq'.³⁰Aretaq chi' ri Yahweh kunojisaj ri Wajaw chrech ronojel ri utzil ub'im chawech e aretaq chi' katkojitaj rumal atkinimal ri Isra'el,³¹mak'oji' b'a' pa ri awanima' wajaw, jun k'ax on jun mayowik, rumal rech che xatixeji ri kikik'el winaq che man k'o ta kimak e rumal che xab'an q'atojtzij ruk' ri aq'ab'. E aretaq chi' ri Yahweh xb'antaj rumal ri utzil chawech, wajaw, chana'tisaj b'a' we jun amokom ri'».

³²Ri David kub'ij chrech ri Ab'igayil: «Tewchi'talik ri Yahweh, ri Udyos ri Isra'el, ri are' che xatutaq uloq pa we jun q'ij ri' che nuk'ulaxik.³³Tewchi'talik ri utzalaj achomanik e at tewchi'talik at rumal rech che xinaq'il'a' arech man kinq'ejej ta ri kik'el e che kinb'an na ri q'atojtzij ruk' ri nuq'ab'!³⁴K'atek'ut, kne'b'a' rumal ronojel weri', k'aslik ri Yahweh, Udyos ri Isra'el, che ri are' xinuq'ilo arech man kinb'an ta k'ax chawech, weta xath'iy taj ri at che nuriqik pa ri b'e, chwe'q aq'ab'il man k'o ta jun achi ri' kto'taj kanoq ruk' ri Nab'al». ³⁵Ri David kuk'am puq'ab' ri ixoq ri jastaq uk'amom ub'i chrech ri are' e kub'ij chrech: «Chatpaqal ub'ik pa ri utzil pa ri awachoch. Chawilampe', ri in xintatab'ej ri ach'ab'al e kinb'an wa' ri xab'ij».

³⁶Aretaq chi' ri Ab'igayil kopan pa ri rachoch ri Nab'al, ri are' tajin kub'an jun nimaq'ij choja. Jun ula'nik rech ajawinel. Ki'kotemal k'o ri ranima' e ri are' sib'alaj q'ab'arel chik. Man k'o ta jun tzij kub'ij chrech, chi k'ate' aq'ab'il chik.³⁷K'atek'uri', aq'ab' pa ri jun q'ij chik, aretaq chi' ri Nab'al xtzartzab' uwach chrech ri amaja', ri rixoqil kub'ij chrech ri xk'ulmatajik. Ri are' xkam ub'i ri ranima', xkanaj kanoq jacha jun ab'aj. ³⁸Lajuj q'ij chi aq'anoq, ri Yahweh kuk'ajisaj uwach ri Nab'al e xkamik.

³⁹Aretaq chi' ri David xreta'maj che xkam ub'i ri Nab'al, kub'ij: «Tewchi'talik ri Yahweh che xub'an ri q'atojtzij puwi' rumal ri retzalal xub'an ri Nab'al chwech e xuq'atej ri upataninel che ub'anik ri itzel. Ri Yahweh xub'ano che kqaj ri k'oqb'al chrij ri Nab'al».

Ri David ke'utaq b'i e'utaqo'nelab' arech ke'kib'ij chrech ri Ab'igayil la kraj kk'uli' ruk' ri are'.⁴⁰Ri e'utaqo'nelab' ri David ke'opan ruk' ri Ab'igayil pa ri Karmelo e jewa' kkib'ij chrech: «Ri David xujutaq uloq ri uj awuk' ri at arech katqak'am ub'i chrech rixoqil».⁴¹Kwa'lajik ri are', kuqasaj rib' e kukoj ri upalaj pulew e kub'ij: «Ri apataninel xa jun ajpataninel che uch'ajik kqan ri e'upataninelab' ri Wajaw».⁴²Aninaq xwa'laj ub'i ri Ab'igayil e kaq'an ub'i chrij jun b'urix; keteri' ub'i job' e'umokom chrij ri are', kteri' ub'i chkij ri e'utaqom uloq ri David e xuxik rixoqil ri are'.

⁴³Ri David xoquje' k'ulanik ruk' ri Ajino'am che ajiyisre'el, e chi ekeb' erixoqilal.⁴⁴Ri Sa'ul xuya' ub'i ri umi'al Mikal, che rixoqil kanoq ri David, chrech ri Palti, uk'ojol ri Layis, ri ajgallim.

Ri David kukuy ri Sa'ul

26¹Ke'opanik ri e'ajsif ruk' ri Sa'ul pa ri Guib'e'a e kkib'ij chrech: «La man uwam ta rib' ri David pa ri alaj juyub' rech ri Jakila, chuwach apan ri relb'alq'ij chrech ri chaqi'j ulew?». ²Ri Sa'ul kb'e ub'ik, kxuli' ub'ik chi pa ri tz'inalik ulew ub'ik, keruk'aj ub'i wuqq'o' lajuk'al (3.000) achijab', echa'talik taq achijab' e'ajisra'el che erech ch'o'j, arech kech'o'jinik ruk' ri David pa ri tz'inalik ulew rech ri Sif. ³Ri Sa'ul xujeqeb'a' rib' pa ri alaj juyub' rech ri Jakila che k'o chuwach ri relb'al q'ij chech ri chaqi'j ulew, chuchi' ri b'e. Ri David k'o pa ri tz'inalik ulew e krilo che ri Sa'ul xok pa ri tz'inalik ulew arech kroqataj. ⁴Ri David ke'utaq uloq nik'aj achijab' arech keb'etzalinoq, xajek'uri' xreta'maj che qatzij xopanik ri Sa'ul. ⁵Ri David kb'e ub'ik jawi' k'o wi ri Sa'ul chuchi' ri b'e. Kril ri k'olb'al jawi' kotz'ol ri Sa'ul e ri

Ab'ner che uk'ojol ri Ner, k'amalb'e chkech ri achijab' erech ch'o'j. Ri Sa'ul kotz'ol chupam ri setesik kib'anom ri achijab', konojel kisutim rij ri are'.

⁶Ri David kuch'ab'ej ri Ajimelek ri ajhitita e ri Ab'isay, che uk'ojol ri Seruya rachalal ri Jo'ab' jewa' kub'ij chkech ri': «¿Jachin kraj kxuli' ub'ik wuk' pa ri tz'um taq ja jawi' k'o wi ri Sa'ul?». Ri Ab'isay kub'ij: «In kinxuli' ub'i awuk'». ⁷Ri David e ri Ab'isay chaq'ab' xkisuk' ub'i kuk' ri achijab' erech ch'o'j. Ri Sa'ul kotz'olik, warinaq chupam ri setesik, ri uch'ich' rech k'yaqb'al uch'ikom pulew pujolom apanoq; ri Ab'ner e ri achijab' erech ch'o'j ekotz'olik kisutum rij ri are'.

⁸K'atek'uri', ri Ab'isay kub'ij chrech ri David: «Pa we jun q'ij ri' ri Dyos xujach ri ak'ulel paq'ab'. Kamik ri' chaya' b'a' alaj chwech arech ri in kinch'ik kan pulew xa ruk' jun ch'ich' rech k'yaqb'al. ¡Man rajawaxik ta ri' kinkamlij ub'anik!». ⁹Ri David kub'ij chrech ri Ab'isay: «¿Makamisaj ri are'? ¿Jachin ri winaq xukoq uq'ab' puwi' ri ujikonsam ri Yahweh tek'uri' man k'o ta k'ax xuriqo?». ¹⁰Ri David kub'ij: «K'aslik ri Yahweh, are ri Yahweh wa' kkamisanik na ri are', kopan wa' ri uq'ij e ri are' kkam la', wene' kxuli' uloq chrech ri ch'o'j e xas are wi ri are' kuk'is tzij puwi'. ¹¹Chatka'y b'a' uloq panuwi' Yahweh, in itzel winaq na k'uri' we kinkoj nuq'ab' puwi' ri ujikonsam ri Yahweh. Chanim ri' chak'ama' ub'i ri uch'ich' rech k'yaqb'al che k'o puwi' apanoq e ri tz'um k'olb'al ujoron, k'atek'uri' jo' ub'ik». ¹²Ri David kuk'am ub'i ri uch'ich' rech k'yaqb'al e ri tz'um k'olb'al ujoron che k'o chunaqaj ri Sa'ul e keb'e ub'ik. Man k'o ta jun xe'ilowik, man k'o ta jun xkina'b'ej, man k'o ta jun xk'astajik, konojel ewarinaq, rumal rech che xe'uchap ri uwaram ri Yahweh.

¹³Ri David kb'e ub'ik ch'aqap chrech ri juyub' e naj kkanaj uloq, puwi' ri juyub'; naj kixo'l xekanajik. ¹⁴Ri David kuraq uloq uchi' chkech ri achijab' erech ch'o'j, chrech ri Ab'ner uk'ojol ri Ner e kub'ij uloq: «¿La man kata' ta ri at Ab'ner?». K'atek'uri', ri Ab'ner kub'ij: «¿At jachin at che karaq uloq achi' chrech ri ajawinel?».

¹⁵Ri David kub'ij chech ri Ab'ner: «¿La man at jun achi ta ri at? ¿Jachin jun achi pa ri Isra'el jeri' at jacha ri at? ¿Jask'uche man xawilij ta ri awajaw, ri ajawinel? Rumal rech che jun chkech ri siwantinimit xopanik che ukamisaxik ri awajaw. ¹⁶Man utz ta wa' ri xab'an at. K'aslik ri Yahweh, ri ix taqal chiwij kixkamisaxik, rumal rech che man xiwilij ta ri ajaw, ri are' che ujikonsam ri Yahweh. Kamik ri' chawila' b'a'. ¿Jawi' k'o wi ri uch'ich' rech k'yaqb'al ri ajawinel e ri tz'um k'olb'al ujoron che uya'om koq puwi' ri ujolom?».

¹⁷Ri Sa'ul xuch'ob' uwach ri uch'ab'al ri David e kub'ij: «¿La are ach'ab'al wa', nuk'ojol David?». —Ri David kub'ij: «Are nuch'ab'al, Ajaw, wajawinel». ¹⁸E kutz'aqatisaj ub'ixik: «¿Jasche ri wajaw kroqataj ri upataninel? ¿Jas ri xinb'ano e jas ri itzel k'o chwech in? ¹⁹Kamik ri', ri ajawinel ri wajaw, chutatab'ej b'a' ri utzij ri upataninel. We are ri Yahweh kuwa'lisaj ri aq'ab' chwij in, chja'marisax b'a' uwach ruk' jun sianpanik, k'atek'ut, we ewinaq kkiwa'lisaj uloq ri aq'ab' chwij, ekyaqsaq ri' ri e'are' chuwach ri Yahweh, rumal rech che kamik ri' kinkik'yaq ub'ik arech kinkitas apanoq chrech ri rechb'al ri Yahweh e xkib'ij: «¡Oj ub'i chkipatanixik enik'aj taq dyos chik!». ²⁰; Kamik k'ut ri', maq'ejej b'a' ri nukik'el cho ri ulew, e naj apan chuwach ri Yahweh! Rumal rech che ri rajawinel ri Isra'el, xel uloq che ub'anik ri ch'o'j che utzukuxik jun k'yaq, jacha roqataxik jun chikop ajuwokaj pa ri taq juyub'».

²¹Ri Sa'ul kub'ij: «¡Ri in xinmakunik! Chattzalij uloq, nuk'ojol, David, man k'o ta chi jun k'ax kinb'an chawech, rumal rech che ri nuk'aslema nimalaj ub'antajik chawach pa we jun q'ij ri'. Ri in, xinb'ano in jun winaq k'ax nuch'ab'exik e ri in sib'alaj insachinaq».

²²Ri David kub'ij: «K'olik ri' ri uch'ich' k'yaqb'al rech ri ajawinel. Chq'ax uloq jun chkech ri alab'om che uk'amik. ²³Ri Yahweh kutoj uk'axel ri' chkech chkjijunal jacha ri kiq'atojtzij e jacha ri kanima'. Pa we jun q'ij ri' ri Yahweh xatujach pa nuq'ab' e ri in man

xinwaj taj xinkoj ri nuq'ab' puwi' ri ujikonsam ri Yahweh.²⁴Jacha ri ak'aslemal che nim ri ub'antajik chnuwach pa we jun q'ij ri', xoquje' ri nuk'aslemal in nimalaj ub'antajik wa' chuwach ri Yahweh e kuto' nuwach ri' chuwach ronojel k'ax».

²⁵Ri Sa'ul kub'ij chrech ri David: «At tewchi'talik, ri at, at nuk'ojol David. Qastzij na k'uri' che katch'akan na ri' pa ronojel ri kab'an». Ri David kb'e ub'i pa ri ub'e e ri Sa'ul ktzalij uloq cho ri rachoch.

Ri David kuto' rib' pa ri Gat

²⁷¹Ri David kuchomaj: «Jun q'ij nak'uwa' kinkam wa' puq'ab' ri Sa'ul. Are utz wa' kinto' wib' pa ri kulew ri e'ajfiliste'o. Ri Sa'ul man kinutzukuj ta chi ri' pa ronojel ri rulew ri Isra'el e xa je nak'uri' kinanimaj ub'ik puq'ab' ri are».

²Ri David kwa'laj ub'ik e erachi'l ri juq'o lajulk'al (600) achijab' keb'e pa ri rachoch ri Akish, uk'ojol ri Ma'ok, rajawinel ri Gat. ³Ri David kujeqeb'a' rib' ruk' ri Akish pa ri Gat, kujeqeb'a' rib' ri are' kuk' ri achijab' erachi'l uloq, chkjujunal kkijeqab'a' kib' kuk' ri ekachalal; ri David kujeqeb'a' rib' kuk' ri ekeb' rixoqilal, ri Ajino'am ajyisre'el e ri Ab'igayil rixoqil ri Nab'al ri ajkarmelo. ⁴Xya ub'ixik chrech ri Sa'ul che ri David xanimaj ub'ik pa ri Gat e ri are' man xu'tzukuj ta chik.

Ri David pataninel chrech ri Akish

⁵Ri David kub'ij chrech ri Akish: «Ri in kinta' chawech, we xinriq ri toq'ob' chawach, chaya' b'a pa we uwachulew ri' jun nuk'olb'al pa jun chkech ri jetaq tinimit, arech kinjeqeb'a' wib' chila'. ¿Jasche che ri apataninel kujeqeb'a' rib' chanaqaj at pa ri utinimit ri ajawinel?». ⁶Xas pa we jun q'ij ri', ri Akish kuya' chrech ri are' ri Sikelag. Rumal k'uwa' weri', ri Sikelag, chi pa we q'ij kamik ri', kech ri ekajawinel ri Juda. ⁷Ri David xujeqeb'a' rib' pa ri kulew ri e'ajfiliste'o jun junab' ruk' kijeb' ik'.

⁸Ri David kpaqi'k kuk' ri achijab' erachi'l e kkib'ana' k'ax chkech ri e'ajquesur, ri e'ajquirsita e ri e'ajamalek, ri e'are' e'are siwantinimit pa ri ulew ri', kmajtaj ub'ik pa ri Telam, kusuk' ub'ik pa ri Shur e kopan pa ri rulew ri Egipto. ⁹Ri David kusach uwach ri ulew e man k'o ta jun achi e jun ixoq kuk'asb'a' kanoq, ke'uk'am ub'i ri ko'lik e ri enima'q taq awaj, ri b'urix e ri ekameyos e ri jetaq atz'yaq, k'atek'uri', ktzalij ub'ik pa ri rachoch ri Akish. ¹⁰Ri Akish kuta chrech: «¿Jawi' xib'an wi ri k'ax pa we jun q'ij ri?». E ri David xub'ij chrech: «Puwi' ri Negueb' che rech ri Juda», on «Puwi' ri Negueb' kech ri Yerajme'el», on «Puwi' ri Nuegeb' kech ri e'ajkenita». ¹¹Ri David man kuya' ta kan jun achi on jun ixoq arech kk'am ub'ik pa ri Gat, rumal rech che kuxib'ij rib' e kuchomaj : «Wene' ke'koj tzij paqawi' e kb'ixik : "are wa' ri jastaq tajin kub'an ri David"». Jewa' ri uchak xub'an ri David pa ronojel taq ri q'ij che xkanaj pa ri kulew ri e'ajfiliste'o. ¹²Ri Akish kujikib'a uk'u'x chrij ri David e kub'ij: «Ri are' qastzij nak'uri' che sib'alaj ti'tik kkina' ri' ri Isra'el chech ri are', xas pa junalik wa' nupataninel».

Ri e'ajfiliste'o keb'ech'ojinoq kuk' ri Isra'el

²⁸¹Pa taq we q'ij ri' ri e'ajfiliste'o kkimulij ri achijab' erech ch'o'j arech keb'ech'ojinoq kuk' ri Isra'el, e ri Akish kub'ij chrech ri David: «Chaweta'maj b'a' che rajawaxik katpe ri at wuk' in pa ri ch'o'j, katpe at e ri achijab' e'awachi'l». ²Ri David kub'ij chech ri Akish:

«Kamik ri' utz reta'maxik wa' kab'ano ri kub'an na ri apataninel». K'atek'uri', ri Akis kub'ij chech ri David: «Qastzij nak'uri' che katinkoj na pa junalik at chajinel wech in».

Ri Sa'ul e ri ixoq yakajnel chkiwach

kaminaqib' che k'o pa ri En-Dor

³Ri Samu'el kaminaq chik, ronojel ri Isra'el xkoq'ej ri are' e xmuqik pa ri utinimit Rama. Ri Sa'ul xe'uk'yaq uloq pa ti tinimit ri eyakajnel kaminaqib', ri kkib'an kamikal e ri e'ajch'ob'nelab'.

⁴Ri e'ajfiliste'o kkimulij kib' e kekikojo' ri tz'um taq kachoch pa ri Sunem. Ri Sa'ul ke'umulij konojel ri Isra'el e kkijeqab'a' kib' pa ri Gue'lbo'e. ⁵Aretaq chi' ri Sa'ul kril ri tz'um taq kachoch ri e'ajfiliste'o, kuxib'ij rib' e kb'irb'itik ri ranima'. ⁶Ri Sa'ul kuta' jun tzij chech ri Yahweh, k'atek'ut ri Yahweh man k'o ta kutzalejisaj uwach ri utzij, man kutzalejisaj ta uwach ri utzij pa ri richik', pa ri ch'ob'nik, on kuk' ri eq'axel utzij ri Dyos. ⁷Ri Sa'ul kub'ij chkech ri e'upataninel: «Chitzukuj b'a' jun ixoq che ke'uch'ab'ej ri kaminaqib' arech kinb'e in ruk' pa rachoch e k'o ki'nta' chrech ri are'». Ri e'ajpataninel kkib'ij chrech: «Waral pa ri En-Dor k'o jun ixoq che ke'uch'ab'ej ri ekaminaqib'».

⁸Ri Sa'ul kub'an po'y che rib', kukoj ub'i junwi taq ratz'yaq, jun chik winaq kka'yik kub'an ub'ik, k'atek'uri', kachi'laj ub'ik ekeb' chkech ri achijab' ek'o ruk', kopan chaq'ab' pa ri rachoch ri ixoq. Kub'ij chrech: «Chab'ana b'a' jun nuch'ob'nik ruk' jun kaminaq, kasik'ij ri jun kaminaq che kinb'ij in chawech». ⁹Ri ixoq kub'ij chrech: «Ri at aweta'm wa' che ri Sa'ul xe'resaj ub'ik waral ri winaq che kech'aw kuk' ri ekaminaqib', ri winaq che e'ajch'ob'nel. ¿Jasche kakoq jun k'amb'al pa ri nuk'aslemal arech kinkamisax in». ¹⁰K'atek'uri', ri Sa'ul kujikib'a' ri utzij chuwach ri Yahweh: «¡K'aslik ri Yahweh! Qastzij kinb'ij chawech che man k'o ta jun k'ax wa' kariqo rumal weri'». ¹¹Ri ixoq kuta chrech: «¿Jachin kinsik'ij chawech ri at?», e kub'ij ri Sa'ul: «Are ri Samu'el kasik'ij».

¹²K'atek'uri', ri ixoq kril ri Samu'el, kwinik kuraqaqe uchi', kub'ij chrech ri Sa'ul: «¿Jasche ri at xinasub'u? ¡At ri at Sa'ul!». ¹³Ri ajawinel kub'ij chrech: «¡Maxib'ij b'a' awib'! ¿Jas k'u ri tajin kawilo?». K'atek'uri', ri ixoq kub'ij chrech ri Sa'ul: «Ri in tajin kinwil jun nim winaq che k'o cho ri uwachulew tajin kpaqi' ub'ik». ¹⁴Ri Sa'ul kuta' chrech: «¿Jas kka'y ri uwachb'al?», ri ixoq kub'ij: «Jun nim winaq, uq'u'm jun uq'u'b'al e tajin kpaqi'k». K'atek'uri' ri Sa'ul xuch'ob'o che are ri Samu'el e kumej rib' cho ri uwachulew e kuqasaj ri upalaj pulew.

¹⁵Ri Samu'el kub'ij chrech ri Sa'ul: «¿Jasche kinach'ujarisaj pa ri wuxlanem ruk' che kinasik'ij?». Ri Sa'ul kub'ij: «Ri in, in k'o pa jun nimalaj k'ax. Ri e'ajfiliste'o tajin kech'ojin wuk' e ri Dyos xinuwonb'a' kanoq, man k'o ta chi jun nutzij kutzalejisaj uwach, man kutzalejisaj ta chi nutzij kuk' ri eq'axel utzij ri Dyos on pa taq ri wichik'. Ri in xatinsik'ij arech kak'ut chnuwach jas rajawaxik kinb'ano».

¹⁶Ri Samu'el kub'ij: «¿Jasche kata chwech in we ri Yahweh xatuwonb'a' kanoq, ri are' ak'ulel kamik ri? ¹⁷Ri Yahweh, qastzij xub'an chawech ri xub'ij ruk' ri nuchi' in: xresaj ub'i paq'ab' ri ajawib'al e xuya' puq'ab' jun awachi'l, che are ri David, ¹⁸rumal rech che ri at man xatatab'ej ta ri uch'ab'al ri Yahweh e man xab'an ta ri q'atojtzij rech ri royowal puwi' ri Amalek. Rumal k'uwa' weri', ri Yahweh jewa' kub'an chawech kamik ri'. ¹⁹Xoquje' ri Yahweh katujach na wa' ri at e ri Isra'el pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o; chwe'q, ri at e ri e'ak'ojol ix k'o chi ri' wuk' in. Xoquje' ri achijab' erekh ch'o'j rech ri Isra'el, ke'ujach nan ri' ri Yahweh pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o».

²⁰K'atek'uri', ri Sa'ul rumal ri xuto, xuna' rib' e xtzaq ub'i chrij pulew. Kuxib'ij rib' rumal ri tzij xub'ij ri Samu'el; k'atek'uri', man k'o ta chi uchuq'ab' rumal rech che man k'o ta uwa utijom pa jun q'ij e chaq'ab'. ²¹Ri ixoq kpe ukoq chunaqaj ri Sa'ul, rumal rech krilo che k'ax ub'anom, kub'ij chrech: « Chawilampe', ri amokom xunimaj ri atzij, ri in xinya ri nuk'aslemañ pa k'ax rumal rech che xinnimaj ri xinataq chrech. ²²Kamik ri', ri in kinta' chawech, chatatab'ej b'a' ri utzij ri amokom ri': chaya' alaj chwech kinya' ch'aqap akaxlanwa arech katijo e kk'oji' achuq'ab' arech kamajij chi ub'i ri ab'e».

²³Ri Sa'ul kuxutuj weri' e kub'ij: «Ri in man k'o kwaj kintijo». K'atek'ut, ri e'upataninel ko kkich'ab'ej e xoquje' ri ixoq, xa jek'uri' xunimaj ri kitzij. Kwa'lajik pulew e ktuyi' cho ri ch'at. ²⁴Ri jun ixoq k'o jun alaj ub'oyix tajin kutzuqu. Aninaq kuch'olo' ri are', xuk'ama' k'aj, xuyob'o e xuchaq'ejisaj nik'aj kaxlanwa che man k'o ta uch'amilal. ²⁵Xuya' chrech ri Sa'ul e chkech ri winaq erachi'l uloq. Kkitijo, k'atek'uri' kewa'lajik ub'ik e keb'e ub'ik xas pa we jun chaq'ab' ri'.

Ri ekinimal ri e'ajfiliste'o kkesaj kiq'ab' chrij ri David

²⁹Ri e'ajfiliste'o kkimalij konojel ri achijab' erech ch'o'j pa ri Afek. K'atek'uri', ri Isra'el xkijeqab'a' kib' chunaqaj ri b'ulb'ux k'o pa ri Yisre'el. ²Ri ekinimal ri e'ajfiliste'o, kenab'ejik chkiwach ri jetaq ok'al (100) winaq e chkiwach ri jetaq kaq'o' lajujk'al (1.000) winaq. Ri David e ri achijab' erachi'l, eb'enaq pa ri uk'isb'al kanoq ruk' ri Akish. ³Ri ekinimal ri e'ajfiliste'o kkib'ij: «¿Jas kkib'an we taq e'ajheb're'o ri?», e ri Akish kub'ij chrech: «Are ri David ri upataninel ri Sa'ul, ri rajawinel ri Isra'el, ri are' k'o chi wuk' chi jun junab' on keb' junab', e ma k'o ta jun jas uwach wilom chrech ri are chi pa ri jun q'ij che xopan wuk' e chi k'ate' na we kamik ri?». ⁴K'atek'uri' ri ekinimal ri e'ajfiliste'o kyakataj kiyowal chrij ri Sa'ul e kkib'ij chrech: «Chataqa' b'a' we jun achi' ri' arech ktzalij kanoq pa ri uk'olb'al xaya' ri at chrech. Mab'e quk' pa ri ch'o'j, wene' kusutij rib' chqij pa ri ch'o'j. ¿Jas ri utzalaj uch'akik kub'an na ri rajaw wema ruk' ri kijolom we achijab' che equech uj? ⁵¿La man are ta wa' ri David che xeb'ixon chrech:

“Ri Sa'ul xe'ukamisaj ri kaq'o' lajuj k'al (1.000) e ri David xe'ukamisaj ek'i chi na chuwach ri kaq'o' lajujk'al?”».

⁶Ri Akish kusik'ij ri David e kub'ij chrech: «¡K'aslik ri Yahweh!, ri at, at jun achi che man kuk'ex ta ri utzij. Ri in kwaj ta ne' weta katb'e ub'i wuk' pa ri ch'o'j e at wachi'l uloq arechi' kintzalij uloq pa ri tz'um taq ja', rumal rech che ri in man k'o ta jun itzel xinriq chawech chi ri q'ij che xatpe uloq wuk' e chi k'ate' pa q'ij kamik ri', k'atek'ut, ri ekinimal ri winaq man utz taj katkil at. ⁷Chattzalej ub'ik e jat ub'i pu'tzil. Xa jek'uri' man k'o ta jun itzel jas uwach ri' kab'an chkiwach ri ekanimal ri e'ajfiliste'o».

⁸Ri David kub'ij chrech ri Akish: «¿Jas ri nub'anom in e jas ri xawil chwech chi pa ri jun q'ij xinopanik awuk' e xinmajij apatanaxik, che kamik ri' kab'ij chrech ri apataninel, man loq' taj kinb'e chrech ri ch'o'j kuk' ri e'uk'ulel ri wajaw ri ajawinel?». ⁹Ri Akish kub'ij chrech ri David: «Ri in weta'm weri'. Ri in, utz katinwilo, ri at, at jun anjel rech ri Dyos, k'atek'ut, ri ekinimal ri e'ajfiliste'o xkib'ij chwech: “Man kab'e ta quk' pa ri ch'o'j”. ¹⁰Chatwa'lijoq ub'ik aq'ab'il kuk' ri e'upataninel ri awajaw che epetinaq uloq awuk' e jix ub'ik pa ri ik'olb'al che xink'ut chiwech. Mankanaj k'ax pa ri awanima', rumal rech che ri in, utz katinwil in. Chixwa'lijoq ub'ik aq'ab'il. E jix ub'ik chi aretaq chi' kpakak uxe' kaj».

¹¹Ri David e ri achijab' erachi'l, kewa'lajik ub'ik aq'ab'il arech aninaq keb'e ub'ik e ktzalij pa ri kulew ri e'ajfiliste'o. K'atek'uri', ri e'ajfiliste'o, kepaqi' ub'i pa ri Yisre'el.

Ri ch'o'j kuk' ri e'ajamalek

30¹ Katek'uri', aretaq chi' ri David e ri achijab' erachi'l ke'open pa ri urox q'ij pa ri Sikelag, ri e'ajamalek e'okinaq chi pa ri Negueb' e pa ri Sikelag; kichupum chi uwach ri Sikulag e kiporom chik. **2**Xe'kik'am ub'i ri ixoqib' ek'o chila', ronojel xkik'am ub'ik, chi ak'alab', chi enima'q winaq. Man k'o ta jun winaq xkikamisaj, xane xe'kik'am ub'ik e xkisuk' ub'ik pa ri kib'e. **3**Aretaq chi' ri David e ri achijab' erachi'l ke'open pa ri tinimit, xe'kiriqa' che portajinaq chi kanoq; ri ekixoqilal, ri ek'alk'uwa'l e ri ekimi'al xek'am ub'ik. **4**Ri David e ri achijab' erekch ch'o'j ek'o ruk', kewinik e ke'oq'ik chi k'ate' na man k'o ta chi kichuq'ab' kk'is kik'u'x. **5**Xek'am ub'ik ri ekeb' rixoqil ri David, ri Ajino'am che ajyisre'el e ri Ab'igayil, ri rixoqil kanoq ri Nab'al che ajkarmelo.

6Ri David k'o pa nimalaj k'ax, rumal rech che ri achijab' erekch ch'o'j xkitzijoj che kkik'yaq ri are' cha'b'aj, rumal rech che konojel ri winaq k'achaqi'jchi' ek'olik kumal ri ekik'ojol e ri ekimi'al. K'atek'ut, ri David xuriq uchuq'ab' pa ri Yahweh ri Udyos. **7**Ri David kub'ij chech ri chuchqajaw Ab'i'atar, uk'ojol ri Ajimelek: «Chab'ana' jun toq'ob' chwech, chak'ama' uloq ri efod chwech», e ri Ab'i'atar kuk'am uloq ri efod chrech ri David. **8**Ri David kuta' chrech ri Yahweh, kub'ij: «¿La ke'inwoqataj we juq'at winaq ri? ¿La ke'inriqa' na ri e'are?». Ri Yahweh kub'ij chrech: «Che'awoqataj ri e'are', xas ke'ariqa na ri' e kato' kiwach ri' ri winaq». **9**Ri David kel ub'ik, erachi'l ub'ik ri ejuq'o' lajujk'al (600) achijab' e ke'open pa ri turnäk ja' rech ri B'esor. **10**Ri David keroqataj na ri e'are' kuk' juq'o' (400) achijab', k'atek'ut, kekanaj kanoq lajujk'al, rumal rech che sib'alaj ekosinaq e man kkich'ij ta chik keq'ax ch'aqap chech ri B'esor.

11Kkiriq jun ajegipto pa ri juyub' e kk'am ub'i ri are' chrech ri David. Kya' jun kaxlanwa chrech ri are' e kutijo, xoquje' xkiya ujoron arech kuqumuj. **12**Xoquje' kya chrech jun ukaxlanwa b'anom ruk' chaqi'j wikox e jotzyaj chaqi'j uva. Ri are' kutijo e xtzartzab' uwach. Rumal rech che oxib' q'ij e oxib' aq'ab' man k'o ta uwa e ujoron xutijo. **13**Ri David kuta' chrech: «¿Jachin awajaw e jawi' katelwi ri at?». Ri are' kub'ij: «Ri in, in jun ala in ajegipto, in upataninel jun ajamalek. Ri wajaw xinuya' kanoq rumal rech che oxib' q'ij kanoq kamik ri' ri in xinyawajik. **14**Ri uj xujokik e xqab'ana' k'ax pa ri Negueb' kech ri e'ajkerete'o, ri kech ri e'ajjuda e pa ri Negueb' kech ri Kaleb' e xqaporoj kanoq ri Sikelag». **15**Ri David kub'ij chrech: «¿La kawaj at kak'am ub'i nub'e kuk' we juq'at winaq ri?». Kub'ij: «Chajeqeb'a' ri atzij chuwatch ri Dyos che man kinakamisaj ta ri in e man kinajach ta chrech ri wajaw e k'atek'uri' kink'am ub'ik ab'e kuk' ri juq'at winaq ri».

16Kuk'am ub'i ub'e e kijub'um kib' xekiriqa' ri e'are' pa ronojel ri juyub', tajin kkitij kiwa, kkiqumuj kija' e tajin kkib'an nimaq'ij rumal ri nimalaj ch'akoj xkik'am uloq pa ri kulew ri e'ajfiliste'o e pa ri rulew ri Juda. **17**Ri David xok chkj chi pa ri aq'ab'il e chi k'ate' na ch'aqa'b'. Man k'o ta jun kanimajik ub'ik, xuwi juq'o' (400) alab'om che ke'aq'an b'i chkj ri kikameyos e ke'animaj ub'ik. **18**Ri David kutoqij ronojel ri jastaq che xkilaq'aj uloq ri e'ajamalek. Xoquje' kuto' kiwach ri ekeb' rixoqil. **19**Man k'o ta jun jas uwach xraj, kne'b'a' jun jas uwach che man k'o ta upatan, man k'o ta jun winaq xraj, chi e'ak'alab', chi enim winaq, ri ekik'ojol e ri ekimi'al, ronojel ri xkilaq'aj ub'ik, xkiriq chi na. Ri David ktzalij ub'ik ruk' ronojel weri'. **20**Ri uwinaq ri David kkimulij ronojel ri jetaq awaj. K'atek'uri', ri echom taq chikop, kkik'am ub'i chuwatch ri David e kkib'ij: «¡Are wa' ri uch'akoj ri David!».

21Ri David kopanik kuk' lajujk'al achi-jab', che sib'alaj ekosinaq, man xkiq'i' ta chik xeteri' chrij ri are' e che xekanaj kanoq pa ri turnäk ja' rech ri B'esor. Kepe uloq che uk'ulaxik ri David e chik'ulaxik ri achijab' erekch ch'o'j ek'o ruk' ri are'. Ri David kopan kuk' xoquje' ri achijab' e kkiya' jun rutzil kiwach ri e'uwinaq.

²²K'atek'ut, chkixo'l ri winaq che eb'enaq ub'i ruk' ri David, ri e'itzel taq winaq, kkib'ij chkech: «Jachintaq ri man xeb'e ta quk' man kqaya' ta jun jas uwach chkech che ri xqak'am uloq uj, xuwi kqaya chkech ri kixoqilal e ri kalk'uwa'l. ¡Chkik'ama' ub'ik e e'oj ub'i ri e'are'!».

²³K'atek'ut, ri David kub'ij: «Ix wachalal, ri uj man kqab'an ta jeri' ruk' ri jastaq che xuya ri Yahweh chqech. Ri Are' xujuk'olo e xe'uya' pa qaq'ab' ri juq'at winaq che xepe uloq chqij. ²⁴Jachin ktow wa' we itzij ruk' we jastaq ri? Rumal rech che:

Ri kch'o'jinik e ri jun che kuchajij ri jastaq kech ri e'ajch'ojab', junam uriqik rech kub'an puwi' ri ch'akoj xriqitajik uloq pa ri ch'o'j. Junam ujachik weri' kb'anik». ²⁵K'atek'uri', chi pa we q'ij ub'ik ri' xuch'iko weri' arech kkanaj kanoq jun pixab' e jun tzij kb'an pa ri Isra'el e tza pa we q'ij na kamik ri'.

²⁶Aretaq chi' kpe pa ri Sikelag, ri David kutaq ub'i nik'aj chrech we ch'akoj ri' chkech ri ekinimal winaq ek'o pa ri Juda e chkech ri erachi'l, e ruk' weri' kutaq ub'ik ub'ixik we jetaq tzij ri':

«K'o jun sapanik chiwech ix ri', ri xqariq uloq pa ri ch'akoj kuk' ri e'uk'ulel ri Yahweh»:

²⁷Jun sapanik kech ri e'ajb'etue'l

kech ri e'ajramot rech ri Negueb',

kech ri e'ajyattir,

²⁸kech ri e'ajaro'er,

kech ri e'ajsifmot

kech ri e'ajestemo'a,

²⁹kech ri e'ajrakal

kech ri ek'o pa taq ri tinimit che kech ri e'ajyerajme'el,

kech ri ek'o pa ri taq tinimit che kech ri e'ajkenita,

³⁰kech ri e'ajjorma,

kech ri e'ajb'or-Asan,

kech ri e'ajatak,

³¹kech ri e'ajheb'ron

e kech ronojel ri jetaq k'olb'al jawije' xb'inkatik ri David e ri achijab' erachi'l.

Ri ch'o'j pa ri Gue'lb'o'e

Ri ukamikal ri Sa'ul

³¹Ri e'ajfiliste'o xech'o'jinik ruk' ri Isra'el. Ri e'ajisra'el ke'animaj ub'i chkiwach ri e'ajfiliste'o. Ek'o nik'aj esokatajinaq kekam kanoq pa ri juyub' Gue'lb'o'e. ²Ri e'ajfiliste'o ke'kiq'atuj rij ri Sa'ul e ri e'uk'ojol. K'atek'uri' ri e'ajfiliste'o ke'kikamisaj ri Jonatan, ri Ab'inadab e ri Malki-Su'a, e'uk'ojol ri Sa'ul. ³Ri uk'axk'olil ri ch'o'j are ri Sa'ul xeqanik. Ri winaq che kkik'yaq ri ch'ab', sib'alaj xkisoko ri are'. ⁴K'atek'uri', ri Sa'ul kub'ij chrech ri achi to'l rech: «Chak'ama' uloq ri ach'ich' rech ch'o'j e chajutu ub'i chwech, wene' ri winaq che man q'atom ta uwi' kikowil kepe uloq chwije e ketz'ab'ej nuwach in». K'atek'ut, ri achi to'l rech man kraj taj kub'an weri' rumal rech che sib'alaj uxib'im rib' ri are'. Xa jek'uri', ri Sa'ul kuk'am koq ri uch'ich' rech ch'o'j e xas are ri are' xuk'yaq rib' puwi' ri uch'ich'. ⁵Aretaq chi' ri achi' to'l rech krilo che kaminaq chi ri Sa'ul, xoquje' ri are' kuk'yaq rib' puwi' ri uch'ich' rech ch'o'j e xkam ruk' ri are'. ⁶Jeri' ri ukamikal ri Sa'ul, xoquje' junam xekamik pa we jun q'ij ri' ri e'oxib' uk'ojol, ri achi to'l rech e konojel ri achijab' erachi'l. ⁷Ri e'ajisra'el, ri ekanajinaq kanoq ch'aqap chrech ri taq'aj e ch'aqap chrech ri Jordan, aretaq chi' kkilo che ri e'ajisra'el xe'animaj ub'ik e che ri Sa'ul e ri achijab' erachi'l ub'ik ekaminaq

chik, kekiya' kan ri jetaq tinimit e ke'animaj ub'ik. Ri e'ajfiliste'o ke'opanik chila' e kekanaj kan pa taq ri tinimit.

⁸Pa ri jun q'ij chi aq'anoq, ri e'ajfiliste'o kepe uloq arech ke'kelaq'aj ub'i chkech ri ekaminaqib' ronojel ri jastaq kech; ke'kiriqa' ri Sa'ul e ri oxib' uk'ojol pa ri juyub' Gue'lbo'e. ⁹Kkiq'at ub'ik ri ujolom e kkik'am ub'i ri uch'ich' rech ch'o'j. Kkitaq ub'ik ub'insaxik weri' pa ronojel ri kulew ri e'ajfiliste'o, arech kya ub'ixik ri utzalaj tzij pa ri nim kachoch ri ekidyos e chkech ri winaq. ¹⁰Kkikoj ri jetaq uch'ich' rech ch'o'j pa ri nim rachoch ri Astarte; k'atek'uri' ri ub'aqil kkikoj cho ri utapya ri B'et-San.

¹¹Aretaq chi' ri siwantinimit Yab'es rech ri Gala'ad xketa'maj ri xkib'an ri e'ajfiliste'o chrech ri Sa'ul, ¹²konojel ri achijab' e'utz chrech ri ch'o'j, kewa'laj ub'ik e xeb'in jun aq'ab', xe'kik'ama' cho ri utapya ri B'et-San ri ub'aqil ri Sa'ul e ri kib'aqil ri e'uk'ojol. Ketzalij uloq pa ri Yab'es e chila' ke'kiporoj wi. ¹³K'atek'uri', kkimulij ri jetaq kib'aqil e ke'kimuq chuxe' ri uche'al ri tamarindo rech ri Yab'es e kemewajik wuqub' q'ij.

RI UKAB' WUJ SAMU'EL

Ri David kreta'maj che xkam ri Sa'ul

¹Aretaq chi' kaminaq chi ri Sa'ul, ri David xtzalij uloq aretaq chi' xech'aktaj ri e'ajamalek rumal e kkanaj kan keb' q'ij pa ri Sikelag. ²Pa ri urox q'ij chik, jun achi rachi'l ri Sa'ul che petinaq uloq pa ri tz'um taq ja, xopanik ruk' ri David. Tzya'q ub'anom ri jetaq ratz'yaq e nojinaq ri ujolom chrech poqlaj. Aretaq chi' kopan ruk' ri David, kuk'yaq rib' pulew e kuqasaj ri upalaj cho ri ulew. ³Ri David kub'ij chrech: «¿Chi jawi' at petinaq wi?». Ri are' kub'ij: «Ri in xinanimaj uloq chi pa ri tz'um taq ja rech ri Isra'el». ⁴Ri David kuta' chrech: «¿Jas ri xk'ulmatajik? ¡Chacholej ub'ixik chwech!». Kub'ij: «¡Ri winaq xe'animaj ub'ik chuwatch ri ch'oj e ek'i ri winaq xekamik. Xoquje' ri Sa'ul e ri uk'ojol Jonatan xekamik!».

⁵Ri David kuk'ot uchi' ri ala che ruk'am uloq ri tzij chrech: «¿Jasche che ri at aweta'm che ri Sa'ul e ri uk'ojol Jonatan xekamik?». ⁶Ri ala che ruk'am uloq ri tzij, kub'ij: «Ri in, xaqte' in k'o uloq puwi' ri juyub' Gue'lb'o'e; xinwilo che ri Sa'ul k'o puwi' ri uch'ich' rech ch'o'j e sutul rij kumal ri ch'ich' kchorej kej e ri achijab ek'o chrij kej. ⁷Ri are' kka'y apan chrij, e aretaq chi' xinrilo, xinusik'ij. Ri in kinb'ij chrech: "In k'olik ri". ⁸Kuta' chwech: "¿At jachin ri at?" Ri in kintzalij uwach ri utzij: "Ri in, in jun ajamalek". ⁹K'atek'uri', kub'ij chwech: "Chatqib' uloq e chinakamisaj, rumal rech che ri in ksutun nuwach, kne'b'a' k'o na ronojel ri nuk'aslemal". ¹⁰Ri in xinqib' ukoq ruk' ri are' e xinkamisaj, rumal rech che ri in weta'm che ri are' man loq' ta chik kk'asi' chi aq'anoq aretaq chi' xtzaqik. Xink'am ukoq ri wiqob'al k'o cho ri ujolom e ri jun wiqob'al k'o cho taq uq'ab' e xink'am uloq waral ri' chrech ri wajaw».

¹¹Ri David kuchap ri jetaq ratz'yaq, kurach'qij, xoquje' jeri' kkib'an konojel ri achijab' ek'o ruk' ri are'. ¹²Kkik'is kik'u'x, ke'oq'ik e kemewajik chi k'ate' chaq'ab', rumal ri Sa'ul, e rumal ri uk'ojol Jonatan e kumal ri siwan utinimit ri Yahweh e rumal ri rachoch ri Isra'el, rumal rech che xeqaj chuxe' ri ch'ich' rech ch'o'j.

¹³Ri David kuta' chrech ri ala che ruk'am ub'i ri tzij chrech: «¿Chi jawi' katpe wi ri at?». Ri are' kub'ij: «Ri in, in uk'ojol jun kaxlanwinaq ajamalek». ¹⁴Ri David kub'ij chrech: «¿Jasche ri at man kaxib'ij ta awib' che ukojik ri aq'ab' che ukamisaxik ri uji'konsam ri Yahweh?». ¹⁵Ri David kusik'ij jun chkech ri alab'om e kub'ij chrech: «¡Chatqib' uloq e chakamisaj ri are'!». Ri are' xusoko e kkamik. ¹⁶Ri David kub'ij chrech: «Chtix b'a' ri akik'el cho ri ajolom, rumal rech che chi are wi ri achi' xatuk'at'o aretaq chi' xab'ij: "Ri in xinkamisaj ri uji'onsam ri Yahweh"».

Oq'ej b'ix pakiwi' ri Sa'ul e ri Jonatan

¹⁷Ri David kub'ixoj we jun oq'ej b'ix ri' puwi' ri Sa'ul e puwi' ri uk'ojol Jonatan. ¹⁸Kub'ij we b'ix ri' arech kketa'maj ri ch'ab' ri e'uk'ojol ri Juda; we b'ix ri' tz'ib'atalik pa ri Wuj rech ri Suk' winaq. Jewa' kub'ij ri b'ix ri':

¹⁹;Ri uremelik utik'ilik ri Isra'el,
xqaj pa ri kamikal cho taq juyub'
¡Xeqaj ri achijab' che e'utz taq ajch'o'j!
²⁰;Miya utzijoxik weri' pa ri Gat,

miya ub'ixik weri' pa taq
 ri k'ayb'al pa ri Askalon,
 meki'kotik ri ekimi'al ri e'ajfiliste'o,
 mach'oplin kanima' ri ekimi'al
 ri man q'atom ta uwi' ri kikowil!

²¹¡Ix taq ujuyub'al ri Gue'lbo'e,
 mape jab' piwi'
 e man k'o ta xaqk'aj kqaj piwi',
 tz'apitajoq kanoq
 rijetaq b'ulb'u'x k'o pa ri ulew,
 rumal rech che chila' xesax ri kik'ixb'al ri ch'ich' to'l kech ri achijab' che e'utz chrech ri ch'o'j!

Ri ch'ich' to'l rech ri Sa'ul,
 man ji'konsam ta ruk' ri ole'o

²²xane nojinaq chrech kikik'el
 ri ekaminaqib',
 chrech kixepo ri e'utz taq achijab'
 chrech ri ch'o'j.

Ri uch'ab' ri Jonatan mawi xtzalij chrij
 ri uch'ich' ri Sa'ul che rech
 ch'o'j man xaq ta xtzinklajik.

²³Ri Sa'ul e ri Jonatan,
 eloq' winaq e ekme'l winaq,
 man xkijach ta kib' chi pa
 ri kik'aslemal e tza pa ri kikamikal.

E'are sib'alaj aninaq
 keb'e chkiwach ri xik,
 e'are' k'o kichuq'ab' chkiwach ri koj.

²⁴¡Ix umi'al ri Isra'el, chiwoq'ej ri Sa'ul,
 ri are' che xuya' kyaq
 e je'lik taq iwatz'yaq,
 ri are' che kuwiq ri iwatz'yaq
 ruk' q'an taq pwaq.

²⁵¡Ri e'utz taq achijab' chrech ri ch'o'j
 xeqaj pa ri k'olb'al jawi' tajin wi ri ch'o'j!

¡Ri at Jonatan!
 At soktajinaq e xas katkam la',
 xatsokik pa taq ri ajuyub',

²⁶rumal awech at Jonatan,
 ri at che at wachalal,
 sib'alaj k'ax in k'olik.

Ri at sib'alaj at loq' chnuwach,
 ri loq'oq'eb'al ak'u'x are
 sib'alaj utz chi na chnuwach in,
 chnuwach ri kiloq'oq'eb'al
 kik'ux ri ixoqib'.

²⁷Xeqaj ri achijab' che utz taq achijab'
chrech ri ch'o',
xsach ri jetaq ch'ich' rech ch'o'.

Ri David xuxik ajawinel pa ri Heb'ron

²¹Aretaq chi' xk'ulmataj weri', ri David kuta' chrech ri Yahweh ruk' we jetaq tzij ri': «*¿La utz' ri' we kinpaqi' in pa jun chkech ri jetaq utinimit ri Juda?*», e ri Yahweh kub'ij chrech: «*Chatpaqaloq!*». Ri David kuk'ot uchi': «*¿Jachinchike tinimit kinpaqi' ub'ik?*». Ri Yahweh kub'ij chrech: «*Pa ri Heb'ron*». ²Ri David kpaqi' ub'ik chila' kuk' ri ekeb' rixoqil, ri Ajino'am aiyisre'el e ri Ab'iga'il, ri rixoqil kanoq ri Nab'al ri ajkarmelo. ³Ri achijab' erachi'l ek'o ruk', ri David kub'ano arech kepaqi' konojel kuk' ri e'ajupakachoch e kkijeqeb'a' kib' pa ri jetaq utinimit ri Heb'ron. ⁴Ke'opanik ri achijab' e'ajjuda e kkiji'konsaj ri David ruk' ri ole'o arech kuxik ajawinel chrech ri rachoch ri Juda.

Ri ucholaj uzij chkech ri siwantinimit pa ri Yab'es

Kya ub'ixik chrech ri David: «*Ri siwantinimit pa ri Yab'es rech ri Gala'ad xmuqitaj kumal ri Sa'ul*». ⁵Ri David ke'utaq ub'ik enik'aj etaqo'nelab' chkech ri siwantinimit pa ri Yab'es arech kkip'ij chkech: «*Chixtewchi'x b'a' rumal ri Yahweh rumal rech che xib'an toq'ob' chrech ri Sa'ul ri iwajaw e che ximuq ri are'*». ⁶Chi kamik ri', chutoq'ob'isaj b'a' iwach ri Yahweh muk'ex b'a' ri utzij are' iwuk'. Xoquje' ri in, utz wa' kinb'an iwuk' rumal ri utzil xib'ano ri'. ⁷K'atek'uri', kamik ri' chk'oji' b'a' uchuq'ab' ri iq'ab' e mixib'ij b'a' iwib'. Tzij ne' xkamik ri Sa'ul, ri iwajaw. K'atek'uri' ri in, ri rachoch ri Juda xinuji'konsaj arech ri in kinuxik ajawinel chkech ri e'are'».

Ri Ab'ner kukoj ri Isb'a'al ajawinel chrech ri Isra'el

⁸Ri Ab'ner, uk'ojol ri Ner, kinimal ri achijab' che erajch'o'j ri Sa'ul, xuk'am ri Isb'a'al, uk'ojol ri Sa'ul e xuq'axej ub'ik pa ri Majanayim. ⁹Xukoj are' ajawinel puwi' ri Gala'ad, pakiwi' ri e'ajaseritas, puwi' ri Yisre'el, puwi' ri Efra'im, puwi' ri B'enjamin e are sib'alaj puwi' ri Isra'el. ¹⁰Ri Isb'a'al, uk'ojol ri Sa'ul k'o kawinaq ujunab' aretaq chi' ri are' xokisaxik ajawinel puwi' ri Isra'el, xajawinik xa keb' junab'. Xuwi ri rachoch ri Juda xuterne'b'ej ub'ik ri David. ¹¹Ri David xajawinik pa ri Heb'ron puwi' ri rachoch ri Juda, wuqub' junab' ruk' waqib' ik'.

Ri ch'o'j chkixo'l ri Juda e ri Isra'el. Ri ch'o'j pa ri Gab'a'on

¹²Kel ub'i ri Ab'ner, uk'ojol ri Ner e ke'l ub'i ri e'upataninel ri Isb'a'al, uk'ojol ri Sa'ul, ke'el ub'i pa ri Majanayim, kxisuk' ub'i pa ri Gab'a'on. ¹³Xoquje' ke'el ub'ik ri Jo'ab', uk'ojol ri Seruya, xoquje' ke'el ub'ik ri e'upataninel ri David, k'atek'uri' kkiriqa' kib' chunaqaj ri k'otom ja' rech ri Gab'a'on. Ketaki'k, ri nik'aj ch'aqap uloq chrech ri ja' e ri enik'aj pa ri ch'aqap chi uloq.

¹⁴Ri Ab'ner kub'ij chrech ri Jo'ab': «¡Chewa'lijoq ri alab'om e chech'o'jinoq chqawach!». Ri Jo'ab' kub'ij: «¡Che'wa'lijoq b'a'!». ¹⁵Kewa'lajik e ke'kajalaj ri e'are'; ekab'lajuj erekh ri B'enjamin rumal ri Isb'a'al, uk'ojol ri Sa'ul, e ekab'lajuj ri e'ojer e'upataninel ri David. ¹⁶Konojel xekichap ri ek'ulel cho taq ri kijolom e kkinim ub'ik ri ch'ich' cho ri kik'alk'a'x, katek'uri' konojel junam keqajik. Rumal k'uwa' weri' xb'ix chrech we jun k'olb'al ri: uk'olb'al ri nimalaj taq ab'aj; we jun k'olb'al ri' k'o pa ri Gab'a'on.

¹⁷Pa we jun q'ij ri' jun k'axalaj ch'o'j xb'antajik. Ri Ab'ner e ri achijab' rech ri Isra'el xech'akik kumal ri e'ojer taq upataninel ri David. ¹⁸Ek'o chila' ri oxib' uk'ojol ri Seruya, ri Jo'ab', ri Ab'isa'i e ri Asa'el. Ri Asa'el man al ta ri ub'aqil, aninaq kb'inik, jeri' jacha jun alaj masat pa ri juyub'. ¹⁹Ri Asa'el kroqataj ri Ab'ner e kuterne'b'ej ri are', suk' utererne'b'exik ub'ik, man ktzale' ta pa ri rikyaq'ab' on pa ri umox.

²⁰Ri Ab'ner, kka'y uloq chrij e kub'ij chrech: «¿La at ri Asa'el?». Ri are' kub'ij: «In». ²¹K'atek'uri', ri Ab'ner kub'ij chrech: «Minawoqataj chik, jat pa ri awikyaq'ab' on pa ri amox, chachapa' jun chkech ri alab'om e chak'ama' ub'ik ri jastaq rech». K'atek'ut, ri Asa'el man kraj taj che matkroqataj chi ri are'. ²²Ri Ab'ner kub'ij chi jumul chech ri Asa'el: «Minawoqataj chik, ¿la rajawaxik che katink'yaq na pulew e katinkamisaj? K'atek'ut, ¿jas kinb'an na ri' arech kinkowinik kinka'yej uwach ri awachalal Jo'ab?». ²³K'atek'ut, man xraj taj matkroqataj chi ri Ab'ner, xa jek'uri' ri Ab'ner kusoko, kuq'eb'a' e kunim ub'ik ri uch'ich' rech ch'o'j chupam e xe'eloq chrij. Ktzaq chila' e xas kkam kanoq pa we k'olb'al ri'. Konojel, aretaq chi' keq'ax pa we jun k'olb'al jawi' xtzaqik e xkam ri Asa'el, ketak'i' ukooq.

²⁴Ri Jo'ab' e ri Ab'isa'i keb'e ub'i chroqataxik ri Ab'ner; aretaq chi' kqaj ri q'ij, ke'opanik cho ri alaj juyub' rech Amma, che k'o pa ri relb'alq'ij chrech ri Gi'aj, puwi' ri b'e kusuk' ub'i pa ri tz'inalik ulew rech ri Gab'a'on. ²⁵Ri e'ajb'enjamin kkimulij kib' chrij ri Ab'ner e junam kkisutij rij ri are' e xkiq'i'o ri tak'alem puwi' uloq ri alaj juyub'. ²⁶Ri Ab'ner kuraq apan uchi' chrech ri Jo'ab' e kub'ij: «¿Chi k'ate' jampa na ke'utij na winaq ri ch'ich' rech ch'o'j? ¿La man aweta'm taj che weri' kuk'isa' wa' pa jun k'achaqijchi? ¿Jas ri kaweye'j arech kab'ij chkech ri achijab' erekh ri ch'o'j che mi'koqataj chi ri ekachalal?». ²⁷Ri Jo'ab' kub'ij: «Rumal ri uk'aslemal ri Dyos, weta ri at mata xatch'awik, ri enuwinaq in man ketak'i' ta ri' chkjijunal chkoqataxik ri ekachalal chi pa ri aq'ab'il na». ²⁸Ri Jo'ab' kub'ano arech che koq'esaxik ri ruk'a' wakax: konojel ri e'ajch'o'j xetak'i'k; man xe'koqataj ta chik ri e'ajisra'el e xa jek'uri' xtani' ri ch'o'j.

²⁹Ri Ab'ner e ri achijab' erachi'l keb'e ub'ik e xeb'inik ronojel jun aq'ab' pa ri Arab'a e keq'ax ch'aqap chrech ri Jordan, keb'in chi na ronojel jun aq'ab'il pa ri B'itron, k'atek'uri' ke'opan pa ri Majanayim. ³⁰Ri Jo'ab', xtzalij uloq chroqataxik ri Ab'ner, k'atek'uri' ke'umulij konojel ri achijab' erekh ch'o'j; chkixo'l ri e'ojer taq e'upataninel ri David, kkaj na b'elejlajuj achijab' e uwi' chi apanoq ri Asa'el. ³¹Ri e'ojer taq e'upataninel ri David, xe'kikamisaj chkixo'l ri e'ajb'enjamin e chkixo'l ri achijab' erekh ri Ab'ner o'lajujk'al oxk'al (360) achijab'. ³²Kkik'am ub'ik ri Asa'el e ke'kiqumuqu' jawi' muqum wi ri utat pa ri B'elem. Ri Jo'ab' e ri e'uwinaq xeb'inik jun aq'ab' e aretaq chi' ksaqar uwachulew, ke'opan pa ri Heb'ron.

³¹Xnajtanik ri ch'o'j chkixo'l ri rachoch ri Sa'ul e ri rachoch ri David, k'atek'uri' kukoworisaj rib' ri uchuq'ab' ri David e ktuqa'rik ri uchuq'ab' ri rachoch ri Sa'ul.

Ri e'uk'ojol ri David che ke'alax pa ri Heb'ron

²Ri David xe'alax e'uk'ojol pa ri Heb'ron, e'are weri': ri nab'e'al are ri Amnon, ral ri Ajino'am che ajyisre'el, ³ri ukab' e uchaq' koq are ri Kile'ab', ral ri Ab'iga'il ri rixoqil kanoq ri Nab'al ri ajkarmelo, ri urox are ri Ab'salom ral ri Ma'aka, umi'al ri Talmay rajawinel ri Guesur, ⁴ri ukaj are ri Adoni'as, ral ri Jagguit; ri uro' are' ri Sefati'as ral ri Ab'ital; ⁵ri uwaq are ri Yitre'am ral ri Eglal, rixoqil ri David. We e'are' ri' e'uk'jol ri David xe'alax chi pa ri Heb'ron.

Xkitoq'opij kib' ri Ab'ner e ri Isb'a'al

⁶Aretaq chi' xech'o'jinik ri rachoch ri Sa'ul ruk' ri rachoch ri David, ri Ab'ner xuxik nimalaj uchuq'ab' pa ri rachoch ri Sa'ul. ⁷Ri Sa'ul xk'oji' jun ukab' rixoqil ub'i' Rispa, umi'al ri Ayya. Ri Ishb'oshet^{*5}, uk'ojol ri Sa'ul kub'ij chrech ri Ab'ner: «¿Jasche ri at xak'am ri rixoqil ri nutat?». ⁸Ri Ab'ner, rumal ri tzij xub'ij ri Ishb'oshet chrech, xyakataj jun nimalaj royowal e kub'ij: «¿La xa ujolom tz'i' k'o wuk' in chuwach ri Juda? Chi pa we q'ij kamik ri' ri in nub'anom utzil chkech ri rachoch ri Sa'ul ri atat, chkech ri erachalal e chkech ri erachi'l. Ri in man nuya'om ta alaj katqaj puq'ab' ri David. K'atek'uri', kamik ri', ri at k'ax nuyajik kab'ano rumal xinb'an jun numak ruk' we jun ixoq ri'! ⁹Chub'ana' b'a' k'ax ri Dyos chrech ri Ab'ner e chuya'a' uwi' we man kinb'an ta in chrech ri David jacha xujikib'a' ub'ixik ri Yahweh chech ri are': ¹⁰che kutoqij na ri' ri rajawib'al ri rachoch ri Sa'ul e kuyak na ri' ri ut'uyb'al ri David puwi' ri Isra'el e puwi' ri Juda, chi kmajtaj ub'ik pa ri Dan e kopan pa ri B'erseb'a».

¹¹Ri Isb'a'al man kukach' ta chik kub'ij chi jun tzij chrech ri Ab'ner rumal rech che kuxib'ij rib' chuwach ri are'.

Ri Ab'ner kok pa tzij ruk' ri David

¹²Ri Ab'ner chanim ke'utaq ub'ik enik'aj e'utaqo'ntzij ruk' ri David arech kkib'ij chrech: «¿Jachin ajchaq'e ri ulew?». Xoquje': «Chab'ana' jun chapb'alq'ab' wuk' e ri in katinto' na ri' arech konojel ri Isra'el kepe awuk'». ¹³Ri David kub'ij: «¡Utz b'a' ri! Ri in kinb'an na ri' jun chapb'alq'ab' awuk'. Xuwi kinta chawech jun jas uwach: Matpe uloq chnuwach, makatink'ulaj ta ri' we man ak'amom uloq ri Mikal, umi'al ri Sa'ul». ¹⁴Ri David ke'utaq ub'ik nik'aj e'utaqo'ntzij ruk' ri Ishb'oshet, uk'ojol ri Sa'ul, arech kkib'ij chrech: «Chatzalij ri wixoqil Mikal chwech, che ri in xinch'ak ri are' ruk' o'k'al q'atom kikowil ri e'ajfiliste'o». ¹⁵Ri Ishb'oshet xtaqanik arech kk'am ub'ik ri are' pa ri rachoch ri rachajil Palti'el, che uk'ojol ri Layis. ¹⁶Ri rachajil kb'e ub'ik ruk' ri are' e ruk' oq'ej kteri' ub'ik chrij chi k'ate' pa ri B'ajurim. K'atek'uri', chila' kub'ij ri Ab'ner chrech ri achi: «¡Chattzalej ub'ik!», k'atek'uri' ri are' ktzalej kanoq.

¹⁷Ri Ab'ner ch'awinaq chi kuk' ri ekinimal ri Isra'el e xub'ij chkech: «Chi ojer chik che ri ix kiwaj kok ri David ajawinel chiwech. ¹⁸Chib'ana' b'a' weri' uchanim ri', rumal rech che ri Yahweh xub'ij puwi' ri David: "Rumal ri uq'ab' ri nupataninel David kinkol na wa' ri nusiwantinimit Isra'el pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o e pa kiq'ab' konojel ri e'uk'ulel"». ¹⁹Ri Ab'ner xoquje' kch'aw ruk' ri B'enjamin, k'atek'uri', kb'e ub'ik pa ri Heb'ron arech ku'b'ij chrech ri David, ronojel ri utz xkichomaj ri Isra'el e ri xkichomaj konojel ri rachoch ri B'enjamin.

²⁰Ri Ab'ner, erachi'l ub'i juwinaq achijab', kopan pa ri rachoch ri David pa ri Heb'ron e ri David nimalaj kra'la'aj ri Ab'ner e ri achijab' erachi'l ub'ik. ²¹K'atek'uri', ri Ab'ner kub'ij chrech ri David: «¡Kinb'e wa! Ke'inmulij na wa' konojel ri Isra'el ruk' ri wajaw, ri ajawinel;

kkijikab'a' ub'ixik ri' ri kitz'ij awuk' e katajawinik ri' jacha ri kawaj at». K'atek'uri', ri David kuch'ab'ej e kujach ub'i ri Ab'ner, e ri are' kb'e ub'i p ari utzil.

Ri ukikamisaxik ri Ab'ner

²²K'atek'uri', ri e'ojer taq e'upataninel ri David, xetzalij uloq che ub'anik jun ch'o', kuk'am uloq ri nimalaj taq ch'akoj xkiriq uloq. Ri Ab'ner man k'o ta chi ruk' ri David pa ri Heb'ron, ri David ujachom chi ub'ik e ri are' xb'e ub'i pa utzil. ²³Ke'openik ri Jo'ab' e konojel achijab' erachi'l uloq, kb'ix chrech ri Jo'ab': «Ri Ab'ner, uk'ojol ri Ner, xpe pa ri rachoch ri ajawinel e ri are' xujach ub'ik e ri Ab'ner xb'e pa utzil». ²⁴K'atek'uri', ri Jo'ab' kok ub'i pa ri rachoch ri ajawinel e kub'ij: «¿Jas ri xab'ano? Ri Ab'ner xpe pa ri awachoch, ¿jasche xaya alaj chrech keb'e ub'ik? ²⁵¿La man aweta'm ta ri at che ri Ab'ner uk'ojol ri Ner, xpetik arech katusub'u' ri at, arech kreta'maj ub'ik ri jetaq ab'e katb'ek e ri ab'e kaptetik e arech kreta'maj ronojel ri kab'ano!».

²⁶Ri Jo'ab' kel ub'ik pa ri rachoch ri David e ke'utaq ub'ik chrij ri Ab'ner enik'aj etaqo'nelab' arech kkitzalejisaj chi pa ri k'uwa' uloq rech ri Sira, e weri' man k'o ta xreta'maj ri David. ²⁷Aretaq chi' ri Ab'ner kopan pa ri Heb'ron, ri Jo'ab' kutas apanoq chi chuchi' ri tinimit, kub'ano che are kraj pa utukel kch'aw ruk' ri are', k'atek'uri', xusok chupam e xukamisaj, e jeri' xutojb'ej uk'axel ri ukik'el ri rachalal Asa'el. ²⁸Aretaq chi' ri David xreta'maj weri' kub'ij: «Ri Yahweh reta'm che in e ri wajawib'al xas pa junalik uj chajch'o'j chuwach we ukamikal ri Ab'ner, uk'ojol ri Ner. ²⁹Chqajoq we kamikal ri' chrij ri Jo'ab' e chkij konojel ri erachalaxik! Pa ri rachoch ri Jo'ab', chi pa junalik ri' kek'oji' ri winaq che kturuw kikik'el, ri winaq che kq'i'y kib'aqil on ri winaq che kech'okma'yik cho ri kich'imi'y, on ri winaq che keqaj chuxe' ri ch'ich' rech ch'o', on ri winaq che kkitij wi'jal!». ³⁰Ri Jo'ab' rachi'l ri rachalal Ab'isay xkikamisaj ri Ab'ner, rumal rech che ri are' xukamisaj ri kachalal Asa'el pa ri ch'o'j xb'antaj pa ri Gab'a'on. ³¹K'atek'uri', ri David kub'ij chrech ri Jo'ab' e chkech konojel ri achijab' ek'o ruk': «Chijisej ri iwatz'yaq, chikojo' b'a' ri jetaq koxtar chiwij e chiwoq'ej ri Ab'ner». Ri ajawinel David teren ub'i chkij ri winaq che kitelem ub'ik ri Ab'ner. ³²Kmuqik ri Ab'ner pa ri Heb'ron; ri ajawinel kwinik e sib'alaj xroq'ej uwach puwi' ri k'olb'al jawi' xmuq wi, xoquje' konojel ri siwantinimit ke'oq chrij ri are'.

³³Ri ajawinel kub'an we jun b'ix rech oq'ej ri' puwi' ri Ab'ner:

«¿La rajawaxik jeri' ukamikal ri Ab'ner jacha ukamikal jun winaq k'ax uch'ab'exik?

³⁴Man ximitalik taj ri aq'ab', man jat'im ta ri awaqtan ruk' ch'ich'. Ri at, xatqajik jeri' jacha uqajik jun winaq chkiwach ri winaq eb'anal taq k'ax!». Ri siwantinimit sib'alaj nimalaj xkoq'ej are'.

³⁵Konojel ri siwantinimit ke'open ruk' ri David aretaq chi' paq'ij na, kkita chrech arech kwa'ik, k'atek'ut ri David kujikib'a' ub'ixik we tzij ri': «Chub'ana' ri Dyos weri' chwech e chuya'a' chi apan uwi' we ri in kintij jun wa on jun jas uwach chik we maja' kqaj ri q'ij».

³⁶Konojel ri siwantinimit kke'tamaj weri' e utz xkito, rumal rech che ronojel ri xub'an ri ajawinel, utz chkiwach ri winaq. ³⁷Pa we jun q'ij ri', konojel ri Isra'el xketa'maj che ri ajawinel man k'o ta rech chrech ri ukamikal ri Ab'ner, uk'ojol ri Ner.

³⁸Ri ajawinel kub'ij chkech ri e'upataninel: «¿La man iweta'm ta ri ix, che pa we jun q'ij ri', xkam jun kinimal e jun achi nim ub'antajik pa ri Isra'el? ³⁹Kamik ri', in che inji'konsam, man k'o ta nuch'uq'ab', k'atek'uri', ri achijab' che e'uk'ojol ri Seruya, are sib'alaj k'ax kib'antajik chi na chnuwach in. Ri Yahweh, chutzalij b'a' uk'axel chech ri ajb'anal k'ax ri k'ax kub'ano!»

Ri ukamisaxik ri Isb'a'al

⁴Aretaq chi' ri uk'ojol ri Sa'ul xreta'maj che ri Ab'ner xkam pa ri Heb'ron, xqaj ri uqab' e konojel ri Isra'el sachib'al k'u'x xekanajik. ²K'atek'uri', ri uk'ojol ri Sa'ul, keb' ek'amalb'e ek'o ruk', jun ub'i B'a'ana e ri jun chik Rekab'. E'are' ri e'uk'ojol ri Rimmon ri ajb'e'erot, ri e'are' e'ajb'enjamin, rumal rech che xoquje' ri B'e'erot rech ri jetaq utinimit ri B'enjamin. ³Ri e'usiwantinimit ri B'e'erot xeki'to'o kib' pa ri Guittayim, jawi' xekanaj wi chi k'ate' na pa we q'ij kamik ri'. ⁴Ri Jonatan, uk'ojol ri Sa'ul, k'o jun uk'ojol che xo'kirinaq ri keb' raqan. Ri are' job' ujunab' k'olik aretaq chi' xopanik chi pa ri Yisre'el uloq ri tzij pakiwi' ri Sa'ul e ri Jonatan. Ri yuq'ul rech xuk'am ub'ik ri are' e xanimaj ub'ik, k'atek'ut, rumal che aninaq xe'el ub'ik, ri ak'al xtzaqik e xub'an kanoq k'ax ri raqan. Ri are' ub'i' Mefib'oshet.

⁵Ri Rekab' e ri B'a'ana e'uk'ojol ri Rimmon ri ajb'e'erot, xkimaj ub'ik kib'e e ke'open pa ri rachoch ri Ishb'oshet aretaq chi' sib'alaj ktz'inin ri q'ij, e ri are' tajin kwar ukoq. ⁶Ke'ok ub'ik paja. Ri ixoq laq'ab'anel chrech ri uchi'ja xwar kanoq aretaq chi' tajin kucha' ri kitriko. Ri Rekab' e ri rachalal B'a'ana nojimal xe'ok ub'i pa ja. ⁷Ri are' kotz'ol cho ri uch'at pa ri uwarb'al. Kkisoko e kkamisaj ri are', k'atek'uri' kkiqupij ub'i ri ujolom e kkik'am ub'ik, e ruk' ronojel kich'uq'ab' kib'e ub'ik e ronojel jun aq'ab' xeb'inik pa ri ub'e ri Arab'a. ⁸Kkik'am ub'i ri ujolom ri Ishb'oshet chrech ri David pa ri Heb'ron, e kkib'ij chech ri ajawinel: «K'olik waral ri' ri ujolom ri Ishb'oshet, uk'ojol ri Sa'ul, ri ak'ulel che xraj ri akamikal. Pa we jun q'ij ri', ri Yahweh kuya chrech ri wajaw ri ajawinel, ri tojb'al uk'axel chrech ri Sa'ul e ri tojb'al uk'axel pakiwi' ri rijal' ri k'ax xkib'ano chawech».

⁹K'atek'ut, ri David kub'ij chkech ri Rekab' e ri rachalal B'a'ana, e'uk'ojolab' ri Rimmon ri ajb'e'erot: «¹⁰K'aslik ri Yahweh che xinuto' chuwach ronojel k'axk'olil! ¹¹Ri jun che xub'ij chwech: "Ri Sa'ul xkamik", xuchomaj che tajin kuya ub'ixik jun utzalaj tzij chwech; ri in pa ri Sigue'lag xintaqanik arech kkamisaxik ri are', jeri' ri utojb'alil ri utzalaj utzij xinya'o!

¹¹¿Kamik ri' la man nim ta k'u tojb'al uk'axel ri' kinb'ano weri' che enik'aj winaq, eb'anal taq k'ax xkikamisaj jun suk'alaj achi pa ri rachoch cho ri uch'at? ¿La man kinchup ta ub'i kiwach wa' cho ri uwachulew?». ¹²Ri David xtaqanik chkech ri alab'om arech kkikamisaj ri e'are'. Ri ala'om xe'kikamisaj, kkiq'at ri kiqab' e ri kqan e kekixekab'a' chunaqaj ri k'uwa' rech ri Heb'ron. K'atek'uri', kkik'am ub'ik ri ujolom ri Ishb'oshet e xkimuqu' jawi' k'o wi ri umuqub'al ri Ab'ner pa ri Heb'ron.

Kokisax ri David ajawinel puwi' ri Isra'el

⁵K'atek'uri', konojel ri jetaq ujuq'at ri Isra'el ke'open ruk' ri David pa ri Heb'ron e kkib'ij chrech: «Ri uj, uj k'o waral ri', ri uj, uj ab'aqil e uj ati'ojilal. ²Qas ojer chi uloq wa', aretaq chi' ri Sa'ul ajawinel paqawi', chi at wi at k'amal b'e chrech ri Isra'el, pa ri rokb'al e pa ri relik ub'ik. E ri Yahweh ub'im chawech: At ri' kayuq'uj na ri' nusiwantinimit Isra'el e pa jun q'ij, at ri' katuxik kinimal ri Isra'el». ³Konojel ri ekinimal ri Isra'el kepe uloq ruk' ri ajawinel pa ri Heb'ron. Ri ajawinel kujikib'a' ub'ixik jun nimalaj tzij kuk' ri e'are' pa ri Heb'ron, chuwach ri Yahweh, e kkiji'konsaj ri ole'o puwi' ri David arech kuxik ajawinel puwi' ri Isra'el.

⁴Ri David juwinaq lajuj ujunab' k'olik aretaq chi' xumajij ri rajawib'al, e ri are' xajawinik kawinaq junab'. ⁵Pa ri Heb'ron, xajawinik puwi' ri Juda wuqub' junab' rachi'l waqib' ik'. Pa ri Jerusalem, xajawinik puwi' ri Isra'el e ri Juda juwinaq lajuj oxib' junab'.

Ri David, kokik e krechb'ej ri Jerusalem

⁶Ri ajawinel, kb'e ub'ik chrij ri Jerusalem chkij ri e'ajgeb'use'o che ejeqel chila' pa ri tinimit, erachi'l ub'i ri achijab'. Ri e'ajeb'use'o kkib'ij chrech ri David: «Ri at man katok ta wa' waral, kne'b'a' xuwi ek'o waral ri emoy e ri ech'oko' chi man katok ta wi» (Ruk' weri', are kkaj kkib'j: ri David man kok ta waral). ⁷K'atek'ut, ri David xkowinik xrechb'ej ri kowlaj rachoch ri Si'on: we tinimit ri' are Utinimit ri David. ⁸Pa we jun q'ij ri' ri David kub'ij: «*Jachin krajkok chkij ri e'ajgeb'use'o chpaqal uloq pa ri ub'e ri ja' b'anom*».

K'atek'uri', ri ech'oko' e ri emoy, ri David itzel kerilo. Rumal k'uwa' kb'ixik: «Man k'o ta jun moy e jun ch'oko' kok pa ri Ja». ⁹Ri David kujeqeb'a' rib' pa ri uk'olb'al ri kowlaj ja e kukoj ub'i' Utinimit ri David. Ri David kuyak jun tanya che kusutij rij ri ja, e aretaq chi' xok'ow ri jetaq q'ij xkanaj kan pa ri tinimit. ¹⁰Ri David kk'oji' uchuq'ab' e ri Dyos Sab'a'ot k'o ruk'.

¹¹Ri Hiram, rajawinel ri Tiro, ke'utaq uloq enik'aj etaqo'nelab' ruk' ri David, ri etaqo'nelab' kuk'am uloq nik'aj tak'är taq che', enik'aj e'ajajanel e epaq'al taq ab'aj arech kkiyak jun rachoch ri David. ¹²K'atek'uri', ri David xreta'maj che are ri Yahweh xujikib'a' ri are' ajawinel puwi' ri Isra'el e che xuch'elej ri rajawib'al kumal ri siwantinimit Isra'el.

Ri e'uk'ojol ri David che xe'alax pa ri Jerusalem

¹³Aretaq chi' xpetik pa ri Heb'ron e k'o chik ri David pa ri Jerusalem, xub'an rixoqil chkech enik'aj ixoqib' chik pa ri Jerusalem e ke'alax chi enik'aj uk'ojol e enik'aj umi'al.

¹⁴Are wa' ri kib'i' ri xe'alax pa ri Jerusalem. Ri Sammu'a, ri Sob'ab', ri Natan, ri Salomon,

¹⁵ri Yib'jar, ri Elisu'a, ri Nefeg, ri Yafi'a, ¹⁶ri Elisama, ri Elyada, ri Elifelet.

Ri ch'akoj pakiwi' ri e'ajfiliste'o

¹⁷Ri e'ajfiliste'o xketa'maj che xji'konsaxik ri David ajawinel puwi' ri Isra'el. Konojel ri e'ajfiliste'o kepaqi' uloq che utzukuxik ri David. Ri are' xreta'maj weri' e xxuli' ub'ik kuto' rib' pa ri panib'al. ¹⁸Ri e'ajfiliste'o ke'opanik e kkijub'uj kib' pa ri taq'aj rech ri Refa'im.

¹⁹K'atek'uri', ri David kuch'ab'ej ri Yahweh e kuta chrech: «*¿La utz we kinpaqi' chrech ri ch'o'j chkij ri e'ajfiliste'o? ¿La ke'ajach ri e'are' pa nuq'ab?*». Ri Yahweh kub'ij chrech ri David: «*¡Chatpaqal ub'ik chkij! Qastzij nak'ut che ke'injach na ri e'ajfiliste'o paqab'*». ²⁰Ri David kopan pa ri B'a'al-Perasim e chila' xch'akan pakiwi'. K'atek'uri', kub'ij: «Ri Yahweh xutor jun b'e chnuwach chkixo'l ri enuk'ulel, jun b'e jacha jun ub'e ri taq ja'». Rumal k'uwa' weri' kb'ix chrech we jun k'olb'al ri', B'a'al-Perasim. ²¹Ri e'are' xkiya' kan chila' ri e'esal uwach kidyos, k'atek'uri' ri David e ri achijab' erachi'l ub'ik kkik'am ub'i weri'.

²²Kepaqi' chi jumul ri e'ajfiliste'o e kkijub'uj chi kib' pa ri taq'aj rech ri Refa'im.

²³Ri David kuta' chrech ri Yahweh, e ri Yahweh kub'ij chrech: «Matpaqi' chrech ri ch'o'j chkiwach ri e'are', are jat chkij e katpe uloq chkij putzal ri uk'ok'al ri k'ok' kunab'al.

²⁴Aretaq chi' kato k'o kpatzpatik puwi' ri uk'olb'al ri k'ok' kunab'al, aninaq katel uloq chkij,

rumal rech che ri Yahweh kel uloq ri' chato'ik arech ke'ach'ak ri e'ajfiliste'o». ²⁵Ri David jeri' kub'ano jacha xub'ij ri Yahweh chrech e kch'akan pakiwi' ri e'ajfiliste'o, kmajtaj ub'ik pa ri Gueb'a chi k'ate' pa ri rokb'al ri Gueser.

Ri arka kok pa ri Jerusalem

⁶Ri David, ke'umulij konojel ri achijab' ek'o pa ri Isra'el che e'utz chrech ri ch'o'j, e oxchuy o'lajuj q'o' (30.000) achijab'. ²Kusuk' ub'ik ri David pa ri b'e e konojel ri siwantinimit che ek'o ruk' are', keb'e ub'ik pa ri ub'e ri B'a'ala rech ri Juda, arech kkik'ama' chi chila' uloq ri arka rech ri Dyos, che are ruk'am ri ub'i ri Yahweh Sab'a'ot, ri are' che t'uyul pakiwi' ri kerub'im. ³Kkiya uloq ri arka rech ri Dyos pa jun k'ak' ch'ich' e kkesaj uloq chi pa ri rachoch ri Ab'inadab', che k'o apan puwi' ri alaj juyub'. Ri Uzza e ri Ajyo, e'uk'ojol ri Ab'inadab', e'are e'uk'aninaq ri ch'ich'. ⁴Ri Uzza kb'in koq chutzal ri arka rech ri Dyos e ri Ajyo nab'e b'enaq chuwach. ⁵Ri David e konojel ri rachoch ri Isra'el kexojow chuwach ri Yahweh ruk' ronojel kich'uq'ab', keb'ixon ruk' ri jetaq sitara, jetaq arpa, alaj taq tum, sistras e simb' alas. ⁶Aretaq chi' ke'opanik chunaqaj ri rulew ri Nakon, ri Uzza kulik' apan ri uq'ab' ruk' ri arka rech ri Dyos e kutoq'ej ri are' rumal rech che xa jub'iq' chik kraj kkisetej kanoq ri wakax. ⁷Xyakataj royowal ri Yahweh chrij ri Uzza. Chi chila' kusok wi ri Dyos, rumal rech che ri are' xukach'o kuchap koq ri arka, e chila' kkam kanoq chutzal ukoq ri arka rech ri Yahweh. ⁸Ri David ktzurtajik rumal rech che ri Yahweh xub'an ri q'atojtzij puwi' ri Uzza e kukoj ub'i' we k'olb'al ri' Peres-Uzza, e jeri' ri ub'i chi pa we q'ij na kamik ri'.

⁹Pa we jun q'ij ri', ri David kuxej' rib' chuwach ri Yahweh e kub'ij: «¿Jas che kink'am ub'ik ri arka rech ri Yahweh e kinokisaj pa ri wachoch?». ¹⁰K'atek'uri', ri David man xraj ta chik kuk'am ub'i pa ri rachoch ri arka rech ri Dyos, pa ri Utinimit ri David; xane xuk'am chi ub'ik pa ri rachoch ri Ob'ed-Edom ri ajgat. ¹¹Ri arka rech ri Yahweh, xkanaj kanoq oxib' ik' pa ri rachoch ri Ob'ed-Edom ri ajgat e ri Yahweh xutewchi'j ri Ob'ed-Edom e konojel ri e'ajuparachoch.

¹²Kya ub'ixik chrech ri ajawinel David: «Ri Yahweh xe'utewchi'j ri e'ajuparachoch ri Ob'ed-Edom e ronojel jastaq rech rumal ri arka rech ri Dyos». Xa jek'uri', ri David xub'ano arech kpaqab'axik ri arka rech ri Dyos chi pa ri rachoch ri Ob'ed-Edom chi k'ate' ri Utinimit ri David ruk' nimalaj ki'kotemal. ¹³Aretaq chi' kitelem ub'i ri arka, xya'tajik waqib' uxaq'b'al kqan kumal, ri David kuchi'j jun tab'al toq'ob': jun b'oyix e jun chom alaj ama' wakax.

¹⁴Ri David kxojowik e kch'oplinik ruk' ronojel uchuq'ab' chuwach ri Yahweh. Ri are' ukojom ri efod che b'anom ruk' lino. ¹⁵Ri David e konojel ri rachoch ri Isra'el kkipaqab'a' ri arka rech ri Yahweh ruk' ki'kotemal taq raqoj chi'aj e ruk' uch'awisaxik ri ruk'a' wakax. ¹⁶K'atek'uri', aretaq chi' ri arka rech ri Yahweh xok pa ri Utinimit ri David, ri umi'al ri Sa'ul, ri Mikal, xril uloq pa jun wantana pa ri rachoch ri ajawinel David che tajin kxojowik e kch'oplinik ri are' chuwach ri Yahweh, k'atek'uri', xretzelaj uloq uwach pa ri ranima'.

¹⁷Kokisax ub'ik ri arka rech ri Yahweh e kya pa ri uk'olb'al, panik'aj chrech ri tz'um ja che xtaqan ri David che uyakik, k'atek'uri' ri David kuchi'j jetaq holokosto chuwach ri Yahweh, xoquje' kuchi'j nik'aj taq tab'al toq'ob' rech riqoj ib'. ¹⁸Aretaq chi' ri David, xto'taj che uchi'xik ri taq tab'al toq'ob' rech utzil, ke'utewchi'j ri siwantinimit pa ri ub'i' ri Yahweh Sab'a'ot. ¹⁹K'atek'uri', xtaqanik arech kjach chkech konojel ri siwantinimit, chi achijab' e chi ixoqib', jun ki' kaxlanwa, ch'aqap sa'om ti'j e jun chik utzalaj kaxlanwa, k'atek'uri' konojel ri winaq xetzalij pa taq kachoch.

²⁰Aretaq chi' ri David xtzalej uloq che utewchi'xik ri rachoch, ri Mikal, umi'al ri Sa'ul kel uloq che uk'ulaxik ri are' e kub'ij chrech: «¡Nimalaj uq'ijil ri ajawinel rech ri Isra'el pa we jun q'ij ri', rumal rech che ri are' xuch'anab'a' e xuk'ut uloq rib' chkiwach ri kixoqilal e chkiwach ri e'upataninel, xuk'ut uloq rib' jacha kub'an jun achi che man utz achi taj!». ²¹K'atek'ut, ri David kub'ij chrech ri Mikal: «Chuwach ri Yahweh kinxojow in. K'aslik ri

Yahweh, ri are' che xinucha'o e are xinraj in chuwach ri atat e chkiwach konojel ri awachoch, arech kinukojo in kinimal ri siwan utinimit ri Yahweh, ri in kinxojowik chuwach ri Yahweh. ²²Nim kinqasaj chi na ri' wib', in itzelalaj achi chi na wa' chawach, k'atek'ut chkiwach ri enumokom taq ixoqib' che kab'ij at, ri in k'o nuq'ijil ri». ²³K'atek'uri', ri Mikal, umi'al ri Sa'ul, man k'o ta chi ral xk'oji'k chi jeri' pa ri q'ij che xkamik.

Ri utzij ri Natan q'axal utzij ri Dyos

⁷Aretaq chi' ri ajawinel xjeqi' pa ri rachoch e ri Yahweh xuya' ri uxlanem chrech, chkiwach ri e'uk'ulel, ²ri ajawinel kub'ij chrech ri q'axel utzij Dyos, ri Natan: «¡Chawilampe! Ri in nujeqeb'a'm wib' pa jun wachoch che b'anom ruk' takär e ri arka rech ri Dyos kanajinaq pa jun tz'um ja!». ³Ri Natan kub'ij chrech ri ajawinel: «Chab'ana b'a' ronobel ri kub'ij ri awanima' chawech, rumal rech che ri Yahweh k'o awuk'».

⁴K'atek'ut, pa ri jun chaq'ab' ri' ri utzij ri Yahweh xpe ruk' ri Natan e kub'ij chrech:

⁵«Jat che ub'ixik chrech ri nupataninel David: Jewa' kub'ij ri Yahweh: ¿La kayak na jun wachoch at arech kinjeqi' chupan? ⁶Ri in man k'o ta nujeqeb'a'm wib' pa jun ja chi pa ri q'ij uloq che xe'inwesaj uloq ri e'ajisra'el pa ri Egipto chi pa we jun q'ij kamik ri', nojne' xaq pa xinb'e wi, pa jun tz'um ja ne' on pa jun panib'al ne'. ⁷Pa ronobel ri jetaq q'ij che inb'ininaq chkixo'l ri e'ajisra'el, ¿la nub'im puch chrech jun chkech ri eq'atb'altzij rech ri Isra'el, che xe'intaqo arech kkiyuq'uj ri nusiwantinimit Isra'el: «¿Jasche man kiyak ta chwech jun wachoch b'anom ruk' täk'ar che?» ⁸Xa jek'uri', kamik ri' chab'ij b'a' chrech ri nupataninel David. Jewa' kub'ij ri Yahweh Sab'a'ot: Ri in xatink'am uloq chrij q'ayes, chrij ri jupuq taq chij, arech katuxik at kinimal ri nusiwantinimit Isra'el. ⁹Ri in, in k'o wi awuk' xaq jawije' k'olb'al xatb'e wi; ri in xe'insach chawach konojel ri e'ak'ulel. Ri in kinya' na chawech jun nimalaj b'i'aj jeri' jacha ri kib'i' ri enimalaj taq winaq ek'o chuwachulew. ¹⁰Kinjeqeb'a' na jun uk'olb'al ri nusiwantinimit Isra'el, kintik na ri' ri are' chila' arech kkanaj chila', man k'o ta chi jun ri' kresaj ub'ik e ri winaq eb'anal taq k'ax man kkib'an ta chi k'ax ri' chkech jacha ri ojer kanoq, ¹¹chi pa ri q'ij che xe'inkoj enik'aj taq q'ataltzij puwi' ri nusiwantinimit Isra'el. Ri in katinuxinsaj na ri' chkiwach konojel ri e'ak'ulel. Ri Yahweh kub'ij chawech che kub'an na wa' jun awachoch at. ¹²K'atek'uri', aretaq chi' ktz'aqatik ri aq'ij e katekotz'ol kuk' ri e'atat, ri in kint'uyb'a' na ri' pa ri atem ri awija'al che kel uloq ri' chi pa ri uk'u'x apam, e ri in kinya' na ri' uchuq'ab' ri rajawib'al. ¹³Ri are' kuyak na ri' jun ja rech ri nub'i' e ri in kinya' na ri' chrech pa junalik ri uchuqab' ri utem ri rajawib'al. ¹⁴In, in utat ri' ri are' e ri are' nuk'ojol ri'. We ksachik pa ri kub'ano, ri in kink'ajisaj uwach ri' ruk' kich'imi'y winaq e ruk' uch'aykil winaq. ¹⁵Qastzij nak'ut man kin wesaj ta ri' ri nuloq'eb'al chrech jacha xinwesaj chrech ri Sa'ul, ri are' che xinwesaj apanoq chnuwach. ¹⁶Ri awachoch e ri awajawib'al pa junalik ri' kekanaj chnuwach; ri atem pa junalik ri' ko kk'oji' ri uchuq'ab'». ¹⁷Ri Natan, xutzijoj chrech ri David ronobel we jetaq tzij ri' e ronobel ri jetaq xq'alajinik chuwach.

Ri David kch'aw ruk' ri Dyos

¹⁸K'atek'uri', ri ajawinel David kok ub'ik e kt'uyi' chuwach ri Yahweh e kub'ij chrech: «¿In jachin ri in, Wajaw Yahweh, e jas ri e'ajupawachoch che ri at xinak'am uloq xas waral ri'. ¹⁹K'atek'ut, weri', xa jub'ik ne' chawach at, Wajaw Yahweh. Xoquje' xatch'aw puwi' ri toq'ob' puwi' ri rachoch ri apataninel pa naj mayilq'ijsaq. Are wa' ri pixab' kech ri winaq, Ajawxel Yahweh. ²⁰¿Jas ri tzij kkowin na ri David che utz'aqatisaxik?, ri at qas aweta'm

uwach ri apataninel, Ajaw Yahweh²¹Ri at xab'an ri nimalaj taq jastaq ri' jeri' jacha ri atzij ab'im e jacha ri awanima', arech ri at kak'ut ri je'likalaj ab'antajik chuwach ri apataninel.²²Rumal k'uwa' weri', ri at nimalaj ab'antajik Wajawaxel Yahweh; man k'o ta chi jun at jacha ri at, man k'o ta chi jun Dyos, jeri' jacha xkita ri qaxikin.²³La k'o chi na jun siwan atinimit chuwach ulew jeri' jacha ri Isra'el, che xb'e ri Dyos chuk'amik arech kub'an utinimit chrech, kuya' jun nimalaj b'i'aj chrech e kutoq'ob'isaj uwach ruk' nimalaj taq chak e nimalaj taq k'ax e ke'uk'yaq ub'ik chuwach ri siwan utinimit, ri are' che xawesaj uloq pa ri Egipto, xe'awesaj chkiwach nik'aj taq tinimit e chkiwach enik'a taq dyoses?²⁴At xatwokowik ri siwantinimit Isra'el arech kuxik pa junalik asiwantinimit e at ri at Yahweh, at Kidios.²⁵E k'u we kamik ri', Yahweh Dyos, chajikib'a' pa junalik ri tzij xab'ij at puwi' ri apataninel e puwi' ri rachoch e chab'ana' b'a' qas jacha ri atzij xab'ij.²⁶Pa junalik nimalaj ub'antajik b'a' ri ab'i, chb'ix b'a': Ri Yahweh Sab'a'ot are Udyos ri Isra'el. E ri rachoch ri apataninel David chkanajoq b'a' kan chawach ri at.²⁷Rumal rech che ri at, Yahweh Sab'a'ot Udyos ri Isra'el, xaq'alajisaj chuwach ri apataninel weri' aretaq chi' kab'ij: "Ri in kinyak na jun awachoch at". Rumal k'uwa' ri apataninel xukach'o kch'aw awuk' at.²⁸K'atek'uri', kamik ri' Ajaw Yahweh, at, at Dyos, qastzij ri atzij e ri at xajikib'a' we utzalal tzij ri' chrech ri apataninel.²⁹Chatoq'ob'isaj b'a' uwach ri apataninel e chatewchi'j b'a' ri rachoch, arech pa junalik kkanaj chawach. Rumal rech che ri at, Wajaw Yahweh, xath'in we tzij ri' e ruk' ri atewchi'b'al ri rachoch ri apataninel pa junalik tewchi'talik na k'uwa».

Rijetaq ch'o'j kub'an ri David

⁸Chuwach chi apan weri', ri David kch'o'jinik kuk' ri e'ajfiliste'o e kch'akan pakiwi' ri e'are'. Xresaj chkech ri e'ajfiliste'o ri kichuq'ab'.²Ri David xoquje' xch'ojinik kuk' ri e'ajmo'ab' e ke'retaj ruk' ri k'am arechi' kub'ano kkik'yaq kib' pulew; kretaj keb' k'am e xe'ukamisaj ri winaq e jun k'am man ke'ukamisaj taj. Ri e'ajmo'ab' xekanaj puq'ab' ri David e kkitoj alkab'al chrech ri are'.

³Ri David kch'o'jinik ruk' ri Hadadeser, uk'ojol ri Rejob', rajawinel ri Sob'a, aretaq chi' ri are' xb'e che ukojik ri ukowinem puwi' ri nimaja'.⁴Ri David xe'uchap ruk' ri are' kajq'o' ok'al (1.700) achijab' che kikejb'em ri kej e kachuy lajuj q'o' (20.000) achijab' keb'in pulew. Ri David kuket ub'i ri kqan ri kej erech ch'ich', xaq xuwi ok'al ke'uto' kanoq.⁵Ri e'ajaram rech ri Damasko kepe uloq che uto'ik ri Hadadeser, rajawinel ri Sob'a; k'atek'ut, ri David kch'akan pakiwi' kachuy o'lajuj q'o' (22.000) achijab' e'ajaram.⁶Ri David ke'ukoj enik'aj q'atb'altzij pa ri Aram rech ri Damasko. Ri e'ajaram xekanaj puq'ab' ri David e xkitoj alkab'al chrech are'. Xaq pa ronojel k'olb'al jawije' kb'e' wi ri David, ri Yahweh kuya' chrech arech kch'akanik ri are'.⁷Ri David kuk'am ub'i ri q'an pwaq taq ch'ich' to'b'al ib' che kuk'am ub'ik ri e'upataninel ri Hadadeser e kruk'aj ub'ik pa ri Jerusalem.⁸Pa ri Teb'aj e pa ri B'erotay, utinimit ri Hadadeser, ri ajawinel David kuk'am ub'ik sib'alaj saq ch'ich'.

⁹Ri To'i, rajawinel ri Hamat, xreta'maj che ri David xch'akan pakiwi' konojel ri achijab' e'rajch'ojab' ri Hadadeser.¹⁰Ri To'i kutaq uloq ri uk'ojol Yoram ruk' ri ajawinel David arech kuya'a' jun rutzil uwach e jun nimalaj utzil chrech rumal rech che xch'ojinik ruk' ri Hadaddeser e xch'akan puwi' ri are', rumal rech che ri Hadadeser amaq'el kch'o'jinik ruk' ri To'i. Ri Yoram ruk'am uloq nik'aj taq jastaq che saq pwaq, q'an pwaq e saq ch'ich'.¹¹Ri ajawinel David kuk'am ub'i weri' e kutyoxrisaj chuwach ri Yahweh ruk' ronojel ri saq pwaq kech konojel ri jetaq tinimit che xch'akan ri are' pakiwi',¹²kech ri Aram, kech ri Mo'ab, kech ri e'ajammon, kech ri e'ajfiliste'o e ri Amalek, e ri uch'akoj uloq rech ri Hadadeser, uk'ojol ri Rejob', rajawinel ri Sob'a.

¹³Ri David nimalaj ub'antajik chi na xu-b'ano aretaq chi' xtzalij uloq chrech ri ch'akanik xub'an pakiwi' ri e'ajaram pa ri taq'aj rech atz'am, ri e'are' kachuy joq'o' (18.000) achijab'.

¹⁴Ke'ukoj q'atb'al taq tzij pa ri Edom e konojel ri e'ajedom xekanaj puq'ab' ri David. Xaq jawije' kb'e wi ri David, ri Yahweh kuya chrech arech kch'akanik.

Ri rilik uk'amik ub'e ri rajawib'al ri David

¹⁵Ri David xajawinik puwi' ronojel ri Isra'el, xub'an ri kolomal e ri suk'il chkech konojel ri siwan utinimit. ¹⁶Ri Jo'ab', uk'ojol ri Seruya, are' kinimal chkech ri achijab' erek ch'o'; ri Josafat, uk'ojol ri Ajitub', are are' ri taqo'n kruk'aj ub'i ri tzij. ¹⁷Ri Sadok, uk'ojol ri Ajitub e ri Ab'iatar uk'ojol ri Ajimelek, ri e'are' echuchqajaw; ri Seraya are ajtz'ib'. ¹⁸Ri B'enayahu uk'ojol ri Yehoyada, kinimal ri e'ajkereti'ano e ri e'ajpeleti'ano; ri e'uk'ojol ri David, echuchqajaw.

Ri rutzilal ri David ruk' ri uk'ojol ri Jonatan

⁹¹Ri David kuk'ot chi'aj: «¿La kanajinaq na kanoq jun uk'ojol ri Sa'ul pa ri rachoch ri are'? In kwaj kinb'an utzil chrech rumal ri loq'oq'eb'al nuk'u'x chrech ri Jonatan». ²Pa ri rachoch ri Sa'ul k'o jun upataninel ub'i' Sib'a. Xtaq usik'ixik ri are' chuwatch ri David e ri ajawinel kub'ij chrech: «¿La at ri at Sib'a?». Kub'ij are': «In, in apataninel ri at». ³Ri ajawinel kub'ij chrech: «¿La k'o na jun achi kanajinaq kanoq pa ri rachoch ri Sa'ul, arech nimalaj kintoq'ob'isaj uwach in jeri' jacha kraj ri Dyos?». Ri Sib'a kub'ij chech ri ajawinel: «K'o na jun uk'ojol ri Jonatan che k'ax xo'karinaq kanoq ri keb' raqan». ⁴Ri ajawinel kub'ij chrech: «¿Jawije' k'o wi ri are'?». Ri Sib'a kub'ij chrech ri ajawinel: «Ri are' k'o pa ri rachoch ri Makir, uk'ojol ri Ammi'el pa Lo-Deb'ar». ⁵Ri ajawinel David xutaq uk'amik uloq ri are' pa ri rachoch ri Makir, uk'ojol ri Ammi'el, rech ri Lo-Deb'ar.

⁶Aretaq chi' kopan ruk' ri David, ri Mefib'a'al, uk'ojol ri Jonatan, che uk'ojol ri Sa'ul, kumej rib' e kujupab'a ri uwach cho ri ulew. Ri David kub'ij chrech: «¡Mefib'a'all!». Kub'ij ri are': «K'o waral ri' ri apataninel». ⁷Ri David kub'ij chrech: «Maxib'ij b'a' awib', ri in kwaj kintoq'ob'isaj awach rumal ri uloq'oq'eb'al nuk'u'x chech ri atat Jonatan. Kintzalij wa' chawech ronojel ri jetaq rulew ri amam Sa'ul e pa junalik katwa' na wa' wuk' cho ri numexa». ⁸Kumej chi rib' e kub'ij: «¿Jas ruxik ri apataninel che katkay ukoq chrech jun kaminaq tz'i' in jacha ri in?».

⁹Ri ajawinel kusik'ij ri Sib'a, ri upataninel ri Sa'ul e kub'ij chrech: «Ronojel jastaq rech ri Sa'ul e ri jastaq rech ri rachoch, ri in kinya' chrech we uk'ojol ri awajaw ri'. ¹⁰Rech ri' ri are' ri uchakuxik ri rulew kab'ano, ri at, ri e'ak'ojol e ri e'apataninel e kak'am ub'ik ri' chkech ri e'ajuparachoch ri awajaw arech loq' kwa'ik ri are'. Ri Mefib'a'al, uk'ojol ri awajaw, pa junalik wa' kwa' cho ri numexa». K'atek'uri', ri Sib'a ek'o jo'lajuj uk'ojol' e ek'o juwinaq e'upataninel. ¹¹Ri Sib'a kub'ij chrech ri ajawinel: «Ri apataninel kub'an na ri' ronojel ri xtaqan ri wajaw ajawinel chrech ri upataninel. Ri Mefib'a'al kwa' cho ri umexa ri David jacha jun chkech ri e'uk'ojol ri ajawinel».

¹²Ri Mefib'a'al k'o jun alaj uk'ojol ub'i' Mika. Konojel ri ejeqel pa ri rachoch ri Sib'a e'upataninel ri Mefib'a'al. ¹³K'atek'uri', ri Mefib'a'al xkanajik pa ri Jerusalem, rumal rech che pa junalik kwa' cho ri umexa ri ajawinel. Xo'karinaq chrech ri keb' raqan.

**Ri yoq'ib'al kech ri e'utaqo'n
ub'ik ri David**

10¹ Chuwach chi aq'anoq weri', xkam ri kajawinel ri e'ajammon e pa ri uk'exwach are xkanaj kanoq ri uk'ojol Janun. **2**Ri David kub'ij: «Ri in kintoq'ob'isaj nan uwach wa' ri Janun, uk'ojol ri Naja, jacha xutoq'ob'isaj nuwach in ri utat ri are'». Ri David ke'utaq ub'i ri e'upataninel arech ke'kiku'b'a' uk'u'x rumal rech xkam ri utat. K'atek'ut, aretaq chi' ri e'upataninel ri David ke'opan pa ri kulew ri e'ajammon, **3**ri ekinimal ri e'ajammon kkib'ij chrech ri Janun ri kajaw: «*¿La xa xtaqan uloq ri David arech ke'kub'ixoq ak'u'x at rumal xkam ri atat, arech are kraj nimalaj uq'ijil ri atat kuya' chawach at? ¿La man xa ta xe'utaq uloq ri e'upataninel arech keb'ik'ak'alinoq e kkitzalij ub'i ri tinimit, k'atek'uri' kkik'isa' tzij puwi?*». **4**Xa jek'uri', ri Janun xe'uchap ri e'upataninel ri David, xtaqanik arech ksokax panik'aj chrech ri kismachi' e kqupix ri katz'yaq chi kopan panik'yaj kachaq, k'atek'uri' ke'utzalejisaj uloq. **5**Xya ub'ixik weri' chrech ri David e ri are' ke'utaq enik'aj winaq arech ke'b'e chik'ulaxik ri e'are', rumal rech che we achijab' ri' xaq sib'alaj kek'ix chik. Ri ajawinel kutaq ub'ixik chkech ri e'are': «Chixkanaj kanoq pa ri Jeriko chi k'ate' na kk'iy chi jumul ri iwismachi'; k'atek'uri' kixtzalej uloq ri».

Ri nab'e ch'o'j kkib'an ri e'ajammon

6Ri e'ajammon xkich'ob'o che ri e'are' xkib'ano arech itzel keril ri David. K'atek'uri', ke'kitaq ub'i enik'aj etaqo'n che kiloq'ik ri e'ajaram erech B'et-Rejob' e ri e'ajaram erech Sob'a, kekitoj kachuy lajuj q'o' (20.000) achijab' che keb'in pulew; achijab' erech ri rajawinel ri Ma'aka ekaq'o' lajujk'al (1.000); ri achijab' erech ri rajawinel ri Tob' echuy kaq'o' lajuj k'al (12.000) achijab'. **7**Ri David xreta'maj weri' e kutaq ub'ik ri Jo'ab' kuk' konojel ri e'utz taq achijab' erech ch'o'j. **8**Ri e'ajammon ke'el uloq e kkicholej kib' chrech ri ch'o'j pa ri rokb'al tinimit, k'atek'uri' ri e'ajaram rech ri Sob'a, ri erech ri Rejob', ri winaq rech ri Tob', rech ri Ma'aka etastalik ek'o pa ri juyub'. **9**Ri Jo'ab', rumal rech krilo che ek'o jun cholaj winaq erech ch'o'j chuwach e jun cholaj chik chuwach ri are', xok che kicha'ik enik'aj e'utz taq achijab' chkixo'l konojel ri achijab' erech ch'o'j pa ri Isra'el e ke'ucholej chkiwach ri e'ajaram. **10**Ke'uya' kan ri en'ik'aj chik achijab' erech ch'o'j chuwach ri rachalal Ab'isay arech kuk'am kib'e' ri are' e ke'ucholej chkiwach ri e'ajammon. **11**Kub'ij kan chrech: «We kawilo che ri e'ajaram are k'o kichuq'ab' panuwi' in, ri at katb'e ri' che nuto'ik, k'atek'ut, we ri e'ajammon k'o kichuq'ab' paw'i' ri at, kinb'e in ri' chato'ik. **12**Mub'an b'a' keb' ak'u'x, chqakojo' b'a' qachuq'ab' pakiwi' ri siwanqatinimit e pakiwi' konojel ri jetaq utinimit ri Qadyos. Chub'ana' b'a' ri Yahweh ri kril are' che utz!». **13**Ri Jo'ab' xb'ek e erachi'l ub'i ri achijab' arech kech'o'jinik kuk' ri e'ajaram. K'atek'uri' ri e'are' ke'animaj chuwach ri Jo'ab'. **14**Aretaq chi' ri e'ajammon kkilo che ri e'ajaram ke'animaj ub'ik, xoquje' ri e'are' ke'animaj ub'ik chuwach ri Ab'isay e ke'ok ub'ik pa ri tinimit. K'atek'uri', ri Jo'ab ke'uya kan ri e'ajammon e ktzalej ub'i pa ri Jerusalem.

Ri ch'akanik pakiwi' ri e'ajaram

15Ri e'ajaram kkilo che xech'akik kumal ri Isra'el, xa jek'uri' junam kkimulij kib' konojel. **16**Ri Hadadeser ke'utaq ub'ik enik'aj etaqo'nelab' che kisik'ixik ri e'ajaram ri ek'o ch'aqap chrech ri Nimaja'. Ri e'are' kepe uloq pa ri Helam, ri k'amalb'e chkech are ri Sob'ak, kinimal ri achijab' erajch'o'j ri Hadadeser. **17**Kya ub'ixik weri' chrech ri David e ri are' ke'umulij konojel ri Isra'el, kq'ax ch'aqap chech ri Jordan e kopan pa ri Helam. Ri e'ajaram

kkicholej kib' chrech ri ch'o'j chuwatch ri David e kech'o'jinik ruk' ri are'. ¹⁸Ri e'ajaram xe'animaj ub'ik chuwatch ri Isra'el. Ri David kuchasaj chi' chkech ri e'ajaram juq'o' o'lajuj k'al (700) ch'ich' kech kej e o'ch'uy (40.000) achijab' erek ch'o'j. Xoquje', ri Sob'ak, kinimal ri achijab' erek ch'o'j, ri David kusoko e ri re' xkam kan chila'. ¹⁹Konojel ri e'ajawinel che ek'o chuxe' ri uchuq'ab' ri Hadadeser aretaq chi' kkilo che ech'aktajinaq chik kumal ri Isra'el, utzil kekanaj kan ruk' ri Isra'el e xe'ok che upatanaxik ri are'. Ri e'ajaram man xkikoch' ta chik ke'kito' ri e'ajammon.

Ukab' ch'o'j kuk' ri e'ajammon

Ri kamisanik kub'an

ri David xoquje' ri umak kub'ano

11¹ Junab' chi aq'anoq, aretaq chi' ri ajawinel ke'el b'i chrech ri ch'o'j, ri David kutaq ub'i ri Jo'ab' erachi'l ub'i ri e'upataninel xoquje' konojel ri Isra'el; ke'kikamisaj ri e'ajammon e kkisutij rij ri Rab'b'a. K'atek'ut, ri David kkanaj kan pa ri Jerusalem.

²Pa jun b'enaq'ij, ri David kwa'lij uloq, kw'akatik ajsik chech ri rachoch ri ajawinel, tek'uri' krilo chi ajsik uloq jun ixoq che tajin kuch'aj rib'. We ixoq ri' jun je'likalaj ixoq. ³Ri David ktaqanik arech kkita utzijol we jun ixoq ri' e kb'ix chrech: «Ri are' are ri B'etsab'e, umi'al ri Eli'am, are rixoqil ri Uri'as ri jun achi ajhitita». ⁴K'atek'uri', ri David ke'utaq ub'i enik'aj winaq arech kkik'am uloq ri ixoq chrech ri are'. Kopan pa ri rachoch e ri David kkotz'i' ruk' ri ixoq, arechi' ri are' k'ateri' kuch'ajch'ob'ej rib' chrech ri uch'ajo'n. Ri ixoq ktzalej b'i pa ri rachoch. ⁵Ri ixoq, yawab' ixoq chik. K'atek'uri' kutaq ub'ixik chech ri David: «¡Ri in, in yawab' ixoq!».

⁶Ri David kutaq ub'ixik chrech ri Jo'ab': «Chataqa' uloq chwech ri Uri'as ri jun achi ajhitita», e ri Jo'ab' kutaq uloq ri Uri'as ruk' ri David. ⁷Aretaq chi' ri Uri'as xopan ruk' ri David, ri David kuta' utzijol ri Jo'ab' chrech, kuta kitxijol ri achijab' erek ch'o'j e jas b'enaq ri ch'o'j. ⁸K'atek'uri' ri David kub'ij chrech ri Uri'as: «Chatqaj ub'ik pa ri awahoch e chach'aja' ri awaqan». Aretaq chi' kel ub'i ri Uri'as pa ri rachoch ri ajawinel, ri David kutaq b'i jun sianik chrech che xas elinaq ub'i cho ri umexa ri ajawinel. ⁹K'atek'uri', ri Uri'as kkotz'i' kanoq chuwatch ri uchi' rachoch ri ajawinel kuk' konojel ri e'upataninel ri rajaw e man kqaj ta ub'ik pa ri rachoch.

¹⁰Kaya ub'ixik chrech ri David: «Ri Uri'as, man xqaj ta ub'i pa ri rachoch». Ri David kuta' chrech ri Uri'as: «¿La man at petinaq ta uloq che jun nimalaj b'inem? ¿Jasche man xatqaj ta ub'i pa ri awachoch?». ¹¹Ri Uri'as kub'ij chrech ri David: «Ri arka, ri Isra'el e ri Juda ejeqel chuxe' ri jetaq panib'al; ri wajaw Jo'ab' e ri e'upataninel ri wajaw, pa taq ulew ek'o wi, ¿la kinb'e k'uri' ri in pa ri wachoch arech kinwa'ik, kinqumunik e kinkotz'i' ruk' ri wixoqil? ¡Rumal ri ak'aslema! e rumal ri uk'aslema! ri awuxlab'al, ri in man kinb'an ta wa' weri'!». ¹²K'atek'uri' ri David kub'ij chrech ri Uri'as: «Chatkanaj na kanoq waral ri' pa we jun q'ij ri' e chwe'q katb'e b'i wa'». Ri Uri'as kkanaj kan pa ri Jerusalem pa we jun q'ij ri', e pa ri jun q'ij chik, ¹³ri David kusik'ij ri are' arech kutij uwa e ruk'ya' ruk' ri are' e ri David kuq'ab'arisaj ri are'. B'enaq'ij, ri Uri'as kel ub'ik e ke'kotz'ol cho ri uch'at kuk' ri e'upataninel ri rajaw, k'atek'ut, man xqaj ta ub'i pa ri rachoch.

¹⁴Aq'ab'il, pa ri jun q'ij chik, ri David kutzib'aj ub'i jun wuj chrech ri Jo'ab' e kuya' ub'i chrech ri Uri'as arech kuk'am ub'ik. ¹⁵Pa ri wuj, ri are' xutzib'aj ub'ik weri': «Chakojo' ri Uri'as xas chuwatch ri nimalaj k'ax chech ri ch'o'j; k'atek'uri', chrij ri are' chixtzalejoq ri ix, arech ksoktajik ri are' e chkamoq». ¹⁶Ri Jo'ab' che usutum rij ri tinimit, xukoj ri Uri'as pa ri jun k'olb'al jawi' kuch'ob'o ri are' che ek'olik ri achijab' e'utzalaj taq ajch'ojab'.

¹⁷K'atek'uri', ri winaq ek'o pa ri tinimit, loq' xe'el uloq e xech'o'jinik ruk' ri Jo'ab'. Ek'o ejujun chkech ri achijab' erek ch'o'j, e'upataninel ri David, xekamik, jun ri Uri'as chkixo'l, ri ajhitita, xoquje' ri are' xkamik.

¹⁸Ri Jo'ab' kutaq ub'ixik chrech ri David ronojel ri jastaq k'ulmatajinaq pa ri ch'o'j. ¹⁹Jewa' ri taqanik kuya chrech ri utaqo'n: «Aretaq chi' kak'is ub'ixik chrech ri ajawinel ronojel ri k'ulmatajnaq pa ri ch'o'j, ²⁰we ktzurtajik ri ajawinel e kub'ij chawech: “¿Jasche xixqib' koq ruk' ri tinimit che ub'anik ri ch'o'j? ¿La man iweta'm taj che ixs'yaqalik uloq ri' ajsik uloq chech ri tapya? ²¹¿Jachin xkamisanik ri Ab'imelek uk'ojol ri Yerub'b'a'al? ¿La man jun ixoq taj xk'yaqow uloq jun ka' rech triko, ajsik chrech ri tapya uloq, puwi' ri are' e xkamik ri are' pa ri Teb'es? ¿Jasche xixqib' ukoq ruk' ri tapya?”, ri at kab'ij na ri' chrech: Xoquje', ri apataninel Uri'as ri ajhitita, xkamik».

²²Ri taqo'n kpe uloq, kopanik ruk' ri David e kuya ub'ixik ri xub'ij uloq ri Jo'ab' chrech. Ri David xtzurtajik puwi' ri Jo'ab' e kub'ij chrech ri taqo'n: «¿Jasche xixqib' koq ruk' ri utapya ri tinimit che ub'anik ri ch'o'j? ¿La man iweta'm taj che ixs'yaqatalik uloq ajsik chrech ri tapya? ¿Jachin xkamisanik ri Ab'imelek, uk'ojol ri Yerub'b'a'al? ¿La man jun ixoq taj xk'yaqow uloq jun ka' rech triko, ajsik uloq chrech ri tapya, e xkamik ri are' pa ri Teb'es? ¿Jasche xixqib' ukoq ruk' ri Tanya?». ²³Ri jun taqo'n kub'ij chrech ri David: «Ri achijab' xk'oji' sib'alaj kichuq'ab' chqawach uj, xe'el uloq chqij e ri uj man k'o ta kqana'b'ej; xujch'o'jinik kuk' chi k'ate' pa ri rokb'al ri tinimit, ²⁴k'atek'uri' ri ek'yaqanel xek'yaqan uloq pakiwi' ri e'ojer taq apataninel xas ajsik uloq chrech ri tapya; e xekam enik'aj chkech ri e'upataninel e'ajawinel, xoquje' xkam ri Uri'as ri achi ajhitita». ²⁵Ri David kub'ij chrech ri jun taqo'nel: «Are wa' ri kab'ij na chrech ri Mo'ab': “¡Matmayow ruk' we xk'ulmatajik ri! Rumal rech che ri ch'ich' rech ch'o'j ke'uqasaj enik'aj e ri enik'aj chik. Cha'kojo' chi nik'aj achijab' chrech ri ch'o'j e chaya'lej chrech we jun tinimit ri' e chakisa' tzij puwi'”. Xa jek'uri' kaya uchuq'ab' ri' ri are'». ²⁶Aretaq chi' ri rixoqil ri Uri'as xreta'maj che xkamik ri rachajil, xroq'ej uwach ri rachajil. ²⁷Aretaq chi' xtz'aqat ri q'ij chroq'exik ri rachajil, ri David kutaq uk'amik ri are' e kuk'ulaj pa rachoch e xokik rixoqil. Ri are' ka'lax jun ala ral. K'atek'ut, ri xub'an ri David ri', man utz taj xril ri Yahweh.

Ri Natan kuch'a pa ri utzij ri xub'an ri David

Ri David kuk'ex uk'u'x

¹²¹Ri Yahweh kutaq ub'i ri Natan ruk' ri David. Ri are' kok ub'i pa ri rachoch e kub'ij chrech: «Ek'o keb' achijab' pa jun tinimit, jun q'inom achi e ri jun chik, meb'a'.

²Ri q'inom achi ek'o sib'alaj ujupuq taq

awaj, chi eko'lik e chi echoma'q.

³Ri meb'a' achi man k'o ta jastaq rech,

xuwi k'o jun alaj ati't chij,

inlaj ko'lik che xuloq'o.

Ri are' kutzuqu e tajin kk'iy ri sin chij kuk'

ri e'uk'ojol ri sin meb'a',

kwa' ruk' e kutij ri ruk'ya'

ruk' pa ri uqumb'al ruk'ya',

kwar cho ri upam, ri are' jeri' jacha

jun umi'al ub'anom chrech.

⁴K'o jun rula' ri q'inom achi

xpe pa ri rachoch,

k'atek'uri', man xraj taj are
 kuk'am jun chkixo'l
 ri ek'olik on enima'q taq ujupuq
 arech kra'la'aj ri rula'
 che xpe pa rachoch,
 are kuk'am ukoq ri alaj ati't chij
 arech kra'la'aj ri jun achi
 che xpe pa ri rachoch».

⁵Ri David xyakataj sib'alaj royowal chrij we achi ri' e kub'ij chrech ri Natan: «;K'aslik ri Yahweh!, ri achi che jewa' xub'ano, taqal chrech kkamisaxik. ⁶Kutoj kajmul uk'axel ri alaj chij, rumal rech che xub'an jeri' e rumal che man xpax ta uk'u'x». ⁷K'atek'uri', ri Natan kub'ij chrech ri David: «;Ri jun achi ri', at nak'ut! Jewa' kub'ij ri Yahweh, Udyos ri Isra'el: Ri in xatiji'onsaj at ajawinel puwi' ri Isra'el, xinto' awach puq'ab' ri Sa'ul, ⁸ri in xinya' chawech ri rachoch ri awajaw, ri in xinya' paq'ab' ri erixoqil ri awajaw; ri in xinya' chawech ri kachoch ri Isra'el e ri Juda, e we xa jubik' weri' nuya'om chawech, kinya' chi na nik'aj taq jastaq chawech. ⁹?Jasche xawe-tzelaj uwach ri Yahweh e xab'an ri itzel chuwach ri are'? Ri at xakamisaj ri Uri'as ri achi ajhitita ruk' ri chich' rech ch'o'j, xab'an awixoqil chrech ri rixoqil e xakamisaj ri are' rumal ri ch'ich' rech ch'o'j kech ri e'ajammon. ¹⁰Chi kamik ub'ik ri', ri ch'ich' rech ch'o'j pa junalik man ke'uya' ta kan ri' e'awachalal, rumal rech che ri at xawetzelaj nuwach e xab'an awixoqil chrech ri rixoqil ri Uri'as ri achi ajhittita.

¹¹«Jewa' kub'ij ri Yahweh: ri in kinb'an na wa' che chi pa ri awachoch kel uloq ri itzel puwi' at. Ke'ink'am na ri' ri e'awixoqilal chawach e ke'inya' na ri' chrech jun chik e paq'ij ri' kkotz'i' kuk' ri e'awixoqilal. ¹²Ri at pa awatalik xab'an weri', k'atek'ut ri in kinb'an wa' weri' chkiwach konojel ri Isra'el e xas chuwach ri usaqil ri q'ij».

¹³Ri David kub'ij chrech ri Natan: «;Ri in xinmakun chuwach ri Yahweh!». K'atek'uri' ri Natan kub'ij chrech ri David: «Ri Yahweh kusach ri' ri amak; man katkam ta wa'.

¹⁴K'atek'ut, rumal che xab'an ri itzel chuwach ri Yahweh ruk' we jun b'anoj ri', ri awalk'uwa'l che xa'laxik, xas kkam wi». K'atek'uri', ¹⁵ri Natan kb'e ub'i pa ri rachoch.

Ri ral ri B'etsab'e kkamik. Ka'lax ri Salomon

Ri Yahweh kusok ri ak'al che xa'lax ruk' ri rixoqil ri Uri'as e che rech ri David; e ri ak'al nimalaj xyawajik. ¹⁶Ri David kub'ochi'j ri Dyos arech kutoq'ob'isaj uwach ri alaj ala; ri are' nimalaj xmewajik, kok pa ri rachoch e chaq'ab' kkotz'i' kan pulew. ¹⁷Ri enim taq winaq ek'o pa ri rachoch, kkikoj kichuq'ab' che uwa'lisaxik ri are' pulew, k'atek'ut ri are' man kraj taj kwa'lajik e man k'o ta uwa kutij kuk' ri e'are'. ¹⁸Pa ri uwuq q'ij xkam ri ak'al. Ri e'upataninel ri David man kkikoch' taj kkib'ij chrech che xkam ri ak'al. Rumal rech che kkib'ij: «Aretaq chi' k'as na ri ak'al, kujch'aw ku ruk' ri are' e man k'o ta kujutatab'ej. Jas k'u ub'ixik kqab'an chrech che xkam ri ak'al? ;Kub'an nimalaj il wa' we kqab'ij chrech che xkam ri ak'al!». ¹⁹Ri David krilo che ri e'upataninel kejasjatik chkixo'l; xuch'ob'o che ri ak'al kaminaq chik. Kub'ij chkech ri e'upataninelab': «;La xkam ri ak'al?», k'atek'uri', ri e'are' kkib'ij chrech: «Je, xkamik».

²⁰K'atek'uri', ri David kya'katajik pa ri ulew, kratinsaj rib', kukoj utzalaj taq kunab'al e kujal ri ratz'yaq. K'atek'uri' kok ub'i pa ri rachoch ri Yahweh e kumej rib' pulew. Kok pa ri rachoch, kuta' uwa e kwa'ik. ²¹Ri e'upataninel kkib'ij chrech: «;Jas kab'ano? Aretaq chi' k'as na ri ak'al katmewajik e katoq'ik e k'u chanim che kaminaq chik, katyakataj uloq e

katwa'ik!». ²²Kub'ij: «Aretaq chi' k'as ri ak'al, ri in xinmewajik e xinoq'ik, rumal rech che xinb'ij: ¿Jachin eta'maninaq? Wene' ri Yahweh kutoq'ob'isaj nuwach e kk'asi' ri ak'al. ²³E kamik ri' che kaminaq chi ri are', ¿jas upatan kinmewajik? ¿la kinkowin che utzalexik uloq ri are'? Are kinkowin ri' kinriqa' ri are', k'atek'ut, ri are' man ktzalej ta chi uloq ri' wuk' in».

²⁴Ri David kukub'isaj uk'ux ri B'etsab'e, ri rixoqil. Kb'e ruk' ri are' e kkotz'i' ruk' are'. Ri are' ka'alax jun ral e Salomon ri ub'i' kukojo. Ri Yahweh kuloq'oq'ej ri ak'al, ²⁵e rumal rech che Are' xtaqanik chrech ri Natan ri q'axel utzij ri Dyos. Ri Natan kukoj ub'i' Yedidi'as, rumal ri xub'ij ri Yahweh.

Ri David kok pa ri Rab'b'a

²⁶Ri Jo'ab' ke'ch'ojinoq pa ri Rab'b'a che kech ri e'ajammon e kok ub'i pa ri utinimit ri ajawinel. ²⁷E ri Jo'ab' ke'utaq ub'i enik'aj etaqo'nelab' chrech ri David arech kkib'ij chrech: «Ri in xinch'ojinik pa ri Rab'b'a, xinok pa ri tinimit jawi' k'o wi sib'alaj ja'. ²⁸Kamik ri', che'amulij b'a ri enik'aj chik achijab' erek ch'o'j, chakojo' ri tz'um taq ja chuwach ri tinimit e chatok pa ri tinimit; we man katok pa ri tinimit ri', wene' are kinok in, e xa jek'uri' kruk'aj na k'uri' ri nub'i». ²⁹Ri David ke'umulij konojel ri achijab' erek ch'o'j e kb'e chi pa ri Rab'b'a, kch'ojinik ruk' ri tinimit e kok ub'i chila'. ³⁰Xresaj cho ri ujolom ri Milkom ri jun wiqob'al ujolom k'olik che kupaj jun talento q'an pwaq, e k'o jun je'lik ab'aj chrech. We jun ab'aj ri' kokisax cho ri ujolom ri David. E xuk'am ub'i jun nimalaj ch'akoj pa we tinimit ri'. ³¹K'atek'uri', ri winaq ek'o pa ri tinimit ri', keresaj uloq e ke'ukoj pa chak ruk' ri quipib'al che', ruk' ri t'ist'a'q taq ch'ich', ruk' ri ch'ich' taq ikaj. Ke'ukoj che usuk'umaxik ri jetaq letril. Jewa' xub'an ruk' konojel ri jetaq kitinimit ri e'ajammon. Ri David e kuk' konojel ri achijab' erek ch'o'j ketzalej ub'ik pa ri Jerusalem.

Ri Ammon kub'an k'ax

chrech ri ranab' Tamar

¹³¹Chuwach chi aq'anoq we jastaq ri', ri Ab'salom, uk'ojol ri David, k'o jun je'likalaj ranab' ub'i' Tamar e ri Ammon xoquje' uk'ojol ri David kraj uwach ri Tamar. ²Ri Ammon kkam chrech ri ranab' Tamar che rumal k'uwa' xyawajik, ri Amon reta'm che ri are' q'apoj ali e kuchomaj che man kkwini ta ri' k'o kub'an chrech ri are'. ³Ri Ammon k'o jun rachi'l ub'i' Yonadab', uk'ojol ri Shime'a, rachalal ri David, e ri Yonadab' jun achi che sib'alaj k'aslik ujolom. ⁴Kub'ij chrech: «¿Jasche, ri at, che at uk'ojol ri ajawinel, ronojel taq q'ij, pa taq b'iq'al katmayow chi apan jub'iq? ¿la man kab'ij ta chwech jasche?». Ri Ammon kub'ij chrech: «Ri in kinwaj uwach ri Tamar, ri ranab' ri wachalal Ab'salom». ⁵Ri Yonadab' kub'ij chrech: «Chaq'oyol cho ri ach'at, kasano che at yawab' e aretaq chi' ri atat kpe che asolixik, ri at kab'ij na ri' chrech: "Chpetoq ri wanab' Tamar che uya'ik nuwa; xas kusuk'umaj chnuwach ri wa kub'ano arech kinwil in, k'atek'uri' kintij ri' chi puq'ab' ri are"». ⁶Ri Ammon kkotz'i'k, kusano yawab'. Ri ajawinel kpe che usolixik e ri Ammon kub'ij chrech ri ajawinel: «Chpetoq ri wanab' Tamar e xas chnuwach in chub'ana' keb' utzalaj taq kaxlanwa, k'atek'uri' kintij in ri' chi puq'ab' ri are». ⁷Ri David kutaq ub'ixik chrech ri Tamar pa ri rachoch: «Jat, pa ri rachoch ri axib'al Ammon e ja'suk'umaj chrech ri are' jun uwa». ⁸Ri Tamar kb'e pa ri rachoch ri uxib'al Ammon. Ri are' kotz'ol cho ri ch'at. Ri Tamar, kuk'am ukoq ri k'aj, kuyob'o e kub'an nik'aj utzalaj taq kaxlanwa chuwach ri are' e kuchaq'ejisaj. ⁹Kuk'am ukoq ri k'olb'al jawi' xuchaq'ajisaj ri kaxlanwa e kujamej chuwach ri are', k'atek'ut, ri are' man kraj taj kutijo. Ri Ammon kub'ij: «Cha'wesaj ub'ik konojel ri

winaq». E konojel ri winaq ke'el uloq chuwach. ¹⁰Ri Ammon kub'ij chrech ri Tamar: «Chak'ama' uloq ri plato cho ri nuch'at arech kintij ri nuwa paq'ab' at». Ri Tamar kuk'am ub'i ri utzalaj taq kaxlanwa xub'ano chrech ri uxib'al Ammon cho ri uch'at. ¹¹Aretaq chi' kuya' ukoq chrech, ri Ammon kuchap ri Tamar e kub'ij chrech: «¡Chasa'j uloq, chatkotz'ol wuk' wanab'!». ¹²Ri are' kub'ij chrech: «¡Jai', nuxib'al! Mab'an k'ax chwech, rumal rech che man kb'an ta weri' pa ri Isra'el. Mab'an we nimalaj k'ax ri». ¹³¿Jawi' kinb'e wi in ruk' ri nuk'ixb'al? ¡E ri at, at jun itzelalaj winaq ri' chkiwach ri winaq pa ri Isra'el! Kamik ri', nimalaj toq'ob' kinta chawech, chattzijon b'a' ruk' ri ajawinel, man kretzelaj ta awach ri', kinuya' ri' chawech». ¹⁴K'atek'ut, ri are' man kraj taj kuta' ri utzij, kuchap ri Tamar, ruk' chuq'ab' kuchapo, kujach'ij cho ri ch'at, kkotz'i' ruk' e kub'an k'ax chrech are'.

¹⁵K'atek'uri', ri Ammon kuxutuj ri are' -sib'alaj itzel chik krilo ri are', are nimalaj chi na ri retzalal kuna' chrech ri Tamar chuwach ri loq'oq'eb'al uk'ux nab'e kanoq- e ri Ammon kub'ij chrech: «¡Chatwa'lijoq! ¡Jat ub'ik!». ¹⁶K'atek'uri' ri are' kub'ij: «Jai' nuxib'al, we kinak'yaq ub'ik, we ukab' k'ax ri' are nimalaj k'ax chi na chuwach ri nab'e k'ax xab'an chwech». K'atek'ut, ri are' man kraj taj kutatab'ej ri utzij. ¹⁷Kusik'ij apan ri ala che tajin kupatanij ri are' e kub'ij chrech: «Chawesaj ub'i we jun ali ri' e chajich'ij kanoq e chatz'apij ri uchi' ja chuwach!». ¹⁸Ri Tamar k'o jun je'likalaj ratz'yaq ukojom, nima'q taq uq'ab', rumal rech che ojer jeri' ri katz'yaq ri eq'apoj taq alitomab' che man ek'ulan taj. Ri upataninel kresaj ub'ik e kutz'apij kan ri uchi' ja chuwach ri are'.

¹⁹Ri Tamar kunojisaj ri ujolom chrech ri chaj, kurach'qij ri jelikalaj e nim uq'ab' ratz'-yaq ukojom ri are', kuya ri uq'ab' pa ri ujolom e kb'ek, kuraqej uchi' pa ri b'e. ²⁰Ri uxib'al Ab'salom kub'ij chrech: «¿La xa xkotz'i' ri axib'al Ammon awuk? Kamik k'ut ri', wanab', matzijoj, tz'apij achi', ri are' axib'al. Matmayow ruk' weri' pa ri awanima'». K'atek'uri' ri Tamar nimalaj b'is k'olik xkanaj kan pa ri rachoch ri uxib'al Ab'salom.

²¹Ri ajawinel David, aretaq chi' xreta'maj weri', xyakataj sib'alaj royowal. K'atek'uri' man xraj taj kuk'ajisaj uwach ri uk'ojoj Ammon, ri sib'alaj loq' chuwach rumal rech che are nab'e'al uk'ojoj. ²²K'atek'uri', ri Ab'salom man k'o ta jun tzij kub'ij chech ri Ammon, rumal rech che ri are' sib'alaj k'ax chrech, che ri Ammon xub'an k'ax chrech ri ranab' Tamar.

Ri Ab'salom kutaq ukamisaxik

ri Ammon e kanimajik ub'ik

²³Keb' junab' chi aq'anoch chuwach weri', ri Ab'salom xuriqa' uq'ijil ke'usokaj ri uchij pa ri B'a'al-Jasor, chunaqaj apan ri Efra'im, k'atek'uri' ke'usik'ij konojel ri e'uk'ojoj ri ajawinel. ²⁴Ri Ab'salom kopan ruk' ri ajawinel e kub'ij chrech: «Ri apataninel tajin kusokaj ri kismal ri uchij. Chub'ana' b'a' nimalaj toq'ob' ri ajawinel chpetoq e chpetoq konojel ri e'upataninel ruk' ri apataninel». ²⁵Ri ajawinel kub'ij chrech ri Ab'salom: «Man kujb'e ta wa' qonojel, nuk'ojoj, sib'alaj uj k'i, uj ya'l latz' wa' chawech». Ri Ab'salom kutij uchuq'ab', k'atek'ut ri ajawinel man kraj taj kb'ek e xutewchi'j ub'i ri are'. ²⁶Ri Ab'salom kub'ij: «Wema kixpe quk', chpet b'a' ri wachalal Ammon quk'». K'atek'uri', ri ajawinel kub'ij: «¿Jasche kb'e are' awuk?». ²⁷K'atek'ut ri Ab'salom kutij uchuq'ab' e ri ajawinel kuya' alaj arech kb'e ub'i ri Ammon e konojel ri e'uk'ojoj ri are'.

Ri Ab'salom ktaqanik chkech ri e'upataninel arech kkib'an jun nimalaj wa'im, e kub'ij chkech: ²⁸«¡Qas utz lawchixik kib'ano! Aretaq chi' ri ranima' ri Ammon ki'kotemal chik k'olik rumal ri amaja' e arechi' kinb'ij na in chiwech: «¡Chisoko' b'a' ri Ammon!», ri ix chikamisaj ri are'. Mixib'ij iwib'; rumal rech che in kixintaq chrech weri'! Mub'an keb' uk'u'x e qas chikutu' ri ichuq'ab'». ²⁹Ri e'upataninel ri Ab'salom jeri' kkib'an chrech ri

Ammon jacha xtaqan ri Ab'salom chkech. K'atek'uri', konojel ri e'uk'ojol ri ajawinel kewa'lajik, konojel keb'e ub'i chrij ri kib'urix e ke'animaj ub'ik.

³⁰Aretaq chi' ri e'are' ek'o pa ri b'e, xopanik utzijol ruk' ri David: «;Ri Ab'salom xe'ukamisaj konojel ri e'uk'ojol ri ajawinel, man k'o ta jun xkanajik kanoq!». ³¹Kwa'lajik ri ajawinel, kurach'qij ri jetaq ratz'yaq e kkotz'i pulew; konojel ri e'upataninel che etak'al ukoq ruk', xoquje' krach'qij ri jetaq katz'yaq. ³²K'atek'ut, ri Yonadab', uk'ojol ri Shime'a che rachalal ri David kub'ij: «Muchomaj ri wajaw, che xekamisaxik konojel ri alab'om, ri e'uk'ojol ri ajawinel, xuwi' xkam ri' ri Ammon, rumal rech che xas jeri' uchomam ri Ab'salom chi pa ri jun q'ij che Ammon xub'an k'ax chrech ri ranab' Tamar. ³³Xa jek'uri' muchomaj, ri wajaw ri ajawinel che konojel ri e'uk'ojol xekamik. Man jeta ri', xuwi ri Ammon ri' xkamik. ³⁴K'atek'uri', ri Ab'salom xanimajik».

Ri jun ala che laq'ab'anel k'olik, kuwa'lisaj apan ri upalaj e keril ek'i winaq che epetinaq uloq pa ub'e ri Jorona'im, exulun uloq pa ri juyub'. Ri ala kb'e che ub'ixik chrech ri ajawinel weri'. Kub'ij: «Ri in xe'inwil nik'aj achijab' che epetinaq uloq pa ri ub'e ri Jorona'im, cho ri juyub' ulo». ³⁵K'atek'uri', ri Yonadab' kub'ij chrech ri ajawinel: «E'are ri e'uk'ojol ri ajawinel ri epetinaq uloq; are wa' ri xub'ij ri apataninel chawech». ³⁶K'atekuri' kuk'is ub'ixik ri utzij aretaq chi' aninaq xe'ok ub'i ri e'uk'ojol ri ajawinel, k'atek'uri' kkiraqaqeji kichi' e ke'oq'ik; xoquje' ri ajawinel e ri e'upataninel xkimajij oq'ej e kq'ejej ri uwa'l kiwach. ³⁷Ri Ab'salom xanimaj ub'ik e xopanik pa ri rachoch ri Talma'i, uk'ojol ri Ammijur, rajawinel ri Guesur. Ri ajawinel ronojel q'ij kroq'ej ri uk'ojol.

Ri Jo'ab' kch'awik puwi' ri Ab'salon arech ktzalej uloq

³⁸Ri Ab'salom xanimaj ub'ik e xopan pa ri Guesur; chila' xkanaj kanoq oxib' junab'. ³⁹Ri ajawinel David man royowal ta chik chrech ri Ab'salom, rumal rech che xkub'i' uk'ux chrech ri ukamikal ri Ammon.

14¹Ri Jo'ab', uk'ojol ri Seruya, xuch'ob'o, che pa ranima' ri ajawinel loq' chuwach ri Ab'salom. ²K'atek'uri', ri Jo'ab' kutaq ub'i jun winaq pa ri Teko'a che uk'amik jun ixoq che sk'aj pa ri uno'jb'al. Kub'ij chrech ri ixoq: «Ri in kinta' chawech, chab'ana' che ri at sib'alaj oq'ej at k'olik rumal ri akaminaq, chakoj ri awatz'yaq rech oq'ej chrij jun kaminaq, makoj jun k'ok'alaj kunab'al, kasano che at jun ixoq che k'i q'ij chik oq'ej at k'olik rumal jun akaminaq. ³Katb'e pa ri rachoch ri ajawinel e kab'ij chrech weri'».

Ri Jo'ab' kukoj puchi' ri jetaq tzij che rajawaxik kub'ij. ⁴Ri ixoq ajteko'a, kok ub'i ruk' ri ajawinel. Kuqasaj rib' pulew e kuya ri upalaj cho ri ulew, k'atek'uri' kub'ij: «;Chinakolo' b'a', ajawinel!». ⁵Ri ajawinel kub'ij chrech: «;Jas xab'no ri at?». Kub'ij: «K'ax wech in! ri in, in malka'n ixoq. Ri wachajil xkamik ⁶e we amokom ri' ek'o keb' ral e'alab'om. Ri e'are', junam xech'o'jinik pa ri juyub' e man k'o ta jun winaq xujach kiwach, jun chkech xusoko ri jun chik, e xkamik.

⁷K'atek'uri', kamik ri' konojel ri e'ajupaja xewa'laj chrij ri amokom ri' e kkib'ij: «Chajacha' chqech ri jun kamisaner che xukamisaj ri rachalal, ri uj kqakamisaj ri' toj'b'al uk'axel ri uk'aslemla ri rachalal che xukamisaj are', xoquje' kqachup uwach are' che krechb'ej ri jastaq». We jeri' kb'antajik, kchuptaj ri' ri utza'm si' k'o na pa ri wanima', man k'o ta ub'i' ri' ri wachajil kkanajik kanoq, on jun rachalal che kk'asi' kanoq cho ri uwachulew».

⁸Ri ajawinel kub'ij chrech ri ixoq: «Jat cho awachoch, ri in kintaqan ri' puwi' ri xak'ulmaj». ⁹Ri ixoq ajteko'a kub'ij chrech ri ajawinel: «Chtzaq b'a' panuwi' in e pakiwi' ri ewachalaxik ri makaj; ri ajawinel e ri ute su' chkanajoq kanoq». ¹⁰Ri ajawinel kub'ij: «We k'o na jun winaq kub'ij na ri k'ax chawech, chak'ama' uloq ri are' chwech e kuq'il chi rib' ri». ¹¹Kub'ij: «*i*Chub'ij b'a' ri ajawinel ri ub'i' ri Yahweh ri Adyos, arech ri jun winaq che tajin kraj kutoj uk'axel ri kik'el man kunimarisaj ta ri k'ax e man kukamisaj taj ri ala wal!». K'atek'uri' kub'ij: «*i*K'aslik ri Yahweh!, qastzij kinb'ij chawech che ma k'o ta jun uwi' ri' ri ala awal ktzaqik!».

¹²Ri ixoq kub'ij: «Chaya' alaj, arech ri amokom loq' kub'ij jun tzij chrech ri wajaw ri ajawinel», «Chab'ij b'a'», kcha chrech. ¹³Ri ixoq kub'ij: «*z*Jasche xachomaj weri' puwi' ri siwan utinimit ri Dyos, ri at che ri at ajawinel che kab'ij weri', *z*la man k'o ta umak ri ajawinel arechi' kub'ij che xas man ktzalj ta chi uloq ri winaq ri xb'e ub'i pa jun kaxlan ulew? ¹⁴Ri uj qonojel wa' kujkamik; jeri' na k'uri' jacha ri joron che ktix ub'i pulew man loq' ta chik kmol chi jumul, xa jek'uri', ri Dyos man kukamulij ta chik ri qak'aslema; chuchomaj b'a' ri ajawinel jas ub'anik kb'anik arech jun winaq che xanimaj b'i pa jun kaxlan tinimit, man naj taj kk'oji' naj chrech ri utinimit.

¹⁵«Xa jek'uri', we kamik ri' xinpe in awuk' che ub'ixik weri' chrech ri wajaw ri ajawinel, rumal rech che ri winaq xinkixib'ij e ri amokom xuchomaj: Ri in kinya'a' nan ub'ixik chrech ri ajawinel, e wene' ri are' kub'ano arech qas kb'antaj na ri utzij ri umokom. ¹⁶Ri ajawinel kinutatab'ej ri' e kukol wa' ri umokom puq'ab' ri achi che kraj kinukamisaj ri in e kraj kukamisaj ri wal, e kujresaj ub'i pa ri rechb'al ri Dyos. ¹⁷Ri amokom xub'ij: Chuya' b'a' ri utzil chqech ri utzij ri wajaw ri ajawinel. Rumal rech che ri wajaw ri ajawinel jacha ri anjel rech ri Dyos che kkowin che rilik jachike ri utzil e jachike ri itzel. Chk'ol b'a' ri Yahweh Adyos awuk'!».

¹⁸Ri ajawinel kub'ij chrech ri ixoq: «K'o ma waj kanoq chnuwach ri kinta' chawech». Ri ixoq kub'ij: «*i*Ch'aw b'a' ri wajaw ri ajawinel!». ¹⁹Ri ajawinel kub'ij chrech: «*z*La man k'o ta rech ri Jo'ab' chrech ronojel weri?'». Ri ixoq kub'ij: «Rumal ri ak'aslema, ajaw wajawinel, qastzij nak'ut che jun winaq man kkowin taj kb'e pa ri rikyaq'ab' on pa ri umox ruk' ri tzij che xub'ij ri ajaw ri wajawinel: je'nak'ut, are ri apataninel Jo'ab' xinutaq uloq, are are' xuko uloq ronojel we tzij ri' puchi' ri amokom. ²⁰Arech man kq'alajin taj weri', ri apataninel Jo'ab' xub'an weri', tek'ut, ri wajaw jeri' uno'jib'al jacha ri uno'jib'al ri Anjel rech ri Dyos, e ronojel ri kb'antajik chuwachulew ri are' reta'm».

²¹K'atek'uri', ri ajawinel kub'ij chrech ri Jo'ab': «Chawilampe'. Xchomtajik wumal. Jat e chab'ana' b'a' arech ktzalej uloq ri ala Ab'salom». ²²Ri Jo'ab' kumej rib' e kuya ri uwach cho ri ulew, kxuki'k e ktewchi'nik chrech ri ajawinel. K'atek'uri' ri Jo'ab' kub'ij: «Ri apataninel xreta'maj pa we jun q'ij ri' che xatoq'ob'isaj uwach ri are', ajaw ri wajawinel, rumal rech che ri ajawinel xub'an ri kraj ri upataninel». ²³Ri Jo'ab' kb'e pa ri Guesur e kruk'aj uloq ri Ab'salom chi pa ri Jerusalem. ²⁴K'atek'ut, ri ajawinel kub'ij: «Oj ub'i pa ri rachoch, ri in man kink'ulaj ta ri are'». Ri Ab'salom ktzalej ub'ik pa ri rachoch e ri ajawinel man xuk'ulaj ta pa ri rachoch.

Nik'aj tzij puwi' ri Ab'salom

²⁵Pa ronojel ri Isra'el man k'o ta jun achi sib'alaj je'lik jacha ri Ab'salom; chi pa ri uparaqan ub'ik e kopan pa uja'aj, ri are' man k'o ta jun retzalal kriqitajik. ²⁶Aretaq chi' kusokaj ri uwi' -kusokaj chjunab', rumal rech che sib'alaj ka'alob'ik, xajek'ri' kusokaj ri

uwi'–, al ri uwi': kupaj lajuk' al siklos, pajb'al rech ajawinel. ²⁷Ri Ab'salom xek'oji' oxib' uk'ojol e jun umi'al, ub'i' Tamar, jun je'likalaj ixoq.

Ksachitaj umak ri Ab'salom

²⁸Ri Ab'salom kkanaj kan keb' junab' pa ri Jerusalem, e man ril ta uwach ri ajawinel. ²⁹Ri Ab'salom kutaq usik'ixik ri Jo'ab' arech kutaq ub'i pa ri rachoch ri ajawinel, k'atek'ut ri Jo'ab' man xkraj taj. Kutaq usik'ixik ri Jo'ab' pa ukamul, tek'ut, ri are' xoquje' man xraj taj kpetik. ³⁰Ri Ab'salom kub'ij chkech ri e'upataninel: «Chiwila' ri rulew ri Jo'ab' ri k'o chunaqaj ri wulew in, ri rulew jawi' k'o wi ri salwa't, jix e chiporoj ub'ik». Ri e'upataninel ri Ab'salom kkiporoj ub'i ri rulew. ³¹Ri Jo'ab' kb'e ruk' ri Ab'salom pa ri rachoch e kub'ij chrech: «¿Jasche ri e'apataninel xkiporij ub'i ri wulew?». ³²Ri Ab'salom kub'ij chrech ri Jo'ab': «Rumal rech che ri in xintaq asik'ixik arech kinb'ij chawech: Saj uloq, ri in kwaj katintaq ub'i ruk' ri ajawinel arech kab'ij we tzij chrech ri: "¿Jas upatan xintzalej uloq pa ri Guesur? Are utz weta xinkanaj kan chila"». Ri in kwaj kinwil uwach ri ajawinel, e we k'o numak in chuwatch, chinukamisaj b'a'!». ³³Ri Jo'ab' kb'e ub'i ruk' ri ajawinel e xuya ub'ixik chrech ri tzij. K'atek'uri', kusik'ij ri Ab'salom. Ri are' kopanik pa ri rachoch ri ajawinel, kumej rib' chuwatch ri are' e kuqasaj ri upalaj pulew chuwatch. K'atek'uri', ri ajawinel kutz'umaj ri Ab'salom.

Ri uchomanik ri Ab'salom

che uwam pa rechwi

15¹ Chuwach chi aq'anoq weri', ri Ab'salom k'o chik jun uch'ich', ek'o chi ukej e ek'o chi ekawinaq lajuj achijab' che kexak'inik kenab'ejik chuwatch ri are'. ²Ri Ab'salom aq'ab'il kwa'lij ub'ik e ke'tak'aloq chuchi' taq ri b'e rech ri rokib'al ri tinimit e konojel ri achijab' che epetinaq uloq arech kub'an ub'i jun q'atb'altzij ri ajawinel pakiwi', ri Ab'salom ke'usik'ij e kub'ij chkech: «Jawi' tinimit kape wi ri at?». Ri e'are' kkib'ij: «Ri apataninel rech jun chkech ri ejuq'at ri Isra'el».

³K'atek'uri' ri Ab'salom kub'ij chkech: «¡Chawilampe! Utz e suk' ri q'atb'altzij puwi' ri ak'amom uloq at, k'atek'uri' man k'o ta jun uwinaq ri' ri ajawinel katutatab'ej». ⁴K'atek'uri' ri Ab'salom kub'ij: «¡Weta kinokisaxik ri in, in q'ataltzij puwi' we amaq' ri! Konojel ri winaq che k'o jun kich'o'j on jun q'atb'altzij rajawaxik kb'an chkech, kepe na k'uri' wuk' in e ri in kinb'an suk'alaj q'atojtzij ri' pakiwi'!». ⁵Aretaq chi' k'o jun winaq kqib' ukoq ruk' e kuxub'a' uwi' chuwatch, ri are' kulik' ri uq'ab' chrech, kuchap ri uq'ab' e kutz'umaj. ⁶Ri Ab'salom jeri' kub'an kuk' konojel ri winaq e'ajisra'el che kesik'ix pa ri q'atb'altzij ruk' ri ajawinel. Xa jek'uri', ri Ab'salom xuch'ak ri kanima' ri winaq e'ajisra'el.

Ri ch'o'j kub'an ri Ab'salom

⁷Pa kijeb' junab' chi aq'anoq, ri Ab'salom kub'ij chrech ri ajawinel: «Chaya' alaj chwech arech kinb'e pa ri Heb'ron che ub'anik ri nutzij xinjikib'a ub'ixik chuwatch ri Yahweh chila'.

⁸Rumal rech che aretaq chi' in k'o pa ri Guesur rech ri Aram, ri apataninel xujikb'a' ub'ixik weri': We ri Yahweh kuya chwech che ri in kintzalej chi na pa ri Jerusalem, ri in kiniq'ijlanik na ri' chuwatch ri Yahweh pa ri Heb'ron». ⁹Ri ajawinel kub'ij chrech: ¡Jat ub'ik pu'tzil! K'atek'uri', ri are' kusuk' ub'i pa ri Heb'ron.

¹⁰Ri Ab'salom ke'utaq ub'i enink'aj etaqo'nel chkech konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el arech kkiya ub'ixik chkech we tzij ri: «Aretaq chi' ri ix kito kch'awisax ri ruk'a' wakax, ri ix kiya' ub'ixik weri': ;Ri Ab'salom, xrokisaj rib' ajawinel pa ri Heb'ron». ¹¹Erachi'l ub'i ri Ab'salom aretaq chi' xel ub'ik pa ri Jerusalem, elajuj k'al (200) achijab', ri achijab' ri' man k'o ta kkinab'ej ri uchomam ri are'.

¹²Ri Ab'salom xtaqan che utzukuxik Ajitofel ri ajguilon pa ri utinimit Guilo, ri are' are kya'ow ri pixb'anik chrech ri David, xopan ruk' aretaq chi' ri Ab'salon tajin kuchi'j ri jetaq tab'al toq'ob'. Xa jeri' k'ut, ri oksanik k'u'x kub'an ri Ab'salom tajin kk'oji' uch'uq'ab' e ri uwinaq tajin kek'iyarik.

Ri David kanimajik ub'ik

¹³Jun k'ak'alanel kpe uloq e kub'ij chrech ri David: «Ri winaq e'ajisra'el b'enaq kik'u'x ruk' ri Ab'salom». ¹⁴Xa jek'uri', ri David kub'ij chkech konojel ri e'upataninel ek'o ruk' pa ri Jerusalem: «;Jo' b'a', chujanimaj ub'ik, rumal rech che man loq' ta chi ri' kujanimaj chuwach ri Ab'salom! Aninaq chujel ub'ik, wene' chanim kpe uloq, kujuriqa' na e kuchup qawach e kuk'is tzij puwi' ri tinimit chuxe' ri ch'ich' rech ch'o'j». ¹⁵Ri e'upataninel ri ajawinel kkib'ij chrech: «Ronojel ri jastaq kuch'omaj ri ajawinel kub'ano, ri e'apataninel ek'o awuk'». ¹⁶Ri ajawinel charaquan kel ub'i kuk' konojel ri e'ajuparachoch; xuwi ke'uya' kan paja elajuj rixoqil arech kkichajij ri nim rachoch. ¹⁷Ri ajawinel charaquan kel ub'i kuk' konojel ri siwantinimit e ketak'i' na pa ri k'isb'al ja. ¹⁸Konojel ri e'ojer taq upataninel eko ruk' ri are'. Ek'o konojel ri e'ajerete'o, konojel ri e'ajperesita, konojel ri e'ajguitita, ejuq'o' lajuj k'al (600) achijab' che epetinaq uloq ruk' ri are' chi pa ri Gat uloq, enab'ejinaq chuwach ri ajawinel. ¹⁹Ri ajawinel kub'ij chrech ri Ittay ri ajguitita: «;Jasche che xoquje' ri at atpetinaq uloq wuk'? ;Chattzalej kanoq e chatkanaj kanoq ruk' ri ajawinel, rumal rech che ri at, at jun kaxlan winaq che xatesax uloq pa ri atinimit. ²⁰Ri at, iwr xatpetik, e ;la katintiq'ij k'uri' chanim ri' arech katb'e ub'i quk', ri uj man qeta'm taj jawi' kujb'e wi! Chattzalej b'a' kanoq e chetzalej kanoq ri e'awachalal awuk', chutoq'ob'isaj b'a' iwach ri Yahweh e chuya' b'a' utzil chiwech». ²¹K'atek'uri', ri Ittay kub'ij chrech ri ajawinel: «Rumal ri uk'aslemal ri Yahweh e rumal ri ak'aslemal at ajaw wajawinel, chi pa ronojel k'olb'al jawi' k'o wi ri ajaw ri wajawinel, kne'b'a' pa ri kamikal on pa ri k'aslemal, chila' ri' k'o wi ri apataninel». ²²K'atek'uri', ri David kub'ij chech ri Ittay: «;Jo' e chinawachi'laj b'a' ub'ik». Xa jek'uri' ri Ittay ri ajguitita kb'e ub'i kuk', erachil konojel ri achijab' ek'o ruk' are' e konojel ri e'ajuparachoch. ²³Konojel ri winaq che kicholem kib' eb'enaq sib'alaj kkiraqaqej kichi' chrech ri oq'ej ib'enaq. Ri ajawinel ktak'i' pa ri nimaja' Sedron e konojel ri winaq keq'ax pa ri b'e k'o chuchi' ri tz'inalik ulew.

Ri David man kraj taj kb'e ub'ik ri arka ruk'

²⁴Xoquje' eb'enaq ruk' ri are', ri Sadok e konojel ri e'ajlevita, kuk'am ub'i ri arka rech ri chapb'al uq'ab' ri Dyos. Kkitak'ab'a koq ri arka rech ri Dyos chunaqaj ri Ab'i'atar, che rib'exik ke'el uloq konojel ri ewinaq pa ri tinimit. ²⁵Ri ajawinel kub'ij chrech ri Sadok: «Chatzalejisaj kan ri arka rech ri Dyos pa ri Tinimit. We in suk' chuwach ri Yahweh, kinutzalejisaj uloq wa' e kuya' alaj ri' chwech arech kinwil chi na jumul ri arka e ri rachoch ri are', ²⁶e we ri are' kub'ij: "Man at suk' taj kinwilo", chub'ana' b'a' chwech ri kraj are'». ²⁷Ri ajawinel kub'ij chrech ri chuchqajaw Sadok: «;La kawil at ri tajin kb'antajik? Chawimpa'e', ri at chattzalij ub'ik putzil pa ri tinimit ruk' ri ak'ojoj Ajima'as e ruk' ri

Yehonatan ri uk'ojol ri Ab'iatar. ²⁸Chiwilampe', ri in kinkanaj kan keb' oxib' q'ij wa' pa ri taq'aj rech ri tz'inalik ulew chi k'ate' na kopan jun itzij wuk' arech kopan utzijol ri jastaq'. ²⁹Ri Sadok e ri Ab'iatar kitzalejisaj kanoq pa ri Jerusalem ri arka rech ri Dyos e xekanaj kan chila'.

Ri David xkowin che uch'akik ri Jusay

³⁰Ri David paqalem kub'an pa ri jun paqalik rech ri Olivo, tajin koq'ik aretaq chi' kpaqi' ub'ik, uch'uqum ri ujolom e uch'anab'am ri raqan. E ronojel ri winaq eb'enaq ub'i ruk' are', kich'uqum ri kijolom, tajin ke'oq'ik aretaq chi' paqalem kkib'ano. ³¹K'atek'uri', xya ub'ixik chrech ri David: «Ri Ajitofel k'o chkixo'l ri ek'o ruk' ri Ab'salom», e ri David kub'ij: «Man k'o upatan b'a' chub'ana' ri Yahweh ri jetaq upixab'anik ri Ajitofel!».

³²Aretaq chi' ri David xopanik ajsik chrech ri juyub' jawi' kb'an wi ri xukulem chuwach ri Dyos, xel uloq chuwach ri are' ri Husay ri Arkita, ri rachi'l ri David, krilo che rach'tajinaq ri ratz'yaq e nojinaq ri ujolom chrech poqolaj. ³³Ri David kub'ij chrech: «We katpe uloq wuk' xa at jun eqa'n wa' chwech. ³⁴K'atek'ut, we kattzalej ub'ik pa ri tinimit e kab'ij chrech ri Ab'salom: "Ri in, inapataninel, ajaw wajawinel; ojer kanoq ri in xinpatanij ri atat, kamik chik ri' ri in katinpatanij ri at", katkowin na k'uri' kab'an k'ax chrech ri jetaq upixab'anik ri Ajitofel e are kinriq utzil ri' pa uk'exwach. ³⁵;La man ek'o ta ri' awuk' chila' ri echuchqajawib', ri Sadok e ri Ab'iatar? Ronojel ri tzij kata' ri at pa ri nim ja rech ri ajawinel, kaya ub'ixik chkech ri echuchqajawib', ri Sadoq e Ab'iatar. ³⁶Ek'o ri' kuk' e'are', ri ekeb' kik'ojol, ri Ajima'as uk'o'ol ri Sadok e ri Yehonatan uk'ojol ri Ab'iatar, ri ix kiya ub'ixik ri' chwech kumal ri e'are' ronojel ri kiweta'maj». ³⁷Ri Jusay, che rachi'l ri David, ktzalej pa ri tinimit aretaq chi' ri Ab'salom tajin kub'an okem pa ri Jerusalem.

Ri David e ri Sib'a

16¹ Aretaq chi' ri David uq'axem chi kanoq ajsik chrech ri juyub', kel uloq che uk'ulaxik ri Sib'a, ri are' che upataninel ri Merib'b'a'al, ruk'am keb' b'urix che keqam uloq lajuj k'al (200) kaxlanwa, ok'al jotzyaj chaq'i'j uva, ok'al uwach tiko'n che uq'ijil pa taq we q'ij ri' e junjun tz'um k'olb'al amaja'. ²Ri ajawinel kuta' chrech ri Sib'a: «¿Jas kab'an ruk' weri?». K'atek'uri', ri Sib'a kub'ij: «Ri eb'urix are kipatan ke'aq'an chrij ri erachalaxik ri ajawinel, ri kaxlanwa e ri jetaq uwach tiko'n kech ri achijab' erek ch'oj arech kkitijo, e ri amaja' kech ri jachintaq kekosik pa ri tz'inalik ulew». ³Ri ajawinel kub'ij: «Jawije' k'o wi ri uk'ojol ri awajaw?». K'atek'uri', ri Sib'a kub'ij chrech ri ajawinel: «Ri are' xkanaj kan pa ri Jerusalem, rumal rech che xuchomaj: Pa we jun q'ij ri', ri rachoch ri Isra'el, kutzalijisaj wa' chwech ri rajawib'al ri nutat». ⁴K'atek'uri' ri ajawinel kub'ij chrech ri Sib'a: «Ronojel ri jastaq rech ri Merib'b'a'al awech at ri'». Ri Sib'a kub'ij: «Ri in kinxuki' chawach. ¡Chinriqa' b'a' utzil in chawach ri at, at ajawinel, at wajaw!»

Ri Sime'i kukyaqsaqarisaj uwach ri David

⁵Aretaq chi' ri David kopanik pa ri B'ajurim, kel uloq chila', jun achi che ajuparachoch ri Sa'ul. Ri achi ub'i' Sime'i, uk'ojol ri Guera. K'atek'uri' aretaq chi' tajin kb'inik tajin kub'ij itzel taq tzij. ⁶Kuk'yaq jujun taq ab'aj chrij ri David e chkij konojel ri e'upataninel ri David, e konojel ri e'uwinak e konojel ri achijab' e'utz chech ri ch'o'j che kek'oji' putzal ri ajawinel, kek'oji' pa ri rikyaq'ab' e pa ri umox. ⁷Ri Sime'i kuk'yaqalaj ri tzij chrij ri are':

«Jat, jat ub'ik, achi kuq'ejej ri kik'el kkamisanik itzelalaj achi! ⁸Chutzalejisaj b'a' pawi' ri Yahweh, ronojel ri k'ik' rech rachoch ri Sa'ul, ri at che xawelaq'aj ri rajawib'al ri are'; rumal k'uwa' weri', ri Dyos xujach kan ri awajawib'al puq'ab' ri ak'ojol Ab'salom. Ri at, xqaj ri awetzalal chawij, rumal rech che ri at, at jun kamisanel achi kaq'ejej ri kik'el».

⁹Ri Ab'isay, uk'ojol ri Seruya, kub'ij chrech ri ajawinel: «¿La rajawaxik che we jun kaminaq tz'i' ri' kukyaqsaqarisaj uwach ri ajaw ri wajawinel? Chaya' alaj chwech kinq'ax ch'aqap e kinwesaj ujolom».

¹⁰K'atek'ut ri ajawinel kub'ij chrech: «Ri ix, ix uk'ojol ri Seruya ¿La k'o wech in chiwech? Chaya' alaj chrech ri are' kyoq'onik e rumal rech che we are ri Yahweh ub'im chrech: "Chakyqaqarisaj ri David", ¿jachin kkowinik kub'ij wa' chrech: "¿Jasche kab'an weri'?"».

¹¹Ri David kub'ij chrech ri Ab'isay e chkech konojel ri e'upataninel: «Chiwilampe', we kraj ne' ri nuk'ojol, che elenaq chi cho ri uk'u'x nupam, kraj kinukamisaj. ¿La man sib'alaj ta k'u kraj ri' kinukamisaj jun ajb'enjamin? Chiya' alaj chrech kyoqowik, rumal rech che are ri Yahweh wa' utqom chech weri'. ¹²Wene' ri Yahweh kril ri k'ax tajin kinna'o e kutzalejisaj utzil chwech tojb'al uk'axel we yoq'b'al taq tzij kb'an chwech pa we jun q'ij ri'». ¹³Ri David e ri achijab' erachi'l, kkitaqeji ri kib'e. K'atek'uri', ri Sime'i, ch'aqap uloq che ri juyub' utaqem ri ub'e, tajin kyoq'ow na uloq, kusukb'a' uloq ab'aj e kuk'yaq uloq ulew. ¹⁴Ri ajawinel e konojel ri winaq eb'enaq ruk', sib'alaj ekosinaq chik, xe'opanik pa jun k'olb'al, chila' xe'uxlan wi' arech kk'oji' chi jumul kichuq'ab'.

Ri Jusay kokik rachi'l ri Ab'salom

¹⁵Ri Ab'salom kok pa ri Jerusalem kuk' konojel ri achijab' erech ri Isra'el. Ri Ajitofel jun ruk' ri are'. ¹⁶Aretaq chi' ri Jusay ri Arkita, ri rachi'l ri David, kpe uloq ruk' ri Ab'salom, e ri Jusay kub'ij chrech ri Ab'salom: «¡Chk'oji' b'a' uk'aslemal ri ajawinel! ¡Chk'oji' b'a' uk'aslemal ri ajawinel!». ¹⁷K'atek'uri' ri Ab'salom kub'ij chrech ri Jusay: «¿La are wa' ri qastzij loq'oq'eb'al ak'u'x chrech ri awachi'l? ¿Jasche man xatb'e ta ub'i ruk' ri awachi'l?». ¹⁸Ri Jusay kub'ij chrech ri Ab'salom: «¡Jayi'!, man kwaj taj kink'oji'k e kinkanaj kan ruk' ri jun che xucha' ri Yahweh, ri xkicha' ri siwantinimit e konojel ri achijab' ek'o pa ri Isra'el. ¹⁹K'atek'uri', ¿jachin k'u kinpatanij in wa'? ¿La man are ta kinpatanij k'u ri' ri uk'ojol? Jacha upatanixik ri atat xinb'ano, jeri' apatanexik kinb'an ri at.

Ri Ab'salom e ri erixoqilal ri David

²⁰Ri Ab'salom kub'ij chrech ri Ajitofel: «Junam uchomaxik chib'ana' jas ri rajawaxik kb'anik». ²¹Ri Ajitofel kub'ij chrech ri Ab'salom: «Chatkotz'ol kuk' ri erixoqilal ri atat, che xe'uya' kanoq che uchajixik ri nim rachoh; konojel ri' ri Isra'el kketa'maj na k'uri' che ri at qastzij nimalaj royowal ri atat xayako e kk'oji' kichuq'ab' ri' konojel ri awinaq at». ²²Xa jek'uri' xyak jun tz'um rachoch ri Ab'salom ajsik chrech ri ja, e ri Ab'salom kq'oyi' kuk' ri erixoqilal ri utat chkiwach konojel ri Isra'el. ²³Ri pixb'anik kuya' ri Ajitofel pa taq we q'ij ri', jeri' jacha xtayik jun tzij chrech ri Dyos; weri', jeri' chkiwach ri David e ri Ab'salom.

Ri Jusay kub'an k'ax chrech

rijetaq uchomanik ri Ajitofel

¹⁷¹Ri Ajitofel kub'ij chrech ri Ab'salom: «Chaya' alaj chwech arech ke'incha' chuy q'o' lajuj k'al (12.000) achijab' e kinwoqataj chaq'ab' kamik ri David. ²Kinok ri' chrij aretaq chi'

kosinaq e man k'o ta chi uchuq'ab', kinb'ano arech sib'alaj kuxib'ij rib' e konojel ri winaq ek'o ub'i ruk' ke'animaj ub'i ri'. Xuwi' ri ajawinel ri' kinkamisaj, ³k'atek'uri', kinb'an ri' arech ketzalej uloq chawach konojel ri siwantinimit, kepe ri' jacha ri ch'ab' ali che kpe ruk' ri uch'ab' ala, ri at xuwi katzukuj ri ukamikal jun chi achi e konojel ri siwantinimit kekanaj ri' pa ri utzil». ⁴Ri Ab'salom utz kuta ri tzij e xoquje' utz kkita konojel ri ekinimal ri Isra'el.

⁵K'atek'ut, ri Ab'salom kub'ij: «Chisik'ij ri Jusay ri ajarkita, xoquje' chqata' b'a' ri utzij are'». ⁶Ri Jusay kopan ruk' ri Ab'salom, e ri Ab'salom kub'ij chrech: «Ri Ajitofel jewa' xub'ij chqech ri'. ¿La utz kqab'ano ri kub'ij ri are'? We man utz taj kqab'ano, chab'ij b'a' at chqech jas ri kqab'ano». ⁷Ri Jusay kub'ij chrech ri Ab'salom: «We jumul ri', man utz taj ri pixab' xuya' ri Ajitofel». ⁸K'atek'uri', kub'ij chi ri Jusay: «Ri at aweta'm che ri atat e ri winaq ek'o ruk' e'utz taq achijab' chrech ri ch'o'j e ri e'are' k'o kichuq'ab', ejeri' jacha jun ati't oso che xk'am b'i ri etaq ral. Ri atat jun achi rech ch'o'j, man kuya ta alaj ri' arech ke'uxlan ch'aq'ab' ri achijab'». ⁹Chanim ri' uwam rib' na k'uri' pa jun pek on pa jun k'olb'al. We are nab'e keqaj nik'aj chkech ri eqawinaq uj, kb'e utzijol ri' e kb'ix ri': Xk'ulmatajik jun nimalaj k'ax chkixo'l ri achijab' che eteren chrij ri Ab'salom. ¹⁰K'atek'uri', xoquje' na k'uri', ri jachintaq man kkixib'ij ta kib', ri k'o uchuq'ab' kanima' jacha ri uchuq'ab' ranima' koj, kub'an keb' kik'u'x ri' rumal rech che konojel ri Isra'el keta'm che ri atat jun utzalaj achi chech ri ch'o'j e che ri erachi'l ek'o ruk' k'o kichuq'ab'. ¹¹Rumal k'uwa', kinya' ub'ixik chawech weri': Che'amulij konojel ri Isra'el, kmajtaj pa ri Dan e kopan pa ri B'erseb'a e xas at ri' katnab'ejik chkiwach ri winaq ri' che ejeri' jacha ri sanyib' k'o chuchi' ri polow. ¹²Ri uj, chi kqariq wi ri are', xaq jawije' k'olb'al k'o wi, kujqaj ri' chrij jacha kqaj uloq ri xaqk'aj cho ri uwachulew; man kqak'asb'a' ta kan ri are' e xoquje' man k'o ta jun chkech ri achijab' ek'o ruk' kqak'asb'a' kanoq. ¹³We ri David kuk'ol rib' pa jun tinimit, konojel ri Isra'el kkik'am ub'i ri' jetaq kolob' ri' pa we jun tinimit ri' e kkichorej uloq ri' ri are' qas pa ri turnikalaj nimaja', chi k'ate' na man kriqitaj ta chik jun ab'aj rumal ri uchorexik uloq ri are'». ¹⁴Ri Ab'salom e konojel ri e'uwinaq ri Isra'el kkib'ij: «Ri upixab' ri Jusay ri ajarkita are utz chuwach ri upixab' ri Ajitofel». Ri Yahweh xuchomaj che man kb'antajik taj ri upixb'anik ri Ajitofel -utz ne' ri upixab' ri are' - arech kupetisaj ri k'ax puwi' ri Ab'salom.

¹⁵Ri Jusay kub'ij chkech ri echuchqajawib' Sadok e Ab'i'atar: «Are wa' ri pixb'anik xuya ri Ajitofel chrech ri Ab'salom e chkech ri ekinimal ri Isra'el, k'atek'uri' are wa' ri xinb'ij in ri'. ¹⁶Kamik ri', aninaq chitaqa' ub'ixik weri' chrech ri David e chib'ij chrech: "Ch'aq'ab' kamik ri' matkanaj kan pa taq ri taq'aj k'o pa ri tz'inalik ulew, man b'iy awib', aninaq chatq'ax ub'i ch'aqap, rumal rech che wene' kkamisaxik ri ajawinel xoquje' konojel ri achijab' ek'o ruk"».

Aretaq chi' reta'm chi ri David ri jastaq, kq'ax ch'aqap chrech ri Jordan

¹⁷Ri Yehonatan e ri Ajima'as ekanajinaq pa ri b'ulb'ux k'o pa ri Fo'ulon. Jun mokom ixoq kpe na k'uri' che ub'ixik chkech ri tzij e ri e'are' keb'e na k'uri' che ub'ixik chrech ri David, rumal rech che man kuya taj kk'ut kib' we ke'ok ub'i pa ri tinimit. ¹⁸K'atek'ut, jun ala xeril ri e'are' e xu'b'ij weri' chech ri Ab'salom. Ri ekeb' alab'om kexak'inik keb'e pa ri rachoch jun achi k'o pa ri B'ajurim. Cho ri uwija ruk' we achi ri' k'o jun k'uwa' rech ja' k'otom e chila' xeqasax ub'ik. ¹⁹Ri jun ixoq xuk'am b'i jun payu', kulik'ej puwi' k'uwa' e xujipej puwi' poch'om triko, arech man k'o ta kq'alajanik.

²⁰Ri e'upataninel ri Ab'salom ke'opanik pa ri rachoch we ixoq ri', e kkito: «¿Jawi' ek'o wi ri Ajima'as e ri Yehonatan», e ri ixoq kub'ij chkech: «Xq'axtaj kumal ri jun ja' k'otom».

Ke'kitzukuj e man k'o ta xe'kiriqo, ketzalej uloq pa ri Jerusalem. ²¹Aretaq chi' xeb'e ub'i ri e'are', ri Ajima'as e ri Yehonatan ke'el uloq pa ri k'uwa' keb'e che ub'ixik chrech ri ajawinel David: «Aninaq chixel ub'ik waral, jix ub'i ch'aqap chrech ri nimaja', rumal rech che are wa' ri pixb'anik xuya ri Ajitofel chiwij ix». ²²Ri David e konojel ri achijab' erech ch'ojo ek'o ruk' e konojel ri siwantinimit eb'enaq ruk' keb'e ub'i ch'aqap chrech ri Jordan; aretaq chi' xsaqarik man k'o ta chi kan jun winaq pa ri jun chik ch'aqap chrech ri Jordan.

²³K'atek'uri', aretaq chi' ri Ajitofel krilo che ma xterne'b'ex taj ri pixab'anik xuya'o, kusuk'umaj ri ub'urix, e kusuk' ub'i pa ri rachoch pa ri utinimit. Kusuk'umaj kanoq ronojel ri rachoch, e xujitz'aj rib' e xkamik. Xmuqik ri are' jawi' muqtal wi ri utat.

Ri Ab'salom kq'ax b'i ch'aqap

chrech ri Jordan.

Ri David kb'e ub'ik pa ri Majanayim

²⁴Ri David kopanik pa ri Majanayim aretaq chi' ri Ab'salom tajin kuq'axej ri Jordan kuk' konojel ri achijab' rech ri Isra'el. ²⁵Ri Ab'salom ukojom ri Amasa pa uk'ewwach ri Jo'ab, k'amalb'e chkech ri achijab' erech ch'o'j. Ri Amasa uk'ojol jun achi ub'i' Yitra, ri are' ajsira'el, ri are' xuk'am ri Ab'iga'il, umi'al ri Najash e ratz ri Seruya, ri Ab'iga'il unan ri Jo'ab'. ²⁶Ri Isra'el e ri Ab'salom kkiyak ri tz'um taq kachoch pa ri rulew ri Gala'ad.

²⁷Aretaq chi' ri David kopan pa ri Majanayim, ri Sob'i, uk'ojol ri Najas, che ajrab'b'a kech ri e'ajammon; ri Makir uk'ojol ri Ammi'el che Ajlo-Deb'ar, e ri B'arzellay ri ajgala'ad rech ri Rogue'lim, ²⁸xkik'am ub'i kich'at arech kewarik, nik'aj utz'umal chij, kiwa, triko, salwa't, k'aj, k'ilim ixim, jawux, kinaq', ²⁹uwa'lche', manteka, nik'aj taq chij, kexu, kkiya chrech ri David e chkech ri winaq ek'o ruk' ri are' arech kewa'ik. Rumal rech che ri e'are' xkichomaj: «Ri winaq ri' xkitij numik wa', xekos wa' e xchaqij kichi' wa' pa ri tz'inalik ulew».

Xeqajik ri e'uwinaq ri Ab'salom

18¹ Ri David ke'utzalij ri achijab' erech ch'o'j ek'o ruk are', ke'ukoj ek'amal taq b'e chkech ri kaq'o' lajuj k'al (1.000) e chkech ri o'k'al (100) achijab'. ²Ri David, oxib' jupuq kub'an chkech ri achijab': jun chkech ri oxib' jupuq kujach puq'ab' ri Jo'ab', jun chik puq'ab' ri Ab'isay, uk'ojol ri Seruya rachalal ri Jo'ab', ri jun chik puq'ab' ri Ittay ri ajguitita. K'atek'uri', ri David kub'ij chkech ri achijab' erech ch'o'j: «Ri in xoquje' kinb'e pa ri ch'o'j iwuk' ix». ³Ri achijab' kkib'ij: «Are utz ri' man katb'e ta ub'i quk'. Rumal rech che we rajawaxik kujanimajik uj, on kkam panik'aj chqech uj, man k'o jun ri' kril weri', k'atek'ut, ri at, at jacha chuy joq'o' (10.000) achijab' chqaxo'l uj. Are utz ri' che ri at katpe uloq chqato'ik chi pa ri tinimit uloq». ⁴Ri David kub'ij chkech: «Ri in kinb'an ri' jachike ri utz kiwiло». Ri ajawinel kkanaj kanoq chuchi' ri tinimit, k'atek'uri' ri achijab' erech ch'o'j ke'el ub'ik pa taq jupuq, pa taq o'k'al e pa taq kaq'o' lajuj k'al. ⁵Ri ajawinel ke'utaq ri Jo'ab', ri Ab'isay e ri Ittay, jewa' kub'ij chkech: «Rumal che kiniloq'oj in, kinta chiwech mib'an k'ax chrech ri ala Ab'salom!» e konojel ri achijab' erech ch'o'j, xkito ri jun taqanik xuya ri ajawinel chkech ri ek'amal taq b'e puwi' ri Ab'salom. ⁶Ri achijab' erech ch'o'j xe'el ub'ik pa ri juyub' che uk'ulaxik ri Isra'el e xb'antaj ri ch'o'j pa ri jun k'ache'laj k'o pa ri Efra'im. ⁷Chila' xeqaj wi' ri siwan utinimit ri Isra'el chkiwach ri e'upataninel ri David, k'atek'uri', pa we jun q'ij nimalaj k'ax xb'antajik, xekamik kachuy lajuj q'o' (20.000) achijab'. ⁸Ri ch'o'j xb'e pa ronojel ri jetaq ulew k'o chila', k'atek'uri', pa we jun q'ij ri', are ne rumal ri siwan pa taq ri k'ache'laj xekamik ek'i taq winaq e man rumal ta chi ri jetaq ch'ich' rech ch'o'j.

Ri ukamikal ri Ab'salom

⁹Ri Ab'salom, chi xaqte' ke'uriqa' ri e'upataninel ri David. Ri Ab'salom aq'aninaq ub'i chrij jun b'urix e ri awaj kunim ub'i rib' chux'e' jun nimalaj tak'är. Ri uwi' ri Ab'salom kub'atz' kan rib' pa ri uq'ab' ri tak'är e ri are' xekelik kkanajik, tzeyelik kanoq panik'ay chrech ri kaj e ri uwachulew e ri b'urix aq'aninaq wi xb'ek. ¹⁰Jun winaq xilowik ri are' e kuya' ub'ixik chrech ri Jo'ab': «Ri in xinwil ri Ab'salom xekelik cho jun tak'är». ¹¹Ri Jo'ab' kub'ij chrech ri achi ri ruk'am ub'i chrech we tzij ri: «We ri at xawil ri are', ¿jask'uche che man xakamisaj ta ri are' chila' ri? Ri in, xinya nak'uri' chawech lajuj siklos saq taq pwaq e jun ximb'al apam!». ¹²Ri achi kub'ij chrech ri Jo'ab': «¡Kne'b'a' kinna' ri ra'lal ri kaq'o' lajuj k'al siklos saq taq pwaq pa nuq'ab', ri in man kinkoj ta nuq'ab' ri' puwi' ri uk'ojol ri ajawinel! Chaqaxikin ne', ri ajawinel xatutaqo e xoquje' xe'utaq ne' ri Ab'isay e ri Ittay: "Chiwila' xaq jachinchike kub'an ri k'ax chech ri Ab'salom". ¹³Weta inb'analtzij chb'il wib' in, ri ajawinel kreta'maj na k'uri', chuwach ri are' man k'o ta jun jas uwach awatalik kkanaj kanoq, e ri at, man kato' ta nuwach ri». ¹⁴Ri Jo'ab' kub'ij chrech: «Ri in man kinb'iy ta wib' awuk'». Kuk'am koq puq'ab' oxib' che' k'yaqb'al ch'ab' e kunim ub'i pa ri ranima' ri Ab'salom, ri are' che k'as na xekel uloq panik'aj chrech ri tak'är. ¹⁵K'atek'uri', xeqib' koq elajuj alab'om, eto'l rech ri Jo'ab', kkisok ri Ab'salon e kkikamisaj.

¹⁶Ri Jo'ab' xtaqanik arech kch'awisax ri ruk'a' wakax e ri achijab' erek ch'o'j ketani' chkoqataxik ri Isra'el, rumal rech che ri Jo'ab' xe'uq'il ri achijab'. ¹⁷Kkik'am ukoq ri ub'aqil ri Ab'salom e kkik'yaq kanoq pa jun nimalaj jul k'o pa ri k'ache'laj e kkimulij kan k'i taq ab'aj puwi'. Konojel ri e'ajisra'el xe'animajik ub'ik e konojel xeb'e ub'i pa ri tz'um taq kachoch. ¹⁸Ri Ab'salom, aretaq chi' k'as na, xuyak jun tz'aq pa ri taq'aj che rech ri ajawinel, we tz'aq ri' rech ri are', rumal rech che kuchomaj: «Ri in man k'o ta jun nuk'ojol, ri rumal kna'tisax na ri nub'i», e xukoj ri ub'i cho ri tz'aq. E pa taq we q'ij na ri', kb'ix chrech we tz'aq ri': «Ri tz'aq rech ri Ab'salom».

Kk'am ub'i ri tzij chrech ri David

¹⁹Ri Ajima'as, uk'ojol ri Sadok, kub'ij: «Ri in kinwaj kinxak'inik kinb'ek e kinya'a' ub'ixik chrech ri ajawinel ri utzalaj tzij, che ri Yahweh xub'an ri suk'il chrech rumal rech che xuto' uwach ri are' pakiq'ab' ri e'uk'ulel». ²⁰K'atek'uri', ri Jo'ab' kub'ij chrech: «Kamik ri', ri at man k'o ta jun utzalaj tzij kak'am ub'ik. Pa jun q'ij chi ri' kak'am ub'i ri utzalaj tzij, pa we q'ij ri' man k'o ta utzalaj tzij kaya'o, rumal rech che xkam ri uk'ojol ri ajawinel». ²¹K'atek'uri', ri Jo'ab' kub'ij chrech ri ajkusita: «¡Jat, ja'b'ij chech ri ajawinel ronojel ri xawilo». Ri ajkusita kumej rib' chuwach ri ajawinel e kaxak'inik kb'ek. ²²Ri Ajima'as, ri uk'ojol ri Sadok, kub'ij chi jumul chrech ri Jo'ab': «Chk'ulmatajoq b'a' ri kk'ulmatajik, xoquje' ri in kwaj kinxak'inik kinteri' chrij ri ajkusita». Ri Jo'ab' kub'ij chrech: «¿Jasche katxak'inik katb'ek nuk'ojol?, man k'o ta kach'ak wa' ruk' we jun tzij kak'am ub'ik ri?». ²³Kub'ij ri are': «Chk'ulmatajoq b'a' ri kk'ulmatajik, ri in kinxak'inik kinb'ek!». Ri Jo'ab' kub'ij chrech: «Jat b'a». K'atek'uri', ri Ajima'as kxak'inik kb'ek pa ri taq'aj e knab'ejik chuwach ri ajkusita.

²⁴Ri David t'uyul panik'aj chrech ri keb' rokib'al tinimit. Ri jun chajinel che k'o uloq ajsik puwi' ri rokib'al ri tinimit, ajsik cho ri tapya, kuyak apan ri uwach e krilo apanoq jun achi che utukel kxak'inik petinal. ²⁵Ri achi kuraq apan uchi' e kub'ij chrech ri ajawinel, e ri ajawinel kub'ij: «We utukel petinaq, ruk'am uloq wa' jun utzalaj tzij ri' puchi'». Aretaq chi' ri are' tajin kqib' uloq, ²⁶ri chajinel kril chi apanoq jun chik achi che xoquje' kxak'inik petinaq e kusik'ij ri laq'b'anel chrech ri uchi'ja e kub'ij apan chrech: «K'o chi jun achi

utukel kxak'inik petinaq». K'atek'uri' ri David kub'ij: «Xoquje' ri are' ruk'am uloq utzalaj tzij». ²⁷Ri chajinel kub'ij: «Ri in weta'm chik jachin ri nab'e kxak'inik, are ri Ajima'as, uk'ojol ri Sadok». Ri ajawinel kub'ij: «Ri are' jun achi rech utzil, ruk'am uloq wa' jun utzalaj tzij».

²⁸Ri Ajima'as kqib'ik, kuraqaqej uchi' e kub'ij chrech ri ajawinel: «;Nimalaj utzil!». Kumej rib' pulew chuwach ri ajawinel e kub'ij chrech: «Tewchi'talik Yahweh ri Adyos che xatuto' chkiwach ri achijab' che xkiwa'lajisaj uloq ri kiq'ab' puwi' ri wajaw ri ajawinel!». ²⁹Ri ajawinel kub'ij: «;La utz uwach ri ala Ab'salom?». K'atek'uri', ri Ajima'as kub'ij: «Ri in xinwil jumulaj winaq aretaq chi' ri Jo'ab', upataninel ri ajawinel, xutaq we apataninel ri', k'atek'ut, man xinweta'maj taj jas ri' tajin kb'antajik». ³⁰Ri ajawinel kub'ij: «Chatq'axoq e chatk'ol ukoq chila'». Ri are' xq'axik e xkanaq kan chila'.

³¹K'atek'uri', kpe ri ajkusita e kub'ij: «Chreta'maj b'a' ri wajaw ri ajawinel ri utzalaj tzij. Ri Yahweh xub'an ri q'atojtzij paw'i' pa we jun q'ij ri', xuto' awach chkiwach konojel ri jachintaq xewa'lajik chawij». ³²Ri ajawinel kuta' chrech ri ajkusita: «;La utz uwach ri ala Ab'salom?». K'atek'uri', ri ajkusita kub'ij: «;Jacha ri xuk'ulmaj ri ala ri', chkik'ulmaj jeri' konojel ri ek'ulel, ri xewa'laj uloq chrij ri wajaw ri ajawinel!»

Ri uq'oxomal ri David

19¹K'atek'uri', ri ajawinel man kuna' ta chik kb'irb'it. Kpaqi' ajsik pa ri k'olb'al k'o ajsik chrech ri uchi' tinimit; ktzijonik arechi' b'enaq: «;Nuk'ojol Ab'salom! ;nuk'ojol! ;nuk'ojol Ab'salom! ;Are utz ri' weta in xinkam ub'i chawach! ;Ab'salom nuk'ojol! ;nuk'ojol!». ²Xya ub'ixik chrech ri Jo'ab': «Ri ajawinel kuk'is uk'u'x che oq'ej rumal ri Ab'salom». ³Ri ch'akanik kk'extajik pa we jun q'ij ri' pa jun nimalaj oq'ej chkech konojel ri achijab' erech ch'o'j, rumal rech che ri e'are' xketa'maj pa we jun q'ij ri' che ri ajawinel kuk'is uk'u'x rumal ri uk'ojol. ⁴Pa we jun q'ij ri' ri achijab' erech ch'o'j pa awatalik ketzalej uloq pa ri tinimit, jeri' kkib'ano jacha ri achijab' che kkik'u kib' rumal ri kik'ixb'al che xe'animaj chuwach ri ch'o'j. ⁵Ri ajawinel xuch'uq uwach ruk' jun payu' e kuraqaqej uchi': «;Nuk'ojol Ab'salom! ;Ab'salom nuk'ojol! ;nuk'ojol!».

⁶Ri Jo'ab' kb'e ruk' ri ajawinel pa ja e kub'ij chrech: «Pa we jun q'ij ri', kawesaj kik'ixb'al konojel ri e'apataninel che xkikol ri ak'aslemal at, ri kik'aslemal ri e'ak'ojol, ri e'ami'al, ri kik'aslemal ri e'awixoqilal e ri e'ukab' taq ixoqib', ⁷rumal rech che ri at ke'aloq'oq'ej ri jachintaq kketzelaj awach e kawetzelaj kiwach jachintaq katkiloq'oq'ej ri at. Pa we jun q'ij ri', ri at xak'utu, che ri ek'amal taq b'e e ri e'apataninel man k'o ta kipatan chawach at; kamik ri' xinweta'maj che weta k'aslik ri Ab'salom e weta xujkam uj pa we jun q'ij ri', are utz ri' chawach at. ⁸Chanim ri', jo' b'a', kinta chawech chatel ub'ik e kaya ub'ixik jun tzij chrech ri kanima' ri e'apataninel, rumal rech che ri in kinjikib'a' ub'ixik chawech chuwach ri Yahweh, che wema katel ub'ik, pa we jun ch'aq'ab' ri', man k'o ta jun achi ri' kkanaj kan awuk', e weri' are jun nimalaj k'ax chi na k'uri' chuwach ronojel ri k'ax ariqom chi pa ri ak'jolil uloq e chi k'ate' na kamik ri'». ⁹Ri ajawinel kwa'lij uloq e ke'tuyuloq chuchi' ri tinimit. Kb'ix chkech konojel ri achijab' erech ch'o'j: «Ri ajawinel t'uyul chuchi' ri tinimit», e konojel ri achijab' ri' kepe uloq chuwach ri ajawinel.

Ksuk'umaxik ri rajawaxik arech

ktzalej ri David

Chkijujnal ri winaq e'ajisra'el, xe'animaj ub'i pa ri tz'um kachoch. ¹⁰Konojel ri siwantinimit kkich'a' pa ri jetaq ujuq'at ri Isra'el. Kkib'ij: «Ri ajawinel xuto' qawach pa kiq'ab' ri eqak'ulel, ri are' xujukol pa kiq'ab' ri e'ajfiliste'o, k'atek'uri' kamik ri' rajawaxik xanimaj ub'i pa amaq', arech naj kb'e wi chuwach ri Ab'salom. ¹¹K'atek'uri', ri Ab'salom che ri uj xqaji'onsaj, arech kuxik ajawinel paqawi', ri are' xk'am pa ri ch'o'j. Xa jek'uri' ¿Jas tajin kiwe'yej che uk'amik uloq ri ajawinel?».

¹²K'atek'uri', ri David kutaq ub'ixik weri' chkech ri echuchqajawib' Sadok e ri Ab'i'atar: «Chib'ij b'a' weri' chkech ri ekinimal ri Juda: "¿Jasche, ix ri ixt'isb'al che uk'amik uloq ri ajawinel pa ri rachoch? Ri kitzij konojel ri siwantinimit rech ri Isra'el xopan ruk' ri ajawinel. ¹³Ri ix, ixwachalal. Ix nub'aqil e ix nuti'o'jal. ¿E ix k'isb'al che ub'anik arech ktzalej ri ajawinel?". ¹⁴Xoquje' chib'ij chrech ri Amasa: "Ri at, ¿la man at nub'aqil taj e la man at nuti'o'jal taj? Chub'an we itzel ri' ri Dyos chwech e chutz'aqatisaj chi apan uw'i, we ri at man kinapataniq taj pa ronojel ri nuk'aslemal e at kinimal ri achijab' erech ch'o'j pa uk'exwach ri Jo'ab"». ¹⁵K'atek'uri' xqaj ri kania' konojel ri achijab' rech ri Juda ejacha xa jun chi achi xkib'ano e kkitaq ub'ixik chrech ri ajawinel: «Chattzalej uloq ri at e konojel ri e'apataninel».

Ri jetaq kk'ulmatajik aretaq chi' ktzalej ri David: Ri Sime'i

¹⁶Ri ajawinel, xtzalej uloq e xopan tza pa ri Jordan. Ri Juda xopan chi pa ri Guilgal, xpe chech uk'ulaxik ri ajawinel, arech kuto' ri ajawinel kq'ax ch'aqap chrech ri Jordan. ¹⁷Ri Sime'i, uk'ojol ri Guera, ajb'enjamin rech ri B'ajurim, aninaq kqaj uloq kuk' ri winaq rech ri Juda arech ku'kul' ri ajawinel David. ¹⁸Epetinaq uloq ruk' are' kaq'o' lajuj k'al (1.000) achijab' e'ajb'enjamin e ri Sib'a, pataninel pa ri rachoch ri Sa'ul, ri e'jo'lajuj uk'ojol e juwinaq e'upataninel xeqaj uloq ruk' ri are' chuwach ri ajawinel. Kexak'inik arech ketob' che kiq'axik ri erachalal ri ajawinel pa ri Jordan e arech krib'ano ri utz chuwach ri are'. ¹⁹Ri jukub' kb'e pa ri jun uchi' chik arech keq'axik ri erachal ri ajawinel, arech qas kb'anik ri kraj ri ajawinel.

Ri Sime'i uk'ojol ri Guera, kuk'yaq rib' cho taq ri raqan ri ajawinel aretaq chi' q'axinaq chi uloq ch'aqap chrech ri Jordan, ²⁰k'atek'uri' kub'ij chrech ri ajawinel: «¡Muna'taj chi b'a' ri wajaw ri numak in! ¡mana'taj chi b'a' ri itzel xub'an ri apataninel pa ri jun q'ij che ri wajaw ri ajawinel xel uloq pa ri Jerusalem! Muk'ol b'a' ri ajawinel pa ri ranima'. ²¹Je' nak'ut, ri apataninel reta'm che xmakunik, e kamik ri', in ri in nab'e xinpetik chkech konojel ri rachoch ri Jose arech kinqaj uloq che uk'ulaxik ri wajaw ri ajawinel».

²²Tek'uri', ri Ab'isay uk'ojol ri Seruya kch'awik e jewa' kub'ij ri: «¿La man kkam ta ri Sime'i che xukyaqsaqarisaj ri uji'onsam ri Yahweh?». ²³K'atek'ut, ri David kub'ij: «¿Jas wech in chiwech ix, ix uk'ojol ri Seruya, che ix nuk'ulel pa we jun q'ij ri'? ¿La rajawaxik kkam jun winaq pa we jun q'ij ri' pa ri Isra'el? ¿La man weta'm ta ri in kamik ri' che kintzalej chi jumul in ajawinel puwi' ri Isra'el». ²⁴Ri ajawinel kub'ij chrech ri Sime'i: «Man katkam ta ri», e ri ajawinel kuji'ib'a' ri utzij chrech ri are'.

Ri Merib'b'a'al

²⁵Ri Merib'b'a'al, uk'ojol ri Sa'ul, xoquje' kqaj uloq chuwach ri ajawinel. Man uch'ajom ta ri raqan e ri uq'ab', xoquje' man xrilij ta ri rismachi' e man uch'ajom ta ri jetaq ratz'yaq chi pa ri q'ij ub'ik che xel ub'ik ri ajawinel chi k'ate' pa ri q'ij che ktzalej uloq putzil pa ri

Jerusalem. ²⁶Tek'uri', aretaq chi' kopanik chuwach ri ajawinel pa ri Jerusalem, ri ajawinel kuta' chrech: «¿Jasche ri at man xatpe ta wuk', Merib'b'a'al?». ²⁷Ri are' kub'ij: «¡Wajaw, ajawinel, ri nupataninel xinusub'u. Ri apataninel xub'ij chwech : "Chasuk'umaj ri nub'urix kinaq'an b'i chrij e kinb'e ub'i ruk' ri ajawinel", rumal rech ch'oko' ri apataninel. ²⁸Ri are' xub'an tzij chwij in chuwach ri wajaw ri ajawinel. K'atek'ut, ri wajaw ri ajawinel, ri are' jun anjel rech ri Dyos: chab'ana' b'a' jachike ri utz chawach at. ²⁹Rumal rech che konojel ri erachalal ri nutat taqal ri kamikal chkij chuwach ri wajaw ri ajawinel, e ri at xakoj ri apataninel chkixo'l ri winaq che kewa' awuk' cho ri amexa. ¿La taqal k'uri' chwij kintoq'ij jun jas uwach chrech ri ajawinel?». ³⁰Ri ajawinel kub'ij: «¿Jas upatan k'i taq tzij kakamulij ub'ixik? Ri in kinb'ij chawech: Rri at e ri Sib'a kijach na ri ulew chiwach». ³¹Ri Merib'b'a'al kub'ij chrech ri ajawinel: «Kuya'o kuk'am ub'i ronojel ri are' rumal rech che ri wajaw ri ajawinel xtzalej uloq pu'tzil pa ri rachoch!»

Ri B'arzillay

³²Ri B'arzillay ri ajgala'ad xoquje' xqaj uloq chi pa ri Rogue'lim uloq e xpe uloq ruk' ri ajawinel ch'aqap chrech ri Jordan arech kuch'ab'ej kanoq pa ri Jordan. ³³Ri B'arzillay sib'alaj ri'j winaq chik; k'o chi jumuch' ujunab'. Xuya' ronojel ri jastaq rajawaxik chrech ri ajawinel pa taq ri q'ij che xk'oji' pa ri Majanayim, rumal rech che ri are' jun q'inomalaj achi. ³⁴Ri ajawinel kub'ij chrech ri B'arzillay: «Jo' ub'i wuk' e ri in katinya wuk' e katintzuqo pa ri Jerusalem». ³⁵K'atek'ut, ri B'arzillay kub'ij chrech ri ajawinel: «¿Joropa' junab' ri' kink'asi' na che kinpaq' ruk' ri ajawinel pa ri Jerusalem? ³⁶Ri in k'o jumuch' nujunab'. ¿La kinkowin kinwilo jachike ri utz e ri itzel? Ri apataninel man kunna' ta chik uki'al ri kutijo e man kuch'ob' ta chik ri kutijo. Xoquje' man kinta ta chik ri kib'ix ri achijab' e ri ixoqib' che keb'ixon. ¿Jasche ri apataninel jun eqa'n chrech ri wajaw ri ajawinel? ³⁷Ri apataninel kujacha kanoq ri ajawinel jub'iq' chi na apanoq chrech ri Jordan. K'atek'ut ¿ja rumal che ri ajawinel kuya' chwech we jun tojb'al ri? ³⁸Chaya' b'a' b'e' chrech ri apataninel arech ktzalej ub'ik, e xa jek'uri' kinkam ri' pa ri nutinimit, chunaqaj jawi' imuqatal wi ri nutat e ri nunan. K'o waral ri' ri apataninel Kimham, oj ub'i are' ruk' ri wajaw ri ajawinel e chab'ana' chrech ri are' ri utz chawach at». ³⁹Ri ajawinel kub'ij: «Chpet b'a ri Kimham wuk', kinb'an ri' chrech ri are' ronojel ri kawaj at e ronojel ri kata' at chwech kinb'an ri' chawech». ⁴⁰Konojel ri winaq xeq'ax ch'aqap chrech ri Jordan. Ri ajawinel kq'ax ch'aqap, kutz'umaj kanoq ri B'arzillay, xoquje' kutewchi'j kanoq, e ri are' ktzalej ub'i pa ri rachoch.

Ri Juda e ri Isra'el kkich'o'jiji

arech ke'ajawaxik rumal ri ajawinel

⁴¹Ri ajawinel kutaqej ub'i ri ub'e pa ri Guilgal e ri Kimham b'enaq ub'i ruk'. Xoquje' eb'enaq ub'i ruk' konojel ri e'uwinaq ri Juda. Ri e'uwinaq ri Juda, kkik'am ub'i ri ajawinel ch'aqaq chrech ri Jordan. Xoquje' eb'enaq ub'i ruk' ri ajawinel panik'aj chkech ri e'uwinaq ri Isra'el. ⁴²K'atek'uri', konojel ri achijab' erekh ri Isra'el kepe chunaqaj ri ajawinel e kkib'ij chrech: «¿Jasche ri eqachalal, ri achijab' erekh ri Juda atkichapom e xkiq'axej ch'aqap chrech ri Jordan, ri ajawinel e konojel ri erachalal e konojel ri achijab' erachi'l ri David ek'o ruk'?».

⁴³Konojel ri achijab' erekh ri Juda kkib'ij chkech ri achijab' erekh ri Isra'el: «Rumal rech che ri ajawinel nimalaj kujuxik achalaxik! ¿Jasche ri ix kyakataj iwoyowal rumal weri? ¿La qatzuqum qib' ruk' jun jas uwach che petinaq uloq ruk' ri ajawinel? ¿On la xqak'am ub'i

jub'a' wa qech uj kqatijo?». ⁴⁴Ri achijab' erekh ri Isra'el kkitzalej uwach ri kitayij ri achijab' erekh ri Juda: «Ri in k'o lajuj ch'aqap taq wulew ruk' ri ajawinel, xoquje' ruk' ri David, ri taqal chwij ruk' ri are', nim chi na chuwach ri taqal at chawij ruk' ri are'. ¿Jask'uche xawetzelaj nuwach? ¿La man in taj xinch'aw nab'e arech ktzalej ri ajawinel?». K'atek'ut, ri tzij xkib'ij ri achijab' erekh ri Juda are sib'alaj k'ax chi na chuwach ri xkib'ij ri achijab' erekh ri Isra'el.

Ri k'ax xk'ulmataj pa ri Seb'a

20¹K'atek'uri', k'o chila' jun achi che man k'o ta upatan e xas rech wi che jeri'. Ri are' ub'i' Seb'a, uk'ojol ri B'ikri, ri are jun ajb'enjamin. Kuch'awisaj ri ruk'a' wakax e kub'ij:

«Ri uj man k'o ta qech chrech ri David,
ri uj man k'o ta qechb'al
ruk' uk'ojol ri Jesse!
Iwonojel ri Isra'el,
jix pa ri tz'um taq iwachoch!».

²K'atek'uri', konojel ri achijab' erekh ri Isra'el xkitas kib' chrech ri David e are xkiterne'b'ej b'i ri Seb'a uk'ojol ri B'ikri, k'atek'ut, ri achijab' erekh ri Juda chi kiriqom uloq kib' pa ri raqan ri kajawinel, chi pa ri Jordan uloq chi k'ate' ri Jerusalem.

³Ri David kok pa ri nim rachoch pa ri Jerusalem. Ri ajawinel ke'uk'am ri elajuj ixoqib' che echajinel xe'uya' kanoq pa nim rachoch e xub'ano arech kelaq'ab'axik ri e'are'. Ri David xok il che kitzuqik, k'atek'ut man xk'oji' ta chi kuk', ri e'are' xetz'apixik e emalka'n taq ixoqib' xekanaj kanoq chi k'ate' xopan ri q'ij che xekamik.

Ri Jo'ab' kukamisaj ri Amasa rumal che jun k'ulel chuwach are'

⁴Ri ajawinel kub'ij chrech ri Amasa: «Che'amulij ri achijab' erekh ri Juda arech kepe pa oxib' q'ij chnuwach. K'atek'uri', kak'utu' chi awib' waral ri'». ⁵Ri amasa keb'e ub'ik chkimulixik ri Juda, k'atek'ut kb'iytajik, man xopanik taj jeri' jacha ri q'ij xub'ij ri David chrech. ⁶K'atekuri' ri David kub'ij chrech ri Ab'isay: «Ri Seb'a, uk'ojol ri B'ikri are kub'an chi na nimalaj k'ax ri' chqech chuwach ri Ab'salom. Ri at che'ak'ama' ub'ik ri e'upataninel ri awajaw e ja'woqataj ri are'; we man jeri' kqab'ano, kkwon ri' kb'e pa ri kowlaj taq tinimit e kuk'u rib' ri' chqawach». ⁷Chrij ri Ab'isay keb'e ub'ik ri achijab' erachi'l ri Jo'ab', ri e'ajkerete'o, ri e'ajpelete'o e konojel ri achijab' e'utz chrech ri ch'o;j; k'atek'uri', ke'el ub'ik chi pa ri Jerusalem ub'ik che roqataxik ri Seb'a uk'ojol ri B'ikri. ⁸Ek'o chunaqaj ri nim ab'aj che k'o pa ri Gab'a'on, aretaq chi' ri Amasa kopan chkiwach e'are'. K'atek'uri', ri Jo'ab' ukojom ub'i ri ratz'yaq rech ch'o;j e chrij ri ratz'yaq uk'amom ub'i ri uch'ich' rech ch'o;j, ukojom pa ri rij, e uximom chux'e' upam. Ri uch'ich', kel uloq pa ri rij e ktzaq ub'ik. ⁹Ri Jo'ab' kub'ij chrech ri Amasa: «¿La utz awach wachalal?». K'atek'uri', ruk' ri rikyaq'ab' kuchap cho rismachi' ri Amasa e kub'ano jacha kutz'unuj ri are'. ¹⁰Ri Amasa, man kril ta ri ch'ich' rech ch'o;j che k'o puq'ab' ri Jo'ab', ri are' kujut ub'ik chupam e kresaj uloq ri rixkol pulew. Man rajawaxik taj kukamulij ujutik ri ch'ich' che ukamisaxik ri Amasa. K'atek'uri', ri Jo'ab' e ri rachalal Ab'isay kitaqej roqataxik ri Seb'a uk'ojol ri B'ikri.

¹¹Jun chkech ri acha'ijab' rachi'l ri Jo'ab' kkanaj chunaqaj ri Amasa e kub'ij: «¿Jachin kuloq'oq'ej uwach ri Jo'ab' e jachin kutoq'ob'isaj uwach ri David chuterne'b'ej b'a' ri Jo'ab'!». ¹²Ri Amasa nojinaq pa ukik'el k'o panik'aj chrech ri b'e. K'atek'uri', ri jun achi

rumal rech krilo che konojel winaq ketak'i' che rilik, kresaj ub'i ri Amasa pa ri b'e e kuya' apan pa jun k'olb'al chi apanoq e kuk'yaq jun atz'yaq puwi', rumal rech che xrilo che konojel ketak'i' che rilik. ¹³Aretaq chi' ri Amasa xesax ub'ik pa ri b'e, konojel ri achijab' kkiterne'b'ej ri Jo'ab' e che roqataxik ri Seb'a uk'ojol ri B'ikri.

Uk'isb'al ri k'ax

¹⁴Ri Seb'a kq'ax kuk' konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el chi pa ri Ab'el-B'et-Ma'aka. Konojel ri winaq kiya'om kiwach ruk' are', kkimalij kib' e kkiterne'b'ej ub'i ri are'. ¹⁵Kepetik e xe'open pa ri Ab'el-B'et-Ma'aka e chila' kech'o'jin ruk' ri are'. Kkiyak jun tapya chutzal ri tinimit e we tapya ri' kopanik chi ajsik chrech ri jun tapya chik, e konojel ri achijab' erekh ch'o'j erachi'l ri Jo'ab, tajin kkik'ot uloq ri tapya chuxe' arech kkiwilij ub'ik.

¹⁶K'atek'uri', jun sak'ajalaj ixoq ruk' ri uno'j, kuraq uloq uchi' chi pa ri tinimit uloq: «¡Chitatab'ej! ¡Chitatab'ej! Chiya'a ub'ixik chrech ri Jo'ab', chqib' uloq wuk' rumal rech che rajawaxik kinb'ij jun tzij chrech».

¹⁷Ri Jo'ab' kqib' ukoq ruk' ri jun ixoq e ri ixoq kub'ij chrech: «¿La at ri at Jo'ab?'». Kub'ij are': «Je', in». Ri ixoq kub'ij chrech: «Chatatab'ej ri utzij ri apataninel ixoq ri'». «Katintatab'ej ri'». Kcha ri are' chrech.

¹⁸Kub'ij ri are' weri': «Ojer tzij kanoq kb'ixik: Rajawaxik kb'an ri ch'ob'oj ruk' ri Ab'el e we xb'antaj we ch'ob'oj ri' xchup uwach ri' ri jun jas uwach. ¹⁹K'atek'ut, ri in, in jun kikomon achijab' rech ri Isra'el, ri at katzukuj kab'an k'ax chrech jun nimalaj tinimit pa ri Isra'el ¿k'atek'uri', ri at kawaj kachasaj uwach jun tinimit che are nab'e tinimit pa ri Isra'el? ¿Jasche kawaj kasach uwach ri rechb'al ri Yahweh?».

²⁰Ri Jo'ab' kub'ij chrech: «Naj, naj k'o wi' chwech che kwaj kinchasaj uwach e kink'is tzij puwi' ri tinimit. ²¹Man jetari', xane xuwi kqatzukuj jun achi che k'o pa ri juyub' rech ri Efra'im, ri achi ub'i' Seb'a, uk'ojol ri B'ikri, we achi ri' xwa'lij chrij ri ajawinel David. Chijacha ri are' pa qaq'ab' e kinya' kan wa' ri ch'o'j puwi' ri tinimit ri'».

Ri ixoq kub'ij chrech ri Jo'ab: «Utz ri', ksetex uloq ri' chawech ri ujolom cho ri tapya uloq».

²²Ri ixoq kch'aw kuk' konojel ri winaq ruk' ri uno'j jacha ri ub'anom: Kesax ri ujolom ri Seb'a, uk'ojol ri B'ikri, e kkik'yaq ri are' chrech ri Jo'ab'. Ri are' ktaqanik arech kch'awisax ri ruk'a' wakax e chijujunal xkiya kan ri tinimit xeb'e pa ri tz'um taq kachoch. K'atek'uri', ri Jo'ab' ktzalej pa ri Jerusalem ruk' ri ajawinel.

Ri nim taq ub'antajik

pa ri rajawib'al ri David

²³Ri Jo'ab' kinimal konojel ri achijab' erekh ch'oj pa ri Isra'el; ri B'enayahu uk'ojol ri Yehoyada kinimal ri e'ajkerete'o e ri e'ajpelete'o; ²⁴ri Adoram k'amalb'e chech ri k'axalaj chak ; ri Josafat uk'ojol ri Ajilud are' are' ri ajtaqo'ntzij che uk'amik ub'ik ri tzij; ²⁵ri Siya are are' ri ajtz'ib'; ri Sadok e ri Ab'i'atar echuchqajawib'. ²⁶K'atek'uri', ri Ira ri ajya'irita are chuchqajaw rech ri David.

Ri nimalaj wi'jal e ri kikamisaxik

ri erija'al ri Sa'ul

21¹Pa taq uq'ij ri David, xk'oji' wi'jal oxib' junab'. Ri David kuta' chrech ri Yahweh e ri Yahweh kub'ij chrech: «K'o ri kik'el puwi' ri Sa'ul e pakiwi' ri erachalal, rumal rech che xe'ukamisaj ri e'ajgab'a'on». ²Ri ajawinel ke'usik'ij ri e'ajgab'a'on e kub'ij chkech -we e'ajgab'a'onitas ri' man e'ajisra'el taj, ri e'are' are ri xe'to'taj kan chkech ri e'ajamorre'o, e ri e'ajisra'el xkijikib'a' ub'ixik ri kitzij chkech ri e'are'. K'atek'ut, ri Sa'ul xutzukuj usachik kiwach ri e'are' rumal rech ri rachixom ckkech ri e'ajisra'el e ri Juda-. ³Kub'ij ri David chkech ri e'ajgab'a'on: «¿Jas ri rajawaxik kinb'an in chiwech e jas ri kinb'ano arech kitewchi'j ri rechb'al ri Yahweh?». ⁴Ri e'ajgab'a'on kkib'ij chrech: «Chqech uj, man rumal ta saq pwaq on q'an pwaq ruk' ri Sa'ul e kuk' ri erachalaxik, xoquje' man rajawaxik taj k'o jun kkamisaxik pa ri Isra'el». Ri David kub'ij: «Ri kib'ij chwech che rajawaxik kinb'an in piwi', ri in kinb'ano». ⁵Kkib'ij chrech ri ajawinel: «Ri jun achi ri', xujukamisaj ri uj e xuchomaj uchupik qawach pa ronojel ri rulew ri Isra'el, ⁶cheya' b'a' chqech e'wuqub' chkech ri e'uk'ojl arech chuwach ri Yahweh ke'qach'aqe'taj pa ri Guib'e'ah che rech ri Sa'ul, ri cha'talik rumal ri Yahweh». K'atek'uri', ri ajawinel kub'ij: «Ri in, ke'injach ri' chiwech ix». ⁷Ri ajawinel kukuy kan ri Merib'b'a'al uk'ojoj ri Jonatan, che uk'ojoj ri Sa'ul, rumal ri tzij xjikib'ax ub'ixik chuwach ri Yahweh, ri tzij xkijikib'a' ri e'are' chkixo'l, ri David e ri Jonatan uk'ojoj ri Sa'ul. ⁸Ri ajawinel are ke'uk'am ub'ik ri ekeb' ral ri Rispa, che umi'al ri Ayya, ri keb' ral che xek'oji' ruk' ri Sa'ul, ri Armoni e ri Mefib'a'al, xoquje' ke'uk'am ub'ik ri ejob' ral ri Mikal, umi'al ri Sa'ul ri eral xek'oji' ruk' ri Adri'el ri uk'ojoj ri B'arzillay ri ajmejola. ⁹Ke'ujach pa ri kiqab' ri e'ajgab'a'on e ri e'are' kekik'yaq uloq puwi' ri juyub' chuwach ri Yahweh. Junam xek'yaq uloq chi ewuqub'; xekamisaxik pa ri nab'e taq uq'ijil ri uyakik uwach tiko'n, pa ri umajib'al uq'atik ri salwa't. ¹⁰Ri Rispa, umi'al ri Ayya, kuk'am ub'ik jun ukoxtar e kukojo puwi' ri jetaq ab'aj k'o chila', xukoj ri koxtar chila' chi aretaq chi' xmajtajik ri uq'atik salwa't chi k'ate' na ktzaq ri nab'e taq jab' pakiwi' ri e'are', paq'ij man kuya' ta alaj kechaki' ri chikop ajuwokaj pakiwi' e ch'aq'ab' man kuya ta alaj kechaki' ri echikop rech uwachulew pakiwi'. ¹¹Kya ub'ixik chrech ri David ri tajin kub'an ri Rispa ri umi'al ri Ayya, che jun chkech ri erixoqil ri Sa'ul. ¹²K'atek'uri', ri David kuta' uloq ri jetaq ub'aq ri Sa'ul e ri jetaq ub'aq ri uk'ojoj Jonatan, chkech ri ekinimal ri Yab'es rech ri Gala'ad. Rumal rech che ri e'are' xeki'laq'aj uloq we jetaq b'aj ri pa ri taq'aj rech ri B'et-San, jawi' ne' ri e'ajfiliste'o xkitzayb'a' uloq pa jun q'ij che ri e'ajfiliste'o xkikamisaj ri Sa'ul pa ri Gue'lb'o'e. ¹³Ri David kuk'am uloq chi pa we jun k'olb'al ri' ri jetaq ub'aq ri Sa'ul e ri jetaq ub'aq ri uk'ojoj Jonatan e kuk'am uloq ruk' ri kib'aq ri winaq che xek'yaq uloq cho ri taq ab'aj. ¹⁴Kmuqik ri jetaq ub'aq ri Sa'ul e ri ub'aq ri uk'ojoj Jonatan pa ri rulew ri B'enjamin, pa ri Sela, jawi' muqatal wi ri Kis, utat ri Sa'ul. Kb'anik ronojel ri xtaqan ri ajawinel chrech, xa jek'uri', ruk' weri' ri Dyos xutoq'ob'isaj uwach ri amaq'.

Ri nimalaj ch'akanik pakiwi' ri e'ajfiliste'o

¹⁵Jumul chik, ri e'ajfiliste'o kech'ojinik kuk' ri Isra'el. Ri David kxuli'k kuk' ri e'ojer taq e'upataninel arech keb'ech'ojinoq kuk' ri e'ajfiliste'o e ri David sib'alaj kosinaq chik. ¹⁶Ri Yisb'i, uk'ojoj ri Nob', jun rijal ri Rafa. Ri ra'lal ri saq uch'ich' rech cho'j k'olik, jo'lajuj k'al (300) siklos kupajo, xoquje' ukojom chi uloq xe'upam jun k'ak' uch'ich' chik. K'atek'uri' kub'ij pa rech wi: «Kinkamisaj na wa' ri David». ¹⁷K'atek'ut, ri A'isay uk'ojoj ri Seruya kpe che uto'ik ri David, kusok ri jun ajfiliste'o e kukamisaj kanoq. Ri achijab' erachi'l ri David junam ub'ixik kkib'ij we tzij ri': «¡Matpe chi uloq quk' pa taq ri ch'o'j, arech man kachup taj ri utza'm uchaj ri Isra'el!».

¹⁸Chuwach chi apanoq weri', k'o chi jun ch'o'j pa ri Gob' kuk' ri e'ajfiliste'o. K'atek'uri' ri Sib'b'ekay ajjusatita, kukamisaj ri Saf, che jun rija'al ri Rafa.

¹⁹K'o chi jun ch'o'j pa ri Gob' kuk' ri e'ajfiliste'o, e ri Eljanan, uk'ojol ri Yari, ri ajb'elem kukamisaj ri Goli'ath che ajgat; ri uchapb'al ri uch'ich' rech ch'o'j jeri' jacha jun uche'al ri kemb'al.

²⁰K'o chi jun ch'o'j pa ri Gat. K'o chila' jun achi che utz chrech ri ch'o'j, k'o waqib' uwi' taq uq'ab' e uwi' taq raqan, kub'an juwinaq kijeb' ronojel. Xoquje' ri are' rija'al ri Rafa.
²¹Xutzur ri Isra'el e ri Yehonatan, uk'ojol ri Sime'a, rachalal ri David, xukamisaj ri are'.

²²We kijeb' winaq ri' erija'al kan ri Rafa ri ajgat e xeqaj chuxe' ri uq'ab' ri David e chuxe' ri kiq'ab' ri e'upataninel ri are'.

Ri ub'ix ri David

²²¹Ri David kub'ij wejetaq tzij ri' chrech ri Yahweh pa jun b'ix, aretaq chi' ri Yahweh xuto' uwach chkiwach konojel ri e'uk'ulel e chuwach ri Sa'ul.

²Jewa' kub'ij:

Ri Yahweh are are'

ri nimalaj ab'aj wech in,
are are' nuch'uq'ab'alil,
are' are' nukolonel,

³are are' Nudyos,

are are' ri ab'aj jawi' kinto' wib',
are to'l wech in,
are to'l wech, ri nukolotajem,
are kowlaj nuchuq'ab',
are nupanib'al,
ri at kinato' chuwach ri k'ax.

⁴Nim rilik ri Dyos aretaq chi' ri in kin sik'in chrech ri Yahweh,

ri are' che taqal chrij
ri nimalaj uq'ijilaxik.

Ri in kinkolotajik chkiwach ri enuk'ulel.

⁵In sutulik rumal ri uq'etal ri kamikal,
nuxib'im wib' chuwach ri turnik ja'
rech ri nima' B'eli'al,

⁶in sutulik rumal ri ukolob' ri Se'ol,
in eye'talik rumal ri uk'amil ri kamikal.

⁷Aretaq chi' kink'is nuk'u'x pa ri k'ax,

xinwin chuwach ri Yahweh,
xinsik'in chrech ri Nudyos;
k'atek'uri', xutatab'ej uloq ri
nuch'awib'al chi pa ri Rachoch uloq,
e xxojalinik ri nuch'ab'al pa ri uxikin.

⁸K'atek'uri', xb'iririk ri uwachulew

e xwilil ub'ik,
xb'iririk rijetaq utikb'alil rijetaq kaj,
xeb'iririk chuwach rumal
ri nimalaj royowal.

⁹Jun nimalaj sib' xpaqi' uloq pa ri utza'm
e pa ri uchi' kel uloq jun q'aq'
che kporonik,
puchi' kel uloq jetaq rachaq q'aq'.

¹⁰Xutzalb'a' ri kaj e xqaj uloq,
xk'oji' jun q'eqlaj sutz' chuxe' ri raqan.

¹¹Xaq'an ub'ik puwi' jun kerub'im
e krapapik xb'ek,
xrapap ub'i ruk' ri uxik' ri kyaqiq'.

¹²Kub'an jun rachoch ruk'
ri jetaq q'equ'm,
uq'equ'mal ja' ri rachoch,
jun sutz' puwi' jun sutz' chick.

¹³Pa ri jun saqil krepewik
che nab'e chuwatch ri Are',
xpe uloq saqtew
e xpe uloq utza'm taq si'.

¹⁴Kqinlajik uloq ri Yahweh
pa ri kaj jacha ri kaqulja,
ri Nimalaj ub'antajik,
ko xtatajik ri uch'ab'al.

¹⁵Xutzaq ub'i ri jetaq uch'ab'
e naj xusuk'ab'a' ub'i wi,
xujususej ub'i ri q'aq'
e xujub'uj ub'i ri are'.

¹⁶K'atek'uri', ri ulew k'o chuxe' ri Polow,
xqalajinik uloq,
ri utikb'alil ri uwach ulew xch'ani' uloq,
rumal ri royowal ri Yahweh,
rumal ri kyaqiq' kel uloq putza'm.

¹⁷Kulik' uloq ri uq'ab' ajsik
e kinuk'am ub'ik,
arech kinwa'lisaj ub'ik
pa ri nimalaj taq ja';

¹⁸kuto' nuwach chuwatch
jun nimalaj k'ulel
kuto' nuwach chkiwach
ri e'itzel taq winaq,
che k'o chi na kichuq'ab'
chnuwach ri in.

¹⁹Inkeye'm pa ri jun q'ij
che k'ax nub'anom,
k'atek'uri', ri nuchuq'ab' are ri Yahweh.

²⁰Xinukolo, xinresaj ub'ik,
xinuya'a' pa utzil,
xinukolo, rumal che kinuloq'oq'ej.

²¹Ri Yahweh, kuya' uk'axel chwech

- jeri' jacha ri nusuk'il,
 kutoj chwech jeri' jacha
 ri rutzilal ri nuq'ab',
²²rumal rech che nuk'olom
 rijetaq ub'e ri Yahweh,
 e man k'o ta intzaqinaq arechi' naj in
 k'o wi chrech ri Nudyos.
- ²³Rumal rech che ronojel
 rijetaq uq'atb'altzij k'o chnuwach,
 e ri utzij rajawaxik kb'anik man
 k'o ta nuk'yaqom ub'ik.
- ²⁴Chuwach ri are' man k'o ta kach'a'
 chwech ri in; ri in, in utz chuwach,
 chuwach ri Are', ri in nukolom
 wib' chuwach ri mak.
- ²⁵K'atek'uri', ri Yahweh,
 kutoj uk'axel chwech jeri'
 jacha ri nusuk'il,
 jacha ri utzil k'o wuk' kril
 ri uwoq'och ri are'.
- ²⁶Ruk' ri suk' winaq, ri at, at suk' ruk',
 ruk' ri tz'aqatalaj winaq,
 ri at, at tz'aqat ruk'.
- ²⁷Ri at, at ch'ajch'oj ruk'
 ri ch'ajch'oj winaq
 k'atek'ut, ri at, k'ax ab'antajik
 ruk' ri winaq che ajb'anal k'ax.
- ²⁸Ri at che ke'akol
 ri meb'a'laj siwantinimit,
 e ri at che kqasaj
 ri woq'ochaj che nimal kkina'o.
- ²⁹Ri at Yahweh, at, ri at nuchaj,
 at Nudyos che kasaqarisaj
 ri nuq'equ'mal.
- ³⁰Awuk' ri at, ri in,
 k'o nuchuq'ab' chuwach ri tapya,
 ruk' ri Nudyos, ri in kinkowinik
 kinpaqi'k cho ri tapya.
- ³¹Ri Dyos, sib'alaj utz
 e tz'aqatalaj taq ri ub'e,
 ri utzij ri Yahweh kq'axex pa ri q'aq',
 are are' tob'nel, ch'uqnel ri Are' chkech konojel ri kkito' kib' ruk' are'.
- ³²¿Jachin k'uri' ri Dyos,
 we man are ri Yahweh?
 ¿Jachin k'uri' ri ab'aj,
 we man are ri Qadyos?

³³Are are' ri Dyos che kuxim
 ri nupam ruk' ri uchuq'ab';
 ri are' xukol ri nub'e,
 e ri nub'e ch'ajch'oj.

³⁴Kub'an chrech ri waqan
 jacha raqan masat,
 e kinutoq'ej pa taq ri juyub'
 arech kintak'i'k.

³⁵Ri are' che kusuk'umaj
 ri nuq'ab' chrech ri ch'o'j,
 e xoquje' kusuk'umaj ri nuq'ab'
 chrech ujik'ik ri ch'ich' ch'ab'.

³⁶Ri at kaya chwech ri kolonelalaj to'l wech,
 pa ronojel kajb'al katatab'ej ri nutzij.

³⁷Kanimarisaj ri uxo'l ub'inb'al waqan,
 e man kumi' ta rib' ri ukux waqan.

³⁸Ke'inwoqataj ri enuk'ulel
 e ke'inriqa' ri e'are',
 man kintzalij taj
 we maja' kink'is tzij pakiwi'.

³⁹Ke'injich'ij pulew e man kekowin
 ta chik kewa'lij chi jumul,
 ketzaqik ek kekanaj
 kan chuxe' ri waqan.

⁴⁰Kaya nuchuq'ab' arech kinkowin
 chrech ri ch'o'j,
 ke'atzaq chuxe' waqan ri winaq
 che kb'an k'ax chwech.

⁴¹Ri at kaya ri ub'ojal kij
 ri enuk'ulel chwech,
 ri jachintaq kkaj itzel chwech,
 ri in ke'inkamisaj.

⁴²Kkiraqej kichi', k'atek'uri'
 man k'o ta kolonel kech.

Kesik'in chrech ri Yahweh, k'atek'uri'
 man kutzalejisaj ta uwach ri kitzi!

⁴³Ri in ke'inmucho jacha
 poqlaj pa ri kyaqiq';
 ke'intak'alb'ej jacha uxaq'ik ri xoq'ol xo'l taq b'e pa ri tinimit.

⁴⁴Xato' nuwach chuwach taq ri ch'o'j k'o
 chkixo'l ri nusiwantinimit,
 kinakojo in k'amalb'e
 chkech ri winaq',
 siwan taq tinimit che man
 weta'm ta kiwach, kinkipatanij.

⁴⁵Ekalk'uwa'l ekaxlan taq winaq
 ke'opan chnuwach,

- kkitak'ab'am ri kixikin che nutatab'exik
e keniman chrech ri nutzij.
- ⁴⁶Enik'aj taq kik'ojol ri ekaxlan
taq winaq ketu'qarik,
ketzaq rumal ri ch'ich'
k'o cho taq kqan.
- ⁴⁷;Chk'asi' b'a' ri Yahweh!
;Tewchi'talik ri nimalaj ab'aj wech in,
nim b'a chi'litajoq ri Dyos
che nukolotajem,
- ⁴⁸ri Dyos, che kuya' b'e chwech arech
ktoj uk'axel chwech ri jachintaq
kib'anom k'ax chwech,
e ri are' che ke'ukoj ri siwan taq tinimit
chuxe' taq ri waqan;
- ⁴⁹ri at kinakol chkiwach ri enuk'ulel,
kinawa'lisaj pakiwi'
ri kkib'an k'ax chwech,
kato' nuwach chkiwach
ri winaq che e'ajb'anal taq k'ax.
- ⁵⁰Rumal k'uwa' Yahweh, ri in katinq'ijilaj wa'
chkixo'l ri tinimit che man kekojon taj,
kwaj kinb'ixoj ri ab'i'.
- ⁵¹Ri Are' kunimarisaj ri jetaq uch'akanik
kub'an ri rajawinel,
e kuk'ut ri loq'oq eb'al uk'u'x
chrech ri uji'konsam,
chrech ri David
e chrech ri rija'al pa junalik.

Ri k'isb'al taq utzij ri David

- 23¹**Are wa' ri k'isb'al taq utzij ri David.
Utzij ri David, uk'ojol ri Jesse
utzij ri achi che k'o jun uk'olib'al ajsik,
ri uji'konsam ri Udyos ri Jakob',
ri ki'laj ajb'ixonel rech ri Isra'el.
- ²Ri ruxlab'al ri Yahweh kch'aw wumal in,
ri utzij k'o cho ri waq'.
- ³Are ri Udyos ri Isra'el xch'awik,
ri Ab'aj rech ri Isra'el
jewa' xub'ij chwech:
Ri suk' che kub'an q'atb'altzij
pakiwi' ri winaq,
ri kub'an q'atb'altzij ruk'
ri xib'rikil chuwach ri Dyos.

- ⁴Ri are' jacha ri saqil aq'ab'il
aretaq chi' kel uloq ri q'ij,
pa jun aq'ab'il che man k'o ta sutz',
ri are' che krepretik kub'an chrech
ri q'ayes pa ri ulew aretaq
chi' ktani' ri jab'.
- ⁵Je' nak'ut, ¿la man je ta wa'
ri wachoch chuwach ri Dyos,
rumal rech che xub'an jun junalikalaj
chapb'al q'ab' wuk' in,
ri are' che k'o pa ronojel utzil
e che qas tikitalik?
¿la man kub'an ta ri' ri are' che ktuxnik
uloq ri nukolotajem
e ronojel ri utzil chwech?
- ⁶K'atek'ut, ri winaq erekh ri B'eli'al ejeri'
jacha rijetaq k'ix k'o pa ri tz'inalik ulew
che man kch'up ta ruk' ri q'ab'aj.
- ⁷Ri achi che ke'uchap koq
ke'uchup ri' ruk' ch'ich' on ruk'
ri chapb'al rech ri ch'ich' rech ch'o',
arech ke'uporoj ub'ik pa ri q'aq'.

**Ri achijab' erachi'l ri David che man k'o
ta kkixib'ij kib' chuwach ri ch'o'**

⁸Are wa' ri kib'i ri achijab' ri erachi'l ri David che sib'alaj e'utz chech ri ch'o: Isb'a'al ri Jakmonita ri nab'e chkech ri oxib', are ri are' che xusilob'isaj ri uch'ich' rech ch'o'j e junam kikamisaxik xub'an kaq'o' (800) winaq. ⁹Teren chi ukoq chrij ri are' ri Ele'asar, uk'ojol ri Dodo, ri ajojita, jun chkech ri e'oxib' achijab' che man k'o ta kkixib'ij kib' chuwach ri ch'o'. Ri are' k'o ruk' ri David aretaq chi' xkib'an ri ch'o'j kuk' ri e'ajfiliste'o; xkimulij kib' che ub'anik ri ch'o'j e ri achijab' rech ri Isra'el xepaqi' uloq. ¹⁰Ri are' ko xutak'ab'a' rib' e xch'ojinik kuk' ri e'ajfiliste'o, chi k'ate' na ri uq'ab' xsikirik e xnak'i' kanoq cho ri uch'ich' rech ch'o'. Pa ri jun q'ij ri', ri Yahweh jun nimalaj ch'akoj xub'ano; ri achijab' erekh ch'o'j xuwi xetzalej pa kqan che ub'anik ri elaq'. ¹¹Teren chi ukoq chrij ri are' ri Samma, uk'ojol ri Ague, ri ajhararita. Ri e'ajfiliste'o, xkimulij kib' pa ri Leji. K'o chila' jun ch'aqap ulew che tikom lentejas chuwach. Ri achijab' erekh ch'o'j xe'animajik chkiwach ri e'ajfiliste'o, ¹²k'atek'ut ri are' xk'oji' panik'aj chrech ri ulew, xuto' uwach e xe'uqajb'ej ri e'ajfiliste'o. Ri Yahweh xub'an jun nimalaj ch'akanik.

¹³E'oxib' chkech ri ejuwinq lajui' uloq e xe'opan ruk' ri David pa ri pek Adullam, pa taq ri uq'ijil uyakik uwach tiko'n, k'atek'uri', jupuq e'ajfiliste'o ekanajinaq pa ri taq'aj kech ri e'ajrefa'im. ¹⁴Ri David xa uto'om rib' pa ri pek, k'atek'uri', ek'o jupuq e'ajfiliste'o pa ri B'elem. ¹⁵Ri David kub'ij ri kraji ranima: «¡Jachin tane' kya'ow chwech arech kinqumuj ri ja' rech ri k'uwa' k'o pa ri rokib'al ri B'elem!». ¹⁶Ri e'oxib' achijab' che e'utz chrech ri ch'o', kkijaq jun b'e pa ri kik'olb'al ri e'ajfiliste'o, kkesaj uloq ri joron pa ri k'uwa' k'o pa ri rokib'al ri B'elem; kkik'am ub'ik e kkichi'j chrech ri David, k'atek'ut, ri are' man xraj taj

xutijo, xane are xusipaj e xuq'ejej chuwach ri Yahweh. ¹⁷Aretaq chi' kuq'ejej kub'ij: «¡Chinuk'olo' b'a' ri Yahweh arech man kinb'an ta jun jas uwach! ¡Are wa' ri kikik'el ri achijab' che xkijach ri kik'aslema pa ri k'axl!. E man xraj taj xuqumuñ ri joron ri'. Are wa' ri xkib'an we e'oxib' achijab' ri' che e'utz chrech ri ch'o'j.

¹⁸Ri Ab'isay, rachalal ri Jo'ab' e uk'ojol ri Seruya, are are' kinimal ri e'oxib'. Are ri are' ri xusilob'isaj ri uch'ich' rech ch'o'j pakiwi' o'lajuj k'al (300) achijab' e nimalaj xub'an chrech ri ub'i' chkixo'l ri e'oxib'. ¹⁹Ri are' k'o nimalaj uq'ijil chkixo'l ri e'oxib', ri are' are kinimal ri ejuwinaq lajuj, k'atek'ut, man xjunamatat ta kuk' ri e'oxib'.

²⁰Ri B'enayahu, uk'ojol ri Yehoyada, achi che utz chrech ri ch'o'j, man k'o ta kuxib'ij e sib'alaj kch'akanik, ri are' ajkab'se'el, ri are' xe'ukamisaj ri ekeb' achijab' e'utz chrech ri ch'o'j che e'ajmo'ab, are ri are' ri xqaj ub'i pa ri kuwa' e xu'kamisaj ri jun koj, pa jun q'ij che k'o sib'alaj saqtew. ²¹Xoquje' ri are' xukamisaj jun ajegipto che nimalaj raqan. Ri ajegipto ri' ruk'am jun ch'ich' puq'ab', k'atek'ut ri are' xxuli' ub'ik chuwach, ruk' xuwi jun che' puq'ab', kumaj ri ch'ich' rech ch'o'j puq'ab' ri jun ajegipto e ruk' weri' xukamisaj kanoq ri are'. ²²Are wa' ri xub'an ri B'enayahu uk'ojol ri Yehoyada e nimalaj ub'i xuxik chkixo'l ri e'oxib' achijab' che e'utz chrech ri ch'o'j. ²³Ri are' k'o nimalaj uq'ijil chkiwach ri ejuwinaq lajuj achijab', k'atek'ut, man xjunamatat ta kuk' ri e'oxib'. Ri David xukojo k'amalb'e chkech ri echajinel rech are'.

²⁴Ri Asahel, rachalal ri Jo'ab',

k'o chkixo'l ri ejuwinaq lajuj achijab'.

Ri Eljanan, uk'ojol ri Dodo, ri ajb'elem.

²⁵Ri Samma ri ajjarod.

Ri Elika ri ajjarod.

²⁶Ri Jeles, ri ajpelet.

Ri Ira, uk'ojol ri Ikkues, ri ajteko'a.

²⁷Ri Ab'i'eser, ri ajanatot.

Ri Sab'eni ri ajusa.

²⁸Ri Salmon, ri ajaqoj.

Ri Majray, ri ajnetofa.

²⁹Ri Jeleb', uk'ojol ri B'a'ana, ri ajnetofa.

Ri Ittay, uk'ojol ri Rib'ay,
ajquib'e'a kech ri e'uk'ojol ri B'enjamin.

³⁰Ri B'enayahu ri ajpiraton.

Ri Jidday, kel pa ri turnik
taq ja' rech ri Ga'as.

³¹Ri Ab'ialb'on, ri ajarab'a.

Ri Azmavet, ri ajb'ajurim.

³²Ri Elyajb'a, ri ajsa'alb'on.

Ri Yesen, ri ajguison.

Ri Yehonatan,

³³uk'ojol ri Samma, ri ajjarar.

Ri Aji'am, uk'ojol ri Sarar ri ajjarar.

³⁴Ri Elifelet, uk'ojol ri Ajasb'i,

ri ajajb'et-ma'aka.

Ri Eli'am, uk'ojol ri Ajitofel, ri ajguiloni.

³⁵Ri Jersay, ri ajkarmelo.

Ri Pa'aray, ri ajarab'.

³⁶Ri Yigal, uk'ojol ri Natan ri ajsob'a,
Ri B'ani, ri ajgad.

³⁷Ri Selek, ri ajammonita.

Ri Najray, ri ajb'e'erot,
to'l rech ri Jo'ab', uk'ojol ri Seruya.

³⁸Ri Ira, ri ajyattir.

Ri Gareb' ri ajyattir.

³⁹Ri Uri'as, ri ajhitita.

Konojel, ejuwinaq lajuj wuqub'.

Ri kejalaxik ri siwantinimit

²⁴¹Xyakatajik chi jumul ri royowal ri Yahweh pakiwi' ri e'ajisra'el e xukoj uk'u'x ri David pakiwi', e kub'ij chrech: «Jat, che'awejalaj ri Isra'el e ri Juda». ²Ri ajawinel kub'ij chrech ri Jo'ab', e chkech ri ekanimal ri achijab' erek ch'o'j che erachi'l ri are': «Chixtzalinoq pa konojel ri e'ujuq'at ri Isra'el, kmajtaj ub'i pa ri Dan e kixopan chi pa ri B'erseb'a, e che'iwejalaj ri siwantinimit arech kinweta'maj in ejoropa winaq ek'olik». ³Ri Jo'ab' kub'ij chrech ri ajawinel: «Che'upoq'isaj b'a' ri siwantinimit ri Adyos ok'al mul chi na chuwach ri ek'o kamik ri'. Chrila' ta b'a' na weri' ri uwoq'och ri wajaw ri ajawinel. K'atek'ut, ¿Jas upatan weri' chrech ri wajaw ri ajawinel?». ⁴K'atek'ut, are k'o uchuq'ab' ri utaqanik ri ajawinel chuwach ri Jo'ab' e chkiwach ri ekinimal ri achijab' erek ch'o'j, e ri Jo'ab' e ri ekinimal ri achijab' erek ch'o'j xe'el ub'i chuwach ri ajawinel arech ke'kejalaj ri siwantinimit rech ri Isra'el.

⁵Keq'ax ch'aqap chrech ri Jordan e kkichapale'j pa ri Aro'er ri jun tinimit che k'o panik'aj ri taq'aj, keb'e ub'ik pa ri rulew ri Gad e ke'open chi pa ri Yaser. ⁶K'atek'uri', keb'e chi ub'i pa ri Gad e pa ri kamaq' ri e'ajhittita, pa ri Kades. Ke'open pa ri Dan-Ya'an e pa ri jetaq ulew k'o chunaqaj; pa ri b'e che kusuk' ub'ik pa ri Sidon. ⁷Ke'open pa ri kowlaj uk'olb'al ri Tiro e pa ronojel ri jetaq kitinimit ri e'ajhittita e ri e'ajkana'an, e pa uk'isb'al ke'open pa ri Negueb' rech ri Juda pa ri B'erseb'a. ⁸Jeri' xkib'ano xeb'in pa ronojel ri amaq', k'atek'uri' xetzalij pa ri Jerusalem aretaq chi' ok'owinaq chi b'elejeb' ik' ruk' juwinaq q'ij. ⁹Ri Jo'ab' kujach chech ri ajawinel ri winaq xekejalaj: pa ri Isra'el ek'o ok'al k'alab' (800.000) achijab' erek ch'o'j, e che kena'wik kkikoj ri ch'ich' rech ch'o'j, e pa ri Juda ek'o oxib' k'alab' juwinaq (500.000) achijab'.

Ri b'innel yab'il e ri sachib'al

makaj rumal ri Dyos

¹⁰Aretaq chi' xe'ejalajtajik ri siwantinimit, ri ranima' ri David xuna' rib', k'atek'uri' kub'ij ri David chrech ri Yahweh: «Ri in nimalaj xinmakunik. K'atek'ut kamik ri', Yahweh, kinta chwech kakuy umak ri apataninel, rumal rech che k'ax nuch'ab'exik». ¹¹Aretaq chi' ri David kwa'laj aq'ab'il pa ri jun q'ij chik —ri utzij ri Yahweh petinaq chi ruk' ri Gad q'axel utzij ri Dyos, ri are' jun uwinaq ri David che kqalajinik ri jastaq chuwach : ¹²«Jat e ja'b'ij chech ri David: Jewa' kub'ij ri Yahweh: Kinkoj chawach oxib' jastaq, kacha' jun chkech e qas kb'antajik ri' wumal in weri'». ¹³Ri Gad kopan pa ri rachoch ri David e kub'ij chrech: «¿Jas kawaj kpe chawij? ¿la wuqub' junab' wi'jal pa ri amaq', on oxib' ik' katanimajik chkiwach ri ak'ulel che katkoqataj na ri', on oxib' q'ij b'innel yab'il kuriq ri atinimit? ¡Kamik ri', chachomaj b'a' e chawila' b'a' jas kinb'ij na chrech ri xintaqow uloq!». ¹⁴Ri

David kub'ij chrech ri Gad: «Ri in nimalaj mayowik in k'olik! ¡Are utz ri' kinqaj pa ri uq'ab' ri Yahweh rumal che nimalaj ri utoq'ob', chuwach che are kinqaj pa kiq'ab' ri achijab'!». ¹⁵E ri Yahweh kutaq uloq ri b'innel yab'il chkech ri Isra'el, kmajtaj ub'ik ri yab'il chi aq'ab'il ub'ik e chi k'ate' ktani'k pa ri q'ij xb'ixik, k'atek'uri' xekamik waqchuy jo'lajuj q'o' (70.000) achijab' chkixo'l ri siwantinimit, kmajtaj ub'i pa ri Dan e kopan pa ri B'erseb'a. ¹⁶Ri anjel kulik' ri uq'ab' puwi' ri Jerusalem arech kuk'istzij puwi', k'atek'ut ri Yahweh kq'utut ri ranima' chuwach ri k'ax kb'antajik e kub'ij chrech ri anjel che kuk'is tzij puwi' ri siwantinimit: «¡Ruk' la' lele! Chawesaj apanoq ri aq'ab'». Ri anjel rech ri Yahweh k'o koq chunaqaj ri rulew ri Ara'una ri jun ajjeb'use'o. ¹⁷Aretaq chi' ri David kril ri anjel che tajin kub'an k'ax chkech ri siwantinimit, kub'ij chrech ri Yahweh: «in ri xinmakunik, in ri xinb'anow ri itzel, k'atek'ut ri jupuq taq chij ri', ¿jas ri xkib'ano? Kinta b'a' chawech, qaj b'a' ri aq'ab' panuwi' in e pakiwi' ri ewachala!»

Kyakik jun tab'al toq'ob'

¹⁸Pa we jun q'ij ri', kpe ri Gad ruk' ri David e kub'ij chrech: «Chatpaqal ub'ik e chayika' jun ab'aj rech tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh pa ri rulew ri Ara'una ri ajjeb'use'o». ¹⁹Ri David kpaqi' ub'ik jacha xtaqan ri Yahweh chrech ri Gad. ²⁰Kka'y uloq ri Ara'una e ke'ril uloq ri ajawinel e ri e'upataninel che tajin epetinaq ruk' ri are'. Kel uloq ri are' e kxuki' chuwach ri ajawinel, kuqasaj ri upalaj pulew. ²¹Ri Ara'una kub'ij: «¿Jasche ri wajaw ri ajawinel xpe uloq pa ri rachoch ri upataninel?». K'atek'uri', ri David kub'ij chrech: «Xinpe awuk' arech kinloq' chawech we k'olb'al ri', rumal che rajawaxik kinyak jun tab'al toq'ob' chrech ri Yahweh. E xa jek'uri' kintanab'a' ri b'innel yab'il k'o pakiwi' ri siwantinimit». ²²Ri Ara'una kub'ij chrech ri ajawinel: «Chuk'ama' b'a' e chuchi'j b'a' ri wajaw ri ajawinel ri kraj ri are'. Chawila' b'a' ri jetaq b'oyix rech ri holokosto, ri q'osib'al triko e ri si' are ri che' yuqib'al ri kuka' ri b'oyix. ²³Ri Ara'una ri upataninel ri ajawinel kuya' ronojel weri' chrech ri ajawinel!». K'atek'uri', ri Ara'una kub'ij chrech ri ajawinel: «¡Ri asipanik, qas utz b'a' chrila' ri Yahweh ri Adyos!».

²⁴K'atek'ut, ri ajawinel kub'ij chrech ri Ara'una: «¡Jayi'! Ri in kwaj kinloq' weri' chawech jeri' jacha ri rajil, ri in man kwaj taj kinchi'j jun holokosto chrech ri Yahweh ri Nudyos che mata xinloq'o». K'atek'ut, ri David kuloq' ri jun ulew ri' e ri jetaq b'oyix ruk' ri pwaq, kawinaq lajuj siklos xuya'o. ²⁵Ri David kuyak chila' jun tab'al toq'ob' rech ri Yahweh e kuchi'j nik'aj taq holokosto e tab'al taq toq'ob' rech riqoj ib'. K'atek'uri', ri Yahweh kutoq'ob'isaj uwach ri uwachulew e ri b'innel yab'il xel ub'ik pa ri Isra'el.